

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ 4Β' (92) - ΤΕΥΧΟΣ 1 - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2015
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. **ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ**

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδος Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καί Μορφωτικῆς
Ἑπιχειρήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὁρωποῦ κ. Κύριλλος
ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΞΙΑ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Κωνσταντῖνος Χολέβας

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΔΟΚΙΜΙΩΝ: Κωνσταντῖνος Χολέβας, Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη, Βασίλειος Τζέροπος, Δρ Θ.

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ: Χρ. Κωβαῖος, Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα. Τηλ.: 210-8160127 – Fax 210-8160128

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ: Ἰωάννου Γεωραδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ. Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
<http://www.ecclesia.gr> e-mail: periodika@ecclesia.gr

Γιά τήν ἀποστολή ἀνακρινώσεων καί εἰδήσεων ἀπευθύνεσθε:

- γιά τό περιοδικό ΕΚΚΛΗΣΙΑ: periodika@ecclesia.gr
- γιά τό περιοδικό ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ: efimerios@ecclesia.gr
- γιά τό περιοδικό ΘΕΟΛΟΓΙΑ: theologia@ecclesia.gr

Περιεχόμενα

ΤΕΥΧΟΣ – 1^ο,
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2015

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟΝ	4
ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ	
<i>Τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου,</i> <i>Ἐόρτιον Γράμμα πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν</i> <i>καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμον</i>	5
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου,</i> <i>Ἐόρτιον Γράμμα πρὸς τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην</i> <i>κ. Βαρθολομαῖον</i>	7
ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ	
<i>Τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς κ. Ἰωάννου Ι΄,</i> <i>Ἑομιλία στό Πατριαρχικὸ καὶ Ἀρχιερατικὸ Συλλεῖτουργο</i>	8
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου,</i> <i>Χαιρετισμὸς κατὰ τὴν Δοξολογία γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας</i> <i>καὶ πάσης Ἀνατολῆς κ. Ἰωάννου Ι΄</i>	11
<i>Τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς κ. Ἰωάννου Ι΄,</i> <i>Προσφώνησις πρὸς τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος</i> <i>κ. Ἱερώνυμο κατὰ τὴ Δοξολογία</i>	12
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου,</i> <i>Προσφώνησις πρὸς τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Ἀντιοχείας καὶ πάσης</i> <i>Ἀνατολῆς κ. Ἰωάννην Ι΄</i>	14
ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ	
Τὸ Γ΄ Διεθνὲς Ἐπιστημονικὸ Συνέδριο γιὰ τὴν Τουρκοκρατία καὶ τὸ 1821	16
Πορίσματα - Προτάσεις τοῦ ΙΕ΄ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου μὲ θέμα: «Οἱ Ἀκολουθίες τοῦ Νυχθημέρου»	22
<i>Τοῦ Πρωτ. Θεμιστοκλέους Στ. Χριστοδούλου,</i> <i>Ἀκολουθίες τοῦ Ὁρθρου: Ἱστορία καὶ Λατρεία</i>	24
<i>Τοῦ Γεωργίου Φίλια,</i> <i>Οἱ Ἀκολουθίες τοῦ νυχθημέρου κατὰ τοὺς τέσσερις πρώτους αἰῶνες</i>	42
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ	
<i>Τοῦ Θεοδώρου Δ. Παπαγεωργίου,</i> <i>Ἀποδελτίωση θρησκευτικῆς νομοθεσίας ἐτῶν 2008-2014</i>	52
ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	59
ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ	68
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ	72
ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ	80

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ Ίανουαρίου τοῦ περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ δημοσιεύουμε τίς Ἐόρτιες Ἐπιστολές, τίς ὁποῖες ἀντήλλαξαν γιά τήν ἑορτή τῶν Χριστουγέννων ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος καί ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος.

Δημοσιεύουμε ἐπίσης τό Β΄ μέρος ἀπό τό Χρονικόν Ἐπισκέψεως τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ. Ἰωάννου Ι΄ στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.

Στά Συνοδικά Ἀνάλεκτα θά διαβάσετε συνοπτική ἀναφορά στό Γ΄ Διεθνές Ἐπιστημονικό Συνέδριο γιά τήν Τουρκοκρατία καί τό 1821, τό ὁποῖο διοργάνωσε στίς 14 καί 15 Νοεμβρίου 2014 ἡ Εἰδική Συνοδική Ἐπιτροπή Πολιτιστικῆς Ταυτότητος. Ἐπίσης μπορεῖτε νά διαβάσετε τά Πορίσματα τοῦ ΙΕ΄ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου, τό ὁποῖο διοργάνωσε στίς 22-24 Σεπτεμβρίου 2014 ἡ Εἰδική Συνοδική Ἐπιτροπή Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως μέ θέμα: «Οἱ Ἀκολουθίες τοῦ Νυχθημέρου». Ἀπό τό ἴδιο Συνέδριο δημοσιεύουμε τίς εἰσηγήσεις τοῦ Πρωτοπρ. Θεμιστοκλέους Χριστοδούλου καί τοῦ καθηγητοῦ κ. Γεωργίου Φίλια.

Στήν ἐνότητα τῶν Γνωμοδοτήσεων μπορεῖτε νά διαβάσετε τήν Ἀποδελτίωση τῆς θρησκευτικῆς νομοθεσίας τῶν ἐτῶν 2008-2014, ὅπως τήν κατέγραψε ὁ Νομικός Σύμβουλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κ. Θεόδωρος Παπαγεωργίου.

Ἡ ὕλη τοῦ τεύχους συμπληρώνεται μέ τά συνήθη ὑπηρεσιακά κείμενα τῶν Κανονισμῶν καί τῶν Προκηρύξεων καί μέ τίς εἰδησεογραφικές στήλες τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Χρονικῶν καί τῶν Διορθοδόξων-Διαχριστιανικῶν.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Ἑόρτιον Γράμμα
πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμον

Τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου

(Χριστούγεννα 2014)

Ἀριθμ. Πρωτ. 1381

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητέ καὶ περιπόθητε ἀδελφέ καὶ συλλειτουργγέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Ἱερώνυμε, Πρόεδρε τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

«Ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβείμ Θεός ἐπὶ γῆς ὡς βρέφος πρόκειται σήμερον [...] ὁ τὸν πλοῦτον ἔχων τῶν ἀκενώτων θησαυρῶν τσοαύτην ἐκὼν ὑψίσταται πτωχίαν, ὡς μηδὲ τόπον ἔχει ἐν τῷ καταλύματι· διὸ καὶ σπήλαιον ὑποδύεται, καὶ ταῦτα τικτόμενος ὁ ἀχρόνως καὶ ἀπαθῶς καὶ ἀνάρχως ἐκ Θεοῦ γεννηθεὶς» (Ἀγ. Γρηγ. Παλαμᾶ, ὁμιλία νη', Εἰς τὴν κατὰ σάρκα σωτήριον Γέννησιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, §7).

Ἀτενίζοντες ἔκθαμβοι μετὰ τῶν ποιμένων τὸν ὡς νήπιον πρὸς ἡμᾶς ἐρχόμενον Κύριον καὶ ὀδεύοντες εἰς συνάντησιν Αὐτοῦ, ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ προσεγγίζομεν ἐν ταυτῷ τοὺς συνοδοιπόρους ἡμῶν πρὸς Βηθλεέμ, ἐν οἷς τὴν Ὑμετέραν φίλην Μακαριότητα καὶ τὴν Αὐτῇ θεόθεν πεπιστευμένην Ἐκκλησίαν, καὶ προσφέρομεν Ὑμῖν τὸν ἐόρτιον ἀσπασμόν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως σὺν ἐγκαρδίαις προορήσεσιν ἐπὶ τῷ κοσμοϊστορικῷ γεγονότι τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Παρά τὸ ὅτι ὁ περὶ ἡμᾶς κόσμος ἔχει μᾶλλον φρονήματα Ἡρώδου, παρὰ τὴν συνεχιζομένην, ἂν μὴ καὶ ἐπιδεινωμένην, αἱματοχυσίαν εἰς πλεῖστα

ὄσα σημεῖα τοῦ πλανήτου, μάλιστα δὲ εἰς τὴν ἡγιασμένην ὑπὸ τῆς ἐνσάρκου παρουσίας τοῦ Θεανθρώπου περιοχὴν, παρὰ τὰς οἰμωγὰς τῶν δεινοπαθόντων καὶ τὸ παραλήρημα τῶν εὐδαιμονούντων, εἰς πείσμα «τοῦ ἄρχοντος τοῦ κόσμου τούτου» (πρβλ. Ἰωάν. ιβ' 31), ὁ «σκύμνος λέοντος», ἡ «προσοδοκία ἐθνῶν» (Γεν. μθ' 9,10), ὁ «μεγάλης βουλῆς ἄγγελος [...] Θεός ἰσχυρός, ἐξουσιαστής» καὶ ταῦτοχρόνως «ἄρχων εἰρήνης» (Ἥσ. θ' 6) ἔρχεται καὶ πάλιν.

Ἔρχεται, ἵνα λάβωμεν μὲν πείραν τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ θεία δύναμις «ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται» (Β' Κορ. ιβ' 9), ἔχωμεν δὲ στερρὰν τὴν πεποίθησιν ὅτι «μείζων ἐστὶν ὁ ἐν ἡμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ» (πρβλ. Α' Ἰωάν. δ' 4-5). Ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἐξ ὕψους ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Ἡ εὐδοκία τοῦ Θεοῦ δωροφορεῖται εἰς τὸν κόσμον. Ἡ λύτρωσις ἔρχεται ὡς θεϊκὴ καὶ πλουσιόδωρος ἀπάντησις εἰς τὸν πόθον καὶ τὴν προσδοκίαν τῶν ἀνθρώπων. «Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις» (Τίτ. β' 11-12), «ἵνα ζῶν ἔχωσι καὶ περισσόν ἔχωσιν» (Ἰωάν. ι' 10-11).

Ἐπὶ δύο χιλιάδας καὶ πλέον ἔτη «μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός». Διὸ καὶ χαρμόσυνος θά ἀντηχήσῃ, ἅπαξ ἔτι, ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν ἱερῶν ἡμῶν ναῶν ὁ ὕμνος τῆς ὑπερφουοῦς Γεννήσεως, ὃν στρατιά ὅλη ἀγγέλων ἀνέμελψε κατὰ τὴν φαεσφόρον ἐκείνην νύκτα: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία». Ἡ φάτην θά ὑποδεχθῇ καὶ πάλιν τὸν σαρκωθέντα Θεὸν Λόγον καὶ ὁ ἀστὴρ τῆς Βηθλεέμ, παρὰ τὸ καλύπτον τὸν ὀρίζοντα πυκνὸν σκότος, θά ὀδηγήσῃ τὰ βήματα τῶν ἀνθρώπων οἵτινες θά θελήσωσι νὰ Τὸν ἀκολουθήσωσι πρὸς τὸ Σπήλαιον, ἵνα εὕρωσι τὸν Σωτῆρα καὶ μείνωσι μετ' Αὐτοῦ.

Ὅθεν καί ἡμεῖς, ἐν τῇ τοιαύτῃ εὐφροσύνῃ προσφέρομεν τῇ Ὑμετέρᾳ Θεοχαριτώτῳ Μακαριότητι τὰς ὀλοκαρδίους ἡμῶν ἐπί ταῖς ἑορταῖς εὐχάς, δεόμενοι τοῦ ἐν σαρκί πρὸς ἡμᾶς ἐπιδημήσαντος Λυτρωτοῦ, ὅπως καί κατὰ τὸν ὑποφώσκοντα ἐνιαυτὸν τῆς χρησιμότητος Αὐτοῦ χαρίζηται Αὐτῇ τε καί τῇ ὑπ' Αὐτὴν ἀδελφῇ Ἐκκλησίᾳ ἀφθονοπαρόχως τὴν χάριν καί τὸ ἔλεός Του, εἰς συνέχισιν τῆς πολυτίμου μαρτυρίας Ὑμῶν ἐν τῷ κόσμῳ, πρὸς δόξαν τοῦ ἁγίου καί προσκυνητοῦ Αὐτοῦ ὀνόματος καί ἐνίσχυσιν τῶν λοιπῶν ἀνά τὸν κόσμον

Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν. Ἀπεκδεχόμενοι δέ τὰς θεοδέκτους Ὑμῶν πρὸς Κύριον ἐντεύξεις ὑπὲρ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί ἡμῶν τῶν διακονούντων αὐτῷ καί περιπτυσσόμενοι καί αὐθις τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα φιλήματι ἀδελφικῶ, διατελοῦμεν μετὰ τῆς ἐν Κυρίῳ βαθείας ἀγάπης καί τιμῆς ἐξαιρέτου.

Χριστούγεννα ,βιδ'

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος
ἀγαπητός ἐν Χριστῷ ἀδελφός,

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος

Ἐόρτιον Γράμμα πρὸς τὴν Α.Θ.Π. τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην κ. Βαρθολομαῖον

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Γερωνύμου

Ἄρ. Πρωτ. 6208

Ἀθήνησι 10η Δεκεμβρίου 2014

Παναγιώτατε καί Θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καί Οἰκουμενικέ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητέ καί περιπόθητε ἀδελφέ καί συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, κύριε Βαρθολομαῖε, τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἴδου ὁ κλίνας οὐρανοῦς καί ἐν Παρθένῳ οἰκήσας, προέρχεται σαρκί τεχθῆναι, καθὼς γέγραπται, καί ὁ Δεσπότης παραγέγονε τῆς δεσποτείας τοῦ ἀλλοτρίου ἀπολυτρούμενος ἡμᾶς καθυπαχθέντας τῇ φθορᾷ. Ὁ δεσμῶν ἀπολύων ἡμᾶς τῆς ἁμαρτίας, σπαργάνοις εἰλίσσεται, ὁ περιβάλλων πόλον ἐν νεφέλαις, ἐν φάτνῃ τίθεται βρέφος, ὁρῶμενος ὁ πρὸ αἰῶνων Θεός. Νῦν δέ πεπλήρωται τοῦ Ἡσαΐου ἢ προῶρησις, ὅς Πνεύματι Ἁγίῳ τὴν τοῦ Χριστοῦ σάρκωσιν γνούς, ἐμφανῶς προλέγει ὅτι Παιδίον ἐκ Παρθένου γεννᾶται εἰς ἀναγέννησιν ἡμῶν ὁ τῷ Μωυσεῖ ἐν βᾶτῳ λαλήσας Μεγάλης Βουλῆς Ἄγγελος, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ ὄμου αὐτοῦ. Ὁ ἀχώρητος χωρεῖται καί ὁ ἀόρατος ὁρᾶται, ἵνα τά ἐπίγεια εἰς οὐράνια μεταβάλλῃ καί τούς ἁματωλούς εἰς ἀγίους μεταποιήσῃ. Ὡς ἄπειρος εὐσ-

πλαγχνία Θεοῦ! Ὡς ἀνέκφραστος σοφία καί ὕψος δυσανάβατον ἀνθρωπίνους λογισμοῖς!

Τό Μέγα τοῦτο τῆς σωτηρίας Μυστήριον ἐν κατανύξει βαθεῖα ἀναλογιζόμενοι δοξάζομεν τό ἄπειρον Αὐτοῦ ἔλεος, δι' οὗ ἡμᾶς τούς ὄντας νεκρούς τοῖς παραπτώμασιν ἠγάπησε, συζωποποίησας ἡμᾶς Αὐτῷ. Ὁμολογοῦντες τὴν Χάριν, κηρύττομεν τὴν εὐεργεσίαν, καί τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν ἡμῶν εὐφροσύνως πανηγυρίζοντες ἐν ἀγαλλιᾶσει ψυχῆς, τοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς ἐγγύς τε καί μακρὰν ἑορτίῳ ἀσπασμῷ προσαγορεύομεν. Τῇ δέ καθ' Ὑμᾶς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μητρὶ Μεγάλῃ Αὐτοῦ Ἐκκλησίᾳ. Ὑμῖν τε, τῷ θεῖᾳ βουλῇ σεπτῷ καί σεβασμοποθῆτῳ Προκαθημένῳ Αὐτῆς, τῷ εὐαγεῖ Κλήρῳ καί θεολέκτῳ Λαῷ ἀδελφικόν καί ἐγκάρδιον διαβιβάζομεν ἀσπασμόν, δεόμενοι, τοῦ δι' ἡμᾶς σαρκί νηπιάσαντος, ἵνα Ὑμᾶς διαφυλάτῃ ἀσινῆ καί ὑπέριτερον πάσης προσβολῆς τοῦ ἀντικειμένου εἰς ἔτη πολλά, τόν δέ νέον ἐπὶ θύραις ἐνιαυτόν τῆς Αὐτοῦ χρηστότητος χαρίσῃται Ὑμῖν πεπληρωμένον πάσης ἀγαθωσύνης.

Ἐπὶ δέ τούτοις, καί αὐθις κατασπαζόμενοι τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα φιλήματι ἑορτίῳ, διατελοῦμεν

Ἐλάχιστος ἐν Χριστῷ ἀδελφός,

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερόνυμος

ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ (ΜΕΡΟΣ Β΄)

Ὁμιλία στό Πατριαρχικό καί Ἀρχιερατικό Συλλεΐτουργο

Τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας καί πάσης Ἀνατολῆς κ. Ἰωάννου Ι΄

(Ἱερός Ναός Ἁγίου Δημητρίου ὁμωνύμου Δήμου, 26.10.2014)

Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι,

«Ὁ Χριστός ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν». Ἀπευθύνω αὐτόν τόν χαιρετισμό σήμερα, χαιρετώντας στό πρόσωπο τῆς Ὑμῶν Μακαριότητος, κάθε ἀδελφό στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Ἐνῶ χαιρετῶ τόν φιλότιμο λαό σας, ἔρχονται στή σκέψη μου δύο προτάσεις: τό «Σαούλ Σαούλ, τί μέ διώκεις;» καί τό «ἐν αὐτῷ γάρ ζῶμεν καί κινούμεθα καί ἐσμέν». Τό «Σαούλ Σαούλ, τί μέ διώκεις;» τό θυμοῦνται καλά τά τείχη τῆς Δαμασκοῦ, ἀπό τῆς ὁποίας «τήν ρύμην τήν καλουμένην Εὐθεΐαν» ἔρχομαι σήμερα. Τό θυμάται ἐπίσης καί ἀπολαμβάνει τήν ἔκβασή του ἡ Θεοῦπολη Μεγάλη Ἀντιόχεια, στήν ὁποία γιά πρώτη φορά οἱ πιστοί ὀνομάσθηκαν «Χριστιανοί». Πρός τήν Δαμασκό πορευόμενος ὁ Σαῦλος, ἄνοιξε ἡ ψυχή του, μεταστράφηκε σέ Παῦλο καί τοῦ δόθηκε Πνεῦμα Χριστοῦ, γιά νά φθάσει ἐδῶ στήν Ἑλλάδα καί νά κηρύξει στούς Ἀθηναίους τόν Ἄγνωστον Θεόν. Ὁ λόγος τοῦ κηρύγματος τοῦ Παύλου ἀντηχεῖ ἀκόμη στήν Ἀκρόπολη, ὅπου εὐαγγελίζοταν τόν Κύριον Ἰησοῦν, διαλαλώντας: «ἐν αὐτῷ ζῶμεν καί κινούμεθα καί ἐσμέν». Ἐδῶ, στήν Ἀθήνα, δέν νιώθω τόν ἑαυτό μου ξένον! Διότι βρίσκομαι, ὅπως τό διατύπωσε ὁ προκατόχος μου, ὁ μακαριστός Πατριάρχης Ἡλίας Δ΄, «εἰς τήν δευτέραν Ἐκκλησίαν τήν ὁποίαν ἴδρυσεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μετὰ τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀντιοχείας».

Σᾶς ἔρχομαι ἀπό τήν Κιλικία, τή γενέτειρα τοῦ Παύλου, ἀπό τήν Ἀντιόχεια τῶν Πέτρου καί Παύλου, ἀπό τά μέρη τῶν Ἁγίων Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, Θεοφίλου καί Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Ἔρχομαι ἀπό τή Δαμασκό, στήν ὁποία βαπτίστηκε ὁ Παῦλος ἀπό τό χέρι τοῦ Ἀνανία καί ἔλαμψε ἀπό τά δογματικά κείμενα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Σᾶς ἔρχομαι ἀπό τή Σαϊντνία, τή γειτόνισσα τοῦ οὐρανοῦ, ἀπό τή Μααλούλα, τήν κόρη τῆς Ἁγίας Θέκλης. Σᾶς ἔρχομαι ἀπό τή Βηρυτό

τοῦ Ἁγίου Κουάρτου, τήν περιοχὴ Τύρου καί Σιδῶνος. Σᾶς ἔρχομαι ἀπό τό Χαλέπι καί τή σκιά τῶν στύλων τῶν δύο Συμεῶνων. Προσέρχομαι ἀπό τήν Ἔμεσα τῶν Ἁγίων Ἰουλιανοῦ καί Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ. Προσέρχομαι ἀπό τή χώρα πού γέννησε τόν τῆς μετανοίας ἅγιον Ἐφραίμ τόν Σύρο. Μέ ὅλα αὐτά θέλω νά ὑπογραμμίσω ὅτι στήν Ἀντιόχεια εἶναι ψηλά ἡ δόξα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Αὐτήν τήν δόξα συνεχίζουμε νά κρατᾶμε σθεναρά στό ὕψος τῆς, μέ τήν δύναμη πού δίδει ἡ πίστη καί ἡ ἐλπίδα στό Θεό καί ἡ δική σας ὀλόθυμη ὑποστήριξη, ἀδελφοί μου, παρόλες τίς δυσκολίες πού ἐπικρατοῦν.

Ναί, σᾶς ἔρχομαι, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, κουβαλώντας καί τά βάσανα τῆς Ἀντιοχείας. Τά βάσανα τῶν ἀνθρώπων στή Συρία, πού ἐπιζητοῦν μία ἀξιόπρεπὴ ζωή. Ἀνθρώπων πού σκοτώνονται, ἐκποπίζονται, ἐγκαταλείπουν τά σπίτια τους καί μένουν ἄστεγοι. Τά σπίτια τους γκρεμίζονται, ἀλλά καί οἱ ἐκκλησίες καί τά τζαμιά. Τά παιδιά τους λιμοκτονοῦν καί οἱ ἀσθενεῖς πεθαίνουν ἀπό τό ὑψηλό κόστος τῆς φαρμακευτικῆς περίθαλψης ἢ τήν ἔλλειψη ἰατρικῆς φροντίδας. Καλοὶ ἄνθρωποι, σταυρωμένοι, πού πονᾶνε ἀνυπόφορα, ἐξ αἰτίας τῆς ἀνελέητης τρομοκρατίας καί τῆς θρησκευτικῆς μισαλλοδοξίας. Ἄνθρωποι πού ἐπιθυμοῦν, δικαίως, νά ἐπιστρέψουν στήν ἀσφάλεια τῶν σπιτιῶν τους, ἄνθρωποι πού φοβοῦνται καί ἀνησυχοῦν γιά τήν τύχη τους καί τό μέλλον τῶν παιδιῶν τους.

Σᾶς ἔρχομαι μέ ἓνα κερί ἀναμμένο γιά τό Λίβανο, ὁ ὁποῖος μέ τή σειρά του ὑποφέρει, κουβαλώντας τόν σταυρό τῆς δυστυχισμένης Ἀνατολῆς. Σᾶς ἔρχομαι ἀπό τό Ἰράκ, τό ὁποῖο ὑπέστη καί ὑφίσταται φρικαλεότητες. Ἦρθα νά δηλώσω ὅτι ἐμεῖς θά καταφέρουμε νά θάψουμε ὅλες τίς φρικαλεότητες τοῦ κόσμου στόν Γολγοθᾶ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου μας. Μέ τόν λίθο τοῦ κενοῦ τάφου Του θά ἐξολοθρευσομε ὅλες τίς δυσκολίες, ξεχνώντας ὅλα τά

εμπόδια. Ἔχουμε συνεχῶς στή μνήμη μας ὅτι οἱ πρόγονοί μας ἔζησαν ἐκεῖ ἐπὶ δύο χιλιάδες χρόνια καὶ οἱ ἀπόγονοί τους παραμένουν καὶ θά παραμείνουν ἐκεῖ.

Φέροντας μαζί μου τή δόξα τῆς Ἀντιοχείας, ἀλλά καὶ τὰ βάσανά της, δικαιούμαι νά ἐπισημάνω ὅτι οἱ Χριστιανοί ἀποτελοῦν τό οὐσιαστικό στοιχείο, πού δημιούργησε τήν ταυτότητα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ ἔγραψε τήν ἱστορία της. Χωρίς αὐτούς ἡ περιοχὴ ὄχι μόνο χάνει τήν ταυτότητά της, ἀλλά καὶ τήν ὑπαρξιακή της πολιτιστική ιδιότητα. Αὐτό μέ ὀδηγεῖ στό νά τονίσω ὅτι οἱ καμπάνες τῶν ἐκκλησιῶν μας, πού ἐγκαταστάθηκαν ἀπό τούς ἀρχαίους αἰῶνες, θά συνεχίσουν νά χτυπᾶνε, δίπλα στούς μιναρέδες καὶ τὰ τζαμιά, παράλληλα μέ τίς διδασκαλίες τῶν ἄλλων θρησκειῶν. Ἐμεῖς, οἱ Χριστιανοί τῆς γῆς ἐκείνης, εἴμαστε φυτεμένοι ἐκεῖ, σταθεροί, ὅπως οἱ κέδροι οἱ ἐν τῷ Λιβάνῳ καὶ παραμένουμε μέ τή δύναμη καὶ τήν ἀντοχὴ τῶν ἐλαιῶν στό Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν. Ἐκεῖ γεννηθήκαμε, ὅπου καὶ θά παραμείνουμε μέχρι νά ἀγκαλιάσουμε τό χῶμα τῆς γῆς μας, ὅταν θά φύγουμε γιά τήν αἰώνια κατοικία. Ὡς ἐκ τούτου, ὁ ἐκποτισμός τῶν Χριστιανῶν ἀπό τήν Ἀνατολή θά σημάνει τόν ἐκποτισμό τῆς Ἀνατολῆς ἀπό τήν ἱστορία καὶ ἐξ ἴσου αὐτόν καθ' ἑαυτό τόν ἀφανισμό της.

Τό μήνυμα πού θά ἤθελα νά ἀπευθύνω ἀπό ἐδῶ σέ ὅλο τόν κόσμο εἶναι τό ἐξῆς: Ὁ τερματισμός τῆς διαρροῆς τῶν Χριστιανῶν ἀπό τήν Μέση Ἀνατολή ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἐδραίωση τῆς εἰρήνης σ' αὐτήν. Ἄς ἀνταποκριθεῖ ὀλόκληρη ἡ διεθνὴς κοινότητα καὶ οἱ κυβερνήσεις της στό ρόλο πού ὀφείλουν νά διαδραματίσουν, προκειμένου νά ἀποκατασταθεῖ ἡ εἰρήνη, νά τερματιστοῦν οἱ τρομοκρατικές ἐνέργειες πού πλήττουν τούς ἄοπλους πολῖτες καὶ νά ἀπελευθερωθοῦν οἱ ἀπαχθέντες. Πρωτίστως δέ ἐπιβάλλεται νά ἀπελευθερωθοῦν οἱ δύο Μητροπολίτες Παῦλος Yazigi καὶ Ἰωάννης Ἀβραάμ, ἀπαχθέντες ἐδῶ καὶ πλέον τῶν 18 μηνῶν, ἐνῶ στό διεθνή χῶρο ἐπικρατεῖ ἐπαίσχυντη σιωπὴ, πού δείχνει τήν ὑποδούλωση στά συμφέροντα καὶ τήν ἀδιαφορία γιά τόν ἄνθρωπο.

Μεταξύ Ἀντιοχείας καὶ Ἀθήνας ὑπάρχουν οἱ δεσμοί τῆς ἀδελφοσύνης, τῆς πίστεως καὶ τῆς ἱστορίας. Ἀνάμεσά τους διαλύεται ἡ λογικὴ τοῦ χρέους καὶ ὑψώνεται ἡ λογικὴ τῆς εἰλικρινοῦς ἀδελφοσύνης καὶ τῆς περιπόθητης ἀλληλεγγύης.

Σὰς γνωρίζω προσωπικά, Μακαριώτατε, καὶ σὰς γνωρίζω ὡς ἓνα πολὺ ἀγαπητὸ ἀδελφό, ὁ ὁποῖος ἐπισκέφθηκε τήν Ἐκκλησίᾳ μας καὶ τὰ μέρη μας, ὅταν τὰ ἐγκατέλειψαν πολλοί, στὰ τέλη τῆς πατριαρχίας τοῦ προκατόχου μου μακαριστοῦ Ἰγνατίου. Εἶχα γνωρίσει καὶ τούς δύο μακαριστοὺς προκατόχους σας, Χριστόδουλο καὶ Σεραφεῖμ. Στὴ χώρα σας σπούδασα τὴ θεολογία καὶ ἔζησα στὰ μοναστήρια της, ὅπου εἶδα πῶς ζυμώνεται ἡ θεολογία μέ τὴ ζύμη τῆς ταπεινοφροσύνης, ἀλλά καὶ πῶς ἐνσαρκώνεται μέσῳ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς προσευχῆς. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔχει δώσει πολλά στὴν Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀντιοχείας· ἔχει δεχθεῖ πολλά ἀπὸ τὰ παιδιὰ μας, γιά τὰ ὁποῖα ἄνοιξε τίς σχολές καὶ τὰ πανεπιστήμιά της, ἀπ' ὅπου ἀποφοίτησαν, γιά νά γίνουν μετέπειτα ἱερεῖς καὶ ἀρχιερεῖς καὶ νά ποιμάνουν τό Χριστεπώνυμο λαό στίς πατρίδες τους. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος συνόδεψε, ιδίως στὰ πρῶτα βήματα, τήν Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀντιοχείας στὴ σύγχρονη ἐποχὴ. Τό Βalamand ἀποτελεῖ τό καλύτερο παράδειγμα γι' αὐτό. Μετὰ τὴν ἴδρυση τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ στό Βalamand, ἡ Ἀντιόχεια ἐπωφελήθηκε ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τῆς Ἑλλάδος. Ἔτσι, ἀνέθεσε τὴν κοσμητεία τῆς Σχολῆς στὸν Μητροπολίτην Τυρολόης κ. Παντελεήμονα. Ὑστερα, ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ συνδέθηκε στενά μέ τὴν Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία βοήθησε στέλλοντας διακεκριμένους καθηγητὲς καὶ ἐγκαθιδρύοντας πρόγραμμα ἐκμάθησης τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας. Αὐτό τό πρόγραμμα, στό ὁποῖο συνέβαλε καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση, ἐπέτρεψε στοὺς φοιτητὲς νά ἔχουν πρόσβαση στὴ μελέτη τῆς θεολογίας, στὴ γλῶσσα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ὅλα αὐτὰ πληροῦν τίς προϋποθέσεις γιά νά δηλώσουμε, ὅτι αὐτό πού μᾶς ἐνώνει μέ τὴν Ἑλλάδα, ὡς χώρα καὶ ὡς λαό, εἶναι ἡ νοσταλγία καὶ ὁ ἀποστολικὸς ζῆλος γιά τὴν μία Ὁρθόδοξη πίστη. Αὐτὴ ἡ Ὁρθόδοξη πίστη ἐνώνει ὅλους, λιώνοντας ὅλες τίς ἐθνικότητες στὴ χοάνη τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ παρουσιάζοντας τίς διάφορες γλώσσες καὶ τὰ κατὰ τόπους ἔθιμα ἀλληλένδετα μπροστά ἀπὸ τὴν Ἁγία Τράπεζα τῆς Θείας Εὐχαριστίας, μπροστά ἀπὸ τόν Κύριον. Μπροστά ἀπὸ Αὐτόν πού μᾶς μίλησε μέ τὴ γλῶσσα τῆς ἀγάπης, καὶ τό Εὐαγγέλιό Του γράφτηκε στὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα γιά νά ἐκφραστεῖ ἡ Ἀλήθειά Του καὶ νά κατοικήσει ὁ Θεὸς στίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων.

Ὡς πρὸς τὴν ὀρθόδοξη ἐπικαιρότητα, βρισκόμαστε πολύ κοντά στὴν σύγκληση τῆς Μεγάλης καὶ Ἁγίας Συνόδου, ἡ ὁποία πρόκειται νὰ συνέλθει μετὰ ἀπὸ δύο χρόνια. Ἐπειδὴ νοιαζόμαστε γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς Μεγάλης Συνόδου, δηλώνουμε τὴν ἐπιθυμία μας νὰ συγκληθεῖ καὶ νὰ ὀλοκληρωθοῦν οἱ ἐργασίες τῆς μέ ἀποφάσεις πέραν τῆς ταξινομήσεως τῶν Ἐκκλησιῶν στὰ Δίπτυχα. Μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ Σύνοδος αὐτὴ νὰ ἀγγίξει τὰ θέματα τῆς πίστεως καὶ τῆς ζωῆς πού ἀφοροῦν σέ ὅλα τὰ τμήματα τῆς κοινωνίας καὶ ὄχι μόνο στοὺς θεολόγους καὶ στοὺς διανοουμένους, γιὰ τοὺς ὁποίους, βέβαια, ὁ σεβασμός μας εἶναι δεδομένος. Μᾶς ἐνδιαφέρει νὰ ὑλοποιήσει ἡ Σύνοδος τὴ λεγόμενη Ὁρθοπραξία. Ὡς ἐκ τούτου, παραμένει σταθερὴ ἡ δέσμευσή μας γιὰ τὴν ἐπίλυση ὅλων τῶν διαφορῶν, πού ἐμποδίζουν τὰ ἀδέλφια ἀπὸ τὸ νὰ κάθονται μαζί. Ἴσως τὸ πιὸ σημαντικό ζήτημα εἶναι ἡ εἰσπήδηση τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων στὸ Κατάρ, πού ἐξέλεξε ἕναν «Ἀρχιεπίσκοπο» ἐντὸς τῶν κανονικῶν ὁρίων καὶ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Πατριαρχείου τῆς Ἀντιοχείας. Μᾶς ἐνδιαφέρει νὰ συζητηθεῖ στὴ Σύνοδο ἕνα θέμα πού καθόλου δέν εἶναι λιγότερο σημαντικό ἀπὸ τίς ὑπόλοιπες ἡμερήσιες διατάξεις. Πρόκειται γιὰ τὸ πρόβλημα τῶν χριστιανῶν στὴν Ἀνατολή, πού προέκυψε ὀλοφάνερα μετὰ ἀπὸ τίς πρόσφατες ἀλλαγές πού ἄρχισαν τὸ 2011 καὶ ὀνομάστηκαν «Ἀραβικὴ Ἀνοιξη». Ἐως πότε θὰ συνεχίσουμε νὰ βλέπουμε τὴν ἐξέλιξη τῶν ἱστορικῶν γεγονότων ὡς ἀπλοὶ θεατές, χωρὶς νὰ διαδραματίζουμε κάποιον ρόλο σέ αὐτά, τὴ στιγμή πού ἡ Ὁρθόδοξία διαθέτει ἀρκετὴ δύναμη γιὰ τὴν ἀνάληψη τέτοιου ρόλου; Ἄς ἀνατρέξουμε πρὶν ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια καὶ ἄς δοῦμε τίς δημογραφικὲς ἀλλαγές πού ἔγιναν στὰ τέσσερα παλαιά Πατριαρχεῖα, Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων. Ἄραγε τὰ γεγονότα πού ἐκτυλίχθηκαν τὰ περασμένα ἑκατὸ χρόνια δέν ἀπαιτοῦν τὸ συλλογισμό μας; Ἄραγε δέν εἶναι τώρα ἡ ὥρα τῆς περισκεψῆς μας στὰ γεγονότα τῆς τελευταίας τριετίας καὶ τῆς εὐθύνης μας νὰ βροῦμε τρόπους πού προστατεύουν τοὺς Χριστιανούς καὶ τοὺς βοηθᾶνε νὰ παραμείνουν στὰ πατρῶα ἐδάφη τους; Δέν πρέπει νὰ ἀποτελοῦν αὐτὰ τὰ προβλήματα τὸ πρῶτο θέμα στὴν ἡμερήσια διάταξη τῆς Μεγάλης καὶ Ἁγίας Συνόδου; Ἡ σκέψη μας ἐπ' αὐτῶν τῶν θεμάτων δέν διέπεται ἀπὸ κοσμικὲς φιλοδοξίες, «οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένου-

σαν πόλιν ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν» (Ἐβρ. 13:14), ὀφείλουμε ὁμως νὰ διατηρήσουμε τὴν ταυτότητά μας.

Ἡ ἐπιτυχία τῆς Μεγάλης Συνόδου θὰ ἀποτελέσει τὴν ἄριστη μαρτυρία στὸ σημερινὸ κόσμον γιὰ μιὰ ἐνωμένη Ὁρθόδοξία. Ἡ μαρτυρία αὐτὴ θὰ εἶναι ὁ θεμέλιος λίθος γιὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστιανισμοῦ στὸ σύγχρονον κόσμον. Ἐμεῖς στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας συνιστοῦμε τὴν πύλη τῆς Ὁρθόδοξης Ρωμοσύνης πρὸς τίς Προχαλκηδόνιες Ἐκκλησίες. Τὰ τελευταῖα χρόνια διαπιστώσαμε ὅτι αὐτὰ πού μᾶς συνδέουν ὑπερβαίνουν ἐκεῖνα πού μᾶς χωρίζουν. Εὐχόμαστε καὶ ἀγωνιζόμαστε πάντα ὥστε νὰ γίνῃ ἀντιληπτό ἀπὸ ὅλους ὅτι ἡ λογικὴ τῆς γεωγραφίας, τῆς ἱστορίας, ἀλλὰ καὶ τῆς θεολογικῆς πραγματικότητας καθιστοῦν ἐπιτακτικὴ τὴν ἀνάγκη νὰ βροῦμε ἕνα τρόπο γιὰ συμφιλίωση καὶ ἐπίλυση ὅλων τῶν ἱστορικῶν διαφορῶν. Ἡ Ἀντιόχεια τῆς Ὁρθόδοξης Ρωμοσύνης ἀποτελεῖ γιὰ τὴν Ὁρθόδοξία ἐπίσης καὶ τὴν πύλη πρὸς τὸν ἀραβικὸ καὶ μουσουλμανικὸν κόσμον, λόγω τῶν ἱστορικῶν καὶ γεωγραφικῶν παραγόντων καὶ λόγω τῆς κοινῆς ἀραβικῆς γλώσσας. Ἡ πύλη αὐτὴ συνιστᾷ μέρος ἑνὸς μεγάλου ὀρθοδόξου σώματος, πού ἔχει ὡς κεφαλὴ τὸν Χριστὸ καὶ ὡς καρδιά τὴν ἁγία πίστι, τὴν ὁποία μᾶς παρέδωσαν οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι.

Θὰ ἤθελα, ἐγὼ προσωπικὰ καὶ ἡ συνοδεία μου, νὰ μεταφέρετε τοὺς χαιρετισμούς μας στὸν ἐξοχότατο Πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας κ. Κάρλο Παπούλια καὶ στὸν ἐξοχότατο Πρωθυπουργὸ κ. Ἀντώνη Σαμαρᾶ, καθὼς καὶ τίς προσευχῆς μας, ὥστε ὁ Κύριος νὰ εὐλογεῖ τίς προσπάθειές τους γιὰ τὸ συμφέρον τῆς Ἑλλάδας.

Ὁλοκληρώνοντας, Σᾶς εὐχαριστῶ, Μακαριώτατε, καὶ προσευχόμαστε μαζί Σας γιὰ τὴν Ἑλλάδα, πού τὴν ἀγαπᾶμε ἐκ βάθους καρδίας. Εἴθε Κύριος ὁ Θεὸς νὰ ἀνακουφίσει τὸν καλὸ καὶ εὐλαβῆ λαὸ Σας ἀπὸ κάθε θλίψη καὶ στεναχώρια, νὰ εὐλογήσῃ γιὰ νὰ ἐπιτύχουν οἱ προσπάθειές Σας ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ τόπου τούτου. Σᾶς ἀπευθύνω τὴν ἐκκληση μὲ τὰ λόγια τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου: «Μνημονεύετε ἐν τῇ προσευχῇ ὑμῶν τῆς ἐν Συρίᾳ ἐκκλησίας καὶ μόνος αὐτὴν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπισκοπήσει καὶ ἡ ὑμῶν ἀγάπη».

Ἐκ νέου: «Ὁ Χριστὸς ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν. Καὶ ἦν καὶ ἐστὶ καὶ ἔσται».

Χαιρετισμός κατά τήν Δοξολογία γιά τήν ὑποδοχή τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ. Ἰωάννου Ι΄ στήν Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου

(Ἀθήνα, 23.10.2014)

«ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρά Θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περί τοῦ φωτός...»

(Ἰω. Α΄ 6-2)

Μακαριώτατε Πατριάρχα Ἀντιοχείας καί πάσης Ἀνατολῆς Κύριε Ἰωάννη, Προσφιλέστατε Ἀδελφέ τῆς Ἡμετέρας Μετριότητος,

Σᾶς καλωσορίζουμε σήμερα ἐδῶ, ἐν ταῖς Αὐλαῖς τῆς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, τῆς Πρωτοθρόνου ἐν τῇ διακονίᾳ Ἐδρας τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, ὡς Ἀδελφό καί ὡς Μάρτυρα πού ἔρχεται νά δώσει τή μαρτυρία τῆ Χριστιανική, τή μαρτυρία τήν Ὁρθόδοξη, τή μαρτυρία τῆς Πίστεως.

Σᾶς ὑποδέχομαστε στήν Ἀθήνα τοῦ Παύλου, τοῦ θείου ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας Ἡμῶν, τοῦ Πρώτου μετά τόν Ἐνα, τοῦ φλογεροῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν καί διαπρύσιου Πατέρα καί Κήρυκα τῆς Εὐρώπης.

Στα βήματα Αὐτοῦ, «τοῦ δούλου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ κλητοῦ ἀποστόλου, τοῦ ἀφωρισμένου εἰς Εὐαγγέλιον Θεοῦ» (Ρωμ. Α΄ 1-2), ἀπό τήν Ἀσία στήν Εὐρώπη ἔρχεσθε Ὑμεῖς, διάδοχος τοῦ Κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων, τοῦ μακαρίου Πέτρου, καί τοῦ Ἱγνατίου τοῦ Θεοφόρου, γιά νά μᾶς στηρίξετε καί νά στηριχθεῖτε, νά εὐλογήσετε καί

νά εὐλογηθεῖτε, νά παρακαλέσετε καί νά παρακληθεῖτε.

Προκαθήμενος τοῦ παλαιφάτου καί πολυσεβάστου, τοῦ ἱστορικοῦ καί μαρτυρικοῦ ἀρχαίου Πατριαρχείου τῆς Μεγάλης Πόλεως Ἀντιοχείας καί πάσης Ἀνατολῆς, Ἀδελφός πολυτίμητος, φιλέλληνας καί Ἑλληνας, φιλέορτος καί ἀσκητικός, θεράπων καί διδάκτωρ τῆς Θείας Λειτουργίας, εἴσθε μαζί μας σήμερα ἐδῶ ἐν τῷ Ἀρχιεπισκοπικῷ Παρεκκλησίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, μετά τῆς Τιμίας Συνοδείας Ὑμῶν, σέ ἐποχή διωγμῶν, καταπατήσεως ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καί στερήσεως τῶν πατρογονικῶν Ὑμῶν ἐστιῶν καί σεβασμάτων, γιά νά δηλώσετε στήν πολιτισμένη Εὐρώπη καί τούς διεθνεῖς Ὄργανισμούς ὅτι στέκεστε ἀκόμη στά πόδια σας, ὅτι δέ χάσατε τήν πίστη Σας στό Χριστό, ὅτι ἡ Ἀντιόχεια καί ἡ Δαμασκός συνεχίζουν νά ἀκτινοβολοῦν στήν Οἰκουμένη «ἐπόμενοι τοῖς ἁγίοις Πατράσι» καί τοῖς ἴχνεσι τοῦ Ἀρχηγοῦ μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καί τοῦ οὐρανοβάμονος Ἀποστόλου Αὐτοῦ Παύλου.

Ὡς εὖ παρέστητε, Μακαριώτατε Ἀδελφέ!

Ἡ Ἀθήνα τῶν Ἁγίων, τῶν Μαρτύρων καί τῶν Ἡρώων σεμνύεται γιά τήν ἐδῶ παρουσία Σας, γιά τήν Εἰρηνική σας Ἐπίσκεψη καί σᾶς χαιρετίζει ὡς ἄγγελον εἰρήνης, ὡς μάρτυρα Χριστοῦ καί ὡς ἀγωνιστήν ὑπέρ τῶν Ὁσίων καί τῶν Ἱερῶν τῶν Χριστιανῶν Ἀδελφῶν μας τῆς Μέσης Ἀνατολῆς!

«Χάρις ὑμῖν καί εἰρήνη ἀπό Θεοῦ πατρός ἡμῶν καί Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Ρωμ. Α΄ 7).

Προσφώνησις πρὸς τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμο κατὰ τὴ Δοξολογία

Τῆς Α.Θ.Μ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ. Ἰωάννου Ι΄

(Ἀθήνα, 23.10.2014)

Μακαριώτατε,

Ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί,

εἶμαι εὐτυχῆς πού βρίσκομαι ἀνάμεσά σας.

Εἶναι μία ἐπίσκεψη εἰρηνική, εἶναι ἕνας εἰρηνικός χαιρετισμὸς πού πηγάζει ἀπὸ τὴν καρδιά μου γιὰ τὸν καθένα Σας χωριστά.

Εἶναι ἕνας εἰρηνικός χαιρετισμὸς σέ Σᾶς, Μακαριώτατε, καὶ τοὺς ἀδελφούς Ἀρχιερεῖς ἐξ ὀνόματός μου καὶ ἐξ ὀνόματος τῶν μελῶν τῆς συνοδείας μου.

Εἶναι ἕνας εἰρηνικός χαιρετισμὸς πρὸς ὅλους Σας καὶ μέσῳ Ὑμῶν πρὸς κάθε πολίτη τῆς Ἑλλάδος.

Εἶναι ἕνας εἰρηνικός χαιρετισμὸς ἀγάπης ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς περιοχῆς μας, οἱ ὅποιοι ἐπλήγησαν καὶ πλήττονται ἀπὸ τὰ δεινὰ του πολέμου.

Εἶναι ἕνας εἰρηνικός χαιρετισμὸς ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς Σας πιστοὺς τῆς Ἀντιοχείας.

Εἶναι ἕνας εἰρηνικός χαιρετισμὸς ἀπὸ ἀνθρώ-

πους πού ἀπήχθησαν, μαρτύρησαν καὶ μετανάστευσαν, ἐγκαταλείποντας τὰ πάτρια ἐδάφη .

Εἶναι ἕνας εἰρηνικός χαιρετισμὸς ἀπὸ τοὺς δικούς μας καὶ δικούς Σας ἀδελφούς Μητροπολίτες Χαλεπίου καὶ ἄλλους ἱερεῖς.

Εἶναι ἕνας εἰρηνικός χαιρετισμὸς καὶ μία προσευχή ὑπὲρ τοῦ φίλου λαοῦ Σας καὶ τῆς ἀγαπητῆς χώρας Σας.

Εἶναι ἕνας εἰρηνικός χαιρετισμὸς ἀνάστασης μέσα στή στάχτη τῆς δοκιμασίας καὶ συγχρόνως εἶναι χαιρετισμὸς θέλησης καὶ ἐλπίδας καὶ ἀπόφασης ὅτι, καμμία δύναμη σέ τούτη τὴ γῆ δέν θά κατορθώσει νά μᾶς ἐκκριζώσει ἀπὸ τὴ γῆ μας.

Ἐμεῖς καταθέτουμε ὅλες τίς δυσκολίες μπροστά στό σταυρό τοῦ Σωτῆρα μας καὶ στό ἀκάνθινο στεφάνι τοῦ σταυροῦ Του.

Μακαριώτατε,

Σᾶς γνωρίζω προσωπικῶς καὶ στό πρόσωπό Σας γνώρισα ἕναν ἀγαπητὸ ἀδελφό, ὁ ὁποῖος ἐπισκέ-

Ἡ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Ἰωάννης Ι΄, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος καὶ τὰ μέλη τῆς Διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου κατὰ τὸ Πατριαρχικό Συλλεῖτουργο στὸν Ἱερό Ναὸ Ἁγίου Δημητρίου τοῦ ὁμωνύμου δήμου.

φθηκε τήν ἐκκλησία μας καί τήν περιοχή μας στά τελευταῖα χρόνια τῆς Πατριαρχίας τοῦ Μακαριστοῦ Ἰγνατίου, τή στιγμή πού πολλοί τήν ἐγκατέλειψαν.

Γνώρισα ἐπίσης τούς προκατόχους Σας Μακαριστούς Σεραφεῖμ καί Χριστόδουλο.

Στή χώρα Σας ἀπέκτησα τίς θεολογικές μου γνώσεις καί στή χώρα Σας ἔζησα καί ἔμαθα πῶς ζυμώνεται ἡ θεολογία μέ τήν μαγιά τῆς ταπεινοφροσύνης καί μεταβάλλεται σέ ἀγάπη καί προσευχή.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔχει προσφέρει πολλά στήν Ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας.

Ἐχει φιλοξενήσει πολλά τέκνα μας, τά ὁποῖα σπούδασαν στίς σχολές της καί στά πανεπιστήμιά της καί τώρα ὡς ἱερεῖς καί ἀρχιερεῖς ποιμένουν τό λαό τοῦ Χριστοῦ στίς ἐστίες τους.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος συμπορεύθηκε δυναμικά μέ τό νέο ξεκίνημα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας στή σύγχρονη ἐποχή.

Ἡ θεολογική σχολή τοῦ Μπαλαμάντ πού ἀνοίξε τίς πύλες της τό 1970, ἀποτελεῖ τρανή ἀπόδειξη αὐτῆς τῆς βοήθειας.

Ἡ Ἐκκλησία μας ὠφελήθηκε τά μέγιστα ἀπό αὐτήν τήν ἑλληνική ἐμπειρία.

Ἡ Κοσμητεία τῆς σχολῆς ἀνατέθηκε στόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Παντελεήμονα Ροδόπουλο.

Ἡ Θεολογική Σχολή τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ

Δαμασκηνοῦ συνδέθηκε μέ τήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία τήν ἐνίσχυσε μέ τήν πείρα τῶν ἐκλεκτῶν καθηγητῶν της ὡς ἐπίσης καί μέ τό πρόγραμμα τῆς ἐκμάθησης τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, στό ὁποῖο συνέβαλε τά μέγιστα καί ἡ Ἑλληνική Κυβέρνηση.

Μέ αὐτόν τόν τρόπο δόθηκε ἡ εὐκαιρία στούς φοιτητές μας νά μελετήσουν τήν Θεολογία στή γλώσσα τῶν Πατέρων.

Ὅλα αὐτά μας ἀξιῶνουν νά ὁμολογήσουμε ὅτι ἐκεῖνο πού μᾶς συνδέει μέ τήν Ἑλλάδα, ὡς χώρα καί λαό, εἶναι ἡ νοσταλγία πρὸς τόν ἀποστολικό ζῆλο, μία καθολική ὀρθόδοξη πίστη ὅπου οἱ ἐθνότητες διαλύονται σέ ἓνα ὀρθόδοξο χωνευτήριο καί οἱ γλώσσες καί τά ἥθη πλέκονται ἐνώπιον τῆς Τράπεζας τῆς εὐχαριστίας καί τοῦ Κυρίου της πού μᾶς μίλησε μέ τή γλώσσα τῆς ἀγάπης.

Καί ἐγώ μέ τή γλώσσα τῆς ἀγάπης περατώνω, δεόμενος πρὸς τόν Κύριο ὅπως διαφυλάττει Σᾶς, τήν Ἑλλάδα καί τόν φίλο λαό της καί νά καθοδηγεῖ τούς κυβερνήτες της πρὸς εὐημερίαν τοῦ λαοῦ της. Δέομαι ἐπίσης ὅπως χαρίζει στήν περιοχή τῆς Ἀντιοχείας μας τήν εἰρήνην γιά νά Σᾶς ὑποδεχθεῖ καί πάλιν ὁ καλός λαός της πού ἔχει γαλουχηθεῖ μέ τήν ἀγάπη τῶν Ἁγίων, τή μνήμη τῶν Ἀποστόλων καί τά ἐπιτεύγματα τῶν Ὁσίων, νέων καί παλαιῶν.

Εἰς πολλά ἔτη.

Προσφώνηση πρὸς τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχη Ἀντιοχείας κ. Ἰωάννην Ι΄

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου

(Πανηγυρική Συνεδρία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας
τῆς Ἑλλάδος, 24.10.2014)

Μακαριώτατε καὶ Θειώτατε Πατριάρχα
τῆς Μεγάλης Θεουπόλεως Ἀντιοχείας,
Συρίας, Ἀραβίας, Κιλικίας, Ἰβηρίας
τε καὶ πάσης Ἀνατολῆς κ. Ἰωάννη,

Πεφιλημένε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ τῆς ἡμετέρας με-
τριότητος,

Ἡ Ἁγιωτάτη Ἀποστολική Ἐκκλησία τῆς Ἑλ-
λάδος διὰ τοῦ Πρώτου τῆ τάξει καὶ τῆ διακονία
Ἐπισκόπου Αὐτῆς καὶ Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνό-
δου, Σᾶς ὑποδέχεται «δόξη καὶ τιμῆ» ἐν τῇ ἱστο-
ρικῇ Ἐδρᾷ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῇ Αἰθούσῃ
τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλά-
δος καὶ Σᾶς ἀπευθύνει ἐκ μέσης καρδίας τό Ὡς εὖ
Παρέστητε!

Ὡς εὖ παρέστητε, Μακαριώτατε Ἅγιε Ἀδελφέ
μετά τῆς Τιμίας Συνοδείας Ὑμῶν ἐξ ἐκλεκτῶν Ἀρ-
χιερέων, Ἀρχιμανδριτῶν, Διακόνων, ἔτι δέ καὶ
ἐπιφανῶν λαϊκῶν, ἐν τῷ Συνοδικῷ Μεγάλῳ τῆς
καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας, ἔνθα ἀγαλλομένῳ ποδί
ἐπιθυμεῖτε νὰ εὐαγγελισθῆτε τὴν προσωπικὴν
ἀδελφικὴν ἀγάπην, τὴν ἄρρηκτο ἐνότητα μεταξύ
τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀντιοχείας καὶ Ἑλλάδος καὶ τοὺς
ἀκαταλύτους δεσμούς φιλίας μεταξύ τῶν πιστῶν
λαῶν μας Συρίας, Λιβάνου καὶ Ἑλλάδος.

Γνωρίζουμε ὅτι ἔρχεσθε ἀπὸ τὰ ἱστορικά καὶ σε-
βάσιμα γιὰ τὸ Χριστιανισμό ἐδάφη τῆς Μέσης
Ἀνατολῆς, ἀπὸ μία περιοχὴ ἐμπόλεμη, ἐμπερίστα-
τη καὶ δυστυχῶς πολλὰ φορὲς, ἀφιλόξενη γιὰ
τοὺς ἴδιους τῆς τοὺς κατοίκους. Μαζί Σας καὶ
Ἡμεῖς ἀνησυχῶμε γιὰ τίς αὐξανόμενες ἀπειλές
τῆς εἰρήνης καὶ γιὰ τίς συνθηκῆς ζωῆς τῶν Χρι-
στιανικῶν Κοινοτήτων τῆς εὐρύτερης περιοχῆς τῆς
Μέσης Ἀνατολῆς. Ἡ διεθνὴς Κοινότητα ἀλλὰ καὶ
ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση εἶναι ἐνήμερες γιὰ τὴν κα-
θημερινὴ ἐξέλιξη τῶν γεγονότων, ἰδιαίτερα γιὰ
ἐμεῖς ὡς Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διαμαρτυρηθῆ-

καμε ἐν Συνόδῳ καὶ ἐκφράσαμε ἀνησυχίες καὶ
διαφωνίες. Εἶναι δικαίωμα ἀναφαίρετο τῶν προ-
σφύγων νὰ ἐπιστρέψουν σὲς προγονικὰς τοὺς
ἑστίες καὶ νὰ συνεχίσουν νὰ ζοῦν ἐκεῖ μὲ ἀσφά-
λεια καὶ ἀξιοπρέπεια. Τὰ δίκαιά τους αὐτὰ πρέπει
νὰ τὰ ἐγγυηθοῦν καὶ νὰ τὰ ὑποστηρίξουν τόσο ἡ
Διεθνὴς Κοινότης ὅσο καὶ τὰ Κράτη, στὰ ὅποια
ἀνήκουν ὡς πολῖτες οἱ πρόσφυγες καὶ διαβιῶντες
σὲ διάφορους διάσπαρτους καταυλισμούς.

Ἄν ἡ Συρία εἶναι ἐμπερίστατη καὶ σὲ ἐμπόλεμη
κατάσταση, πράγμα πού μᾶς θλίβει ἰδιαίτερος,
δὲν μποροῦμε νὰ μὴν ἐκφράσουμε καὶ τὴν ἀνησυ-
χία καὶ τὸ φιλάδελφο ἐνδιαφέρον μας γιὰ τὴν
ἀστάθεια καὶ τὴν πολιτικὴ ἔνταση στό Λίβανο λό-
γω τῆς μαζικῆς ἐγκατάστασης ἐκεῖ πρόσφυγων ἐκ
Συρίας, ἀδιακρίτως θρησκείας καὶ γλώσσας. Ὁ
Λίβανος τυγχάνει νὰ εἶναι ἡ μόνη χώρα τῆς Μέ-
σης Ἀνατολῆς, ὅπου ὁ Πρόεδρος τῆς Χώρας εἶναι
Χριστιανός καὶ γενικότερα οἱ Χριστιανοὶ παίζουν
ἓνα πρωτεύοντα ρόλο στὴν κοινωνία τους σὲ θε-
σμικὸ ἐπίπεδο.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐπαγρυπνεῖ πάνω
στό ζωηρό ἐνδιαφέρον τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας
γιὰ πολιτικὴ σταθερότητα σ' αὐτὴ τὴν εὐαίσθητη
περιοχὴ καὶ ἐνώνει τίς προσευχῆς τῆς μαζί μὲ
ἐκεῖνες τῆς Ἀδελφῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς
Ἀντιοχείας, τῆς ἐχούσης τὴν κανονικὴν δικαιοδο-
σίαν καὶ μητρικὴν μέριμναν τοῦ ποιμνίου τῆς Χώ-
ρας αὐτῆς. Ἡ προσευχὴ εἶναι πρωταρχικὸ
καθῆκον τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία συγχρόνως δια-
κρίνεται γιὰ τὴν χρῆση τοῦ διαλόγου ὡς μέσον κα-
ταλλαγῆς μεταξύ λαῶν καὶ θρησκειῶν καὶ γιὰ τὸν
σεβασμὸ τῆς πρὸς τὸ διεθνὲς δίκαιο, ἀπορρίπτο-
ντας ἔτσι κάθε μορφὴ φονταμενταλισμοῦ.

Εἶναι ἀδύνατο νὰ ἀποδεχθοῦμε καὶ τὴν σκέψη
ἀκόμη ὅτι μπορεῖ νὰ ὑπάρξει Μέση Ἀνατολή χω-
ρὶς Χριστιανούς, τὴν στιγμὴ πού ἀποδεδειγμένα

καί ἀναμφισβήτητα αὐτοί ἀποτελοῦν παράγοντες εἰρήνης, συμφιλίωσης καί ἀνάπτυξης. Γι' αὐτό καί ἀπό τήν θέση αὐτή ἅς μᾶς ἐπιτραπεῖ νά ὑψώσουμε τήν ἀδύναμη ἀλλά σταθερή φωνή μας γιά τά ἀπαράγραπτα δίκαια τῶν Χριστιανῶν Ἀδελφῶν μας τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καί νά παρακαλέσουμε πρωτίστως γιά τήν ἄμεση ἀπελευθέρωση τῶν ἀπαχθέντων Ἀδελφῶν μας Ἐπισκόπων, τῶν ὁποίων τά ἴχνη ἔχουν χαθεῖ ἐδῶ καί ἀρκετό καιρό.

Μακαριώτατε Ἅγιε Ἀντιοχείας,

ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἦταν, εἶναι καί θά εἶναι τό σπίτι Σας, ἡ οἰκογένειά Σας, ἡ ἀπαντοχὴ Σας!

Εἴμαστε στή διάθεσή Σας γιά κάθε συνεργασία ἐκκλησιαστική, πολιτιστική, ἀνθρωπιστική.

Οἱ Ὄργανισμοί καί οἱ Ὑπηρεσίες τῆς Ἱερᾶς Συ-

νόδου, τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, τῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἕτοιμες νά Σᾶς προστρέξουν καί νά Σᾶς βοηθήσουν ἐν παντί καιρῷ. Εἴμεθα Ἀδελφοί καί Συνοδοιπόροι μέσα στόν Χρόνο καί στήν Ἱστορία.

Σᾶς εἴμεθα εὐγνώμονες γιά τήν ἐξόχως τιμητική Σας Εἰρηνική Ἐπίσκεψη Σας ἐδῶ καί ὄντες γινώστες τοῦ σημαντικοῦ Πρωθιεραρχικοῦ Διορθοδόξου καί Διαχριστιανικοῦ Σας ἔργου, ἔχουμε τήν τιμή καί τήν χαρά ὡς Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος νά Σᾶς προσφέρουμε τήν ὑψίστη τιμητική διάκριση Αὐτῆς!

Πολλά καί πλήρη ὑγείας καί δημιουργίας ἐν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου τά ἔτη ὑμῶν, Μακαριώτατε ἀδελφέ καί συλλειτουργέ ἡμῶν κ. Ἰωάννη!

ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Τό Γ΄ Διεθνές Έπιστημονικό Συνέδριο
για την Τουρκοκρατία και τό 1821

(Πεντέλη 14.11.2014, Στοά του Βιβλίου, 15.11.2014)

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣΕΙΔΙΚΗ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΟΣ

Άρχισε στις 14 Νοεμβρίου στο Διορθόδοξο Κέντρο της Ίερᾶς Συνόδου στην Ίερά Μονή Πεντέλης τό Γ΄ Διεθνές Έπιστημονικό Συνέδριο για τό 1821, μέ θέμα «Όρθόδοξη Έκκλησία και διαφύλαξη τῆς Έθνικῆς Ταυτότητος Νεομάρτυρες - Άγιος Κοσμάς ό Αιτωλός - Έπαναστατικά κινήματα», μέ φορέα διοργάνωσης τήν Ειδική Συνοδική Έπιτροπή Πολιτιστικῆς Ταυτότητος. Παρέστησαν οί Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Αιτωλίας και Άκαρνανίας κ. Κοσμάς και Θεομοπυλῶν κ. Ίωάννης, Ήγούμενος τῆς Ίερᾶς Μονῆς Πεντέλης και Πρόεδρος τοῦ Διορθόδοξου Κέντρου, Πανεπιστημιακοί Καθηγητές, Κληρικοί και πλῆθος φιλοστόρων συνέδρων.

Ό Έκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου Άρχιεπισκόπου Αθηνῶν και πάσης Ελλάδος κ. Ίερωνύμου, Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Μεθώνης κ. Κλήμης, Άρχιγραμματεὺς τῆς Ίερᾶς Συνόδου, ανέγνωσε τό Μήνυμα τοῦ Προκαθημένου τῆς Έλλαδικῆς Έκκλησίας, ό όποιος, μεταξύ άλλων, σημείωσε: «Ή σύγχρονη Ελλάδα δέν άνέστη άπλῶς και μόνο μέ τά όπλα και τήν οικονομική δύναμη. Στάθηκε και ρίζωσε όταν στην ψυχή τοῦ λαοῦ μας ώρίμασε ό κοινός πόθος τῆς έλευθερίας, όταν όλα όσα έδεναν τους Έλληνες μεταξύ τους, ή κοινή πίστη, οί παραδόσεις, ή καθημερινή έμπειρία, τά γράμματα και ή παιδεία, συνυφάνθηκαν και άνέδειξαν χαρακτηριστικούς ανθρώπους. Μεταξύ αὐτῶν υπήρξαν και φωτισμένες άγιες μορφές, άνθρωποι ταπεινοί και άνυπόληπτοι για τά δεδομένα τῶν κυρίαρχων τῆς εποχῆς τους, άλλ' όμως ισχυροί στην πίστη και τήν άρετή διά τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Τό

πλῆθος τους εἶναι τόσο μεγάλο ώστε σχηματίζει δικαίως, κατά τήν Παύλειο ρήση, νέφος αγιότητος πάνω άπό τήν πολύπαθη αὐτή γῆ. Διότι τό όρθόδοξο χριστιανικό βίωμα διδάσκει πῶς ό,τι αξίζει κατά Θεόν, αποκτάται μέ αίμα, μέ θυσία, μέ άθληση ψυχῆς, μέ άγῶνα, μέ τήν άνάδειξη ανθρώπων πού θυσιάζονται για τήν κοινότητα...».

Άκολούθησε ό χαιρετισμός τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δημητριάδος και Άλμυροῦ κ. Ίγνατίου, Προέδρου τῆς Ε.Σ.Ε. Πολιτιστικῆς Ταυτότητος, ό όποιος τόνισε ότι στο Συνέδριο «έκλεκτοί επιστήμονες και ειδικοί έρευνητές θά μάς παρουσιάσουν τεκμηριωμένες εισηγήσεις για τήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας, για τόν πνευματικό, έθνικό και κοινωνικό ρόλο τῆς Έκκλησίας μας, για τίς άγιασμένες μορφές τῶν Νεομαρτύρων, για τά γνωστά και άγνωστα έπαναστατικά κινήματα τῶν υποδούλων και για τόν κορυφαίο φωτιστή τῶν σκλάβων, τόν ίερομόναχο και Άγιο τῆς Έκκλησίας μας, Κοσμά τόν Αιτωλό. Δέν περιορισθήκαμε μόνο στους γνωστούς και ήδη καταξιωμένους, αλλά ανακοινώσαμε έγκαίρως τό θέμα μας και καλέσαμε νέους επιστήμονες νά δηλώσουν τό ενδιαφέρον τους».

Στή συνέχεια έλαβε χώρα ή πρώτη συνεδρία, μέ θέμα «Όρθόδοξη Έκκλησία και διαφύλαξη τῆς έθνικῆς ταυτότητος».

Ή πρώτη Εισήγηση εἶχε ως θέμα: «Ή συμβολή τῆς Όρθόδοξου Έκκλησίας στην διατήρηση - άφύπνιση τῆς έθνικῆς έλληνικῆς συνειδήσεως και στην διαμόρφωση τοῦ Έλληνικοῦ Έθνους». Ό εισηγητής κ. Χρήστος Κρικῶνης, όμότιμος καθηγητής τοῦ Α.Π.Θ, παρουσίασε πτυχές τοῦ θέματος και τόνισε, μεταξύ άλλων, τά έξῆς: «Ό Έλληνισμός έμποτίστηκε άπό λόγιους διδασκάλους και κληρικούς τῆς Έκκλησίας, μέ τίς άγνές έθνικές και θρησκευτικές παραδόσεις τοῦ έθνους και έν

γένει του ἑλληνοχριστιανικοῦ πνεύματος, κατώρθωσεν, ἀφ' ἑνός μὲν νά συγκρατήσῃ, ἐν μέσῳ τοῦ τρομεροῦ κυκλώοντος, τὴν ἐθνικὴν καὶ πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ὑπόστασίν του, ἀφ' ἑτέρου δέ νά διατηρήσῃ τὸ συναίσθημα τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἔναντι του κατακτητῆ, παρ' ὅλες τίς κακώσεις καὶ καταπιέσεις τίς ὁποῖες ὑπέστη, ἔχων πάντοτε ὡς κέντρον συνοχῆς του τὴν Ἐκκλησίαν. Αὐτὴ ἔνωσε τοὺς Ἕλληνας μεταξύ τους καὶ διηύρηνε τὴν ἀπόστασίν των ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Προσέφερε τὰ συστατικά ἐκεῖνα στοιχεῖα τῆς ἐθνικῆς τους προσωπικότητος, ἥτοι ἦθη, ἔθιμα, παραδόσεις, ὀλόκληρον δηλ. κόσμον ἑλληνικῶν ιδεῶν, ὁμοῦ μετὰ τῆς γλώσσης, μέ τὰ ὁποῖα διεκρίνετο ὁ Ἑλληνισμὸς ἀπὸ τοὺς κατακτητῆς καὶ ἐτονίζετο ἡ ἐνότης του. Βεβαίως, ἡ ἐνότης αὐτὴ τοῦ ἑλληνικοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ἦταν ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τῆς πολιτικῆς του ἐλευθερίας...».

Ἐπόμενος ὁμιλητὴς ἦταν ὁ καθηγητὴς τῆς Ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Βελῶ κ. Γεώργιος Παναγόπουλος, ὁ ὁποῖος μίλησε μέ θέμα «Θεολογικός προβληματισμὸς καὶ ἱστοριοφιλολογικὴ κριτικὴ στὴν τουρκοκρατούμενη Ἑλλάδα τοῦ 18ου αἰ. Ἡ περίπτωση τῶν διδασκάλων τοῦ γένους Νεοφύτου Κανσοκαλυβίτη καὶ Δωροθέου Βουλησιᾶ». Ὁ ὁμιλητὴς παρατήρησε ὅτι «κατὰ τὴν περίοδο πού μᾶς ἀπασχολεῖ ὁ ὀρθόδοξος κόσμος διανύει μία φάση αὐτοσυνειδησιακῆς ἀφύπνισης, ἐκφραζομένης μέ τὴ μορφή τῆς ἐπιστροφῆς ἐπὶ τὰς πηγὰς. Εἶναι πρόδηλο ὅτι τὰ δύο ὑπὸ συζήτησιν κείμενα ἀποτελοῦν καὶ αὐτὰ γνήσιο τέκνον τῶν πνευματικῶν, θεολογικῶν καὶ φιλολογικῶν ζυμώσεων αὐτῆς τῆς τόσο σημαντικῆς ἱστορικῆς περιόδου τοῦ Ἑλληνισμοῦ: τόσο ἡ Ἐπίκρισις τοῦ Νεοφύτου Κανσοκαλυβίτη ὅσο καὶ ἡ Ἐπιστολή τοῦ Δωροθέου Βουλησιᾶ, καταγράφουν μία ὅλως ἰδιαίτερη πτυχή τῆς διαδικασίας ἐκείνης πού προσφωῶς ἀποκλήθηκε «Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιαστικὸς Διαφωτισμὸς» καὶ ἡ ὁποία, βαίνοντας παράλληλα καὶ ἐν πολλοῖς ἀντιστικτικὰ πρὸς τὸ γνωστὸ διαφωτιστικὸ ρεῦμα μετακένωσης τῶν ἐξ Ἑσπερίας νέων ιδεῶν στό χωρὸ τῆς τουρκοκρατούμενης Ρωμηοσύνης, ὀδήγησε ἀφ' ἑνός στὴν νεοσησαστικὴ φιλοκαλικὴ ἀναγέννησις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος σέ ὀλόκληρον τὸν ὀρθόδοξο κόσμον, ἀλλὰ καὶ ἐπισφράγισε ἀφ' ἑτέρου, κα-

τὰ τρόπο ὀδυνηρό, τὸ πολιτιστικὸ χάσμα πού εἶχε ἀρχίσει νά διχάζει τὸν ἑλληνικὸν κόσμον, καθὼς ἡ ἀνάγκη γιὰ ἐθνικὴ χειραφέτησις καὶ πνευματικὸ ἀναπροσανατολισμὸ παγίδευε ἀναπότρεπτα τὸ ὑπόδουλον καὶ ἐμπερίστατον γένος στὴ διαλεκτικὴ μέγγενη μεταξύ παράδοσις καὶ ἐκσυγχρονισμοῦ».

Ἡ τρίτη εἰσήγησις μέ θέμα «Ἡ διαχρονικὴ γραπτὴ καὶ προφορικὴ ἑλληνικὴ γλῶσσα, ὡς σταθερὸ στοιχεῖον τῆς ἐθνικῆς ταυτότητος τοῦ τουρκοκρατούμενου καὶ ἐπαναστατημένου ἑλληνορθόδοξου γένους καὶ ὡς ἀναιρετικὸ τῶν ἀμφισβητήσεων τῆς ἑλληνικῆς ἐθνικῆς συνέχειας. Πρωτογενεῖς μαρτυρίαι», παρουσιάσθηκε ἀπὸ τὴν κ. Μαρία Μαντουβάλου, ἀναπληρώτρια καθηγήτρια τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ἡ κ. Μαντουβάλου τόνισε ὅτι «θεμέλια τῆς ἐθνικῆς συνείδησις καὶ ἐνότητος τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων σέ ὅλη τὴν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας ὑπῆρξαν ἡ ἀκλόνητη πίστις στὴν Ὁρθοδοξία, ἡ ἀκράδαντη θέλησις γιὰ ἀπελευθέρωσις καὶ ἡ διαχρονικὴ ἐθνικὴ γλῶσσα. Αὐτὰ τὰ στοιχεῖα διακηρύσσονται στὰ ἐπαναστασιακὰ Συντάγματα ἀπὸ τὸν πρῶτον χρόνον τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνα τῆς Ἀνεξαρτησίας, ἀποδεικνύοντας ὅτι στοὺς Ἕλληνας τοῦ 1821 ὑπῆρξε βαθιὰ ριζωμένη ἡ διαχρονικὴ ἐθνικὴ συνείδησις καὶ ὅτι αὐτὸ ὀφειλόταν στὴ θρησκεία τους καὶ στὴ γλῶσσα τους, γεγονός πού τοὺς ὀδήγησε νά τίς ἀναγράψουν ὡς ἐπικρατοῦσες στὰ Πολιτεύματα τοῦ Ἀγῶνα, δηλώνοντας καθαρὰ ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν Ἁγίων Γραφῶν διατήρησε τὴν Ὁρθοδοξία καὶ σέ συνδυασμὸν μέ τὴ γλῶσσα τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος καὶ τῶν ἑλληνοιστικῶν χρόνων, καλλιέργησε καὶ στερέωσε τὴ συνείδησις τῆς ἐθνικῆς καὶ πολιτιστικῆς ταυτότητος τῶν Ἑλλήνων, ὡς κληρονόμων τοῦ ἀρχαίου καὶ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ».

Ἀκολούθησε ἡ εἰσήγησις τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κένυας κ. Μακαρίου, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τὸ θέμα «Ἐνας Ἕλληνας καὶ ἓνας Ἄγγλος μεριμνοῦν γιὰ τὴν διαφύλαξι τῆς ἐθνικῆς ταυτότητος τῶν Ἑλλήνων, μέσῳ τῆς Παιδείας - βίοι παράλληλοι».

Ὁ κ. Μακάριος ἐπισήμανε, μεταξύ ἄλλων: «Τὸ ἔπος τοῦ 1821 ἦταν ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ἱστορικὰ γεγονότα στὴ νεότερη παγκόσμια ἱστορία, ἀφοῦ ἔκρυβε, πίσω του, ἓνα μεγάλο δίδαγμα μέ

πανανθρώπινη εμβέλεια, όχι μόνο για την Ευρώπη, αλλά και για ολόκληρο τον κόσμο, γιατί, πίσω από τον υπόδουλο Έλληνισμό, κυριαρχούσε η δύναμη, ο φωτισμός και η θέληση από έναν λαό, που ήταν υπόδουλος και στέναζε κάτω από τον Όθωμανικό ζυγό για 400 ολόκληρα χρόνια. Η τυραννία αυτή απέδειξε ότι η δυναμική της ψυχικής και πνευματικής ελευθερίας ήταν οι μόνες δυνάμεις που μπορούσαν να σώσουν το έθνος και να αποδείξουν ότι οι Έλληνες, με τις φυσικές αρετές, που τους κοσμούσαν, από πολλών χιλιάδων χρόνων, από την εποχή της αρχαίας Ελλάδας, τώρα μπορούσαν να επαναλάβουν και να αποδείξουν ότι μπορούσαν και πάλι να οδηγήσουν αυτό το σταυρωμένο έθνος στην ανάσταση».

Επόμενος ομιλητής ήταν ο κ. Κωνσταντίνος Κωτσιόπουλος, Επίκουρος Καθηγητής της Κοινωνιολογίας του Χριστιανισμού του Α.Π.Θ., που ανέπτυξε το θέμα «Ευγένιος Βούλγαρις και θρησκευτική ελευθερία».

Ο κ. καθηγητής τόνισε ότι «ο Ευγένιος Βούλγαρις εντάσσεται απολύτως στο κλίμα της Ορθόδοξης Πατερικής παράδοσης και διαλέγεται, μη αποδεχόμενος τις συντεταγμένες του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού. Αντιλαμβάνεται ότι ο πολιτικός ριζοσπαστισμός, ο διαφωτιστικός ούμανισμός και ο αρχαιολατρικός κλασικισμός οδηγούν σε ορθολογιστική και νομιστική αντικατάσταση της Χριστιανικής Ανθρωπολογίας από την έγκοσμη κοινωνική ήθικη. Δέχεται την θεόνομη και όχι αυτόνομη βάση του φυσικού Δικαίου. Απορρίπτει την Θεοκρατία και την Πολιτειοκρατία, αφού δέχεται την βυζαντινή συναλληλία. Για το λόγο αυτό θα αντιταχθεί στο Συγκρητιστικό πνεύμα της ομογενοποίησης των θρησκευτικών πιστεύω, δεχόμενος ταυτόχρονα την Οικουμενικότητα της Ορθοδοξίας, που δεν απορρίπτει, όμως, τις εθνικές ιδιαιτερότητες».

Η πρώτη Συνεδρία ολοκληρώθηκε με την ομιλία του Καθηγητού Ιστορίας της Τέχνης του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Νικολάου Ζία, ο οποίος ανέπτυξε το θέμα «Κύρια γνωρίσματα της μεταβυζαντινής αγιογραφίας».

Ο κ. Ζίας αναφερόμενος σε μέρος εκ του πλήθους των μεταβυζαντινών αγιογράφων, όπως ο Άνδρέας Ρίτζος (1492), ο Θεοφάνης ο Κρής

(1550), ο Έμμανουήλ Τζάνες (1657), ο Έμμανουήλ Τζανφουρνάρης (1700), ο Θεόδωρος Πουλάκης, ο Νικόλαος Κουτούζης (1813) κ.ά., παρουσίασε τον τρόπο με τον οποίο η Έκκλησία διατήρησε στους αιώνες της τουρκοκρατίας την εθνική συνείδηση και κατήχησε το υπόδουλο γένος μέσα από την τέχνη της Αγιογραφίας.

Με επιτυχία ολοκληρώθηκε στις 15.11 στη Στοά Βιβλίου τό Γ' Διεθνές Έπιστημονικό Συνέδριο για τό 1821, με θέμα «Ορθόδοξη Έκκλησία και διαφύλαξη της Έθνικης Ταυτότητας. Νεομάρτυρες - Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός Έπαναστατικά κινήματα», με φορέα διοργάνωσης την Ειδική Συνοδική Έπιτροπή Πολιτιστικής Ταυτότητας. Παρέστησαν οι Σεβ. Μητροπολίτες Δημητριάδος και Άλμυρου κ. Ίγνάτιος, Πρόεδρος της Ε.Σ.Ε. Πολιτιστικής Ταυτότητας, Βελεστίνου κ. Δαμασκηνός και Αιτωλίας και Άκαρνανίας κ. Κοσμάς, πανεπιστημιακοί καθηγητές, Κληρικοί και πλήθος φιλοστόρων συνέδρων.

Η 2η ημέρα ξεκίνησε με την 2η συνεδρία, που είχε ως ειδικό τίτλο «Νεομάρτυρες - Έκκλησιαστικά κινήματα», υπό την προεδρεία του ακαδημαϊκού κ. Κωνσταντίνου Σβολόπουλου.

Πρώτος ομιλητής ήταν ο κ. Ηλίας Νικολάου, δρ Ιστορίας και Θεολογίας, που ανέπτυξε το θέμα «Νεομάρτυρες εκκλησιαστικοί ηγέτες και πολιτικοστρατιωτικές δραστηριότητες του χριστιανικού κόσμου, στην όθωμανική αυτοκρατορία του 17^{ου} αι. Η περίπτωση του Οικουμενικού Πατριάρχου Παρθενίου Γ' (†1675) και του Μητροπολίτου Κορίνθου Ζαχαρίου (1684)». Ο ομιλητής, αφού αναφέρθηκε στη δράση και στο μαρτύριο των δύο Ίεραρχών, κατέληξε ως έξης: «Τό κατεστημένο Χριστεπώνυμο πλήρωμα της Μεγάλης Έκκλησίας δεν ξεχνοῦσε ποτέ τον στενό σύνδεσμο θρησκείας και Γένους. Γι' αυτό, παρόλο που οι πολιτικές δολοφονίες του Πατριάρχη και του Μητροπολίτη ήταν δύο σημαντικές κρατικές υποθέσεις... οδηγήθηκαν, χωρίς καμία επίσημη διαδικασία, στον χώρο της Έκκλησίας. Οι δύο Ίερομάρτυρες, οι όποιοι, παρά τά βασανιστήρια, αρνήθηκαν να προσχωρήσουν στο μουσουλμανικό στρατόπεδο, άμέσως εντάχθηκαν, με τη βοήθεια της εκκλησιαστικής συνείδησης, στο έορτολόγιο της Ορθόδοξης Έκκλησίας».

Ἐπόμενος ὁμιλητής ἦταν ὁ ὁμότιμος καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Πρωτ. Γεώργιος Μεταλληνός, μέ θέμα «Ἡ ἐθνική σημασία τῶν Νεομαρτύρων». Ὁ π. Γεώργιος σημείωσε ὅτι «ἡ θυσιαστική «ἀντίσταση» τῶν Νεομαρτύρων τῆς περιόδου τῆς Ὀθωμανοκρατίας ἦταν ἡ δική τους συμβολή στήν προετοιμασία τῆς Μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως (1821). Ἡ θυσία τους, ἐξ ἄλλου, γιά τήν ἐλευθερία, μαζί μέ τίς ἐξεγέρσεις τοῦ δούλου Γένους ἀπό τόν 15^ο ὡς τόν 19^ο αἰ. ἐπιβάλλει μία πιό συγκρατημένη ἀποτίμηση τῆς συμβολῆς τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως στή δική μας, ὅπως ἐπεσήμανε, ἄλλωστε, καί ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης. Τό Γένος μας δέν ἔχασε ποτέ τήν φιλελεύθερη ὁρμή του, ἡ ὁποία ἀναρριπιζόταν συνεχῶς ἀπό τήν μόνιμη ἀμφισβήτηση τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας. Καί ἡ ἀμφισβήτηση αὐτῆς ἀνανεωνόταν συνεχῶς μέ τό αἷμα τῶν Νεομαρτύρων».

Ἡ τρίτη εἰσήγηση εἶχε θέμα «Ὁ νεοϊερομάρτυς Ἰωάννης ὁ ἐξ Ἀγραύφων» καί τήν παρουσίασε ἡ κ. Πολυξένη Κούρεντα, ἀπόφοιτη Ἱστορίας καί Θεολογίας Α.Π.Θ. Ἡ κ. Κούρεντα ἀνέφερε ὅτι «ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τελείωσε τόν ἀγῶνα του στόν πρῶτο αἰῶνα τῆς δουλείας, στίς 7 Ἰανουαρίου 1460, μαζί μέ 16 ἄλλους συνάθλους του στήν Ἀδριανούπολη, σέ μία ἐποχή πού πραγματοποιήθηκαν στήν περιοχή αὐτή συστηματικοί ἐξισλαμισμοί. Τόν Νεομάρτυρα Ἰωάννη ἀνέδειξε ὁ ἴδιος ὁ Θεός, μέ θαυματουργικό τρόπο, δικαιώνοντας τή ρήση τοῦ ἁγιορείτου Γέροντος Παΐσιου: οἱ Ἅγιοι δημιουργοῦν στή σιωπή, κεντοῦν τή σιωπή μέ τή σιωπή».

Ἀκολούθησε ἡ εἰσήγηση τῆς κ. Ὀλγας Δάσιου, ἀποφοίτου Ἱστορίας καί Φιλολογίας τοῦ Α.Π.Θ., δρος Ἀρχαιολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Κρήτης, ἡ ὁποία μίλησε μέ θέμα «Νεομάρτυρες τῆς Τουρκοκρατίας στήν Ἠπειρο». Ἡ ὁμιλήτρια τόνισε ὅτι «Ἡ Ἠπειρος πλήρωσε βαρῦ τόν φόρο αἵματος γιά τοῦ Χριστοῦ τήν πίστη τήν ἀγία καί τῆς πατρίδος τήν ἐλευθερία. Κορυφαία προσφορά ἦταν τό αἷμα τῶν Νεομαρτύρων τῆς, ὄσων γενναίων καί ἥρωικῶν ἀνθρώπων τῆς ἀρνήθηκαν νά ὑποταχθοῦν στόν κατακτητή, ἀπήφησαν τούς πειρασμούς τῶν ὑποσχέσεων ἀνετης καί ἀσφαλοῦς ζωῆς - ἂν γίνονταν ἀρνητές τῆς πίστεως καί τῆς καταγωγῆς τους καί ἀλλαξοπιστοῦσαν - ἀλλά καί τίς

ἀπειλές γιά τά βασανιστήρια - πού τούς περίμεναν - καί τή θανάτωσή τους καί προτίμησαν τό μαρτύριο καί τή θυσία ἀπό τήν ἀπώλεια τῆς ἐθνικῆς καί θρησκευτικῆς συνείδησής τους καί τήν προδοσία».

Ἐπόμενος ὁμιλητής ἦταν ὁ κ. Δημήτριος Παπάζης, ἀναπληρωτής καθηγητής Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῆς Ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Θεσσαλονίκης, μέ θέμα «Ὁ Μεγαλομάρτυρας τῆς Ἐλευθερίας Διονύσιος Φιλόσοφος. Συνοπτική παρουσίαση τοῦ βίου καί τῆς δράσεως τοῦ (1541-1611)». Ὁ κ. καθηγητής ἐπισήμανε ὅτι «στίς ἐνέργειες τοῦ Διονυσίου καταδεικνύεται ὁ ἀναντικατάστατος ρόλος τῆς Ἐκκλησίας στή διαφύλαξη τῆς πολιτιστικῆς παράδοσης τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πού διασπᾶ τό τοπικιστικό φράγμα, ἐνῶ, μέσῳ τῶν πανευρωπαϊκῆς ἐμβέλειας διπλωματικῶν ἐπαφῶν του γιά τήν ἐξασφάλιση συμμαχιῶν, διακρίνεται ὁ ἀγῶνας του γιά τή διατήρηση τῆς ιδέας τῆς ἐλευθερίας καί τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἐντός καί ἐκτός τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας».

Ἐκτος ὁμιλητής ἦταν ὁ κ. Χαράλαμπος Μηνάογλου, δρ Νεώτερης Ἱστορίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, μέ θέμα «Τό Ρωσικό «κόμμα» καί οἱ ἐπαναστάσεις τῶν Ἑλλήνων 1768-1812». Ὁ κ. Μηνάογλου, μεταξύ τῶν ἄλλων, ἐπισήμανε ὅτι «κατά τήν περίοδο 1768-1812 ἡ ρωσική διπλωματία ἔθεσε γερά τά θεμέλια του ρωσικοῦ κόμματος ἀνάμεσα στούς Ἕλληνες. Τό ρωσικό κόμμα, βέβαια, σέ ἀντίθεση μέ τά ἄλλα ξενικά κόμματα, ὑπῆρξε κατά μία ἔννοια αὐτοφυές, δηλ. προϋπήρχαν ρωσόφιλοι πυρήνες μέσα στόν Ἑλληνισμό, τοῦλάχιστον ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 18^{ου} αἰ. Δέν πρόκειται ἀπλῶς γιά τήν γενικευμένη κλίση τῶν Ἑλλήνων πρός τήν Ρωσία καί στήν θεώρησή της ὡς ὀρθόδοξης ὑπερδύναμης, κάτι πού ἴσχυσε σέ ὅλη τήν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας. Στήν περίοδο 1768-1812 δημιουργήθηκαν συγκεκριμένοι πυρήνες μέ πολιτική προοπτική γιά διπλωματική ἐκπαίδευση, οἱ ὁποιοί θά ὑπηρετοῦσαν τήν ρωσική πολιτική».

Ἀκολούθησε ἡ εἰσήγηση τοῦ ὁμοτίμου καθηγητοῦ τοῦ Α.Π.Θ. κ. Ἀθανασίου Καραθανάση, μέ θέμα «Ἐκκλησία μαχομένη: Ἐπαναστατικά κινήματα τοῦ Κλήρου κατά τήν τουρκοκρατία». Ὁ κ. καθηγητής παρουσίασε ἄγνωστα, κατά κύριο λόγο, ἐπαναστατικά κινήματα τῆς περιόδου 1571-

1770, πού πρωταγωνιστές ἦσαν Ἀρχιερεῖς, πού πίστευαν σέ ἄγνές ἢ προσωπικές προθέσεις ἡγετῶν τῶν χριστιανικῶν δυνάμεων τῆς Εὐρώπης, γιά ἀπελευθέρωση τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων, ἐξήγειραν, κατά περιστάσεις, τά ποιμνιά τους, ὑφιστάμενοι οἱ ἴδιοι τήν ἐκδίκηση τῶν Ὀθωμανῶν, γενόμενοι ἱερά σφάγια τοῦ Ἔθνους.

Ἡ 2η συνεδρία ὀλοκληρώθηκε μέ τήν εἰσήγηση τῆς κ. Ἀθηνᾶς Κονταλή, δρος Θεολογίας, μέ εἰδίκευση στή Νεότερη Ἐκκλησιαστική Ἱστορία, μέ θέμα «Ἡ ἐκκλησιαστική διάσταση τῶν ἀπελευθερωτικῶν ἐξεγέρσεων, κατά τήν ὀθωμανική κυριαρχία». Ἡ κ. Κονταλή, συμπερασματικά, μεταξύ ἄλλων, τόνισε ὅτι «ἀρκετοί Κληρικοί, κατά τήν περίοδο τῆς δουλείας, δέν ἀρκέστηκαν στόν ρόλο τῶν «ἀλειπτῶν» καί τῆς πνευματικῆς προετοιμασίας τῶν Νεομαρτύρων, ἀλλά ἐγιναν οἱ ἴδιοι Ἱερομάρτυρες καί κατέστησαν Ἅγιοι μέ θαυμαστά σημεῖα στό μαρτύριό τους. Ἡ θυσία καί ἡ ἀνταπάρηση, μέχρι θανάτου, ἐκδηλώνεται μέ παρόμοιο τρόπο στούς Νεομάρτυρες καί Ἐθνομάρτυρες. Ἡ βασική διαφορά τους εἶναι συνειδησιακή καί ἐγκτεται στό γεγονός ὅτι ὀδηγοῦνται στό μαρτύριο ἐμφοροῦμενοι, κατά περίπτωση, ἀπό χριστιανικά ἢ πατριωτικά ιδεώδη. Τό καθοριστικό στοιχεῖο τῆς διάκρισης μεταξύ Ἱερομαρτύρων καί Ἐθνομαρτύρων ἀφορᾷ στήν ἀγαπητική καί συγχωρητική στάση ἔναντι τῶν διωκτῶν καί τῶν δημίων τους καί στήν ἐμφανή σχέση τῶν πρώτων μέ τήν ἄκτιστη Θεία Χάρη».

Ἀκολούθησε ἡ Γ' καί τελευταία συνεδρία, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας κ. Κοσμᾶ, μέ εἰδικό θέμα «Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός».

Πρῶτος ὀμιλητής ἦταν ὁ κ. Βασίλειος Τσίγκος, καθηγητής τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, μέ θέμα «Ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός καί ἡ ταυτότητα τοῦ Γένους μας». Ὁ κ. Τσίγκος, μεταξύ ἄλλων, ἐπισήμανε ὅτι «ἡ πνευματική κληρονομία τοῦ ἱεροῦ Πατρός εἶναι σήμερα, περισσότερο ἀπό ποτέ, ἀναγκαία, γιὰτί ἀνακεφαλαιώνει ὄλες τίς ἀξίες τῆς ταυτότητάς μας, ἡγουν τήν Ἑλληνική Παιδεία καί γλώσσα, τήν Ὀρθόδοξη πίστη καί ζωή, πού ἀντέχουν στό διάβα τῶν χρόνων. Ὁ σεβασμός μας στά οὐσιώδη στοιχεῖα τῆς ταυτότητάς μας εἶναι ἀδιαπραγμάτευτο χρέος μας, γιὰτί εἴμαστε χρεωμένοι μέ βαρῦτιμη πνευμα-

τική κληρονομία, γιά τήν ὀποία θά ἔχουμε ἀναπόδραστα νά ἀντιμετωπίσουμε αὐτούς πού προηγήθηκαν, μεταξύ τῶν ὀποίων ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, ἀλλά καί αὐτούς πού ἔρχονται».

Ἡ 2η εἰσήγηση, μέ τίτλο «200 χρόνια αὐτοτελεῖς ἐκδόσεις καί ἐπανεκδόσεις γιά τόν Ἅγιο Κοσμᾶ τόν Αἰτωλό 1814-2014», παρουσιάστηκε ἀπό τόν κ. Γεώργιο Παπανικολάου, ἐρευνητή, Γεν. Γραμματέα Τύπου καί Δημοσίων Σχέσεων τῆς Π.Ο.Σ.Τ. Ὁ ὀμιλητής ἀναφέρθηκε διεξοδικά στήν βιβλιογραφική του ἀναζήτηση γιά τόν Ἅγιο Κοσμᾶ καί κατέληξε ἐπισημαίνοντας τρία σημεῖα: «Α. Πολλά βιβλία «ἤθελε» ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς νά βρεθοῦν. Β. Ἡ ἔρευνα γιά τήν ἀνέγερση νέων στοιχείων, κυρίως ἐκδοτικῶν, εἶναι ἀέανα. Γ. Συγκεντρώνοντας, τά τελευταῖα ὀκτώ χρόνια τῆς ἔρευνας, πολύ μεγάλο βιβλιογραφικό πλοῦτο, τά βιβλία μποροῦν, παράλληλα καί νά ἐκτεθοῦν, ὄστε οἱ ἐρευνητές οἱ πνευματικοί ἄνθρωποι καί οἱ μελετητές τοῦ Ἅγίου Κοσμᾶ νά τά δοῦν καί νά τά μελετήσουν».

Ἀκολούθησε ἡ εἰσήγηση τοῦ Ἱεροκλήρου τοῦ Καθηδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν Ἀρχιμ. Χρυσόστομου Παπαθανασίου δρος Θεολογίας καί Νομικῆς, μέ θέμα «Ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός ὡς ἱεροκλήρῳ». Ὁ π. Χρυσόστομος ἀνέφερε, μεταξύ ἄλλων, ὅτι «ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς ὑπῆρξε θαυμάσιος διδάχος τοῦ Γένους, ἔχοντας τό χάρισμα τοῦ λόγου, πού σαγήνευε τά πλήθη. Οἱ διδαχές του εἰσέρχονταν στίς ψυχές τῶν ἀκροατῶν του, ἔκαμε ἁμαρτωλοῦς νά μετανοοῦν, κακές συνάξεις νά κόπτονται, μίση νά διαλύονται καί ἡ πίστη νά ἐνισχύεται. Τό κήρυγμά του ἀποτελεῖ σήμερα δυνατή πρόσκληση γιά ἐπανακατήχηση τῆς κοινωνίας μας. Δικαίως ὀνομάστηκε Ἰσαπόστολος καί Ἐθναπόστολος!».

Ἡ κ. Εὐδοξία Αὐγουστίνου, Φιλολόγος καί Θεολόγος, ἀνέπτυξε τό θέμα «Ἐπέρασεν ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς καί ἐδίδαξε τόν λαό... (σύντομο ὀδοιπορικό τοῦ πατρο-Κοσμᾶ στήν περιοχὴ τῶν Γρεβενῶν)». Σύμφωνα μέ τήν ὀμιλήτρια «ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς κατ' ἐπανάληψη ἐπισκέφθηκε τά Γρεβενά, σκαρφάλωσε στίς κακοτράχαλες κορυφές τῆς Πίνδου, κήρυξε, ἐμβολίασε δένδρα, ἴδρυσσε σχολεῖα, ἐστιάζοντας τό ἐνδιαφέρον του σέ δίγλωσσες περιοχές. Τό πέρασμά του μαρτυρεῖται ἀπό σχετικά τοπωνύμια, ἐνθυμίσεις σωζόμενες σέ λει-

τουργικά βιβλία και προφητείες. Ὅντως, ὑπῆρξε ὁ μεγαλύτερος φωτιστής τοῦ δούλου Γένους. Μέ τις προσπάθειές του ἀνασχέθηκε ἡ γάγγραινα τῶν Βαλαάδων καί διασώθηκε στίς καρδιές τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων ἡ Ὁρθοδοξία καί τό Γένος».

Ἀκολούθησε ἡ εἰσήγηση τοῦ κ. Ἡλία Μογλενίδη, θεολόγου, μέ θέμα «Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός. 300 χρόνια ἀπό τή γέννησή του. Ἡ διέλευσή του ἀπό τή Θράκη». Ὁ ὁμιλητής ἐπισήμανε ὅτι «ἡ διέλευση τοῦ Ἁγίου Κοσμά ἀπό τή Θράκη ἀποτελεῖ μέχρι καί σήμερα μία ξεχωριστή τιμή καί εὐλογία γιά τήν περιοχή. Ἡ ἐορτή του ἀποτελεῖ τό μεγαλύτερο πανηγύρι γιά τήν Θράκη. Πρός τιμήν του ἔχει κτιστεῖ παρεκκλήσιο στήν 16^η Μεραρχία Διδυμοτείχου, ὥστε νά παραδειγματίζονται οἱ στρατιῶτες ἀπό τό ἐθνικό φρόνημα τοῦ Ἁγίου».

Ἡ ἐπόμενη εἰσήγηση ἔγινε ἀπό τόν κ. Ἀθανάσιο Ζωιτάκη, ἐπίκουρο καθηγητή τοῦ Κρατικοῦ Πανεπιστημίου Μόσχας Lomonosov καί εἶχε θέμα «Ἡ τιμή τοῦ Ἁγίου Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ καί ἡ μελέτη τῆς κληρονομιάς του στή Ρωσία». Ὁ κ. Ζωιτάκης μίλησε γιά τήν ἀπήγηση τοῦ Ἁγίου Κοσμά στήν Ρωσία, ἐπισημαίνοντας ὅτι «εἶναι πολλαπλᾶ τά παραδείγματα τῆς λαϊκῆς εὐσέβειας πρὸς τόν Ἅγιο Κοσμά σέ πολλά μέρη τῆς Ρωσίας. Πολλοί ρῶσοι ἐπιστήμονες ἀσχολήθηκαν μέ τή μελέτη τῆς πνευματικῆς κληρονομιάς του. Ἐπίσης, διεθνές Συνέδριο γιά τόν Ἅγιο Κοσμά πραγματοποιήθηκε στή Μόσχα τόν Ὀκτώβριο τοῦ 2014».

Ἐπόμενος ὁμιλητής ἦταν ὁ κ. Ἐμμανουήλ Βαρθούνης, καθηγητής Λαογραφίας τοῦ Πανεπιστημίου Θράκης, πού εἰσηγήθηκε τό θέμα «Νεομαρτυρολογικά κείμενα καί λαϊκή θρησκευτικότητα κατά τήν τουρκοκρατία». Ὁ κ. Βαρθούνης ἐξέτασε ζητήματα ὅπως ἡ τιμή τῶν λειψάνων, ἡ ἔναρξη τῆς λειτουργικῆς τιμῆς τους καί ἡ συμμετοχή τῆς κοινότητας στό μαρτύριο τῶν Νεομαρτύρων. Βάση τῶν σκέψεων τοῦ ὁμιλητῆ ἦταν ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης, πού ἀποτελεῖ βασική πηγή γιά τή μελέτη τῆς λειτουργικῆς ὑπόστασης τῶν νεομαρτύρων, στό πλαίσιο τῆς λαϊκῆς λατρευτικῆς παράδοσης τῆς ἐποχῆς.

Ἡ Γ' συνεδρία ἐκλείσει μέ τήν εἰσήγηση τοῦ κ. Ἀποστόλου Νικολαΐδου, καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, ὁ ὁποῖος μίλησε μέ θέμα «Κοσμάς ὁ Αἰτωλός καί ἡ Ἐπανάσταση τῶν Ἑλ-

λίων». Ὁ κ. καθηγητής ἀνέφερε ὅτι «ὁ Κοσμάς ὁ Αἰτωλός διαπιστώνει ὅτι ἡ ἐθνική κρίση ὀφείλεται πρωτίστως στή θρησκευτική κρίση, γι' αὐτό καί προβαίνει σέ μία θεολογική προσέγγιση τῆς κατάστασης τοῦ Γένους, ἐξηγώντας, μάλιστα, γιατί ὁ Θεός ἐπέτρεψε τήν τουρκοκρατία καί ὄχι τήν κατοχή ἀπό τά δυτικά ρηγάτα. Ὡστόσο, τήν τραγική κατάσταση τοῦ ἔθνους ἀποδίδει κυρίως στήν ἀγραμματοσύνη κλήρου καί λαοῦ, γι' αὐτό καί προτεραιότητά του εἶναι ἡ ἴδρυση σχολείων, χρησιμοποιώντας ταυτόχρονα κάθε μορφή πίεσης γιά τήν ἐκμάθηση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας. Μέ αὐτόν τόν τρόπο ἀποκαθίστανται καί ἐνισχύονται τόσο ἡ θρησκευτική, ὅσο καί ἡ ἐθνική ταυτότητα τῶν Ἑλλήνων. Γιατί εἶναι προφανές ὅτι χωρίς ὀρθόδοξη πίστη καί χωρίς ἑλληνική συνείδηση εἶναι ἀδύνατη κάθε προσπάθεια ἀνάταξης τοῦ ἔθνους».

Ὑστερα ἀπό διεξοδική συζήτηση, τίς ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου ἐκλείσει ὁ Πρόεδρος τῆς Ε.Σ.Ε. Πολιτιστικῆς Ταυτότητος Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Ἰγνάτιος, ὁ ὁποῖος εὐχαρίστησε τήν Ἱερά Σύνοδο καί τόν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο κ. Ἱερώνυμο γιά τήν ἐμπιστοσύνη μέ τήν ὁποία περιβάλλουν τήν τολμηρή πρωτοβουλία τῆς Ἐπιτροπῆς γιά τήν διοργάνωση 10 Διεθνῶν Ἐπιστημονικῶν Συνεδρίων τήν περίοδο 2012-2021, μέ προοπτική τήν ἐπέτειο τῶν 200 ἐτῶν ἀπό τήν Ἑλληνική Ἐπανάσταση τοῦ 1821. Εὐχαρίστησε, ἐπίσης, τοὺς ἐκλεκτοὺς ὁμιλητές γιά τοὺς κόπους, στοὺς ὁποίους ὑποβλήθηκαν γιά νά παρουσιάσουν πρωτότυπες εἰσηγήσεις, πού φωτίζουν ἰδανικά τήν νεότερη ἱστορία τοῦ ἔθνους, καί ἐξέφρασε τήν εὐαρέσκειά του πρὸς τά μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς γιά τήν πολυχρόνια συνεργασία στόν ἀγῶνα ὑλοποίησης τοῦ ἐγχειρήματος, εἰδικῶς δέ τόν Γραμματέα τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀρχιμ. Βαρθολομαῖο Ἀντωνίου-Τριανταφυλλίδη, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε τό μεγαλύτερο βᾶρος τῆς διοργάνωσης. Ὁ Σεβασμιώτατος, ἀναφέρθηκε, ἐπίσης, στήν ἔκδοση τῶν Πρακτικῶν τῶν δύο πρώτων Συνεδρίων (2012, 2013), πού κυκλοφορήθηκαν ἀπό τίς ἐκδόσεις «Ἀρχονταρῖκι». Τέλος, ἀνακοίνωσε τό πολύ ἐνδιαφέρον θέμα τοῦ ἐπόμενου Συνεδρίου, τό ὁποῖο, σὺν Θεῷ, θά πραγματοποιηθεῖ τόν Νοέμβριο τοῦ 2015 καί εἶναι «Ἑλληνικός καί Εὐρωπαϊκός Διαφωτισμός».

Πορίσματα - Προτάσεις του ΙΕ΄ Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσίου μέ θέμα: Οί Άκολουθίες του Νυχθημέρου

(Γ. Ν. Άγιου Γεωργίου Καρέα Γ. Μητροπόλεως Καισαριανής,
Βύρωνος και Ύμηττου, 22-24 Σεπτεμβρίου 2014)

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ

Οί κεντρικές θέσεις, οί όποιες διατυπώθηκαν στίς εισηγήσεις του Συμποσίου είναι οί παρακάτω:

1. Έν όσω ζοῦμε στόν ένδιάμεσο χρόνο, ανάμεσα στήν πρώτη νίκη του Χριστού πάνω στίς αντίθετες δυνάμεις (Α΄ Παρουσία - Σταυρός - Άνάσταση) και στόν τελικό του θρίαμβο (Β΄ Παρουσία-Τελείωση), όλοι «οί καιροί προσευχής», μέ κεντρικότερο «τόν καιρό της θείας Εὐχαριστίας» και φυσικά μέ τό περιεχόμενό τους, είναι αναγκαίοι τρόποι ένταξης και παραμονής στήν αγάπη και τήν κοινωνία του Θεού. Όλοι άνεξαιρέτως «οί καιροί προσευχής» ριζώνουν στήν Παλαιά Διαθήκη και κυρίως στήν Καινή Διαθήκη μέ καινούριο νόημα και περιεχόμενο.

2. Οί Ίερές Άκολουθίες του Νυχθημέρου καλούνται τακτικές, έπειδή προβλέπεται να τελούνται καθημερινώς και σ' όλους τούς Ίερούς Ναούς Ένοριών και Μονών σύμφωνα μέ προκαθορισμένο τυπικό και τελετουργική τάξη. Η παράδοση ώρων και καιρών προσευχής (δηλαδή ή παράδοση της Νυχθημέρου Άκολουθίας) μπορεί να θεωρηθεί μέ βεβαιότητα ως κοινή παράδοση συνόλης της αρχαίας Έκκλησίας, μέ βαθιές ρίζες, όπως έτονίσθη, στήν βιβλική παράδοση.

3. Σύμφωνα μέ τά άγιογραφικά δεδομένα προηγείται ή νύκτα και ακολουθεί ή ημέρα. Γι' αυτό και οί τακτικές Ίερές Άκολουθίες έχουν τοποθετηθεί να τελούνται μέ τήν γνωστή σειρά. Έσπερινός, Άπόδειπνο, Μεσονυχτικό, Όρθρος, Όρες, θ. Λειτουργία.

Άπό τίς μαρτυρίες των τεσσάρων πρώτων αιώνων της ιστορίας της Έκκλησίας περί των καιρών της προσευχής, δηλαδή περί της λειτουργικής προσευχής σε όρισμένες ώρες, συνάγεται ότι ό λειτουργικός κύκλος διαμορφώθηκε σταδιακά και έξελίχθηκε όπως τελείται στίς ήμέρες μας.

4. Οί Ίερές Άκολουθίες διαμορφώθηκαν σύμφωνα μέ τήν διδασκαλία της Έκκλησίας μας, στίς όποιες έδωσε ύψηλό θεολογικό συμβολισμό (Χριστολογικό, Σωτηριολογικό, Έσχατολογικό, Ποιμαντικό). Όλες οί συναφείς γνώσεις περί της έξελίξεως της Νυχθημέρου Άκολουθίας, δέν πρέπει ν' αποτελούν θέματα άπλως λειτουργικής μορφώσεως, αλλά να ενεργοῦν ως μορφωτικός έμπλουτισμός για τήν άριότερη έπιτέλεση (στήν ποιμαντική πράξη) των συγκεκριμένων Άκολουθιών και να άξιοποιούνται στήν ζωή της Ένορίας.

5. Κάθε Ίερή Άκολουθία που τελείται έχει στόν πυρήνα της ένα ιδιαίτερο σκοπό της έν Χριστώ ζωής. Προβάλλει μαζί μέ άλλα τήν ευχαριστία και τήν μετάνοια του πιστού για τήν άπελθοῦσα ήμέρα, τήν έπιθυμία προσευχής για τήν έπερχόμενη νύκτα (μέ τούς κινδύνους που κρύβει και τούς συμβολισμούς που έχει), τήν Άνάσταση, τήν προσευχή για τούς κεκοιμημένους, τήν Δευτέρα Παρουσία και τήν ανάγκη έγρήγορης των πιστών.

6. Η μικρή συμμετοχή των πιστών στήν τέλεση των Ίερών Άκολουθιών ή ή καθυστερημένη προσέλευσή τους ή ή παντελής άπουσία τους έπιβάλλει στους Ποιμένες της Έκκλησίας να έξετάσουν τά βαθύτερα αίτια αυτών των συνηθειών και να λάβουν όλα τά αναγκαία και άπαραίτητα μέτρα για να αγαπήσουν οί πιστοί τίς έιερές Άκολουθίες και να τίς θεωρούν ως ώρα συναντήσεώς τους μέ τό Θεό που θά τούς χαρίσει τίς οὐράνιες δωρεές Του, φωτισμό, ένίσχυση, άγιασμό, παρηγορία, έλπίδα,

χαρά, ἄφεση ἁμαρτιῶν, πνεῦμα κατανύξεως καί εὐφροσύνη στήν ψυχή τους, εἰρήνη λογισμῶν καί ἀγαθή συνείδηση.

7. Ὅλες οἱ Ἱερέες Ἀκολουθίες ἐπιβάλλεται νά τελοῦνται κατά τήν καθορισμένη τάξη τῆς Ἐκκλησίας μας μέ τήν φροντίδα καί τήν ἐπιμέλεια τῶν Ἐφημεριῶν.

8. Κρίνεται ἀπαραίτητο γιά τήν πνευματική οἰκοδομή τῶν πιστῶν νά ἀναληφθοῦν πρωτοβουλίες ἀπό τούς Ἐφημερίους γιά νά ἀναδειχθεῖ ἡ σχέση μεταξύ κοινῆς καί κατ' ἰδίαν προσευχῆς. Ἡ ἀτομική προσευχή εἶναι προέκταση τῆς κοινῆς λατρείας καί ἡ κοινή στό Ναό σύναξη προϋποθέτει τόν ἀτομικό ἀσκητικό ἀγώνα. Καί οἱ δύο τρόποι ἀναφορᾶς τοῦ πιστοῦ στόν Τριαδικό Θεό ἔχουν τίς ἴδιες ἐκκλησιολογικές προϋποθέσεις, μέ στόχο τήν μετοχή στήν θεία Εὐχαριστία καί τόν προσανατολισμό τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ κόσμου πρός τήν ἐσχατολογική τοῦ Χριστοῦ βασιλεία.

9. Συμβάλλει ἀποτελεσματικά στήν κατανόηση τοῦ θεολογικοῦ περιεχομένου τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τοῦ Νυχθημέρου καθ' ὅλο τό λειτουργικό ἔτος ἡ διατήρηση τοῦ ἤθους καί ὕφους τῶν ἤχων καί τῶν ψαλμωδιῶν. Σ' αὐτό τό ἔργο εἶναι ὑπεύθυνοι οἱ ψάλλοντες, οἱ ὁποῖοι πάντοτε, σέ ὅλες τίς λειτουργικές περιόδους, ὀφείλουν νά προσαρμόζονται τό μέλος, τόν τρόπο ψαλμωδίας, τό ἤθος καί τό ὕφος τους, ἀνάλογα μέ τίς ἀπαιτήσεις τοῦ

ἤθους καί τοῦ σκοποῦ τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, ἀλλά κυρίως τοῦ θεολογικοῦ περιεχομένου τοῦ ψαλλομένου ἢ ἀναγιγνωσκόμενου κειμένου.

10. Οἱ Ἀκολουθίες τοῦ Νυχθημέρου στίς Ἐνορίες πρέπει νά ἀξιοποιοῦνται ποιμαντικά ἀπό τούς Ποιμένες, ὥστε οἱ πιστοί νά ἀποκτήσουν λειτουργική ἀγωγή, ἐμπειρία κοινωνίας μέ τόν Θεό καί συμμετοχή στήν Βασιλεία Του. Ἐξ ἴσου σημαντικό ρόλο στή λατρεία παίζει ὁ λειτουργικός τρόπος καί τό λειτουργικό ἤθος τοῦ τελετουργοῦ Ἱερέως ἢ Ἀρχιερέως. Δέν πρέπει ὁ ποιμαντικός χρόνος νά συμπυκνώνεται καί νά περιορίζεται στό δίωρο ἢ τριώρο τῆς Κυριακῆς, ἀλλά νά ἐκτείνεται σέ ὀλόκληρη τήν ἐβδομάδα μέ ἐπίκεντρο τίς ἀκολουθίες τοῦ νυχθημέρου.

11. Γιά τόν σύγχρονο ἄνθρωπο ἡ συμμετοχή στή Νυχθήμερο λατρεία τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ γεγονός πνευματικοῦ ἀναβαπτισμοῦ μέ τήν ἔννοια συνεχοῦς πορείας πρός τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, κοινωνίας στήν αἰώνια ζωή, ἡ ὁποία φέρνει «χαράν μεγάλην» (Λουκ. 2,10). Ἡ ποιμαντική μέριμνα τῆς Ἐκκλησίας καλεῖται νά ἀναδείξει τίς ἀκολουθίες τοῦ νυχθημέρου ὡς κεφαλαιώδη παράγοντα γιά τήν ἐνεργότερη συμμετοχή στή Θ. Εὐχαριστία, ὡς μία «λειτουργία μετά τή Λειτουργία». Ἡ διάσταση αὐτή θά ἀναδείξει καί μία ἀκόμη σημαντική ἀλήθεια: ὅτι τό κοινωνικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας εἶναι προέκταση τοῦ προσευχητικοῦ ἔργου της.

Ἀκολουθίες τοῦ Ὁρθρου: Ἱστορία καί Λατρεία

Τοῦ Πρωτ. Θεμιστοκλέους Στ. Χριστοδούλου, Δρος Θ.

(ΙΕ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο Ἐκπροσώπων Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἰ. Ναός Ἁγ. Γεωργίου Καρέα, 22-24 Σεπτεμβρίου 2014)

Μακαριώτατε Πάτερ καί Δέσποτα,
Σεβασμιώτατε Ἁγίε Καισαριανῆς, Βύρωνος καί
Ύμηττου καί Πρόεδρε τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς
Ἐπιτροπῆς Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως,
Σεβαστοί Πατέρες,
Ἐλλογιμότατοι Κύριοι καί Κυρίες Καθηγητές καί
Καθηγήτριες,
Ἀγαπητοί ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Ὅσο εὐκόλο εἶναι νά ὀμιλεῖ κανεῖς ἐκ τοῦ ἀσφα-
λοῦς σέ κάποια κατ' ἰδίαν συνάντηση ἐφ' ὅλης τῆς
ῦλης καί δῆ καί περί θεμάτων λειτουργικῆς, ἄλλο
τόσο δύσκολο εἶναι νά προσπαθήσει κάποιος μέ
βάση τίς πηγές νά συνθέσει τά περί τῆς ἀκολου-
θίας τοῦ ὄρθρου, γένεση καί ιστορικολειτουργική
ἐξέλιξη. Ἐκ προοιμίου δηλώνω τήν δυσκολία τοῦ
ὄλου ἀνατεθέντος εἰς ἐμέ ἐγχειρήματος.

Ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου εἶναι ἡ «πλουσιωτέ-
ρα καί λαμπροτέρα τῶν ἀκολουθιῶν τοῦ νυχθημέ-
ρου, ἀλλά διά τοῦτο καί ἡ πολυπλοκωτέρα. Ὡς δέ
τελεῖται σήμερον εἰς τούς ἐνοριακούς ναούς, λόγῳ
ἰδία τῆς περικοπῆς τῶν βιβλικῶν στοιχείων, τά
ὁποῖα ἀποτελοῦν αὐτό τό ἀρχικόν καί βασικόν πε-
ριεχόμενον τῆς ἀκολουθίας, καί τοῦ περιορισμοῦ
αὐτῆς εἰς ἐντυπωσιακούς διακοσμητικούς ὕμνους,
συσκιάζεται ἔτι μᾶλλον ἡ πορεία τῶν ἐπί μέρους
αὐτῆς στοιχείων καί ἡ ὀρθή κατανόησις τῆς δομῆς
αὐτῆς καθίσταται προβληματική»¹.

Ὡς γνωστόν ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου, ὅπως
αὐτή τελεῖται σήμερον στούς ἐνοριακούς ναούς τῆς
Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀνήκει στόν μοναστικό ἢ
μοναχικό τύπο. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἔλκει τήν κατα-
γωγή του ἀπό τό Ἁγιοσαββαϊτικό μοναστήρι τῶν
Ἱεροσολύμων. Τήν τελική ὁμως μορφή του ὁ Ὁρ-
θρος, ὅπως καί ὅλες οἱ λοιπές ἀκολουθίες τοῦ νυ-

χθημέρου, ἔλαβε ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη, χά-
ρη τῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς Στουδίου. Ἡ Σαββαϊ-
τική ποίηση μέ τήν ἐπικράτησή της μεταλαμπαδεύ-
θηκε μετά τοῦ τυπικοῦ τῆς στή Μονή τοῦ Στουδίου
(=λειτουργικό ζυμωτήριο), καί ἐκεῖ μέ τίς κατάλ-
ληλες ζυμώσεις διαδόθηκε στή Μεγάλη Ἐκκλησία
τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί ἀπανταχοῦ τῆς
Οἰκουμένης. Ἐκεῖ συνετελέσθη (=ζυμώθηκε) ἡ
διαμόρφωση τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ὁρθρου μέ ἐπι-
δράσεις ἀπό τόν Ἀσματικό ἢ ἐνοριακό τύπο
(=Ἀσματικές λεγόταν οἱ ἀκολουθίες τῶν
ἐνοριῶν, γιατί ἐπικρατοῦσε σ' αὐτές τό ἄσμα, δη-
λαδή ἡ ψαλμωδία κυρίως τῶν ψαλμῶν τοῦ Ψαλτη-
ρίου). Κάτι πολύ δύσκολο νά ἐξηγήσουμε μέ λε-
πτομέρειες, καθότι μέχρι σήμερον δέν ἔχουμε καμ-
μιά μαρτυρία περί τῆς παλαιᾶς ἐκείνης ἐνοριακῆς
ἢ ἀσματικῆς τάξης, παρά μόνον σπαράγματα καί
ἀποσπασματικές μαρτυρίες.

Φυσικά ἡ σημερινή μορφή τῆς ἀκολουθίας τοῦ
Ὁρθρου δέν εἶναι, ὅπως θά περιέμενε κανεῖς ἐκ
τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων, ἐκείνης τῶν Στουδιτῶν,
ἀλλά εἶναι ἓνα ἀποτέλεσμα ἀλλαγῶν καί προσθα-
φαιρέσεων μέσα στό διάβα πολλῶν αἰώνων.

Ἀρχικά, ὅπως κατά τήν ἔρευνα διαπιστώνουμε,
ἦταν μιά πρωινή ἀκολουθία πού ψαλλόταν κατά
τό χρονικό διάστημα πρό τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου.

1ος αἰών

Ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου κληροδοτήθηκε στή
χριστιανική Ἐκκλησία ἀπό τήν Συναγωγή, δηλ.
ἀπό τήν πράξη τοῦ ἰουδαϊκοῦ ναοῦ καί φυσικά
ἀπό τήν ἰδιωτική προσευχή τῶν Ἰουδαίων². Στό
ναό τῶν Ἱεροσολύμων γινόταν κάθε πρωί αὐτή ἡ
ὄρθρινή προσευχή, στήν ὁποία καί ὁ ἴδιος ὁ Κύ-

ριός μας Ἰησοῦς Χριστός συμμετεῖχε. «Πρωί ἔννυχα λίαν»³ ὁ Κύριός μας σηκωνόταν καί προσενηύχετο ἢ παρέτεινε τήν νυκτερινή του προσευχή μέχρι τό πρωί. Αὐτήν ἀποτελοῦσαν ψαλμοί, ᾠδές, ἀναγνώσεις καί εὐχές συντεταγμένες κατά τό πρότυπο τῆς Κυριακῆς προσευχῆς. Στή Διδαχή τῶν Ἀποστόλων γίνεται ἀναφορά γιά τριπλή ἡμερήσια προσευχή, κατά τρεῖς καιρούς: «*τρῖς τῆς ἡμέρας προσεύχεσθε*»⁴. Τήν συνήθεια γιά προσευχή τρεῖς φορές τήν ἡμέρα ἀναφέρει καί ὁ 54^{ος} ψαλμός, στίχος 18: «*Ἐσπέρας καί πρωί καί μεσημβρίας διηγῆσομαι καί ἀπαγγελῶ καί εἰσακούσεται τῆς φωνῆς μου*». Ἀλλά καί ὁ προφήτης Δανιήλ⁵ ἀναφέρει ὅτι τρεῖς φορές τήν ἡμέρα ἀνέβαινε στό ὑπερῶο τοῦ σπιτιοῦ του στήν Βαβυλῶνα καί ἔχοντας ἀνοιχτά τά παράθυρα πρὸς τήν Ἱερουσαλήμ, κάμπτοντας τά γόνατα, προσευχόταν. Κατά δέ τό «Ἐγχειρίδιο Πειθαρχίας», οἱ κοινότητες τῶν Ἑσσαίων τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης προσεύχονταν τό πρωί «*στήν ἀρχή τοῦ βασιλείου τοῦ φωτός*», τό μεσημέρι «*στό ἀπόγειο τοῦ ἡλίου*», τό ἔσπερας «*στήν ἀρχή τῆς νύκτας*» ἢ «*ὅταν ἡ νύκτα ἐμφανίζεται*» καί ἐπὶ πλέον κατά τά μεσάνυκτα⁶.

Ἄρα, μία ἀπαραίτητη προσευχή τῶν εὐλαβῶν Ἰουδαίων ἦταν ἡ ὄρθρινη. Οἱ μοναχοὶ αὐτὴν τὴν ιδιαίτερη καί ἀτομική προσευχή τὴν ἔκαναν σὺν τῷ χρόνῳ ὁμαδική, καί βαθμηδὸν τῆς προσέδωσαν τὴν μορφή τῆς ἀκολουθίας. «*Ἡ ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου ὅπως καί τοῦ ἔσπερινου ἐπιφορτίστηκαν περισσότερο ἀπ' ὅλες τῖς ἄλλες ἀκολουθίες τοῦ νυχθημέρου νὰ βαστάξουν ἐκτός τοῦ Χριστολογικοῦ θέματός τους, τό βάρος τοῦ ἑορτολογικοῦ κύκλου, τῶν ἑορτῶν δηλαδή τοῦ λειτουργικοῦ ἔτους καί τῶν μνημῶν τῶν καθημέραν ἁγίων. Ἐνῶ οἱ ἄλλες ἀκολουθίες τοῦ νυχθημέρου, τό ἀπόδειπνο, τό μεσονυκτικό καί οἱ ὄρες ἐλάχιστα ἐπηρεάζονται ἀπὸ τά ἑορτολογικά θέματα, κυρίως μέ παρεμβολή τῶν ἀπολυτικίων καί κοντακίων τῆς ἑορτῆς ἢ τῆς ἡμέρας*»⁷.

Γιά τὴν ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου, ἀλλὰ καί τοῦ ἔσπερινου ἔχει εἰπωθεῖ ὅτι «*πρόκειται, χωρὶς ὑπερβολή, γιά ἓνα θαυμάσιο σύστημα λατρείας, πού συνδυάζει μέ τὸν καλύτερο δυνατὸ τρόπο δοξολογία καί δέηση, χαρά καί κατάνυξη, προσευχή καί διδασκαλία, θεολογία καί πρακτικὴ ἐποπτεία. Ὅλα δέ αὐτὰ γίνονται μέ τὸν πιὸ εὐχάριστο καί*

ἐπαγωγὸ τρόπο μέ τό ἄσμα, τό μέτρο, τὴ μουσική, τὴ σεμνοπρεπῆ τελετουργία, τό θυμίαμα, τὰ σύμμετρα φῶτα, τὴν προβολὴ τῆς ἀρμοδίας κάθε φορὰ ἱερῆς εἰκόνας, κι ὅλα αὐτὰ μέσα στὴ θεοπρεπῆ ἀτμόσφαιρα τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, τῆς ἐκκλησίας, ὅπου συναντῶνται Θεὸς καί ἄνθρωπος καί συνοροτάζει ἢ ἐπίγεια καί οὐράνια Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ»⁸. Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι στήν λατρευτικὴ πράξη τῶν ἐνοριῶν ὑπερίσχυσαν καί ἐπιβίωσαν ἀπὸ τῖς ἐπτὰ μοναστικὲς νυχθήμερες ἀκολουθίες μόνον δύο, τοῦ ὄρθρου καί τοῦ ἔσπερινου. Κι αὐτὸ συνέβη, διότι στίς ἐνορίες ἐπιβίωσε μόνον ἐκεῖνο πού ἦταν πρόσφορο γιά τό λαὸ τοῦ Θεοῦ, δηλ. ἡ τό πρωί ἢ τό ἀπόγευμα. Γι' αὐτὸ καί κατά τὴν περίοδο τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς οἱ ἀκολουθίες τοῦ ὄρθρου καί τοῦ ἔσπερινου περιεβλήθησαν ἀπὸ τό λαὸ τοῦ Θεοῦ μέ μιάν ἰδιαιτερότητα. Ἀναγκάσθηκε ἡ ποιμαίνουσα Ἐκκλησία, γιά μὲν τὴν περίοδο τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος νὰ μεταθέσει τὴν κανονικὴ χρονικὴ τελετουργία τοῦ ὄρθρου ἀπὸ τό πρωί στό βράδυ, ἀλλὰ καί τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἔσπερινου κατά τὴν περίοδο τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς νὰ μεταφερθεῖ τό πρωί. Κι αὐτὸ συνιστᾷ μία ἐντὸς εἰσαγωγικῶν οἰκονομία γιά τοὺς πιστοὺς πού δέν δύνανται εὐκόλως νὰ συμμετέχουν σ' αὐτές.

4ος αἰών

Ἡ μοναχὴ Αἰθερία περιγράφει στίς σημειώσεις τοῦ Ὀδοιπορικοῦ της (385-400 μ.Χ.) τὸν ὄρθρο ὅπως τὸν τελοῦσαν στὰ Ἱεροσόλυμα καί δὴ καί στὸν Πανάγιο Τάφο τοῦ Κυρίου, δηλ. στὸν Πανίερο Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως, ἀναφέροντας τά ἑξῆς: «*Καθ' ἐκάστην, πρὶν ἢ ἀλέκτορα φωνῆσαι, ἀπασαι αἱ θύραι τῆς Ἀναστάσεως ἀνοίγονται, πάντες δέ οἱ μονάζοντες καί αἱ παρθένοι καταβαίνουνσιν, οὐ μόνον δ' οὗτοι, ἀλλὰ καί λαϊκοί, γυναῖκες καί ἄνδρες, οἵτινες θέλουσι πρωαίτερον νὰ ἀγρυπνήσωσιν. Ἀπὸ δέ ταύτης τῆς ὥρας μέχρι τῆς αὐγῆς ψάλλονται ὕμνοι καί ψαλμοὶ καί ἀντίφωνα κατ' ἀνταπόκρισιν· μεθ' ἕκαστον δέ ὕμνον τελεῖται δέησις, διότι δύο ἢ τρεῖς πρεσβύτεροι ὡς καί διάκονοι μεθ' ἐκάστην ἐκ περιτροπῆς μετὰ τῶν μοναζόντων λέγουσι δεήσεις μεθ' ἕκαστον ὕμνον ἢ ἀντίφωνον. Ὑποφωσκούσης δέ τῆς ἡμέρας, ἄρχονται ψάλλοντες τοὺς ἑωθινούς ὕμνους. Τότε δέ*

ἔρχεται ὁ ἐπίσκοπος μετὰ τοῦ κλήρου καὶ αὐθωρεῖ εἰσέρχεται ἐντὸς του σπηλαίου καὶ ἔνδοθεν τῶν κιγκλίδων πρῶτον λέγει δεήσεις ὑπὲρ πάντων, μνημονεύει δὲ ὧν θέλει τὰ ὀνόματα καὶ εὐλογεῖ τοὺς κατηχομένους. Εἶτα λέγει ἕτεραν δέησιν καὶ εὐλογεῖ τοὺς πιστοὺς· μετὰ τοῦτο, ἐξελθόντος τοῦ ἐπισκόπου ἔνδοθεν τῶν κιγκλίδων, πάντες ἔρχονται πρὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ἵνα ἀσπάζονται αὐτάς, οὗτος δὲ εὐλογεῖ ἕνα ἕκαστον ἐξερχόμενος καὶ οὕτω γίνεται ἀπόλυσις ἅμα τῇ ἡοῖ». Αὐτὴ ἡ μαρτυρία τῆς Αἰθερίας μᾶς παραδίδει αὐτὸ πού λέμε ἀσματικό τυπικό.

7ος αἰών

Κατὰ τὸν 7ο αἰ. ἔχουμε μιά λεπτομερέστατη περιγραφή τοῦ μοναχικοῦ ὄρθρου τῆς Κυριακῆς, ὅπως τὸν τελοῦσαν στίς μονές καὶ στίς ἐκκλησίες τοῦ κόσμου. Στὴ διήγηση τῶν σιναιτίων ἀββάδων Ἰωάννου καὶ Σωφρονίου γίνεται ἀναφορά γιὰ τὸν ὄρθρο, ὅπως τὸν τελοῦσαν κατὰ τὴ σιναιτική τάξη. Ἡ ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου τῆς Κυριακῆς ἤδη κατὰ τὸν 7ο αἰ. ἀποτελεῖτο ἀπὸ τὸν ἐξάψαλμο, τὰ ψαλμικά ἡμισίχια «Θεὸς Κύριος» (Ψαλμ. ριζ' 27α-26α), τὴν στιχολογία τοῦ Ψαλτηρίου, ἀναμέσον τῆς ὁποίας ψάλλονταν καθίσματα ἀναπαύσιμα, τίς βιβλικές ὠδές, στίς ὁποῖες εἶχε ἐνταχθεῖ πλέον καὶ ἡ ὠδή τῆς Θεοτόκου «Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον», τὴν Δοξολογία καὶ ἀναστάσιμο τροπάριο μετ' αὐτήν.

«Καὶ μετὰ τὸ δειπνῆσαι, ἠρξάμεθα τοῦ κανόνος. Καὶ μετὰ τὸν ἐξάψαλμον καὶ εἰπόντες τὸ Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἠρξάμεθα τοὺς ψαλμούς ἀνέτως. Καὶ εἰπόντων τὴν πρώτην στάσιν τῶν πενήκοντα ψαλμῶν, ἠρξάτο ὁ γέρον τὸ Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ν' καὶ τὸ Κύριε ἐλέησον. Καὶ καθίσαντες, ἀνέγνω εἷς τῶν μαθητῶν αὐτῶν τὴν Καθολικὴν Ἰακώβου. Καὶ ἀναστάντες πάλιν ἠρξάμεθα τὴν δευτέραν στάσιν τῶν ν' ψαλμῶν, καὶ πληρώσαντες τοὺς ν' ψαλμούς, ἔδωκε τῷ ἄλλῳ ἀδελφῷ, καὶ ἀνέγνω ἐκ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου Πέτρου τὴν Καθολικὴν ἐπιστολήν. Καὶ ἀναστάντες ἠρξάμεθα τὴν γ' στάσιν, καὶ πληρώσαντες τοὺς ρν' ψαλμούς καὶ εἰπόντες τὸ Πάτερ ἡμῶν καὶ τὸ Κύριε ἐλέησον, ἐκαθέστημεν, καὶ ἔδωκεν ἐμοί ὁ γέρον τὴν βίβλον καὶ ἀνέγνωκα τὴν Καθολικὴν Ἰωάννου, καὶ ἀναστάντες ἠρξάμεθα τὰς ὠδὰς

ἀνέτως ἄνευ τροπαρίων, καὶ οὔτε εἰς τὴν γ' ὠδήν, οὔτε εἰς τὴν σ' ἐποιήσαμεν μεσῶδιον, ἀλλὰ τὸ Πάτερ ἡμῶν καὶ τὸ Κύριε ἐλέησον, καὶ εἰπόντες τοὺς αἶνους τροπαρίων, ἠρξάντο τὸ Δόξα ἐν ὑψίστοις σὺν τῇ πίστει καὶ τὸ Πάτερ ἡμῶν καὶ τ' τὸ Κύριε ἐλέησον προσέθηκεν οὖν ὁ γέρον, λέγων· Υἱέ καὶ Λόγε τοῦ Θεοῦ Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐλέησον ἡμᾶς, καὶ βοήθησον καὶ σῶσον τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Καὶ εἰπόντων ἡμῶν τὸ Ἀμήν, ἐκαθέστημεν. Καὶ λέγω τῷ γέροντι· Διατί, ἀββᾶ, οὐ φυλάττετε τὴν τάξιν τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας; Καὶ λέγει μοι ὁ γέρον· ὁ μὴ φυλάττων τὴν τάξιν τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἔστω ἀνάθεμα καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Καὶ λέγω αὐτῷ· πῶς ἐξῆ σοι (μὴ εἰπεῖν) εἰς τὰ ἑσπερινὰ τῆς ἁγίας Κυριακῆς οὔτε εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα τροπάρια, οὔτε εἰς τὸ Φῶς ἱλαρόν τροπάριον, οὔτε εἰς τὸν κανόνα τὸ Θεὸς Κύριος, οὔτε εἰς τὴν στιχολογίαν τῶν ψαλμῶν καθίσματα ἀναπαύσιμα, οὔτε εἰς τὰς ὠδὰς τῶν τριῶν παιδῶν τροπάρια, ἀλλ' οὔτε εἰς τὸ Μεγαλύνει τὸ Πᾶσα πνοή, ἀλλ' οὔτε εἰς τὴν δοξολογίαν τὴν ἀναστασιν τοῦ σωτήρος»¹⁰.

Αὐτὴ ἡ παράδοση ἀπηχεῖ τὴν παλαιὰ μοναστικὴ πρᾶξι τοῦ ὄρθρου. Ὡστόσο ὑπῆρχε καὶ μιά ἄλλη μορφή ὄρθρου. Ἡ συγχώνευση τοῦ παλαιοῦ αὐτοῦ μοναστικοῦ τρόπου ἐκτέλεσης τοῦ ὄρθρου μετὰ τοῦ παλαιοῦ ὄρθρου δὲν ἄργησε νὰ γίνῃ μὲ τὴ δημιουργία τοῦ νέου μοναστικοῦ ὄρθρου, πού ἀποτελεῖ σαφέστατα ἕνα συμπλήρωμα καὶ τῶν δύο παλαιῶν.

Ἡ στιχολογία τοῦ ψαλτηρίου ἦταν κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνες ὁ βασικός κορμὸς τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὄρθρου. Αὐτὴν ὅμως τὴν στιχολογία ἄρχισε νὰ περιορίζει ἡ συνεχῶς αὐξανόμενη ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ πού ἀναπτύχθηκε στὴν Κωνσταντινούπολη, ἡ ὁποία, ὡς φαίνεται, ἀνέπτυξε τὸν κοσμικὸ ἢ ἐνοριακὸ τρόπο λατρείας καὶ περιορίσει τοὺς ψαλμούς σὲ ἕναν ἢ δύο. Αὐτὸν τὸν τρόπο λατρείας τῶν ἐνοριῶν, τὸν ὀνόμαζε ὁ μέγας τῆς λειτουργικῆς πατήρ, Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης Συμεών, «Ἀσματικό»¹¹. Ἡ δὲ ἀνάπτυξη τῆς ὑμνογραφίας ὑπὸ τῶν Σαββαϊτῶν πατέρων, συνέπεια τῆς ἀγωνιστικῆς φροντίδας γιὰ τὴ διατήρηση τῆς Ὁρθοδοξίας, μὲ νέους ὕμνους πού κατασαφηνίζουν τὰ δόγματα καὶ τίς χριστιανικὲς πα-

ραδόσεις έξ αιτίας τῆς ἐμφανίσεως νέων αἰρέσεων καί φυσικά κατά τῆς Εἰκονομαχίας, ὀδήγησαν σέ ἕνα ἐντελῶς διαφορετικό τυπικό ἀκολουθίας τοῦ ὄρθρου σέ δύο ἢ τρία καθίσματα, πράξη ἢ ὁποία ἀναπόφευκτα ἐπιμήκυνε τήν στιχολογία τῶν ὠδῶν. Ὡστόσο τό πλῆθος τῶν νέων τροπαρίων ἔδωσε μιά λαμπρότητα στίς ἀκολουθίες, ἀλλά ἔδωσε κι ἕνα νέο περιεχόμενο στίς ἐορτές τῶν ἁγίων, οὕτως ὥστε ξεφυγε ἀπό τή μονοτονία τῆς ἀνάγνωσης. Σίγουρα τά τροπάρια καί ἡ ψαλμώδηση σ' αὐτό προσέδωσε μιά νέα μορφή στήν ὅλη ἐκτέλεση τῆς ἀκολουθίας, πράξη πού πολύ ἀγαπήθηκε καί ἀγκαλιάσθηκε ἀπό τά πιστά μέλη τῆς Ἐκκλησίας, μοναχούς καί κυρίως λαϊκούς.

Στά μοναστήρια ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου ἔλαβε μιά μεγάλη χρονική ἔκταση, ἡ ὁποία κάλυψε τό διάστημα ἀπό τό τέλος τῆς ἀκολουθίας τοῦ Μεσονυκτικοῦ μέχρι τίς πρωινές ὥρες. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ νέα ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου συγχώνευσε τόν ἀρχικό ὄρθρο μέ τήν παλαιά νυχτερινή μοναχική ἀκολουθία. Ἦταν, θά λέγαμε, μιά προσπάθεια νά ἐνταχθεῖ μέσα στόν κορμό της καί ἡ παλαιά τάξη τῶν αὐστηρῶς βιούντων μοναχῶν ἀλλά καί τῆς πράξης τῆς ἐνορίας.

Ἐνῶ δηλαδή κατ' ἀρχάς ὁ ὄρθρος περιελάμβανε τόν ν' ψαλμόν, τήν στιχολογία τῶν ὠδῶν, τούς αἴνους καί τήν δοξολογίαν, μέ τήν προσθήκη σ' αὐτόν τῆς παλαιᾶς ἀκολουθίας τοῦ μεσονυκτικοῦ σχεδόν διπλασιάσθηκε, ἀφοῦ προστέθηκαν ὁ ἐξάψαλμος καί ἡ στιχολογία τοῦ Ψαλτηρίου. Ἐπί πλέον ὁ Ὁρθρος τῶν ἐορτῶν προσέλαβε στοιχεῖα ἀπό τό Ἀσματικό Τυπικό καί μάλιστα ἀπό τήν ἀκολουθία τῆς Παννυχίδος, τόν πολυέλεο, τούς ἀναβαθμούς καί τό Εὐαγγέλιο. Μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς ὑμνογραφίας ἐμπλουτίσθηκε περισσότερο ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου μέ νέα τροπάρια καί κανόνες μέ ἀποτέλεσμα νά ἐπιμηκυνθεῖ ἡ ὅλη χρονική διάρκειά της, φθάνοντας περίπου στίς τέσσερις ὥρες.

Ἡ μετά τήν περίοδο τῆς Εἰκονομαχίας ἐπικράτηση τοῦ μοναχικοῦ ἢ μοναστικοῦ Τυπικοῦ ἐπέφερε καί στίς ἐνορίες τήν ἐπικράτηση τῆς πολύπλοκης καί χρονοβόρας μοναστικῆς ἀκολουθίας τοῦ ὄρθρου, πράξη πού, ὡς ἀπεδείχθη καί ἀποδεικνύεται μέχρι σήμερα, ἦτο δύσκολη στήν ἐφαρμογή της, ἰδιαίτερος σέ ἐνορίες παρηκμασμένες μέ

ἕναν ἢ καθόλου ψάλτη. Ὅλη ἡ δομή τῶν ἀκολουθιῶν τοῦ μοναχικοῦ τυπικοῦ πρέπει νά ἀντιληφθοῦμε ὅτι ἀπαιτεῖ μεγάλο χορό, ἢ γιά τά μοναχικά δεδομένα πολλούς ψάλτες, ἀναγνώστες καί καλούς τυπικάρηδες. Αὐτή ἡ παγίωση τοῦ μοναχικοῦ τυπικοῦ ἐναντι τοῦ ἀσματικοῦ ἢ ἐνοριακοῦ ἐπέφερε σὺν τῷ χρόνῳ ὡς γνωστόν στούς ἐνοριακούς ναούς καί στήν ἐν γένει ἐνοριακή πράξη ἕνα πρόβλημα προσαρμογῆς στίς νέες συνθήκες. Ἔτσι ὡς πρὸς τό χρόνο τελέσεώς του ὁ Ὁρθρος ἀπομακρύνθηκε ἀπό τό μεσονυκτικό καί μετετέθη ἡ ἀκολουθία γιά τίς πρώτες ὥρες τῆς ἡμέρας προσεγγίζοντας τήν Θεία Λειτουργία, μετά τῆς ὁποίας συνεδέθη ὡς φαίνεται μέχρι σήμερα ἄρρηκτα καί σχεδόν, ἐπιτρέψατε μοι νά σημειώσω, ἀδιάσπαστα. Ἀλλά καί τό μήκος τῆς ὅλης ἀκολουθίας τοῦ ὄρθρου ἀπό τέσσερις ὥρες ἄρχισε σταδιακά νά περιορίζεται γιά νά φθάσει σήμερα στίς ἐνορίες μας περίπου στίς δύο ἢ λιγότερο ὥρες. Ἐγινε δηλαδή καί πάλι μιά σύντμηση, ὄχι φυσικά δόκιμη, ἀλλά κατά τό δοκοῦν. Δυστυχῶς καθίσταται κανόνας στή Λειτουργική Ἐπιστήμη, οἱ ὅποιες ἀλλαγές νά γίνονται ἀπό ἀδαεῖς καί ἀπλοϊκοὺς ἀνθρώπους. Κυρίως ὁμως οἱ συντμήσεις αὐτές ἔγιναν ἐν πρώτοις εἰς βάρος τοῦ βιβλικοῦ στοιχείου καί κατόπιν καί τοῦ ὑμολογικοῦ. Οἱ ὅλες αὐτές ἀλλαγές καί ἄλλες πού συμβαίνουν σήμερα γιά πολλούς καί διαφόρους λόγους καθιστοῦν πολύ δύσκολη τήν ἀποκατάσταση τοῦ Ὁρθρου στήν ἀρχική του μορφή. Αὐτό φυσικά πού γίνεται ἀπό τήν Λειτουργική Ἐπιστήμη δέν εἶναι, ὅπως εἰκάζουν εὐκόλα κάποιοι εὐκολοσκανδάλιστοι, μιά ἐπιστροφή σέ νέους τύπους λατρείας κατά βάσιν ὁμως παλαιούς, ἀλλά γιά νά καταλαβαίνουμε αὐτά πού τελοῦμε σήμερα, ποιά βάση καί τί παλαιότητα ἔχουν σήμερα στήν λατρεία, προκειμένου τελώντας κάτι μέσα στό ναό, νά κατανοοῦμε πῶς καί γιατί ἐξελίχθηκε μέχρι τίς ἡμέρες μας μέ τόν α' ἢ β' τρόπο. Ἀλλά καί κάποιες ἀκόμα διευθετήσεις ἐπὶ τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὄρθρου πού γίνονται σήμερα, ἐπιτρέψατέ μοι νά εἶπω «ἀβασάνιστα», ἀποδεικνύουν περὶτρανα ὅτι ἀκόμη καί σήμερα ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου δυναμικά ἐξελίσσεται.

Ὁ ἀείμνηστος δάσκαλος τῆς Λειτουργικῆς Ἐπιστήμης, ὁ Ἰωάννης Φουντούλης, θέλοντας νά σκιαγραφήσει πόσο ἀπέχει ἕνας ὄρθρος πού τελεῖται

σήμερα σ' ένα άγιορειτικό μοναστήρι και σε μία ένορία, ενώ κατά βάσιν είναι ο ίδιος μοναχικός ὄρθρος, θά πει: «ἀπέχει τόσο ο ένοριακός ὄρθρος από τον μοναστικό, ὅσο ἀπέχει τό σκίτσο από τον ζωγραφικό πίνακα»¹².

Τυπική Διάταξη τοῦ Ὁρθρου

έν ταῖς Μοναῖς καί έν ταῖς Ἐνορίαις

Στή σήμερον λειτουργική μας τάξη τῶν ένοριῶν καί τῶν μονῶν, παρόλο πού τό τυπικόν είναι τό ίδιο, δηλ. τό μοναστικό ἢ μοναχικό, ὡστόσο ὑπάρχουν δύο εἶδη ὄρθρων, φυσικά μέ κοινή βάση. Ὁ μοναστηριακός Ὁρθρος διατηρεῖ τήν παλαιά καί ἀρχαία κατά βάσιν τάξη, ἐνῶ ὁ ένοριακός ὄρθρος ἔχει προσαρμοσθεῖ στά δεδομένα τῶν ένοριῶν. Ἔτσι ὁ ένοριακός ὄρθρος ἀποτελεῖ κατά κάποιον τρόπο μιά ἐπιτομή τοῦ κανονικοῦ μοναχικοῦ ὄρθρου, ὅμως πολλές φορές μέ παραλείψεις ἢ μεταθέσεις πού μᾶλλον καταλιμπάνουν τήν ὁμοιομορφία στήν τάξη. Γιά τόν λόγο αὐτό, ἐάν κάποιος εἰδήμων ἐπί τοῦ Τυπικοῦ κληρικός ἐπισκεφθεῖ τό Ἅγιον Ὅρος, θά διαπιστώσει ὅτι ἐκεῖ τελεῖται ἕνας ὄρθρος ἐντελῶς διαφορετικός ἀπ' ὅ,τι ἐμεῖς τελοῦμε στίς ένορίες. Καί φυσικά τό τυπικό μέρος, ὅσον ἀφορᾶ στήν ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου, ἀκόμα ἐξελίσσεται στίς ένορίες. Κάθε στιγμή καί κάτι καταλιμπάνεται μέ τήν δικαιολογία πάντοτε, ὡς δόξει τῷ προεστώτῃ ἢ τῷ ψάλτῃ ἢ τῷ ἐπισπεύδοντι κληρικῷ. Γιά τόν λόγο αὐτόν στήν παρούσα μελέτη μας γιά τήν ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου, θά δείξουμε σέ δύο διαφορετικά σχήματα-σκελετούς πῶς τελεῖται σήμερα ὁ ὄρθρος στίς ένορίες καί πῶς στά μοναστήρια, ἰδιαίτερος τά ἀγιορειτικά.

Εἶναι σημαντικό νά σημειώσουμε πῶς λάθη τοῦ παρελθόντος διορθώθηκαν τελευταίως στίς νέες ἐκδόσεις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Π.χ. διορθώθηκε ὁ α' στίχος τοῦ Θεός Κύριος μέ τό σωστό: «Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ ὅτι ἀγαθός» καί ὄχι ὁ ἐσφαλμένος: «Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ καί ἐπικαλεῖσθε». Αὐτό φυσικά ἰσχύει καί γιά τόν Παρακλητικό Κανόνα εἰς τήν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον. Ἐπίσης τό Εὐαγγέλιο τοῦ Ὁρθρου διαβάζεται στή σωστή του θέση πρό τοῦ ν' ψαλμοῦ καί ὄχι κατά τό τέλος τῶν καταβασιῶν καί φυσικά μετά τοὺς ἀναβαθμούς καί τό προκείμενον.

Τυπική διάταξη τοῦ Ὁρθρου έν ταῖς Μοναῖς

1. Βασιλική Ἀκολουθία
2. Ὁ κυρίως Ὁρθρος ἀρχεται διά τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ· Δόξα τῇ ἀγία καί ὁμοουσίῳ... Πρόκειται γιά ἀρχαία ἐναρκτήριο εὐλογία.
3. Εἰρηνικά ἢ Μεγάλη Συναπτή
4. Θεός Κύριος ἢ τό Ἀλληλούια
5. Στιχολογία τοῦ Ψαλτηρίου
6. Ὑμολογικά καθίσματα
7. Ἀναβαθμοί
8. Προκείμενον
9. Εὐαγγέλιον τοῦ Ὁρθρου
10. Ν' Ψαλμός
11. 9 Ὠδές καί οἱ Κανόνες
12. Τά μετά τήν γ' Ὠδήν καθίσματα (Μεσώδια)
13. Μικρά Συναπτή καί ἐκφωνήσις· Ὅτι σύ εἶ ὁ Θεός ἡμῶν..
14. Κοντάκιον, Οἶκος, Συναξάριον
15. Μετά τήν σ' ὠδήν Μικρά Συναπτή καί ἐκφωνήσις· Σύ γάρ εἶ ὁ βασιλεύς...
- 16.
17. Κανόνες ζ' - η', Ὠδές
18. Εἰς τήν η' ὠδήν ἀντί τοῦ Δόξα Πατρὶ λέγεται ὁ στίχος τῆς βιβλικῆς η' ὠδῆς Εὐλογοῦμεν Πατέρα, Υἱόν καί Ἅγιον Πνεῦμα τόν Κύριον
19. Καταβασίαι
20. Θ' Ὠδή. Πρό τῆς θ' ὠδῆς ὁ διάκονος ἐκφωνεῖ ἀπό τῆς Ὁραίας Πύλης· Τήν Θεοτόκον καί μητέρα τοῦ φωτός ἐν ὕμνοις τιμῶντες μεγαλύνομεν
21. Ἐξαποστειλάρια
22. Αἶνοι καί Στιχηρά
23. Δοξαστικόν τῶν Αἰῶν καί τό Θεοτοκίον
24. Δοξολογία
25. Ἀπόστιχα τοῦ Ὁρθρου
26. Τρισάγιον
27. Ἀπολυτίκια
28. Δέησις - Ἐκτενής
29. Πληρωτικά
30. Ἀπόλυσις

Τυπική διάταξη τοῦ Ὁρθρου έν ταῖς Ἐνορίαις

- 1.
2. Ὁ κυρίως Ὁρθρος ἀρχεται διά τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ· Δόξα τῇ ἀγία καί ὁμοουσίῳ... Πρόκειται γιά ἀρχαία ἐναρκτήριο εὐλογία.

3. Ειρηνικά ἢ Μεγάλη Συναπτή
4. Θεός Κύριος ἢ τό Ἀλληλούια
- 5
6. Ὑμνολογικά καθίσματα
7. Ἀναβαθμοί
8. Προκείμενον
9. Εὐαγγέλιον τοῦ Ὁρθρου
10. Ν΄ Ψαλμός
11. Μόνο ἢ α΄ καί ἢ γ΄ Ὁδὴ
12. Τά μετὰ τὴν γ΄ Ὁδὴν καθίσματα (Μεσώδια)
13. Μικρά Συναπτή. Ὅτι σύ εἶ ὁ Θεός
14. Κοντάκιον, Οἶκος, Συναξάριον δέν λέγεται
15. Μετὰ τὴν σ΄ ὠδὴν Μικρά Συναπτή καί ἐκφώνησις. Σύ γάρ εἶ ὁ βασιλεύς
16. Καταβασίεις
17. Θ΄ Ὁδὴ
- 18.
- 19.
- 20.
21. Ἐξαποσειλάρια
22. Αἶνοι καί Στιχηρά. Οἱ στίχοι δέν λέγονται
23. Δοξαστικόν τῶν Αἰνῶν καί τό Θεοτοκίον
24. Δοξολογία
25. Ἀπόστιχα τοῦ Ὁρθρου
26. Τρισάγιον
27. Ἀπολυτίκια
28. Δέησις - Ἐκτενής. Μυστική Ἀνάγνωσις
29. Πληρωτικά. Μυστική Ἀνάγνωσις
30. Ἀπόλυσις. Μυστική Ἀνάγνωσις

Ἀναλυτικὴ καί Τυπικολογικὴ ἀναφορὰ τοῦ Ὁρθρου (πηγή: Σύστημα Τυπικοῦ, Πρωτ. Κων/νου. Παπαγιάννη).

1. Βασιλικὴ Ἀκολουθία.

Ἡ Βασιλικὴ Ἀκολουθία προστέθηκε στὴν ἀκολουθία μεταγενέστερα καί κατ' ἀρχάς μόνον στὰ βασιλικά μοναστήρια.

«Εὐλογητός ὁ Θεός...»

«Βασιλεῦ Οὐράνιε...» (λέγεται ἐφ' ὅσον δέν προηγήθηκε ἡ ἀκολουθία τοῦ Μεσονυκτικοῦ, εἶδ' ἄλλως παραλείπεται). Αὐτό σύμφωνα μέ τὴν ἀρχαία παράδοση δέν ὑπῆρχε στὴν ἑναρξὴ τοῦ Ὁρθρου, καθ' ὅτι ἡ ὅλη ἀκολουθία ἦτο ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὴν ἀκολουθία τοῦ Μεσονυκτικοῦ. Ἕνας ἀκόμη λόγος ἦταν ὅτι ἡ ὅλη ἀκολουθία ἐλέγετο «ἐν τοῖς κελλίοις», κατ' ἰδίαν, εἴτε διότι τό πρῶτο μέρος τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὀρθρου μέχρι τῆς σι-

χολογίας τοῦ ψαλτηρίου ἀνῆκε στὴν ἀκολουθία τοῦ Μεσονυκτικοῦ, ἐφ' ὅσον ἀκόμη δέν εἶχε διαμορφωθεῖ σέ ἀκολουθία τό νεώτερο Μεσονυκτικό.

Δεῦτε προσκυνήσωμεν.

Ψαλμοί: ιθ' (=19) καί κ' (=20). Κατ' αὐτοὺς γίνεται θυμίασις ὑπὸ τοῦ ἱερέως. Τό θυμίαμα αὐτό δέν ἔχει καμμιά ἀπολύτως σχέση μέ τούς βασιλικούς ψαλμούς, ἀλλὰ γίνεται γιὰ λόγους προπαρασκευαστικούς κατὰ τὴν ἑναρξὴ τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὀρθρου.

Τρισάγιον.

Τροπάρια: Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου.

Δόξα Πατρὶ, Ὁ ὑψωθεὶς ἐν τῷ Σταυρῷ.

Καὶ νῦν, Προστασία φοβερά.

Δέησις. Σήμερον ἀντὶ τῶν βασιλέων μνημονεύεται ὁ ἐπίσκοπος ἢ μητροπολίτης.

Τῶν Ψαλμῶν κατὰ μὲν τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν προτάσσεται τό τρισάγιον, τό Κύριε, ἐλέησον ιβ', τό Δόξα καί νῦν καί τό Δεῦτε προσκυνήσωμεν.

* Στὶς μονές ἢ βασιλικὴ ἀκολουθία τελεῖται καθ' ἐκάστην, παραλείπεται δέ μόνον κατὰ τίς ἀγρυπνίες, κατὰ τίς ὁποῖες μετὰ τὴν ἀνάγνωσις, ἢ ὁποῖα γίνεται σπὸ τέλος τοῦ Ἐσπερινοῦ, ἄρχεται ἀμέσως ὁ Ὁρθρος διὰ τοῦ «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ» καί τοῦ ἐξαψάλμου.

* Παραλείπεται ἐπίσης ἡ Βασιλικὴ ἀκολουθία τῆ Δευτέρας τῆς Α' ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν καί κατὰ τὴν Διακαινήσιμον ἑβδομάδα, καθ' ἣν καί ὁ ἐξάψαλμος παραλείπεται.

* Στὶς ἐνορίες ἢ Βασιλικὴ ἀκολουθία λέγεται ὀλόκληρος μόνον εἰς τὰς ἀκολουθίας τοῦ Μ. Κανόνος καί τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου, ὅταν αὗται τελοῦνται μετ' Ὁρθρου, ἀπαραιτήτως δέ εἰς τούς Ὁρθρους τῆς Μ. Δευτέρας, Μ. Τρίτης, Μ. Τετάρτης καί Μ. Παρασκευῆς, ἥτοι εἰς τὰς ἀκολουθίας τοῦ Νυμφίου καί τῶν ἁγίων Παθῶν.

Συνήθως σήμερα ἐκ τῆς Βασιλικῆς ἀκολουθίας στίς ἐνορίες λέγεται μέρος αὐτῆς, ἥτοι:

Εὐλογητός

Τρισάγιον

Τροπάρια: Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου κ.τ.λ.

Δέησις

Ὁ ἀναγνώστης: Ἐν ὀνόματι Κυρίου εὐλόγησον, πάτερ

Ὁ ἱερεὺς· Δόξα τῇ ἁγίᾳ καὶ ὁμοουσίᾳ.

* Στὴν ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου προσετέθησαν μεταγενέστερα, ιδιαίτερα στοῦ ξεκίνημα τῆς ἀκολουθίας, ἢ ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἀκολουθία, πού λείψανό της εἶναι τὰ τρία τροπάρια «Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου...», «Ὁ ὑψωθεὶς ἐν τῷ σταυρῷ...» καὶ «Προστασία φοβερά...» καθὼς καὶ ἡ συναπτή πού ἀκολουθεῖ. Ἡ καθαντό ἀκολουθία τοῦ ὀρθρου ξεκινάει μέ τὴν δοξολογικὴ ἐκφώνηση: «Δόξα τῇ ἁγίᾳ καὶ ὁμοουσίᾳ καὶ ζωοποιῷ καὶ ἀδιαιρέτῳ Τριάδι» καὶ ὁ λαὸς ἅπαντᾶ, σήμερα ὁ προσεστῶς, μέ τὴν ἀγγελικὴ δοξολογία «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία» (Λουκ. 2, 14). Εἶναι ὁ ἀγγελικὸς ὕμνος πού ἀκούσθηκε τὴ νύκτα τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου μας καὶ μέ τὸν τρόπο αὐτό ἐγινε ἡ ἐναρξη τῆς νέας ἐν Χριστῷ ἡμέρας, καθ' ὅτι ἔχει τὴν εὐλογία τοῦ νοητοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης. Τό δέ ἀμέσως ἐπόμενο «Κύριε, τὰ χεῖλη μου ἀνοίξεις καὶ τό στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν αἴνεσίν σου» (Ψαλμός 50) ἀποτελεῖ τὴν αἴτηση τοῦ κάθε ἀνθρώπου γιὰ τὴν ἀπαραίτητη στή ζωὴ του θεία βοήθεια.

2. Ὁ κυρίως Ὁρθρος ἄρχεται διὰ τῆς ἐκφωνήσεώς του·

«Δόξα τῇ ἁγίᾳ καὶ ὁμοουσίᾳ...» Πρόκειται γιὰ ἀρχαία ἐναρκτήριο εὐλογία.

Προτάσσεται τό· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ... ἐκ γ' καὶ τό·

«Κύριε, τὰ χεῖλη μου ἀνοίξεις...» ἐκ β'.

* Στὰ παλαιότερα χειρόγραφα ὁ ὀρθρος ἄρχεται διὰ τοῦ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, ὅπως αὐτό γίνεται μέχρι σήμερα στίς ἀγρυπνίες.

Ἐξάψαλμος (ψαλμοὶ γ', λζ', ξβ', πζ', ρβ' καὶ ρμβ'). Σέ παλαιότερες ἐποχές ὁ ἐξάψαλμος ἐψαλμωδεῖτο ἢ ἀπηγγέλλετο ὑφ' ὄλων τῶν μοναχῶν. Σήμερα ἀναγινώσκεται ὑπὸ τοῦ προσεστῶτος ἢ τοῦ ταχθέντος μοναχοῦ, εἰς δέ τὰς ἐνορίας ὑπὸ τοῦ ἀναγνώστου, τοῦ ψάλτου ἢ ἄλλου τινός.

* Οἱ τρεῖς ψαλμοὶ πρῶτα, εἶτα λέγει· «Δόξα, καὶ νῦν. Ἀλληλούια, ἀλληλούια, ἀλληλούια· δόξα σοί, ὁ Θεός, ἐκ γ'. Κύριε, ἐλέησον γ'. Δόξα, καὶ νῦν». Καὶ ἀναγινώσκει τούς λοιπούς ψαλμούς, μεθ' οὓς λέγει· «Δόξα, καὶ νῦν. Ἀλληλούια, ἀλληλούια, ἀλληλούια· δόξα σοί, ὁ Θεός, ἐκ γ'». Μετά δέ τό τρίτον· «Ἡ ἐλπίς ἡμῶν, Κύριε, δόξα σοί».

* Ἀναγινωσκομένου τοῦ ἐξαψάλμου ὁ ἱερεὺς ἀναγινώσκει μυστικῶς τὰς εὐχὰς τοῦ Ὁρθρου ἐνώπιον τῆς ἁγίας τραπέζης· μετά δέ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν τριῶν πρώτων ψαλμῶν ἐξεληθὼν διὰ τῆς βορείας πύλης ἔρχεται ἐνώπιον τῆς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ καὶ συνεχίζει ἐκεῖ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν εὐχῶν· μετά δέ τὴν συμπλήρωσιν αὐτῶν ἀσπάζεται τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου καὶ εἰσέρχεται διὰ τῆς νοτίας πύλης εἰς τό Ἱερόν. Αἱ ἐωθιναὶ εὐχαὶ προέρχονται, ὡς καὶ αἱ εὐχαὶ τοῦ λυχνικοῦ, τοῦ Ἐσπερινοῦ, ἐκ τῆς ἀντιστοίχου ἀσματικῆς ἀκολουθίας. Αἱ ὀκτώ πρῶται, ὡς ἐκ τῶν ἐν τοῖς χειρογράφοις ἐπιγραφῶν καὶ ἐκ τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καταφαίνεται, εἶναι αἱ εὐχαὶ τῶν ἀντιφώνων τοῦ ἀσματικοῦ ὀρθρου, ἢ θ' ἢ εὐχή τοῦ εὐαγγελίου τοῦ ὀρθρου, ἢ ι' ἢ εὐχή τοῦ ν' ψαλμοῦ, ἢ ια' τῶν αἰῶνων καὶ ἢ ιβ' τῆς δοξολογίας. Ἐξ αὐτῶν μόνον αἱ ἐπτὰ δύνανται νά εὔρουν θέσιν εἰς τὴν μοναχικὴν ἀκολουθίαν πρὸ τῶν ἀντιστοίχων ἐκφωνήσεων, ὡς ἢ α' μετά τὸν ἐξάψαλμον, ἢ γ' μετά τό πρῶτον κάθισμα, ἢ β' μετά τὸν πολυέλεον, ἢ ι' μετά τό εὐαγγέλιον, ἢ ε' μετά τὴν γ' ᾠδὴν τῶν κανόνων, ἢ στ' μετά τὴν στ' ᾠδὴν καὶ ἢ ια' πρὸ τῶν αἰῶνων. Ἡ συγκέντρωσις αὐτῶν εἰς τὸν ἐξάψαλμον δεικνύει ἀκριβῶς τὴν ἀδυναμίαν πρὸς ἐναρμόνισιν αὐτῶν πρὸς τὰ ἐπὶ μέρους στοιχεῖα τοῦ μοναχικοῦ ὀρθρου, παρὰ τὰς γενομένας ἀποπειράς, ὡς ἐκ διαφόρων χειρογράφων καταφαίνεται (π.χ. Σινᾶ 973, Πάτμου 105). Παλαιότερον, ὅτε ὁ ἐξάψαλμος ἐψάλλετο, αἱ εὐχαὶ ἀνεγινώσκοντο κατὰ τὸν ἕκτον ἢ ἀπὸ τοῦ πέμπτου, ἢ καὶ ἀπὸ τοῦ τετάρτου ψαλμοῦ αὐτοῦ. Σήμερα, ἐπειδὴ ὁ χρόνος δέν ἐπαρκεῖ, ἢ ἀνάγνωσις τῶν εὐχῶν ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἐξαψάλμου, συνεχίζεται δέ ἔξω του βήματος, εἰς τὴν ἀρχαίαν θέσιν, ἀπὸ τοῦ τετάρτου ψαλμοῦ.

* Ὁ Ἐξάψαλμος οὐδέποτε παραλείπεται πλὴν τῆς Διακαινησίμου ἑβδομάδος καὶ τῆς ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα, ὅτε ἀντ' αὐτοῦ ψάλλεται τό Χριστός Ἀνέστη μετά τῶν στίχων αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτό λέγονται τὰ εἰρηνικά.

Ὁ Ἅγιος Μάρκος ὁ Εὐγενικός θά σημειώσῃ: «προσευχῆς μὲν ἅπαντες πεπληρωμένοι καὶ κατανύξεως καὶ τῆς τοῦ βίου ταλαιπωρίας ἐπεικῶς καταστενάζοντες, ἔχοντες δέ τι καὶ τῷ καιρῷ πρόσφορον».

3. Ειρηνικά ἢ Μεγάλη Συναπτή.

4. Θεός Κύριος ἢ τό Ἀλληλούια.

Μετά τά εἰρηνικά ψάλλεται τετράκις εἰς τόν ἦχον τοῦ μετ' αὐτοῦ ψαλησομένου ἀπολυτικίου τό «Θεός Κύριος καί ἐπέφανεν ἡμῖν· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου» (Ψαλμ. ριζ' 26-27).

Ψάλλεται δέ τό μέν α' ἄνευ στίχου, τῶν δέ λοιπῶν προτάσσονται οἱ ἐξῆς στίχοι:

Τοῦ β': «Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τόν αἰῶνα τό ἔλεος αὐτοῦ» (Ψαλμ. ριζ' 1).

Τοῦ γ': «Πάντα τά ἔθνη ἐκύκλωσάν με καί τῷ ὀνόματι Κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς» (Ψαλμ. ριζ' 10).

Τοῦ δ': «Παρά Κυρίου ἐγένετο αὕτη καί ἔστι θαυμαστή ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν» (ριζ' 23).

Ἀκολουθῶς ψάλλονται τά ὠρισμένα κατά περὶ πτωσιν ἀπολυτικά. Τοῦ προτελευταίου ἀπολυτικίου προτάσσεται τό «Δόξα Πατρί», τοῦ δέ τελευταίου τό «Καί νῦν καί αἰεί».

Κατά τὰς νηστησίμους ἡμέρας τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἀντί τοῦ «Θεός Κύριος» ψάλλεται τό «Ἀλληλούια» τετράκις ἀνά γ' εἰς τόν ἦχον τῆς ἐβδομάδος μετά τῶν ἐξῆς στίχων:

Τοῦ α': «Ἐκ νυκτός ὀρθρίζει τό πνεῦμά μου πρὸς σέ, ὁ Θεός, διότι φῶς τά προστάγματά σου ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἦσ. κστ' 9).

Τοῦ β': «Δικαιοσύνην μάθετε οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἦσ. κστ' 9).

Τοῦ γ': «Ζῆλος λήψεται λαόν ἀπαίδευτον καί νῦν πῦρ τοὺς ὑπεναντίους ἔδεται» (Ἦσ. κστ 11).

Τοῦ δ': «Πρόσθεσ αὐτοῖς κακά, Κύριε, πρόσθεσ αὐτοῖς κακά τοῖς ἐνδοξοῖς τῆς γῆς» (Ἦσ. κστ' 15).

* Τό Ἀλληλούια μετά τῶν Τριαδικῶν ὕμνων ψάλλεται καί τῆ Τετάρτη καί τῆ Παρασκευή τῆς Τυρινῆς. Φυσικά, στά μοναστήρια τό Ἀλληλούια καί οἱ Τριαδικοί ὕμνοι λέγονται καί κατά τὰς νηστείας τῶν Χριστουγέννων καί τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἐκάστην Δευτέραν, Τετάρτην καί Παρασκευήν.

* Τό Ἀλληλούια ψάλλεται ἐπίσης καθ' ὅλην τὴν Μ. Ἑβδομάδα (πλὴν τοῦ Μ. Σαββάτου), μεθ' ὃ ἀντὶ τῶν Τριαδικῶν ὕμνων ψάλλεται τό Ἰδού ὁ Νυμφίος ἔρχεται ἢ τό Ὅτε οἱ ἐνδοξοὶ μαθηταί.

* Κατά τὰ Σάββατα ὅλου του ἐνιαυτοῦ (ἐκτὸς τῶν προεορτίων καί μεθεόρων ἡμερῶν), ἐάν ὁ τυ-

χὼν ἅγιος δέν ἔχει δοξαστικόν, ψάλλεται τό Ἀλληλούια εἰς ἦχον β', ἅπαξ ἄνευ στίχου καί τρεῖς μετά τῶν ἐπομένων στίχων:

Τοῦ β': Μακάριοι, οὓς ἐξελέξω καί προσελάβου, Κύριε (Ψάλμ. ξδ' 5).

Τοῦ γ': Αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐν ἀγαθοῖς αὐλισθήσονται (Ψάλμ. κδ' 13).

Τοῦ δ': Καί τό μνημόσυνον αὐτῶν εἰς γενεάν καί γενεάν (Ψαλμ. ρλδ' 13).

Μετά δέ τό Ἀλληλούια ψάλλονται τά τροπάρια Ἀπόστολοι, μάρτυρες καί προφῆται. Δόξα Πατρί, Μνήσθητι, Κύριε, ὡς ἀγαθός τῶν δούλων σου, Καί νῦν, Μήτηρ ἁγία ἢ τοῦ ἀφράστου φωτός.

* Ὅμοίως ψάλλεται τό Ἀλληλούια καί κατά τὰ Σάββατα τῶν ψυχῶν, ἀλλ' εἰς ἦχον πλ. δ', καί μετ' αὐτό τό ἀπολυτικίον Ὁ βάθει σοφίας καί τό Θεοτοκίον Σέ καί τεῖχος καί λιμένα ἔχομεν.

5. Στιχολογία τοῦ Ψαλτηρίου.

Σήμερα στοὺς ἐνοριακοὺς ναοὺς στιχολογία Ψαλτηρίου δέν γίνεται, ἀλλ' εὐθύς μετά τό Θεός Κύριος καί τά ἀπολυτικά γίνεται μικρά συναπτή καί ἐκφώνησις «Ὅτι σὸν τό κράτος...», καί ψάλλονται ἐν συνέχειᾳ τά ὕμνολογικά καθίσματα τῶν δύο ἢ τριῶν στιχολογιῶν. Κατά δέ τὰς Κυριακὰς μετά τὰ Καθίσματα ψάλλονται τὰ ἀναστάσιμα Εὐλογητάρια καί γίνεται ἢ μετ' αὐτὰ μικρά συναπτή, μεθ' ἣν ἀναγινώσκειται ἢ ὑπακοή. Εἶναι σημαντικό νά σημειώσουμε ὅτι τὰ ψαλτήρια δέν διαβάζονταν στίς ἐνορίες ἤδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ ἁγίου Συμεῶν ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης.

Στόν Ὅρθρο στιχολογοῦνται καθ' ἐκάστην δύο ἢ τρία καθίσματα τοῦ Ψαλτηρίου συμφώνως πρὸς τὴν τάξιν στιχολογίας.

Μετά τό Θεός Κύριος καί τά ἀπολυτικά ἀναγινώσκειται τό πρῶτον τῶν ἐνδιατάκτων καθισμάτων κατά τὴν καθ' ἡμέραν τάξιν (βλ. ὀπισθεν τοῦ Ψαλτηρίου). Ἀκολουθῶς γίνεται ὑπὸ τοῦ ἱερέως μικρά συναπτή καί ἐκφώνησις: «Ὅτι σὸν τό κράτος...», μεθ' ἣν ψάλλονται τὰ καθίσματα τῆς α' στιχολογίας. Εἶτα ἀναγινώσκειται τό δεύτερον τῶν ἐνδιατάκτων καθισμάτων, γίνεται καί πάλιν μικρά συναπτή καί ἐκφώνησις: «Ὅτι ἀγαθός καί φιλόανθρωπος...», καί ψάλλονται τὰ καθίσματα τῆς β' στιχολογίας. Τέλος ἀναγινώσκειται τό τρίτον τῶν ἐνδιατάκτων καθισμάτων (ἐάν προβλέπεται τρίτη στιχολογία), γίνεται μικρά συναπτή καί ἐκφώνησις:

«Ότι ηὐλόγηται σου τό ὄνομα...», καί ψάλλονται τά καθίσματα τῆς γ' στιχολογίας.

* Ἐάν ἐν καθημερινῇ, καθ' ἣν προβλέπεται στιχολογία τριῶν καθισμάτων, τύχη ἅγιος ἔχων ὑμνολογικά καθίσματα διά δύο μόνον στιχολογίας, στιχολογοῦνται ἐν τῷ Ὁρθρῷ δύο καθίσματα Ψαλτηρίου, τό δέ τρίτον στιχολογεῖται εἰς τόν Ἐσπερινόν ἀντί τοῦ ἐνδιατάκτου ιη' καθίσματος. Τό αὐτό γίνεται καί κατά τās προεργίους καί μεθεόρους ἡμέρας τῶν δεσποτικῶν καί θεομητορικῶν ἑορτῶν.

* Κατά τās Κυριακάς ὡς τρίτον κάθισμα στιχολογεῖται ὁ Ἄωμος (τό ιζ' κάθισμα), μετ' αὐτόν δέ ψάλλονται τά ἀναστάσιμα Εὐλογητάρια. Εἴτα γίνεται μικρά συναπτή καί ἐκφώνησις: «Ότι ηὐλόγηται σου τό ὄνομα...», καί ἀναγινώσκειται ἀντί καθίσματος ἢ ὑπακοῆ τοῦ ἤχου.

* Κατά τās δεσποτικάς καί Θεομητορικάς ἑορτάς καί τās τῶν ἐπισήμως ἑορταζομένων ἁγίων ἀντί τρίτου καθίσματος ψάλλεται ὁ πολυέλεος, ἦτοι οἱ ψαλμοί ρλδ' καί ρλε' καί ἐκλογή ψαλμικῶν στίχων καταλλήλων δι' ἐκάστην ἑορτήν. Κατά τās θεομητορικάς ἑορτάς ἀντί ἐκλογῆς ψάλλονται στίχοι ἐκ τοῦ μδ' ψαλμοῦ, κατά δέ τās Κυριακάς τῆς Ἀπόκρεω καί τῆς Τυρινῆς ὁ ρλστ' ψαλμός.

* Ἐάν ἐν Κυριακῇ τύχη ἑορτή θεομητορική ἢ ἐπισήμου ἁγίου, ἀντί τοῦ Ἄωμου ψάλλεται ὁ πολυέλεος καί μετ' αὐτόν τά ἀναστάσιμα Εὐλογητάρια. Τό αὐτό ἰσχύει καί διά τήν ἑορτήν τῆς Περιτομῆς τοῦ Κυρίου καί τήν Κυριακῆν τῆς Σταυροπροσκυνήσεως.

6. Ὑμνολογικά καθίσματα.

Μεθ' ἐκαστον κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου ψάλλονται τροπάρια καλούμενα ἐπίσης καθίσματα. Εἰς τās ἐνορίας σήμερον, καταλιμπανομένης τῆς στιχολογίας, τά ὑμνολογικά καθίσματα ψάλλονται ἐν συνέχειᾳ. Κατά τās Κυριακάς μεθ' ἐκάστην τῶν δύο πρώτων στιχολογιῶν ψάλλονται ἐκ τῆς Ὀκτωήχου τά ἀναστάσιμα καθίσματα μετὰ τῶν θεοτοκίων αὐτῶν· ἀντί τοῦ θεοτοκίου ὁμως τῆς α' στιχολογίας ψάλλεται τό θεοτοκίον τοῦ ἀπολυτικίου τοῦ ἤχου τῆς Κυριακῆς, ἐάν δέν ἐψάλη εἰς τό Θεός Κύριος· μετὰ δέ τόν Ἄωμον καί τά Εὐλογητάρια ἀναγινώσκειται ἀντί καθίσματος ἢ ὑπακοῆ τοῦ ἤχου.

7. Ἀναβαθμοί

8. Προκείμενον

9. Εὐαγγέλιον τοῦ Ὁρθρου

10. Ν' Ψαλμός

11. 9 Ὠδές καί οἱ Κανόνες

Μετά τήν ἐκφώνησιν «Ἐλέει καί οἰκτιροῖς...» (κατά δέ τās καθημερινάς εὐθύς μετὰ τόν ν' ψαλμόν) κατά τήν ἀρχαίαν τάξιν στιχολογοῦνται αἱ ἐν τῷ Ὁρολογίῳ ἐννέα ὠδαί καί μετ' αὐτῶν ψάλλονται οἱ κανόνες. Ἡ ἀρχαία αὕτη τάξις τηρεῖται σήμερον μόνον ἐν ταῖς μοναῖς. Ἐν ταῖς ἐνορίαις αἱ ὠδαί ἀναγινώσκονται μόνον κατά τήν Μεγάλην Τεσσαρακοστήν πλήν τῆς θ', ἣτις στιχολογεῖται καθ' ἡμέραν, κατά δέ τό λοιπόν διάστημα τοῦ ἔτους ψάλλονται μόνον οἱ κανόνες.

Γιά τούς κανόνες ἀκολουθεῖται τό σήμερον ἰσχύον ἐν Ἀγίῳ Ὁρει σύστημα, τό ὁποῖον δέν εἶναι μὲν τό ἀρχικόν, ἀλλά τό πλησιέστερον πρὸς αὐτό. Ψάλλεται δηλ. δῖς ἐν τῇ ἀρχῇ ἐκάστης ὥδης ὁ εἰρμός, εἴτα στιχολογεῖται ἡ βιβλική ὥδή παρεμβαλλομένων τῶν τροπαρίων τῶν κανόνων εἰς τούς πρώτους καί εἰς τούς τελευταίους στίχους τῶν ὠδῶν. Οἱ πλεονάζοντες ἐνδιάμεσοι στίχοι παραλείπονται σήμερον. Ἐκάστη ὥδή κατακλείεται διά τοῦ «Δόξα Πατρί...» καί τοῦ «Καί νῦν...», εἰς τά ὁποῖα παρεμβάλλονται τά δύο τελευταῖα τροπάρια ἐκάστης ὥδης τοῦ κανόνος. Ἡ ὅλη ὠδή ἐπισφραγίζεται διά τῆς ψαλμωδίας τῆς καταβασίας αὐτῆς. Εἰς τήν ἐνοριακῆν πράξιν αἱ βιβλικαί ὠδαί καί οἱ κανόνες ἔχουν ὑποστή ἰκανήν φθοράν. Κατ' ἀρχὴν παρελείφθη ἡ στιχολογία τῶν ὠδῶν καί τά τροπάρια τῶν κανόνων ἐψάλλοντο ἄνευ στίχων μετὰ προψαλμάτων ἀναλόγων πρὸς τό εἶδος τῶν τροπαρίων («Ἐπεραγία Θεοτόκε, σῶσον ἡμᾶς», «Ἄγιοι τοῦ Θεοῦ, πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν» κ.τ.λ.). Τοῦτο εἶναι καί τό κατά θεωρίαν κρατοῦν. Ἐν τῇ πράξει παραλείπεται μέγα μέρος τῶν κανόνων, πλήν συνήθως τῆς α' καί γ' ὥδης, αἱ δέ καταβασίαι ψάλλονται ὅλαι ὁμοῦ μετὰ τό κοντάκιον καί πρὸ τῆς στιχολογίας τῆς ὥδης τῆς Θεοτόκου.

12. Τά μετὰ τήν γ' Ὠδή καθίσματα (Μεσώδια).

Γίνεται πρωτίστως μικρά συναπτή καί ἐκφώνησις: «Ότι σύ εἶ ὁ Θεός ἡμῶν καί σοί τήν δόξαν ἀναπέμπομεν...».

13. Κοντάκιον, Οἶκος, Συναξάριον.

Σήμερον στίς ἐνορίες παραλείπεται ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Συναξαρίου γιά λόγους συντομεύσεως, ἀναγινώσκεται μόνον ἡ ἐπιγραφή αὐτῶν μέ τήν ἀναγραφή τῶν ὀνομάτων τῶν ἁγίων, μετά ἢ ἄνευ τῶν ἱαμβικῶν στίχων.

* Ὅταν ἐν Κυριακῇ συμπίπτῃ θεομητορική ἐορτή, ἀναγινώσκεται αὐτῆς τό κοντάκιον καί ὁ οἶκος μετά τήν στ' ὠδήν, ἐνῶ τά ἀναστάσιμα ἀναγινώσκονται μετά τήν γ' ὠδήν πρό τῶν καθισμάτων. Τό αὐτό γίνεται καί καθ' ὅλας τάς Κυριακάς τοῦ Τριωδίου (πλήν τῆς Β', Δ' καί Ε' τῶν Νηστειῶν), τάς Κυριακάς τῶν Προπατόρων, πρό τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, μετά τήν Χριστοῦ Γέννησιν, τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Δ' καί Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καί κατά τάς μνήμας τῶν ἐπισημῶς ἐορταζομένων ἁγίων. Καθ' ὅλας ἐπίσης τάς Κυριακάς τοῦ Πεντηκοσταρίου ἀναγινώσκονται μετά τήν στ' ὠδήν τά κοντάκια καί οἱ οἴκοι τῶν Κυριακῶν τούτων, χωρίς ὅμως νά προαναγιώσκονται καί τά ἀναστάσιμα, πλήν τῆς Κυριακῆς τῶν ἁγίων Πάντων, καθ' ἣν ἀναγινώσκονται καί ταῦτα μετά τήν γ' ὠδήν.

* Κατά τάς δεσποτικές ἐορτάς καί τάς ἐν καθημερινῇ θεομητορικός καί μνήμας ἁγίων ἀναγινώσκονται τά οἰκεία κοντάκια μετά τῶν οἴκων. Ὅταν τό Μηναῖον δέν ἔχη κοντάκιον, ἀναγινώσκεται τό τῆς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, τό ὁποῖον εὐρίσκομεν ἐν τῷ Ὁρολογίῳ εἰς τήν ἀκολουθίαν τῶν Τυπικῶν, κατά δέ τάς καθημερινάς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς τό μαρτυρικόν τῆς ἡμέρας.

* Σημειωτέον ὅτι τό συναξάριον τῆς ἡμέρας οὐδέποτε παραλείπεται ἢ μετατίθεται. Κατά δέ τάς Κυριακάς καί τάς ἐορτάς τοῦ Τριωδίου καί τοῦ Πεντηκοσταρίου, τάς τῶν Πατέρων τῆς Δ' καί Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καί τάς τῶν Προπατόρων, πρό τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως καί μετά τήν Χριστοῦ Γέννησιν ἀναγινώσκεται πρῶτον τό Συναξάριον τῆς ἡμέρας ἄνευ τοῦ συνήθους ἐπισφραγίσματος «Ταῖς αὐτῶν ἁγίαις πρεσβείαις...», εἶτα τό τῆς Κυριακῆς ἢ τῆς ἐορτῆς μετά τοῦ οἰκείου ἐπισφραγίσματος.

14. Καταβασίεις.

* Καταβασίαι καλοῦνται οἱ εἰς τό τέλος ἐκάστης ὠδῆς ἢ μετά τήν συμπλήρωσιν τῶν κανόνων ψαλλόμενοι εἰρμοί, εἷς ἐξ ἐκάστης ὠδῆς. Κατά τήν ἀρχαίαν τάξιν, ἥτις τηρεῖται μέχρι σήμερον ἐν ταῖς

μοναῖς, αἱ καταβασίαι ψάλλονται κεχωρισμένως, ἥτοι ἐκάστη εἰς τό τέλος τῆς οἰκείας ὠδῆς ὡς ἐπισφραγίσις αὐτῆς. Ἐν ταῖς ἐνορίαις ὅμως ἡ τάξις αὕτη τηρεῖται μόνον κατά τήν Μ. Ἑβδομάδα καί τήν Διακαινήσιμον, ὅτε ψάλλονται ὁλόκληροι οἱ κανόνες. Κατά τό λοιπόν διάστημα τοῦ ἔτους αἱ καταβασίαι ἀπό α' ἕως η' ὠδῆς ψάλλονται ὅλαι ὁμοῦ μετά τήν συμπλήρωσιν τῶν κανόνων ἢ συνηθέστερον εὐθύς μετά τό συναξάριον· ἡ καταβασία ὅμως τῆς θ' ὠδῆς ψάλλεται πάντοτε εἰς τήν κανονικήν θέσιν αὐτῆς.

* Ὡς καταβασίαι ψάλλονται κατά περιόδους ὠρισμένας οἱ εἰρμοί τῶν κανόνων τῶν πλησιεστέρων δεσποτικῶν ἢ θεομητορικῶν ἐορτῶν. Ψάλλονται δέ καταβασίαι οὐχί καθ' ἐκάστην, ἀλλά μόνον κατά τάς Κυριακάς καί ἐορτάς καί καθ' ὅλας τάς ἡμέρας τῆς Μ. Ἑβδομάδος καί τῆς Διακαινησίμου. Κατά τάς λοιπὰς ἡμέρας τοῦ ἔτους ψάλλονται εἰς τάς οἰκείας θέσεις οἱ εἰρμοί τῶν ὠδῶν γ', στ', η' καί θ' τοῦ τελευταίου τῶν κανόνων τῆς ἡμέρας.

15. Θ' Ὁδή.

* Ἡ ὠδή τῆς Θεοτόκου «Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τόν Κύριον...» στιχολογεῖται καθ' ἐκάστην ἡμέραν, μεθ' ἕκαστον δέ στίχον αὐτῆς ψάλλεται ὡς ἐφύμνιον ὁ εἰρμός «Τήν τιμιωτέραν τῶν Χερουβίμ». Μετά τήν ὠδήν ταύτην κανονικῶς πρέπει νά ψάλλονται τά τροπάρια τῆς θ' ὠδῆς τῶν κανόνων τῆς ἡμέρας καί ἐν τέλει ἡ καταβασία ἢ ὁ εἰρμός τῆς θ' ὠδῆς τοῦ τελευταίου κανόνος. Χάριν συντομίας ὅμως παραλείπονται τά τροπάρια καί ψάλλεται μόνον ἡ καταβασία ἢ ὁ εἰρμός τοῦ τελευταίου κανόνος.

* Ἡ Τιμιωτέρα, ἐάν μὲν πρόκηται νά ψαλοῦν τά τροπάρια τῶν κανόνων, ψάλλεται εἰς τόν ἦχον τοῦ α' κανόνος· ἐάν ὅμως τά τροπάρια παραλείπονται, ψάλλεται εἰς τόν ἦχον τῆς καταβασίας ἢ τοῦ εἰρμοῦ, ὅστις θά ψαλῆ ὡς ἐπισφραγίσμα αὐτῆς.

* Κατά τήν ἀρχαίαν τάξιν, τηρουμένην καί σήμερον εἷς τινες μονάς, ἡ Τιμιωτέρα ψάλλεται πάντοτε εἰς ἦχον πλ. β', διότι εἶναι ὁ εἰρμός τῆς θ' ὠδῆς τοῦ τριωδίου τῆς Μ. Παρασκευῆς, τοῦ ὁποῖου ἦχος εἶναι ὁ πλ. β'.

* Ἡ Τιμιωτέρα δέν στιχολογεῖται, ἀλλά ψάλλεται μόνον τά τροπάρια τῆς θ' ὠδῆς μετά τῶν με-

γαλυναριών αυτών, εάν υπάρχουν, ή μετά του καταλλήλου στίχου κατά τας ἑξῆς ἡμέρας:

Α'. Κατά τας μεγάλας δεσποτικές ἑορτάς, ἐν οἰαδήποτε ἡμέρα καί ἂν τύχουν, καί κατά τας θεομητορικές ἐν καθημερινῇ.

Β'. Κατά τας ἐν καθημερινῇ ἀποδόσεις τῶν δεσποτικῶν καί θεομητορικῶν ἑορτῶν.

Γ'. Καθ' ὅλας τας ἡμέρας τῆς Μ. Ἑβδομάδος καί τῆς Διακαινησίμου, κατά τας μετὰ τό Πάσχα Κυριακάς καί κατά τήν ἀπόδοσιν τοῦ Πάσχα.

* Κατά δέ τας ἐν Κυριακῇ θεομητορικές ἑορτάς καί ἀποδόσεις δεσποτικῶν καί θεομητορικῶν ἑορτῶν κανονικῶς πρέπει νά στιχολογεῖται πρῶτον ἡ Τιμωτέρα καί ἔπειτα νά ψάλλεται ἡ θ' ᾠδή τοῦ ἀναστασίμου κανόνος καί τῶν κανόνων τῆς ἑορτῆς. Τό αὐτό γίνεται καί εἰς τήν ἑορτήν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐν οἰαδήποτε ἡμέρα.

* Ψαλλομένης τῆς θ' ᾠδῆς ὁ διάκονος (ἢ ἐλλείψει τοιούτου ὁ ἱερεύς) θυμιᾷ ὄλον τόν ναόν, ὡς καί ἐν τῷ Ἐσπερινῷ.

16. Ἐξαποστειλάρια.

Συνήθως εἶναι δύο. Ἐν τῶν ἁγίων καί ἐν τῆς Θεοτόκου. Ὑπάρχουν ὁμως περιπτώσεις ἀκολουθιῶν πού τά ἔξαποστειλάρια εἶναι τρία, δύο τῶν ἁγίων καί ἐν τῆς Θεοτόκου.

17. Αἶνοι καί Στιχηρά.

Στούς αἶνους ὑπάρχουν καί στίχοι πού ψάλλονται ἀντιφωνικά. Στίς ἑνορίες παραλείπονται οἱ στίχοι, πλὴν τῶν δύο πρώτων καί τῶν τελευταίων, εἰς τούς ὁποίους παρεμβάλλονται τά στιχηρά τῶν αἰνῶν.

18. Δοξαστικόν τῶν Αἰνῶν καί τό Θεοτοκίον

19. Δοξολογία

20. Ἀπόστιχα τοῦ Ὁρθρου

21. Τρισάγιον

22. Ἀπολυτίκια

23. Δέησις-Ἐκτενής

Ἡ ἐκτενής ἔχει καί εὐχή: «Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν, τήν ἐκτενῆ ταύτην ἱκεσίαν...», τήν ὁποίαν ἐκτός τῶν ἱερέων στίς ἑνορίες δέν ἀκούει κανείς, καθότι λέγεται μυστικῶς κατά τήν ὥραν τῆς Δοξολογίας.

24. Πληρωτικά

25. Ἀπόλυσις

Καί φυσικά στίς ἑνορίες δέν ἐπισυνάπτεται καμία Ὁρα, ὡς τηρεῖται ἡ τάξις τῆς ἀναγνώσεως τῆς α' Ὁρας συναπτά μέ τήν ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου στά μοναστήρια.

Ἡ θεολογία τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὄρθρου

Ἐνας ἀπό τούς δύο βασικούς σταθμούς τοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἔγερση, τό ξύπνημα. Ὁ ἄλλος σταθμός εἶναι ὁ ὕπνος, ἡ ἀνάπαυλα καί ἡ ξεκούραση. Ὁ ἀνθρώπος, ὡς καλό λῖαν δημιουργημα τοῦ Θεοῦ, αἰσθάνεται μονίμως ἀνήμπορος νά ἀντιμετωπίσει τήν καθημερινή του ἡμέρα δίχως τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Πρόκειται γιά τόν ἀνθρώπο ἐκεῖνο πού πιστεύει καί εἶναι βαπτισμένο μέλος τῆς ἐκκλησίας.

Τό πρῶτο πού αἰσθάνεται ὁ ἀνθρώπος νά πράξει μόλις ξυπνήσει ἀπό τόν ὕπνο εἶναι ἡ *δοξολογική εὐχαριστία* πρὸς τόν Θεό πού τόν ἀξιώνει νά σηκωθεῖ ἀπό τήν κοίτη του. Ὑπῆρχε περίπτωση ὁ ὕπνος τῆς προτεραιᾶς νά συνεχίζοταν ἔσαεῖ, ὅποτε ὁ ἀνθρώπος θά ἐκοιμᾶτο τόν ὕπνον τοῦ δικαίου. Ὁ πιστός ἀνθρώπος, γιά νά τόν διαχωρίσουμε ἐπί τοῦ παρόντος, εἶναι ἐκεῖνος πού ξεκινάει ἀμέσως μετὰ τήν ἔγερσή του μέ αἰνέσεις, προσκνήματα καί ἐπικλήσεις τοῦ ἁγίου ὀνόματος τοῦ Θεοῦ. Σημειώνει ὁ ἀείμνηστος δάσκαλος τῆς Λειτουργικῆς Ἰωάννης Φουντούλης σχετικά: «Ἡ ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου ὡς πρὸς τό περιεχόμενο καί τό θέμα τῆς εἶναι μιά *δοξολογία καί εὐχαριστία* πρὸς τόν Δημιουργό Θεό, Αὐτόν πού παρέχει ὅλα τά ἀγαθά Του στούς ἀνθρώπους, πού ἀξίωσε τά πλάσματά Του νά περάσουν τήν νύκτα καί νά δοῦν πάλι τό φῶς τῆς ἡμέρας. Τό φῶς τό αἰσθητό, πού φωτίζει τόν κόσμον, πού εἶναι ὁμως εἰκόνα καί τύπος τοῦ ἀληθινοῦ φωτός, τοῦ Χριστοῦ, πού ἐπεφάνη μέσα στά σκότη καί ἔλαμψε μέσα στίς καρδιές μας τόν φωτισμό τῆς γνώσεως τῆς ἀληθείας Του. Χαιρετίζουν δηλ. οἱ πιστοί τήν ἀνατολή τοῦ ζωοδότου ἡλίου καί δοξάζουν τόν κτίστη του, ἀλλά στήν φυσική αὐτή εἰκόνα βλέπουν τόν ἀληθινό ἥλιο τῆς δικαιοσύνης, πού ἀνέτειλε ἀπό τούς παρθενικούς κόλπους τῆς Θεοτόκου γιά τήν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλά συγχρόνως εἶναι καί δέησις. Δέησις γιά τήν εὐλογία τῶν ἔργων τῶν χειρῶν μας, πού θά ἀρχίσουν σέ λίγο, καί γιά τήν καθοδήγηση τῶν διαβημάτων μας. «*Παρά Κυρίου*

τά διαβήματα τοῦ ἀνθρώπου κατευθύνονται» (Ψαλμ. 36, 23) κατά τή Γραφή. Ἐάν ὅλα ρυθμισθοῦν σύμφωνα μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, τό ἀγαθό καί εὐάρεστο καί τέλειο, καί ἡ ἡμέρα περάσει ἐν Θεῷ, ἀγία, εἰρηνική καί ἀναμάρτητος, θά εἶναι τύπος τῆς αἰωνίας ἐκείνης καί ἀτελευτήτου ἡμέρας τοῦ μέλλοντος, πού δέν θά γνωρίσει νύκτα, τῆς ἡμέρας τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τῆς «ὀγδοάδος τοῦ μέλλοντος αἰῶνος», ὅπως τήν ὀνομάζουν οἱ Πατέρες»¹³.

Αὐτή ἡ πράξη, πού καθίσταται εὐλογημένη προσευχητική συνήθεια, τελεῖται ὄχι μόνον κατά τήν ἔγερση, ἀλλά καί καθ' ὅλην τήν διάρκεια τῆς ἡμέρας. Ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι μόνον γιά κάποιες συγκεκριμένες ὥρες τῆς ἡμέρας, ἀλλά γίνεται κάτι παρόμοιο μέ ἐκεῖνο τῆς ἀναπνοῆς. «Μνημονευτέον Θεοῦ μᾶλλον, ἢ ἀναπνευστέον» σημειώνει πολύ ἐμφαντικά ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Παρακαλεῖ ὁ ἄνθρωπος τόν Θεό νά τόν ἀξιώνει ὥστε καθημερινά ἐγγεγεμένους ἀπό τόν φυσικό ὕπνο νά ἔχει τήν ἀγάπη καί τό φόβο, δηλ. τόν σεβασμό πρὸς Αὐτόν, ὥστε νά τόν λατρεύει ἀδιαλείπτως, νά τόν ὑμνεῖ, νά τόν προσκυνᾷ γιά τήν ἀνεκδιήγητη ἀγαθότητά Του. Προσεύχεται ὁ ἄνθρωπος πού ἀγαπᾷ τόν Θεό νά τοῦ στείλει ἀπό τόν οὐράνιο Θρόνο, πίστη ἀκαταίσχυρη, ἐλπίδα βεβαία καί ἀγάπη ἀνυπόκριτη.

Ἀλλά αὐτή ἡ προσευχητική κατάσταση εἶναι μιά πορεία πού κατακτᾶται πρωτίστως μέ τήν εὐαγγελική πορεία μέσα ἀπό τήν κατανόηση τῶν λόγων τοῦ Θεοῦ. Τό εὐαγγελικῶς πορεύεσθαι εἶναι μιά συνεχῆ πρόκληση γιά κάθε Χριστιανό καί δὴ καί Ὁρθόδοξο. Καλοὶ ἄνθρωποι πιθανόν ὑπάρχουν πολλοί. Συνειδητοὶ καί γνήσιοι χριστιανοὶ πού ἐφαρμόζουν κατά γράμμα τό εὐαγγέλιο, δυστυχῶς εἶναι λίγοι. Δέν θά μπορούσε λοιπόν ὁ συντάκτης τῶν εὐχῶν τοῦ Ὁρθρου νά παραβλέψει αὐτήν τήν σωτήρια διάσταση τῆς πορείας τοῦ κάθε βαπτισμένου ἀνθρώπου πού εἶναι ἡ τήρηση τοῦ εὐαγγελίου. Γιά τόν λόγο αὐτό καί ἡ ἀκολουθία τοῦ ὁρθρου συμπεριλαμβάνει ἀπαραιτήτως εὐαγγελικό ἀνάγνωσμα. Εἴτε πρόκειται γιά τήν ἀκολουθία τοῦ ὁρθρου τῆς Κυριακῆς, ὑπάρχει τό Ἑωθινόν εὐαγγελικόν ἀνάγνωσμα, εἴτε πρόκειται γιά ἀκολουθία ὁρθρου καθημερινῶν ἡμερῶν ὑπάρ-

χουν Ἀποστολικό καί εὐαγγελικό ἀνάγνωσμα. Ἄρα ἡ ποιμαίνουσα Ἐκκλησία δέν σταματᾷ νά κηρύσσει σέ κάθε περίπτωση στά πιστά καί φιλικόλουθα παιδιά τῆς καί διά τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, τό εὐαγγελικῶς πορεύεσθαι. Αὐτή ἡ εὐαγγελική πορεία προϋποθέτει γιά τόν κάθε πιστό τρία πράγματα: α) πιστή τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, β) προσπάθεια καθημερινή γιά καταπάτηση ὅλων τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, καί γ) πνευματική πορεία καί κοινωνία μετά πιστῶν συνοδοιπόρων, συνανθρώπων, ὁμοϊδεατῶν στήν πίστη καί στήν λατρεία.

Ὁ πιστός καί ἀγωνιζόμενος ἄνθρωπος αισθάνεται τήν ἀνάγκη νά ζητᾷ μονίμως ἀπό τόν ἐν Τριάδι Θεό τήν συγχώρηση. Μιά συγχώρηση ἐκ βαθέων γιά ὅσα ἁμαρτήματα ἔπραξε καί πράττει. Γιά τὰ ἀκούσια καί τὰ ἐκούσια ἁμαρτήματα.

Τέλος, κύριο αἶτημα τοῦ πιστοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ εἰρήνη, ὄχι μόνον γιά τήν τοπική κοινωνία στήν ὁποία ζεῖ, ἀλλά γιά μιά παγκόσμια εἰρήνη. Αἶτημα προσευχῆς γιά εἰρήνη σχέσεων μεταξύ τῶν ἱερέων, τῆς ἐκκλησίας καί τῶν πολιτικῶν ἀρχόντων, προκειμένου νά ἁγιασθεῖ ὁλόκληρη ἡ κληρονομία.

Ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου ὅπως τήν περιγράφει ὁ Ἅγιος Συμεὼν Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης

Στήν ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου ἀνοίγονται οἱ πύλες τοῦ ναοῦ, ἐννοεῖ τίς ὑφασμάτινες πύλες τοῦ νάρθηκα. Ὁ Ἡγούμενος περνᾷ ἀπό τήν κεντρική πύλη, ἐνῶ οἱ λοιποὶ ἀπό τήν δεξιά καί ἀριστερά. Ὁ ἱερεὺς εὐλογεῖ τό θυσιαστήριον. Εὐθύς ἀμέσως λέγεται ὁ Τρισάγιος ὕμνος, μιά ἀρχαία προσευχή πού συντάχθηκε ἀπό τοὺς ἀρχαίους Πατέρες. Αὐτή ἡ προσευχή ἀναφέρεται στήν Ἁγία Τριάδα, στό τρισσόν τῶν ὑποστάσεων καί τό ἐνιαῖον τῆς φύσεως καί δυνάμεως τῆς Τριάδος. Μετά τό Τρισάγιον ὁ ἱερεὺς θυμιᾷ τόν ναόν καί ὅλους ὅσους παρευρίσκονται ἐν αὐτῷ. Κι αὐτό γιατί τὰ πάντα ἐν τῷ ναῷ εἶναι ἁγιασμένα, τὰ μὲν τιμῶν ὡς θεῖα καί τοὺς παρευρισκομένους γιά νά τοὺς ἀγιάσει. Κι αὐτό γίνεται ἀρχίζοντας ἀπό τό θυσιαστήριον, ἀπό τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων. Καί δέν εἶναι ἀπλό θυμίαμα, ἀλλά προσφορά θυμιάματος σφραγισμένου καί ἁγιασμένου καί στό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ προσφερομένου, προκειμένου νά καταπέμψῃ τήν

Χάρη του Παναγίου Πνεύματος. Ἄρα κάθε φορά πού γίνεται θυμίαμα στό ναό λαμβάνουμε ὅλοι οἱ ἐν τῷ ναῷ προσευχόμενοι τήν Χάρη του ἐν Τριάδι Θεοῦ μας. Ὁ ἅγιος Συμεών, ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης τονίζει ὅτι κανείς ἐκ τῶν ἱερέων δέν πρέπει νά ἀμελεῖ νά θυμιάζει. Ὁ ἱερεὺς ὀφείλει τάχιστα νά θυμιάσει ὅλον τόν ναόν καί τά ἔξω του ναοῦ, ὥστε στό τέλος τοῦ Τρισαγίου, δηλ. τοῦ Πάτερ ἡμῶν, νά εισέλθει τίς Πύλες καί νά σταυρώσει μέ τό θυμιατό ἐκφωνώντας τό: «Ὅτι σοῦ ἐστίν ἡ βασιλεία...».

Κατόπιν ὁ ἱερεὺς-ἐφημέριος θυμιάζει τόν Καθηγούμενον γιά δεύτερη φορά, ἀποδίδοντας σ' αὐτόν τήν τιμήν, ὡς εἰς τόπον Χριστοῦ, καθώς ἐπίσης καί τίς ἱερές εἰκόνες τοῦ τέμπλου στό μέσον του ναοῦ. Ὅταν εισέλθει στό ἅγιον Βῆμα θυμιά τό θυσιαστήριον, ἔμπροσθέν τῆς ἁγίας Τραπέζης, ἱστάμενος μπροστά στόν Ἅγιο Θρόνο καί τόν τάφο τοῦ Χριστοῦ.

Οἱ ἔξω ἱστάμενοι λέγουν τό: Εὐλόγησον Πάτερ καί ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ μετ' εὐλαβείας καί πόθου τό: «Δόξα τῇ ἁγία καί ὁμοουσίῳ καί ζωοποιῷ καί ἀδιαιρέτῳ καί παντοδυνάμῳ Τριάδι, πάντοτε» δοξολογώντας τόν αἴτιον τῶν πάντων.

Ὁ λαός ἀπαντᾷ μέ τό Ἀμήν, τό ὁποῖον εἶναι βεβαιωτικό καί ἀντί τοῦ ναί, ἐνῶ ὅλοι σιγοῦν καί λέγεται τρεῖς φορές τό: Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, τό ὁποῖον εἶναι ἡ ἀπαρχή τῆς ἀγγελικῆς δοξολογίας γιά τή σωτηρία τῶν ἀνθρώπων.

Ἀκολουθοῦν οἱ ἕξι (6) ψαλμοί καί ὁ ἱερεὺς ἀναφέρει τίς ἐωθινές εὐχές, ὡς μεσίτης τῶν ἀνθρώπων πρὸς τόν Θεόν καθότι ἡ ἱερωσύνη ἅπαντα τά τελειοῖ.

Μετά τό πέρας τοῦ ἐξαψάλμου ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ τά Εἰρηνικά, προσευχόμενος διά πάντας. Οἱ δέ διακονοῦντες, σήμερα ὀνομάζονται ἐκκλησιαρχες ἢ ἐκκλησιαστικοί, ἀνάβουν ὅλα τά φῶτα. Αὐτό συμβολίζει τήν δόξαν τοῦ Θεοῦ πού περιλάμπει ὅλους τούς ἀνθρώπους.

Ἀκολούθως ψάλλεται μετά μέλους τό: «Θεός Κύριος», τό ὁποῖον ψάλλεται κατά μίμησιν τῶν δοξολογούντων ἀγγέλων. Καί ἀκολούθως, ἐάν εἶναι ἐορτή, ψάλλονται τά τῆς ἐορτῆς τροπάρια, ἐνῶ ἐάν εἶναι μνήμη ἁγίου, ψάλλονται τά τοῦ ἁγίου.

Κατά τήν νύκτα τελεῖται ὁ ὄρθρος, γιατί καί ὁ Σωτῆρας Χριστός γεννήθηκε τήν νύκτα, γιά νά

δώσει, σύμφωνα μέ τόν προφήτη Ἡσαΐα, σέ ὅλους ἐκείνους πού ζοῦσαν ἐν σκότει καί σκιᾷ, τό μέγα φῶς.

Ἀκολουθεῖ ἡ τοῦ ψαλτήρος στιχολογία. Καί μετά τό πέρας τῶν τριῶν (3) ψαλμῶν γίνεται δοξολογία μετά τό Ἀλληλούια, γεγονός πού φανερώνει τήν δοξολογία τῆς ἁγίας Τριάδος μέ τό Δόξα Πατρί καί Υἱῷ καί ἁγίῳ Πνεύματι, καί τήν σάρκωση τοῦ Λόγου μέ τό Ἀλληλούια.

Ἀκολουθοῦν ἀναγνώσεις ἱερῶν λόγων σχετικῶν μέ τή διδασκαλία τοῦ μυστηρίου καί σχετικῶν ἐγκωμιαστικῶν λόγων τῶν ἐορταζομένων ἁγίων.

Μετά τήν ἀνάγνωση τῶν ἱερῶν λόγων ἀκολουθεῖ ὁ Πολυέλεος. Πρόκειται γιά ἕναν ἐπινίκιο ὕμνο, ὁ ὁποῖος ἐξιστορεῖ τά θαυμάσια του Θεοῦ. Ὅπως γιά παράδειγμα τήν ἁμαρτία καί τήν πλάνη τῶν ψυχῶν μας καί τήν διάβαση ἀπό τήν ζωή τῆς ἁμαρτίας στήν ἀληθινή ζωή τοῦ Χριστοῦ μέ τήν ἔξοδο τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπό τήν Αἴγυπτο πού ἐξ αἰτίας τῶν ἁμαρτιῶν καί τῆς ἀποστασίας τους ἀπό τόν Θεόν, σκλαβώθηκαν καί κατόπιν πέρασαν τήν Ἐρυθρά θάλασσα, ἀφήνοντας τήν αἰχμαλωσία τῶν Αἰγυπτίων, ζώντας ἐλεύθερα τήν νέα ζωή μέ τό Θεό.

Μετά τόν Πολυέλεο ψάλλονται καί ἄλλοι ὕμνοι πού ὀνομάζονται Ἐκλογαί, δηλαδή ὕμνοι πού ἀρμυζοῦν στίς ἐορτές τῶν ἁγίων καί ἀποτελοῦν ἐξυμνήσεις τῶν θαυμασιῶν του Θεοῦ. Μέ τόν τρόπο αὐτό κηρύσσεται τό Εὐαγγέλιον.

Ἀκολουθοῦν οἱ Ὁδές τοῦ Κανόνος. Πρόκειται περὶ τῶν ἐννέα (9) βιβλικῶν Ὁδῶν πού ἔψαλλαν οἱ Ἅγιοι Προφῆτες.

Ἡ 1η Ὁδή εἶναι ἡ τῆς Μαριάμ τοῦ Μωυσέως ἐπί τῇ διαβάσει τοῦ Ἰσραήλ.

Ἡ 2η Ὁδή εἶναι ἡ τοῦ Μωυσέως μετά τήν διάβαση τῆς ἐρήμου.

Ἡ 3η Ὁδή εἶναι ἡ τῆς Ἄννης μετά τήν τῆς στειρώσεως λύσιν καί τόν ἱερόν καρπὸν τοῦ Σαμουὴλ εὐχαριστήριος προσευχή εἰς προτύπωσιν τῆς στειρευούσης πρότερον Ἐκκλησίας. Καί γεωργησῆς κατ' ἐπαγγελίαν, καί τεκούσης ὑστερον ἱερεῖς τε ὡς τόν Σαμουὴλ, καί διά ἱερέων βασιλεῖς ὡς τόν Δαυΐδ, καί τούς ἐξ αὐτοῦ, τούς Ἀποστόλους καί Ἱεράρχας, καί δι' αὐτῶν τούς Χριστιανούς βασιλεῖς.

Ἡ 4η Ὠδή εἶναι ἡ τοῦ Ἀββακούμ, πού εἶδε τόν Θεόν ἐκ Θαμιᾶν ἐξ ὄρους ἐρχόμενον κατασπίου, δηλ. ἐξ Ἀνατολῶν τόν ἄδυτον Ἡλίον, Χριστόν ἐκ Παρθένου.

Ἡ 5η Ὠδή εἶναι ἡ τοῦ Ἡσαΐου, ὁ ὁποῖος προανήγγειλεν τό τέρας· ὡς «Ἴδού ἡ Παρθένης ἐν γαστρὶ λήψεται, καί τόν Ἐμμανουήλ τέξεται» καί τά ὑπόλοιπα προανήγγειλε τά τοῦ Χριστοῦ ἀκόμη καί τήν τῶν νεκρῶν ἐξανάσταση.

Ἡ 6η Ὠδή εἶναι ἡ τοῦ Ἰωνᾶ, ὁ ὁποῖος ἐτάφη καί ἀνέστη τριήμερος ὡς ὁ ἴδιος παρέμεινε στήν κοιλία τοῦ κήτους.

Ἡ 7η Ὠδή εἶναι ἡ τῶν τριῶν παιδῶν μελωδία πρὸς τόν Θεόν, ὅταν βρισκόταν μέσα στήν κάμινο καί δέν καταφλέγονταν. Αὐτό φανερῶνει τήν θεία ἐνσάρκωση.

Ἡ 8η Ὠδή εἶναι ἡ δοξολογία πάσης τῆς κτίσεως πρὸς τόν Θεόν πού Ἐκεῖνος δρόσιζε τούς τρεῖς παίδας ἐν τῇ καμίνῳ καί προεικόνισε τόν θεῖον βάπτισμα.

Ἡ 9η Ὠδή εἶναι ἡ τοῦ Ζαχαρία προφητεία γιά τήν γέννηση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἰωάννη τοῦ Βαπτιστοῦ, ὁ ὁποῖος ἦταν ὁ Πρόδρομος τῆς ἐπερχομένης Χάριτος.

Καί οἱ ἐννέα (9) Ὠδές, συμβολίζουν τό τρισσόν τῆς ὑπερθέου Τριάδος, τήν ὁποῖαν ἡ Ἐκκλησία καθημερινά στήν ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου ἐξυμνεῖ. Αὐτές οἱ Ὠδές ψάλλονται σέ τρεῖς στάσεις.

Ἀκολουθοῦν τά τροπάρια πού λέγονται Καθίσματα. Ὀνομάζονται ἔτσι, διότι κατά τήν ψαλμωδία αὐτῶν δίδεται ἡ εὐκαιρία γιά μικρά ἀνάπαυση τῆς σαρκός ἐξ αἰτίας τῆς ὀρθοστασίας.

Μετά τήν 6η Ὠδή ἀκολουθεῖ ἡ αἴτηση ὑπό τοῦ ἱερέως. Μετ' αὐτήν ἔπεται τό τροπάριον πού λέγεται Κοντάκιον, πού ἀποτελεῖ μιά συνεπτυγμένη εὐφημία τῆς ἑορτῆς, καί ὁ Οἶκος, πού περιέχει ὅλους τούς λόγους τῆς ἑορτῆς ἢ τόν βίο κάθε ἀγίου τῆς συγκεκριμένης ἡμέρας. Ἀκολουθεῖ τό Συναξάριον, τό ὁποῖον περιλαμβάνει ἐν περιλήψει τό περιεχόμενο τῆς ἑορτῆς ἢ τήν ἐπιτομή τῶν βίων τῶν ἑορταζομένων Ἀγίων. Μετά τήν 8η Ὠδή καί πρὸ τῆς 9ης Ὠδῆς ἐξυμνεῖται ἡ Παναγία Θεοτόκος, ἡ ὁποία ἔτεκε τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ καί ἡ ὁποία εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνωτέρα τῶν Χερουβίμ καί τῶν Σεραφίμ. Μετά τήν 9η Ὠδή ἐξυμνεῖται ἡ Ἁγία Τριάδα μετά τῶν Ἀγγέλων.

Ἔπονται τά Ἐξαποστειλάρια. Λέγονται ἔτσι τά τροπάρια αὐτά γιατί ὁμιλοῦν γιά τήν ἀποστολή τοῦ φωτός. Καί φυσικά ὡς Φωταγωγικόν λέγεται πρὸ τῶν Αἴνων.

Ἀκολουθοῦν οἱ Αἶνοι. Πρόκειται περὶ ψαλμωδίας στίχων ψαλμῶν. Καί μετά τήν ψαλμωδία τῶν σχετικῶν ὕμνων ψάλλεται τό Δόξα καί Νῦν καί ἔπεται ἡ Δοξολογία. Μὲ Δοξολογία ἀρχίζει ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου καί μὲ Δοξολογία τελειώνει, μόνο πού στό τέλος τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ὁρθρου ψάλλεται μετά μέλους καί πανηγυρικότερα, ὄχι μόνον ὡς ψαλμωδία τῶν ποιμένων, ἀλλά καί ὄλων τῶν ἐθνῶν. Πολλές φράσεις τῆς Δοξολογίας προέρχονται ἀπό τόν προφήτη Ἡσαΐα, τούς Ψαλμούς τοῦ Δαυΐδ, τό Εὐαγγέλιο καί τίς Ἐπιστολές τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καί γενικά ἀπό τούς Προφήτες.

Τελευταία ψάλλεται ὁ Τρισάγιος ὕμνος, ὡς σύμβολο καί σφραγίδα ὄλων τῶν ὕμνων, καθότι ἀναφέρεται στόν μόνον Τριαδικό Θεό, τήν Παναγία Τριάδα.

Ἀκολουθεῖ ἡ ἐκτενής δέηση ἀπό τόν ἱερέα. Ἡ ἐκτενής δέηση ζητᾶ συνεχῶς τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ, τό νά ἐλεηθεῖ ὁ κάθε ἄνθρωπος ἀπό τίς ἁμαρτίες του.

Μετά τήν ἐκτενῆ δέηση ἀκολουθοῦν οἱ αἰτήσεις καί ἡ εὐχή τῆς κεφαλοκλισίας. Κατά τήν εὐχή αὐτή κλίνουν ἅπαντες οἱ ἐν τῷ ναῷ εὐρισκόμενοι τὰς κεφαλὰς των ἐν ἀπολύτῳ σιγῇ. Αὐτό συμβολίζει τήν εὐλάβεια καί τόν σεβασμό τῶν πιστῶν πρὸς τόν Θεόν. Ἡ κλίση τῆς κεφαλῆς συμβολίζει τήν δουλεία τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ἱερεύς κατά τήν εὐχή τῆς κεφαλοκλισίας εὐχεται ζητώντας ἐξ ὀνόματος πάντων τήν συγχώρηση γιά τά ἐκούσια καί ἀκούσια ἁμαρτήματα. Μετά τό πέρας τῆς εὐχῆς ἅπαντες, κληρὸς καί λαός, σηκώνουν τά κεφάλια τους, ὁ ἱερεύς δοξολογεῖ τόν Θεόν μετά εὐχαριστίας ἐκφωνώντας τήν καταληκτικὴ εὐχή· «Σὸν γάρ ἐστι τό ἐλεεῖν καί σώζειν...». Καί τότε κάνει τήν ἀπόλυση, λέγοντας πρῶτα τό· «Σοφία» προκειμένου νά ἀκούσουν οἱ πιστοὶ μετά πολλῆς προσοχῆς τό· «Ὁ ὢν εὐλογητὸς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε». Αὐτή ἡ φράση προέρχεται ἀπό τό βιβλίον τοῦ Μωυσέως. Ἀκολουθεῖ ἡ ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου μὲ τό· «Ὑπεραγία

Θεοτόκε βοήθει ἡμῖν». Ἔπεται τό «Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι», ὡς τελευταία δοξολογία τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ τέλος ἀπολύει ὁ ἱερεὺς τὴν ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου, ὅπως ἔπραξε ὁ ἴδιος καὶ τὴν ἑναρξη τῆς ἀκολουθίας.

Ὁ Ἅγιος Συμεὼν σημειώνει ὅτι δὲν εἶναι σωστό νὰ φεύγουν οἱ πιστοὶ πρὸ τῆς ἀπολύσεως τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὄρθρου. Ἀναφέρει χαρακτηριστικά: «Ἐπειδήπερ οὐκ ἔστιν ἐξουσία τινὶ τούς θείους ὕμνους καταλιπόντι πορεύεσθαι, ἀλλ' ἐνδόσει τοῦ ἱερέως. Διὰ τοῦτο ὡσπερ τῶν ὕμνων οὗτος ἀπήρξατο, καὶ τό τέλος οὗτος ἐστιν ὁ ἀποδιδούς, καὶ ἐπισφραγίζων τὰ τῶν εὐχῶν»¹⁴.

Πρὸ τῆς τελευτῆς τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὄρθρου ἀναφέρει ὁ ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης τὴν ἀναγκαία καὶ ὀφειλετική μνημόνευση τῶν προαπελθόντων κτιόρων καὶ πατέρων κι αὐτό εἶναι τόσο ἀναγκαῖο καὶ ἐπιβεβλημένο «ὅτι καὶ ἐξ αὐτῶν ἡμεῖς, καὶ σὺν αὐτοῖς ταχθσόμεθα· καὶ ὁ Σωτὴρ ὡσπερ ὑπὲρ ζώντων, καὶ ὑπὲρ τεθνεώτων πέπονθε καὶ τέθνηκε. Καὶ τοῖς μνημονευομένοις πλείστη ἐκ τούτου ἡ ὠφέλεια, καὶ τοῖς μνημονεύουσιν ἡμῖν»¹⁵.

Σύγχρονες προεκτάσεις τῆς ποιμαντικῆς θεολογίας τῆς ὀρθρινῆς προσευχῆς.

Ἡ ποιμαντική καὶ κηρυκτική ἀξιοποίηση τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὄρθρου θὰ λέγαμε ὅτι προϋποθέτει τὴ συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ στὰ τελούμενά της. Ἡ λειτουργικὴ πείρα ἀποδεικνύει ὅτι τελικά, ἐάν τό αἶτημα γιὰ τὴ λειτουργικὴ ἀναγέννηση δὲν εἶναι αἶτημα γιὰ συνειδητὴ συμμετοχὴ τῶν πιστῶν καθ' ὅλη τὴ χρονικὴ διάρκειά τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὄρθρου, θὰ ἔχουμε ἐμφανίσεις πιστῶν, ὅπως ἄλλωστε συμβαίνει, τῶν περισσοτέρων, κατὰ τὸν καιρὸ μετὰ τὸν Χερουβικό ὕμνο. Ἄρα ἡ συμμετοχὴ τῶν πιστῶν πρέπει νὰ ξεκινήσει ἀπὸ τὴν συναίσθηση ὅτι τό περιεχόμενο τοῦ ὄρθρου ἀναφέρεται κυρίως στό γεγονός τῆς ἡμέρας, π.χ. στή μνήμη τοῦ Ἁγίου ἢ τῆς Ἁγίας ἢ τῆς συγκεκριμένης Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἑορτῆς, πρέπει νὰ συναισθανθεῖ ὅτι γιὰ νὰ εἰσέλθει στό νόημα τῆς ὅλης ἀκολουθίας πρέπει πρωτίστως νὰ τὴν γνωρίζει καὶ νὰ τὴν κατανοεῖ.

Ἀκόμη ὀφείλει ἡ ποιμένουσα Ἐκκλησία μας νὰ ἀντιληφθεῖ ὅτι ἡ ὅλη τελετουργία της πρέπει νὰ

λαμβάνει σοβαρά ὑπ' ὄψιν τὴν διάθεση τοῦ χρόνου τῶν ἐνοριτῶν της, ὅσον ἀφορᾷ στὶς ἐνορίες, δηλ. τὴν ἐνοριακὴν πράξη, καὶ νὰ εἶναι καθ' ὅλα ἔτοιμη ἢ νὰ συνεχίσει μὲ λίγους πιστούς, ἢ νὰ συντομεύσει τίς ἀκολουθίες της, ἢ νὰ δημιουργήσει κατηχητικὲς σχολές, ὅπου θὰ διδάσκεται ἡ ἐρμηνεία τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν της, λειτουργικά, τυπικά καὶ κατηχητικά, ἢ ἀκόμη νὰ προσέξει ἰδιαίτερος τὴν ἀπόδοση τῶν ὄσων διαβάζονται καὶ ψάλλονται ἐν τῇ πράξει. Αὐτό σημαίνει ὅτι σήμερα πρέπει οἱ πιστοὶ μας νὰ γνωρίζουν, δυστυχῶς παρήλθαν τὰ περασμένα ὠραῖα χρόνια πού οἱ πιστοὶ διέθεταν περισσότερο ἀπὸ τὸν χρόνο τους στὶς ἀκολουθίες, ὅτι μιὰ συνέπεια στό χρόνο τελέσεως τῶν ἀκολουθιῶν της θὰ ἦταν μιὰ καλὴ εὐκαιρία γιὰ νὰ συμμετέχουν περισσότεροι πιστοὶ ἀπ' ὅσο συμβαίνει σήμερα. Ἡ ψαλμωδία, τὰ μικρόφωνα καὶ ὅτιδήποτε δύναται νὰ τρέψει τούς πιστούς σὲ φυγή, καλὸν θὰ ἦτο νὰ λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν, ἰδιαίτερος τῶν διοικούντων ποιμένων.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ποικιλία τῶν ὕμνων, τροπαρίων, συναξαρίων (καλὸν θὰ ἦτο μὲ τίς νεώτερες σύντομες ἐκδόσεις συναξαριστικῶν κειμένων, ἀπαλλαγμένων ἀπὸ ὑπερβολές καὶ βερμπαλισμούς νὰ ξαναέμπαιναν μέσα στή λατρεία), ἐξαποστειλαρίων, ψαλμῶν, αἰνῶν, δοξαστικῶν, θεοτοκίων, δοξολογίας κ.ἄ. δύναται νὰ ἀποτελέσει μιὰ καλὴ εὐκαιρία λειτουργικῆς ἀγωγῆς καὶ κατηχήσεως πρὸς τούς πιστούς μας. Δεδομένου ὅτι σήμερα ὁ πιστὸς λαὸς μας παραμένει ἀκατήχτος σὲ πολλά πράγματα, ὅπως θεολογία, ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία, δογματικὴ, ἐκεῖνο πού περισσότερο ἀπουσιάζει σήμερα ὅσο ποτέ ἄλλοτε εἶναι ἡ λειτουργικὴ ἀγωγή. Γιὰ τὸν λόγο αὐτό ταπεινά προτείνω σὲ κάθε Μητρόπολη, καὶ εἰ δυνατόν σὲ κάθε ἐνορία, νὰ καλλιεργηθεῖ ἐκ μέρους τῶν ποιμένων τό λειτουργικὸ κήρυγμα, ἡ μύηση στή λατρεία καὶ τῶν τελευμένων ἐν τῷ ναῷ μὲ λειτουργικά σεμινάρια καὶ διαλέξεις.

Πρέπει νὰ ἀντιληφθοῦμε ὅτι γενικά οἱ ἱερεῖς ἀκολουθίες δὲν γίνονται μόνο γιὰ τὴν δόξα καὶ τὸν αἶνο τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ καὶ γιὰ τὴν τιμὴ τῶν ἁγίων Του, ἀλλὰ ἀποβλέπουν στὴν οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ἱεροῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, πρὸς τὸν ὁποῖο ἀνύστακτῆ πρέπει νὰ εἶναι ἡ ποιμαντικὴ μας μέριμνα καὶ φροντίδα¹⁶.

Ὁρθρος Κυριακῶν

1. Ἐναρξη· Εὐλογητός.
2. Τρισάγιον
3. Τροπάρια: Σῶσον Κύριε τόν λαόν σου.
Δόξα Πατρί. Ὁ ὑψωθεῖς.
Καί νῦν. Προστασία φοβερά.
4. Ἐκτενής
5. Δόξα τῇ Ἁγίᾳ καί Ὁμοουσίῳ
6. Ἐξάψαλμος-12 Εὐχές
7. Εἰρηνικά
8. Θεός Κύριος + Ἀπολυτίκια
9. Μικρά Συναπτή· Ὅτι σόν τόν κράτος
10. Καθίσματα ἤχου. Ἀναστάσιμα Εὐλογητάρια
11. Μικρά Συναπτή· Ὅτι ἠυλόγηταί σου
12. Ὑπακοή τοῦ ἤχου
13. Ἀναβαθμοί
14. Ἐωθινόν Εὐαγγέλιον
15. Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν· Ὅτι ἅγιος εἶ, ὁ Θεός
ἡμῶν καί ἐν ἁγίοις ἐπαναπαύῃ
16. Πᾶσα πνοή
17. Καί ὑπέρ τοῦ καταξιωθῆναι
18. Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι
19. Ν΄ Ψαλμός
20. Σῶσον ὁ Θεός, τόν λαόν σου... Ἐλέει καί
οἰκτιροῖς
21. Κανόνες α΄ + γ΄ Ὡδές
22. Μικρά Συναπτή· Ὅτι σύ εἶ ὁ Θεός ἡμῶν
23. Μεσώδια Καθίσματα
24. Κανόνες δ΄ + στ΄ Ὡδές
25. Μικρά Συναπτή· Σύ γάρ εἶ ὁ βασιλεύς
26. Ἀναστάσιμο Κοντάκιο + Οἶκος +
Συναξάριον
27. Καταβασίες
28. Κανόνες ζ΄ + η΄ Ὡδές
29. Τήν Θεοτόκον καί μητέρα τοῦ φωτός. Θυμία-
μα
30. Καταβασία θ΄ Ὡδῆς
31. Μικρά Συναπτή· Ὅτι σέ αἰνοῦσι
32. Ἅγιος Κύριος ὁ Θεός ἡμῶν
33. Ἐξαποστειλάριον
34. Αἶνοι. Ἀναστάσιμα Στιχηρά
35. Δοξαστικόν. Τό Ἐωθινόν
36. Καί νῦν. Ὑπερευλογημένη
37. Μεγάλη Δοξολογία
38. Ἀναστάσιμο Τροπάριον· Σήμερον σωτηρία ἡ
Ἀναστάς ἐκ τοῦ μνήματος

39. Ἐκτενής Δέησις
40. Πληρωτικά
41. Εὐχή κεφαλοκλισίας
- 42.
- 43.
- 44.
- 45.
46. Ἀπόλυσις

Ὁρθρος Καθημερινῶν

1. Ἐναρξη· Εὐλογητός
2. Τρισάγιον
3. Τροπάρια: Σῶσον Κύριε τόν λαόν σου.
Δόξα Πατρί. Ὁ ὑψωθεῖς.
Καί νῦν. Προστασία φοβερά.
4. Ἐκτενής
5. Δόξα τῇ Ἁγίᾳ καί Ὁμοουσίῳ
6. Ἐξάψαλμος-12 Εὐχές
7. Εἰρηνικά
8. Θεός Κύριος + Ἀπολυτίκια
9. Μικρά Συναπτή· Ὅτι σόν τόν κράτος
10. Καθίσματα τῆς ἡμέρας
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
19. Ν΄ Ψαλμός
- 20.
21. Κανόνες τῆς Ὀκτωήχου-Παρακλητικῆς +
Μηναίου
22. Μικρά Συναπτή· Ὅτι σύ εἶ ὁ Θεός ἡμῶν
23. Μεσώδια Καθίσματα
24. Κανόνες δ΄ + στ΄ Ὡδές
25. Μικρά Συναπτή· Σύ γάρ εἶ ὁ βασιλεύς
26. Ἀναστάσιμο Κοντάκιο + Οἶκος + Συναξά-
ριον
- 27.
28. Κανόνες ζ΄ + η΄ Ὡδές
29. Τήν Θεοτόκον καί μητέρα τοῦ φωτός·
Θυμίαμα
30. Εἶρμός τῆς θ΄ Ὡδῆς
31. Μικρά Συναπτή· Ὅτι σέ αἰνοῦσι
- 32.

33. Ἐξαποστειλάρια τῆς ἡμέρας
34. Αἶνοι. Ἀναστάσιμα Στιχηρά. Ἐάν τό Μηναῖον ἔχει στιχηρά διά τούς Αἶνους, ψάλλεται τό Πᾶσα πνοή. Ἐάν δέν ὑπάρχουν στιχηρά γιά τούς Αἶνους, ἀναγινώσκονται χύμα οἱ ψαλμοί (πού σήμερα δέν λέγονται) καί τό Σοί δόξα πρέπει.
35. Δοξαστικόν
36. Θεοτοκίον
37. Μεγάλη Δοξολογία, ἐάν τό ὀρίζει τό Μηναῖον, ἐάν ὄχι διαβάζεται ἡ Δοξολογία χύμα· Σοί δόξα πρέπει.
38. Ἀπολυτίκιον τοῦ Ἁγίου*
39. Ἐκτενής Δέησις
40. Πληρωτικά
41. Εὐχή κεφαλοκλισίας
42. Ἀπόστιχα
43. Ἀγαθόν τό ἐξομολογεῖσθαι
44. Τρισάγιον
45. Ἐκτενής· Ὅτι ἐλεήμων
46. Ἀπόλυσις
- * Ἐάν πρόκειται νά τελεσθεῖ Θεία Λειτουργία, ἡ Ἐκτενής καί ἡ Ἀπόλυση γίνονται νωρίτερα ἐνώπιόν τῆς Ἁγίας Τραπέζης καί μετά τά Ἀπολυτικά ἄρχεται ἡ Θεία Λειτουργία.
- Ἐάν δέν τελεσθεῖ Θεία Λειτουργία, μετά τά Ἀπολυτικά Ἀπόστολος καί Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας.
- Βιβλιογραφία - Πηγές*
- Arranz M., L' office de la veille nocturne dans l' Eglise grecque et dans l' Eglise russe, OCP, vol. 42 (1976), σ. 117-155, 402-425.
- Γκατζιρούλη Νικοδήμου, Μητρ. πρῶν Ἀττικῆς καί Μεγαρίδος, Τό ὁδοιπορικό μιᾶς μοναχῆς, ἐκδ. Σπορά, Σειρά Νέο Στούδιο, Ἀθήνα 1989.
- Διδαχή, VIII, ΒΕΠ, Β'.
- Θ.Η.Ε., τ. 9.
- Ἱερατικόν Μικρόν, ἐκδ. ι' Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 2005.
- Κοικυλίδου Κ. καί Φωκυλίδου Ἰ., Ἀρχαῖα ἑλληνικά, ρωσικά καί γαλλικά τινά Ὀδοιπορικά ἢ Προσκυνητάρια τῆς Ἁγίας Γῆς, Ἱεροσόλυμα 1912.
- Κουγιουμτζόγλου Γεωργίου, Πρωτ., Λατρευτικό Ἐγχειρίδιο, ἐκδ. α' Συναξάρι, Θεσσαλονίκη 1998.
- Μάρκος Ἐφέσου ὁ Εὐγενικός, Ἐξήγησις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας, P.G. 160, 1176-1180.
- Παπαγιάννη Κων/νου, Πρωτ., Σύστημα Τυπικοῦ, ἐκδ. Α' Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 2006.
- Pitra I. B., S. R. E. Card. Juris Eccl. Graecorum Historia et Momumenta, Romae MD CCCLIV, I, σ. 220-221.
- Συμεών Θεσσαλονίκης, ΤΘ' -ΤΚΓ', P.G. 155, 561-588.
- Τρεμπέλα, Π.Ν., Μικρόν Εὐχολόγιον, τ. Β', Αἰ εὐχαί τοῦ ὁρθοῦ καί τοῦ ἐσπερινοῦ, ἐκδ. Β' Σωτήρ, Ἀθήνα 1998.
- Φουντούλη Ἰ., Κείμενα Λειτουργικῆς, τεῦχος Α' Ἀκολουθία τοῦ Νυχθημέρου, Θεσσαλονίκη 1985, Μοναχικός Ὅρθρος.
- Φουντούλη Ἰ., Λειτουργική Α', Εἰσαγωγή στή Θεία Λατρεία, Θεσσαλονίκη 1993.
- Φουντούλη Ἰ., Ἀπαντήσεις εἰς λειτουργικάς ἀπορίας, τ. Γ', ἀριθμ. 202, 211 καί 270.
- Φουντούλη Ἰ., Λογική Λατρεία, Σειρά Λογική Λατρεία, ἀριθμ. 5, ἐκδ. Β' Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 1984.
- Φουντούλη Ἰ. Τελετουργικά Θέματα, τ. Α', ἐκδ. Α' Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 2002.
- Φουντούλη Ἰ., Τελετουργικά θέματα, τ. Γ', ἐκδ. Α' Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 2007.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Φουντούλη Ἰ., Κείμενα Λειτουργικῆς, τεῦχος Α' Ἀκολουθία τοῦ Νυχθημέρου, Θεσσαλονίκη 1985, Μοναχικός Ὅρθρος, σ. 145.
2. Φουντούλη Ἰ., Λογική Λατρεία, σ. 227.
3. Μάρκ. 1, 35.

4. Διδαχή, VIII, ΒΕΠ, Β', σ. 218, Θ.Η.Ε., τ. 9, σ. 961.
5. Δανιήλ, 6, 10.
6. Φουντούλη Ί., Τελετουργικά θέματα, τ. Γ', έκδ. Α' Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα 2007, σ. 176.
7. Φουντούλη Ι., Τελετουργικά Θέματα, τ. Α', έκδ. Α' Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα 2002, σ. 136.
8. Φουντούλη Ί., Τελετουργικά Θέματα, τ. Α', έκδ. Α' Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα 2002, σ. 137.
9. Κ. Κοικυλίδου και Ί. Φωκυλίδου, Αρχαῖα ἑλληνικά, ρωσικά καὶ γαλλικά τινά Ὀδοιπορικά ἢ Προσκυνητάρια τῆς Ἁγίας Γῆς, Ἱεροσόλυμα 1912, σ. 54.
10. I. B. Pitra S. R. E. Card. Juris Eccl. Graecorum Historia et Momumenta, Romae MD CCCLIV, I, σ. 220-221, ΘΗΕ, τ. 9, 962.
11. Συμεών Θεσσαλονίκης, ΤΜΘ, Ρ.Γ. 155, 636, Π. Ν. Τρεμπέλα, Μικρόν Εὐχολόγιον, τ. Β', Αἱ εὐχαὶ τοῦ ὀρθρου καὶ τοῦ ἑσπερινοῦ, σ. 147 κ.ἑ., ΘΗΕ, τ. 9, σ. 962.
12. Φουντούλη, Λογική Λατρεία, σ. 229.
13. Φουντούλη Ί., Λογική Λατρεία, σ. 228-229.
14. Ρ.Γ. 155, 587BC.
15. Ρ.Γ. 155, 587D.
16. Φουντούλη Ι., Τελετουργικά Θέματα, τ. Α', έκδ. Α' Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα 2002, σ. 132.

Οἱ Ἀκολουθίες τοῦ νυχθημέρου κατά τούς τέσσερις πρώτους αἰῶνες

Τοῦ Γεωργίου Φίλια, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

(Εἰσήγηση στό ΙΕ΄ Πανελλήνιο Συμπόσιο Ἐκπροσώπων Ἱερῶν Μητροπόλεων
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἰ. Ναός Ἁγίου Γεωργίου Καρέα, 22-24.9.2014)

Ἡ εἰσήγηση πού προηγήθηκε σχετικῶς μέ τούς καιρούς τῆς προσευχῆς κατά τήν Ἁγία Γραφή, ὀριοθετεῖ τήν ἔναρξη τῆς παρουσίας εἰσηγήσεως –περί τῶν ἀκολουθιῶν τοῦ νυχθημέρου– ἀπό τή χρονική περίοδο ἀμέσως μετά τά τελευταῖα χρονολογικῶς καινοδιαθηκικά κείμενα (ἐπομένως ἀπό τά τέλη τοῦ 1ου μ.Χ. αἰ. μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 4ου αἰ.). Ἡ μαρτυρία τῆς Α΄ Ἐπιστολῆς τοῦ Κλήμεντος Ρώμης (†101) πρὸς Κορινθίους ὅτι «οἱ προσφορές καί οἱ λειτουργίες» ἐτελοῦντο «σέ ὀρισμένους καιρούς καί ὥρες»¹, οὐδέν ἄλλο καταδεικνύει παρά μόνο ὅτι στήν λατρεία τῆς Ἐκκλησίας εἶχε υἰοθετηθεῖ ἡ παράμετρος τοῦ ὥρολογίου προγράμματος προσευχῆς κατά τήν διάρκεια τοῦ νυχθημέρου.

Σύμφωνα μέ τήν ἑβραϊκή ἀντίληψη, ἡ ἡμέρα ἀρχίζει ἀπό τήν δύση τοῦ ἡλίου. Ἐπομένως, προηγεῖτο ἡ νύκτα καί ἀκολουθοῦσε ἡ ἡμέρα (νυχθήμερο). Ἡ ἑλληνορωμαϊκή ἀντίληψη ἐπὶ τοῦ θέματος ἦταν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετη: προηγεῖτο ἡ ἡμέρα καί ἀκολουθοῦσε ἡ νύκτα (ἡμερονύκτιο)². Γνωρίζουμε ὅτι ἡ ἑβραϊκή λατρεία ἐπέδρασε ἐπὶ τῆς χριστιανικῆς ὡς πρὸς τίς ὥρες τῆς προσευχῆς. Ἦταν, ἐπομένως, φυσικό ἐπακόλουθο νά υἰοθετήσῃ ἡ χριστιανική Λατρεία καί τόν ἑβραϊκό τρόπο ὑπολογισμοῦ τῆς ἡμέρας, δηλαδή τό νυχθήμερο³. Ἔτσι, οἱ ἀκολουθίες ἑνός εἰκοσιτετραώρου στήν χριστιανική Λατρεία ἀποκαλοῦνται «ἀκολουθίες τοῦ νυχθημέρου», ἀρχῆς γενομένης ἀπό τήν ἀκολουθία κατά τήν δύση τοῦ ἡλίου, δηλαδή τόν Ἑσπερινό⁴.

Ἄς προστεθεῖ, εἰσαγωγικῶς, ὅτι ἐνῶ ὡς πρὸς τή σειρά τῶν ἀκολουθιῶν τῆς ἡ χριστιανική Λατρεία υἰοθέτησε τό ἑβραϊκό νυχθήμερο, ὡς πρὸς τήν

ἔναρξη ὁμως τῆς νηστείας υἰοθέτησε τό ἑλληνορωμαϊκό ἡμερονύκτιο, δηλαδή τήν ἔναρξη τῆς νηστείας ἀπό τό μεσονύκτιο⁵.

Α) Ἡ Α΄ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολή
τοῦ Κλήμεντος Ρώμης (τέλος 1ου μ.Χ. αἰ.)

Πρόκειται περὶ ἑνός ἀπό τά ἀρχαιότερα κείμενα μετά ἀπό τά καινοδιαθηκικά⁶. Ὅπως ἐπισημαίνει ὁ καθ. Κ. Μπόνης, «τά τμήματα τῆς ἐπιστολῆς ἐπιτρέπουν ἡμῖν σήμερον νά ριψώμεν ἐρευνητικόν βλέμμα ἐπὶ εὐρέως πεδίου τῶν ἀρχῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Λειτουργίας καί εἰσάγουσιν ἡμᾶς εἰς τήν ἀναγνώρισιν σχέσεως καί συνδέσεως τῆς χριστιανικῆς πρὸς τήν παλαιοδιαθηκικήν-ἰουδαϊκὴν Λατρείαν». Ἀλλά καί ὁ J. Marty, τονίζοντας τή σπουδαιότητα τῆς προσευχῆς, ἀναφέρει ὅτι αὐτή ἀποτελεῖ «τήν κορυφώση ὁλόκληρης τῆς ἐπιστολῆς»⁸.

Τό ἐνδιαφέρον περὶ τῆς νυχθημέρου προσευχῆς ἐστιάζεται στή μαρτυρία τοῦ κειμένου ὅτι, τά σχετικὰ μέ τή Λατρεία τῆς Ἐκκλησίας διέπονται ἀπό «ἐπιταγή τοῦ Δεσπότου» Χριστοῦ νά «ἐπιτελοῦνται» κατά καιρούς τεταγμένους, σέ «ὀρισμένους καιρούς καί ὥρες»⁹. Ἡ μαρτυρία αὐτή ὑποδηλώνει ὅτι προβλέπονταν (ἤδη στά τέλη τοῦ 1ου αἰ.) συγκεκριμένες προσευχές σέ συγκεκριμένες ὥρες τοῦ νυχθημέρου. Εἶναι, ἐπίσης, σαφές, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ συλλογικῶν (καί ὄχι ἀτομικῶν προσευχῶν), ἐφ' ὅσον μνημονεύονται τόσον οἱ βαθμίδες τῆς ἱερωσύνης («ἀρχιερέας, ἱερέας, λευίτης»), ὅσο καί ἡ ὑπαρξη τοῦ «λαϊκοῦ ἀνθρώπου»¹⁰. Ἡ νυχθήμερη προσευχή, ἐπομένως, τοποθετεῖται ἐντός μιᾶς θεσμικῆς ὀργανωμένης ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος μέ συγκεκριμένο τόπο, κλῆρο καί λαό¹¹.

Είναι πιθανόν ή συγκεκριμένη μαρτυρία της Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς τοῦ Κλήμεντος Ρώμης νά συνιστᾶ προσπάθεια καθορισμοῦ ὥρων προσευχῆς μέ βάση τὰ ἐβραϊκά πρότυπα τῆς νυχθημέρου προσευχῆς· εἶναι, δηλαδή, πιθανόν ή μαρτυρία αὐτή νά ὑποδηλώνει τή βούληση τῆς Ἐκκλησίας ὥστε νά δημιουργήσει τό δικό της νυχθήμερο (ἀντιδιαστέλλοντας τήν πράξη της ἀπό τήν ἀντίστοιχη ἐβραϊκή). Στήν περίπτωση αὐτή δέν μπορούμε νά ἰσχυριστοῦμε ὅτι τὰ περί προσευχῆς σέ ὁρισμένες ὥρες τῆς ἡμέρας εἶχαν καθολική ἰσχὺ στίς κατά τόπους χριστιανικές Ἐκκλησίες¹². Ὅπωςδήποτε, ὁμως, ή συγκεκριμένη μαρτυρία τοῦ Κλήμεντος Ρώμης καταδεικνύει ὅτι ή νυχθήμερη προσευχή εἶχε ἀποκτήσει μιὰ στοιχειώδη ὀργάνωση¹³.

*Β) Ἡ Διδαχὴ τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων
(ἀρχές τοῦ 2ου αἰ.)*

Ὡς ἀρχαιότερη μαρτυρία (μετά ἀπό τὰ κείμενα τῆς Καινῆς Διαθήκης) περί τῆς νυχθημέρου προσευχῆς πρέπει νά θεωρηθεῖ ή τῆς *Διδαχῆς τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων*, σύμφωνα μέ τήν ὁποία τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας προτρέπονται νά «προσεύχονται τρεῖς φορές τήν ἡμέρα», ἀναπέμποντας τήν Κυριακή προσευχή¹⁴.

Στήν ἐβραϊκή λατρεία εἶχε ἀναπτυχθεῖ (ἀρκετά ἐνωρίς) ή παράδοση περί τριῶν προσευχῶν κατά τήν διάρκεια τῆς ἡμέρας¹⁵. Ἡ παράδοση αὐτή μαρτυρεῖται, ἤδη, στό βιβλίον τοῦ Δανιήλ (5ος αἰ. π.Χ.)¹⁶, σύμφωνα μέ τό ὅποιο ὅταν ὁ Δανιήλ πληροφορήθηκε τήν ἀπαγόρευση προσευχῆς πρὸς τό Θεό πού ἐπέβαλε ὁ Δαρεῖος στούς Ἑβραίους, ἄρχισε νά προσεύχεται «τρεῖς φορές τήν ἡμέρα» καί συνελήφθη καθὼς προσευχόταν *τρὶς τῆς ἡμέρας καθ' ἑκάστην ἡμέραν*¹⁷. Ὁ Ψαλμός 54, 18 ἀναφέρει ἐπακριβῶς τίς τρεῖς αὐτές προσευχές: τό ἔσπερας, τό πρωί καί τή μεσημβρία. Ἡ παράδοση τῶν τριῶν προσευχῶν διασώζεται στήν προσευχή τῆς Συναγωγῆς («τεφιλάχ») στή συλλογή τῆς Μίσνα (2ος αἰ.)¹⁸, ἐπομένως στόν μεταγενέστερο –ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Χριστοῦ–Ἰουδαϊσμό. Κατά τούς χρόνους τῆς πρώτης χριστιανικῆς Ἐκκλησίας θά πρέπει νά ἴσχυε εὐρύτερα στήν ἐβραϊκή λατρεία, ὅπως συμπεραίνουμε ἀπό τό Ἀπόκρυφο βιβλίον

τοῦ Ἐνώχ (γραμμένο στίς ἀρχές τοῦ 1ου μ.Χ. αἰ.)¹⁹.

*Γ) Οἱ μαρτυρίες τῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως
τοῦ Ἰππολύτου Ρώμης (ἀρχές 3ου αἰ.)*

Ὁ Ἰππόλυτος Ρώμης διακρίνει (στό ἔργο τοῦ ὑπὸ τόν τίτλο *Ἀποστολική Παράδοσις*) τήν κοινή μή εὐχαριστιακή σύναξη καί τίς ὥρες, κατά τίς ὁποῖες οἱ πιστοί προσήρχοντο κατ' ἰδίαν²⁰. Τό γεγονός αὐτό μάς ἐπιτρέπει νά ἀξιολογήσουμε τίς μαρτυρίες του περί τοῦ νυχθημέρου ὡς μαρτυρίες, οἱ ὁποῖες ἀποτυπώνουν μέ σαφήνεια τή συλλογική λειτουργική πράξη περί τῆς νυχθημέρου προσευχῆς, διακρινόμενη ἀπό τήν ἀντίστοιχη ἀτομική.

Τό κεφάλαιο 35 τῆς *Ἀποστολικῆς Παραδόσεως* τοῦ Ἰππολύτου Ρώμης φέρει τόν τίτλο «Περί τῆς ὥρας, κατά τήν ὁποία πρέπει νά προσευχόμεστε»²¹. Στό κεφάλαιο αὐτό διατυπώνεται, ἀρχικῶς, ή ἀκόλουθη προτροπή: «Οἱ πιστοί, μόλις ξυπνήσουν τό πρωί καί πλυθοῦν, πρὶν ἀρχίσουν τήν ἐργασία τους πρέπει νά προσευχηθοῦν στό Θεό καί, ἀκολούθως, νά ἀρχίσουν νά ἐργάζονται»²². Εἶναι προφανές ὅτι τό κείμενο αὐτό μαρτυρεῖ περί ὑπάρξεως πρωϊνῆς προσευχῆς τῶν πιστῶν, χωρίς νά διευκρινίζει ἐάν πρόκειται περί ἀτομικῆς ἢ συλλογικῆς προσευχῆς.

Ἡ διευκρίνιση αὐτή, ὁμως, παρέχεται στή συνέχεια τοῦ κειμένου: «Ἄν ὑπάρχει κατήχηση, νά πηγαίνετε νά τήν ἀκοῦτε, ἀφοῦ καθένας πού συμμετέχει στήν κοινή προσευχή τῆς σύναξης ἀναπαύει τήν ψυχή του»²³. Ἡ μαρτυρία αὐτή παραπέμπει σέ μιὰ «ἐκκλησιοκεντρικότητα» τῆς νυχθημέρου προσευχῆς ὡς προσευχῆς ὀλοκλήρου τῆς συνάξεως καί ὡς βιωματικῆς ἐμπειρίας ὀλοκλήρου τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος²⁴. Ἄλλωστε, ή τελευταία φράση τοῦ 35ου κεφαλαίου εἶναι ἀποκαλυπτική περί τῆς συλλογικῆς φύσεως τῆς πρωϊνῆς προσευχῆς: «Πρέπει νά συχνάζουμε στήν ἐκκλησιαστική σύναξη, ἐκεῖ ὅπου ἀνθεῖ τό Ἅγιο Πνεῦμα».

Στίς παραπάνω μαρτυρίες ὀριοθετεῖται τό θέμα τῆς πρωϊνῆς προσευχῆς: ἐπιτελεῖται κατ' οἶκον, ἀλλά ὑποκαθίσταται ἀπό τή συμμετοχή στήν κατηχητική διδασκαλία, ὅπου ἐκτός ἀπό τή διδαχή προβλεπόταν καί κοινή προσευχή²⁶. Ἀλλά καί στίς περιπτώσεις μή ὑπάρξεως διδαχῆς στό Ναό, ή πρωϊνή κατ' οἶκον προσευχή συνοδεύεται ἀπό

ἀνάγνωση τῶν Γραφῶν. Αυτό εἶναι τό λειτουργικό πλαίσιο, ἐντός του ὁποίου διαμορφώνεται ἡ πρωινή προσευχή τῶν πιστῶν. Τό κείμενο τῆς εὐχῆς δέν παρατίθεται, εἴτε διότι θά ἦταν γνωστό στους πιστούς (ἡ πρωινή προσευχή υἰοθετήθηκε στήν Ἐκκλησία ἐξ ἀρχῆς κατά ἐβραϊκή ἐπίδραση), εἴτε διότι ἐναπόκειται στόν αὐτοσχεδιασμό τῶν πιστῶν.

Τό κεφάλαιο 41 φέρει τόν ἴδιο τίτλο μέ τό τριακοστό πέμπτο κεφάλαιο («Περί τῆς ὥρας τῆς προσευχῆς»). Στό συγκεκριμένο κεφάλαιο ἐπαναλαμβάνεται ἡ προτροπή τοῦ κεφαλαίου 35 περί πρωινῆς προσευχῆς καί περί συλλογικῆς προσευχῆς κατά τήν ὥρα τῆς κατηχήσεως²⁷. Ἡ μαρτυρία τοῦ τεσσαρακοστοῦ πρώτου κεφαλαίου, ὅμως, καθίσταται σημαντική, διότι τονίζει τόν ἐκκλησιαστικό χαρακτήρα τῆς συλλογικῆς προσευχῆς, μέ κέντρο τή διδασκαλία ἡ ὁποία πραγματοποιεῖται στό πλαίσιο τῆς κατηχήσεως²⁸.

Ἡ σημασία, ὅμως, τοῦ 41ου κεφαλαίου ἐγκείται στή μαρτυρία περί ἀτομικῆς νυχθήμερης προσευχῆς. Ὁ Ἰππόλυτος Ρώμης τονίζει ὅτι, ἐάν κάποιος πιστός εὐρίσκειται «στήν οἰκία του» πρέπει νά προσεύχεται «κατά τήν τρίτη ὥρα» (διότι αὐτή εἶναι ἡ ὥρα, «κατά τήν ὁποία ἐσταυρώθη ὁ Κύριος») ²⁹, «κατά τήν ἕκτη ὥρα» (διότι αὐτή εἶναι ἡ ὥρα, «κατά τήν ὁποία σκοτίστηκε ὁ ἥλιος») ³⁰, ἐνῶ «κατά τήν ἑνάτη ὥρα» ὁ πιστός ὀφείλει νά ἀναπέμψει «μία μεγάλη προσευχή καί μία μεγάλη δοξολογία» πρὸς τόν Κύριο, ὁ Ὅποιος κατά τή συγκεκριμένη ὥρα «ἐλογχέυθη εἰς τήν πλευράν» ³¹. Ἡ Ἀποστολική Παράδοσις ἐπισημαίνει ὅτι, ἡ δοξολογία κατά τήν ἑνάτη ὥρα ἀπευθύνεται στό Θεό γιά τόν ἐπιπρόσθετο λόγο ὅτι Ἐκεῖνος «διατηρεῖ τό φῶς τῆς ἡμέρας μέχρι τό βράδυ» ³². Ἀκολουθῶς, ὁ Ἰππόλυτος προτρέπει γιά «προσευχή πρὸ τῆς κατακλίσεως τοῦ σώματος» τό βράδυ ³³, ἀλλά καί γιά προσευχή κατά τή διάρκεια τοῦ μεσονυκτίου ³⁴. Ἡ Ἀποστολική Παράδοσις ἐρμηνεύει θεολογικῶς τήν ἀναγκαιότητα τῆς μεταμεσονυκτίου προσευχῆς: παραπέμπει στή «διδασκαλία τῶν πρεσβυτέρων» (δηλαδή στήν προγενέστερη παράδοση τῆς Ἐκκλησίας) περί προσευχῆς τῶν πιστῶν κατά τήν ὥρα, κατά τήν ὁποία ὀλόκληρη ἡ κτίση ἠρεμεῖ καί δοξολογεῖ τό Θεό ³⁵, ἀλλά καί στή «φωνή ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός» (σύμφωνα μέ τήν παραβολή τῶν

δέκα παρθένων), ἡ ὁποία προτρέπει τήν «προετοιμασία γιά τήν ἀπάντηση τοῦ ἐρχόμενου Νυμφίου» ³⁶. Τέλος, ὁ Ἰππόλυτος προτρέπει γιά προσευχή κατά τήν «ἀλεκτοροφωνία», διότι κατά τήν συγκεκριμένη ὥρα «οἱ υἱοί τοῦ Ἰσραὴλ ἀρήθησαν τόν Κύριο» ³⁷.

Ἀπό τά ἀνωτέρω εἶναι ἐμφανές ὅτι στίς μαρτυρίες αὐτές τῆς Ἀποστολικῆς Παράδοσεως γίνεται λόγος γιά τή θεολογική σημασία τῶν ὥρῶν καί τῶν καιρῶν τῆς προσευχῆς. Εἶναι προφανές ὅτι, ἡ μέν ὀρθρινή προσευχή εἶχε κυρίως κατηχητικό χαρακτήρα, ἡ δέ ἑσπερινή (ἡ ὁποία περιγράφεται λεπτομερῶς στό κεφ. 25) ἦταν πιθανόν ἐντεταγμένη στίς ἀγάπες. Οἱ μαρτυρίες, πάντως, τῆς Ἀποστολικῆς Παράδοσεως περί τῆς νυχθημέρου προσευχῆς θεωροῦνται ὡς οἱ πληρέστερες μεταξύ τῶν πηγῶν τῶν τεσσάρων πρώτων αἰώνων.

Δ) Ἡ μαρτυρία Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρέως (†215)

Ἡ ἀναφορά Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρέως σέ παράδοση περί «τακτῶν ὥρῶν προσευχῆς», μάλιστα δέ κατά τήν «τρίτη, ἕκτη καί ἑνάτη ὥρα» ἀποκαλύπτει ὅτι στίς ἀρχές τοῦ 3ου αἰ. εἶχαν ἀρχίσει νά παγιώνονται οἱ ὥρες τῆς νυχθημέρου προσευχῆς. Ἄν καί ὁ Π. Τρεμπέλας ἐπιμένει ὅτι ἡ συγκεκριμένη μαρτυρία τοῦ Κλήμεντος ἀφορᾷ σέ ἀτομική (καί ὄχι σέ συλλογική) προσευχή, φαίνεται ὅτι ἡ λειτουργική παράδοση τῆς ἀτομικῆς προσευχῆς ἦταν ἀξιωματικῶς ἀπό τούς ἐκκλησιαστικούς συγγραφείς ἐπειδή συνιστοῦσε τή μοναδική ἔκφραση τῆς λειτουργικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐμπειρίας (σέ περίοδο διωγμῶν, ἄλλωστε, εἶναι δύσκολο νά διακριθεῖ τό ἀτομικό ἀπό τό συλλογικό στοιχεῖο, ἐφ' ὅσον ἡ συλλογικότητα δέ μποροῦσε νά ἐκφραστεῖ ἐλεύθερα).

Ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρέως εἶναι ὁ πρῶτος ἐκκλησιαστικός συγγραφεύς, ὁ ὁποῖος χρησιμοποιεῖ τόν ὄρο «νυχθήμερη προσευχή», ὅταν γράφει ὅτι «ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ αἰνεῖ τόν Θεό «νύκτωρ καί καθ' ἡμέραν», ἀναπέμποντας «εὐχάριστον αἶνον τῷ μόνῳ Πατρί καί Υἱῷ, Υἱῷ καί Πατρί, παιδαγωγῷ καί διδασκάλῳ Υἱῷ, σὺν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι» ⁴⁴. Ἡ συγκεκριμένη μαρτυρία παρέχει πληροφορίες τόσο περί τῆς ὥρας τῆς προσευχῆς («νύκτα καί ἡμέρα», δηλαδή νυχθήμερο), ὅσο καί

περί του περιεχομένου των προσευχών του νυχθημέρου («εὐχάριστος αἶνος», δηλαδή δοξολογία του Θεοῦ μέ ἐσωτερική προθυμία)⁴⁵. Σέ ἄλλα κείμενά του ὁ Κλήμης ἀναφέρεται στίς ἐπιμέρους εὐχές του νυχθημέρου: στήν ἐωθινή προσευχή⁴⁶, στήν προσευχή πρό του ὕπνου⁴⁷, καθώς καί σέ «Ψαλμούς, ὕμνους, εὐχές, αἶνους καί ἐντεύξεις τῶν Γραφῶν παρά τήν ἐστίασιν, πρό τε τῆς κοίτης, ἀλλά καί νύκτωρ»⁴⁸.

Ἐάν συνοψίσουμε τήν ἀναφορά του Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως στή νυχθήμερη προσευχή, θά συμπεραίναμε ὅτι μαρτυρεῖ περί τῶν ἀκολούθων προσευχῶν: ἐσπερινῆς, πρό τῆς ἐστίασεως, πρό του ὕπνου, κατά τήν διάρκεια τῆς νύκτας, ἐωθινή. Ἐπομένως, ὁ Κλήμης μαρτυρεῖ περί ὅλων σχεδόν τῶν προσευχῶν του νυχθημέρου, ὑποδηλώνοντας τήν διαμόρφωση τῆς νυχθήμερης λειτουργικῆς παραδόσεως στίς ἀρχές του 3ου αἰ.

Ε) Οἱ μαρτυρίες του Τερτυλλιανού († μετά τό 220)

Ἡ διαπίστωση ὅτι, στίς ἀρχές του 3ου αἰ. εἶχε διαμορφωθεῖ ἡ βασική δομή τῆς νυχθημέρου προσευχῆς, πιστοποιεῖται καί ἀπό τόν Τερτυλλιανό, ὁ ὁποῖος μαρτυρεῖ περί ὀρθρινῆς καί ἐσπερινῆς προσευχῆς μέ τή χρήση βιβλικῶν ἀναγνωσμάτων, ἀσμάτων καί Ψαλμῶν⁴⁹. Στή συγκεκριμένη μαρτυρία, ὁ Τερτυλλιανός θεωρεῖ ὅτι ἡ ὀρθρινή καί ἐσπερινή προσευχή παραπέμπουν στίς δύο καθημερινές θυσίες πού ἐπιτελοῦνταν στό ναό τῶν Ἱεροσολύμων⁵⁰, καταδεικνύοντας ὅτι ἡ διαμόρφωση τῆς νυχθημέρου προσευχῆς διατηροῦσε πάντοτε (γιά τή χριστιανική λατρεία) τήν αἴσθηση τῆς ἐβραϊκῆς προελεύσεώς της.

Στίς δύο, ὅμως, αὐτές ὥρες τῆς προσευχῆς, ὁ Τερτυλλιανός προσθέτει τρεῖς ἀκόμη σταθμούς κατά τή διάρκεια τῆς ἡμέρας: τήν τρίτη, τήν ἕκτη καί τήν ἐνάτη ὥρα⁵¹, οἱ ὁποῖες νοσηματοδοτοῦνται ἀπό σπουδαία γεγονότα τῆς Ἁγίας Γραφῆς⁵². Οἱ ἀκολουθίες τῆς νυχθημέρου προσευχῆς συμπληρώνονται (σύμφωνα μέ τίς μαρτυρίες του Τερτυλλιανού) μέ τήν ἀναφορά του σέ προσευχή κατά τή διάρκεια «τῆς νυκτερινῆς ἐγέρσεως» καί, γενικότερα, τῶν «νυκτερινῶν συνάξεων»⁵³. Ἐπομένως, στίς ἀρχές του 3ου αἰ. ὁ Τερτυλλιανός ἐπιβεβαιώνει τή διαμόρφωση μιᾶς λειτουργικῆς παραδόσεως περί τῆς νυχθημέρου προσευχῆς.

ΣΤ) Οἱ μαρτυρίες του Ὁριγένη (†253)

Οἱ νυχθήμερες προσευχές κατά τόν 3ο αἰ. μαρτυροῦνται καί ἀπό τόν Ὁριγένη κατά τρόπο σαφέστατο⁵⁴. Στό σημαντικό ἔργο του *Περί Εὐχῆς*, ὁ Ὁριγένης ἀναφέρεται στή λειτουργική παράδοση περί τῶν τριῶν καιρῶν προσευχῆς (παράδοση τήν ὁποία εἶχαν διασώσει οἱ ἑλληνιστές Ἑβραῖοι⁵⁵): τῆς ἐσπερινῆς, τῆς πρωινῆς καί τῆς μεσημβρινῆς⁵⁶. Ἡ παράδοση αὐτή στηριζόταν στήν παλαιοδιαθηκική προτροπή του Ψαλμ. 54,18 (*ἐσπέρας καί πρωί καί μεσημβρίας διηγῆσομαι καί ἀπαγγεῶ καί εἰσακούσεται τῆς φωνῆς μου*).

Πέραν τῶν τριῶν συγκεκριμένων προσευχῶν, ὁ Ὁριγένης προτρέπει γιά προσευχή καί «κατά τόν τῆς νυκτός καιρόν», ἐπικαλούμενος τόν Ψαλμ. 118,62 (*μεσονύκτιον ἐξεγειρόμην του ἐξομολογεῖσθαί σοι ἐπί τά κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου*)⁵⁷. Ἡ προσευχή αὐτή ἦταν ἀτομική, ἀφοῦ σέ περίοδο διωγμῶν ἡ Ἐκκλησία δέν μποροῦσε νά διακινδυνεύσει τή δημιουργία μεταμεσονύκτιων λειτουργικῶν συνάξεων. Φαίνεται, ἄλλωστε, ὅτι ἡ μεταμεσονύκτια προσευχή ὑπῆρξε –κατ' ἀρχάς– προσευχή κατ' ἰδίαν, πρὶν θεσμοθετηθεῖ ὡς συλλογική λειτουργική προσευχή μετά τή συγκρότηση τῶν πρώτων μοναστικῶν κοινοβίων τόν 4ο αἰ. Ὁ Ὁριγένης, πάντως, τάσσεται ἐμφανῶς ὑπέρ τῆς κοινῆς προσευχῆς καί λατρείας σέ συγκεκριμένο τόπο⁵⁸.

Ζ) Οἱ μαρτυρίες του Κυπριανού Καρθαγένης († 258)

Ὁ μαθητής του Τερτυλλιανού, ὁ Κυπριανός Καρθαγένης, ἐπιβεβαιώνει τό συμπέρασμα περί διαμορφώσεως τῆς νυχθημέρου ἀκολουθίας στίς ἀρχές του 3ου μ.Χ. αἰ., ἀναφέροντας ὡς προσευχές (κατά τίς διάφορες ὥρες τῆς ἡμέρας) τήν ἐσπερινή, τήν νυκτερινή, τήν ὀρθρινή καί τίς προσευχές κατά τήν τρίτη, ἕκτη καί ἐνάτη ὥρα⁵⁹. «Πρέπει νά προσευχόμεστε νωρίς τό πρωί», γράφει, «διότι μέ τόν τρόπο αὐτό ἐνθυμούμαστε τήν ἀνάσταση του Κυρίου· καί μέ τή δύση του ἡλίου καί τό βράδυ πρέπει νά προσευχόμεστε πάλι»⁶⁰.

Ἄς ἐπαναλάβουμε (μέ ἀφορμή τή μαρτυρία του Κυπριανού) ὅτι πρόκειται περί περιόδου διωγμῶν κατά συνέπεια, ἡ ἀτομική προσευχή κατά τό νυχθήμερο συνδυάζεται μέ τήν ἀντίστοιχη συλλογική λειτουργική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας.

Αυτό, δηλαδή, πού έπρατταν οί πιστοί μεμονωμένα (λόγω τών διωγμών) και τό όποιο αποτελούσε ένιαία λειτουργική πράξη (έπιτελούσαν όλοι τό ίδιο), αυτό έθεωρείτο και ώς ή συλλογική πράξη τής Έκκλησίας, πράξη ή όποια δέν μπορούσε έπίσημα νά έκφραστεί.

Η) Έκκλησιαστικοί συγγραφείς του τέταρτου αιώνα

Οί έκκλησιαστικοί συγγραφείς του 4ου αι. παρέχουν σποραδικές πληροφορίες περί τής νυχθημέρου προσευχής: ό Μ. Άθανάσιος περί τής συνεχούς δοξολογίας του Θεού και περί τής κοινής ή άτομικης προσευχής άκόμη και τήν δωδεκάτη ώρα τής νύκτας⁶¹, ό Ευσέβιος Καισαρείας περί τών κοινών συνάξεων του Όρθρου και του Έσπερινού⁶², ό Γρηγόριος Θεολόγος περί έωθινής ευχής⁶³ (ή όποια διαβαζόταν από τόν ιερέα πιθανόν πρό τής Θ. Ευχαριστίας)⁶⁴, ό Γρηγόριος Νύσσης περί του ανάμματος του έσπερινού φωτός⁶⁵ και περί τής έσπερινής άκολουθίας⁶⁶, ό δέ Ί. Χρυσόστομος μαρτυρεί περί τής καθημερινής πρωινής και έσπερινής κοινής λατρείας⁶⁷, στην όποια (σύμφωνα μέ τήν πληροφορία Συμεών του Μεταφραστού) συμμετείχε και ό ίδιος⁶⁸. Στίς *Μυσταγωγικές Κατηχήσεις* του, μάλιστα, ό Χρυσόστομος αναφέρεται σέ δύο καθημερινές συνάξεις (πρωί και βράδυ), οί όποιες έτελούντο στίς ένορίες⁶⁹. Αναφέρεται, έπίσης, σέ προσευχή κατά τή διάρκεια τής νύκτας, ή όποια όμως έτελείτο κατά μόνας από τούς πιστούς⁷⁰. Ό Μ. Βασίλειος, τέλος, αναφέρεται στον Έσπερινό⁷¹ (δέν ύπεισέρχομαι σέ λεπτομερή αναφορά στίς συγκεκριμένες μαρτυρίες του, διότι προβλέπεται ειδική εισήγηση περί Έσπερινού), αλλά και σέ όλονύκτιες προσευχές στό πλαίσιο ένοριακής άγρυπνίας, κατά τήν όποια ό λαός έψαλλε άντιφωνικά⁷².

Θ) Η νυχθήμερος άκολουθία τών πρώτων μοναστικών κοινοβίων

Ό Μ. Παχώμιος ύπήρξε ό θεμελιωτής του κοινοβιακού μοναχισμού κατά τό πρώτο ήμισυ του 4ου αι., ιδρύοντας τό πρώτο μοναστικό κοινόβιο στην άνατολική όχθη του Νείλου (Άνω Θηβαΐδα), στό χωριό Ταβεννήσιο⁷³. Η πρώτη αυτή προσπάθεια δέν τελεσφόρησε, μέ άποτέλεσμα ό Μ. Παχώμιος νά ιδρύσει νέα μοναστική κοινότητα βο-

ρείως του Ταβεννησίου, ή όποια είχε όργανωθεί πλήρως όταν έκοιμήθη ό ίδρυτής τής (9 Μαΐου του 346).

Εΐναι γενικώς παραδεκτό ότι τά Παχωμιανά κοινόβια έπηρεάσαν τήν λειτουργική ζωή τής Άνατολικής Έκκλησίας, κυρίως ώς πρός τίς άκολουθίες του νυχθημέρου⁷⁴, έπηρεάζοντας άμεσα δύο από τούς άρχαιότατους λειτουργικούς τύπους, τόν κοπτικό και τόν αίθιοπικό⁷⁵, άκόμη όμως και τή διαμόρφωση τής άκολουθίας του νυχθημέρου στη Δύση, μέσω του Ίωάννου Κασσιανού⁷⁶. Τό κύρος τής λειτουργικής παραδόσεως τής νυχθημέρου άκολουθίας, όπως αυτή διαμορφώθηκε στά πρώτα μοναστικά κοινόβια τής Αιγύπτου, έμφαίνεται και από μία άλλη παράδοση, σύμφωνα μέ τήν όποια οί όδηγίες για τή λειτουργική ζωή τών μοναχών έδόθησαν στον Μ. Παχώμιο από άγγελο, πάνω σέ «δέλτον χαλκίνην»⁷⁷.

Η θεμελιώδης άρχή τής λειτουργικής παραδόσεως τής νυχθημέρου άκολουθίας είναι ή «έπιτέλεση δώδεκα προσευχών κατά τήν διάρκεια τής ημέρας»⁷⁸: τρεις ευχές πρέπει νά αναπέμπονται κατά τήν ενάτη ώρα⁷⁹, έξι κατά τό λυχνικό και οί υπόλοιπες τρεις «κατά τήν διάρκεια τής παννυχίδας» (δηλαδή τής όλονύκτιας άγρυπνίας). Εΐναι προφανές ότι, τά πρώτα μοναστικά κοινόβια του 4ου αι. άνεβίωσαν τήν ιουδαϊκή και (άκολουθως) παλαιοχριστιανική παράδοση τών ευχών κατά τίς κυριότερες στιγμές του είκοσιτετραώρου⁸⁰. Τό λειτουργικό τυπικό τών πρώτων παχωμιανών κοινοβίων έστόχευε στη δημιουργία μιās παραδόσεως νυχθημέρου προσευχής επί τῶ σκοπῶ τής δημιουργίας μιās «άπαύστου ευχής», δηλαδή πραγματώσεως του «άδιαλείπτως προσεύχεσθαι» (Α΄ Θεσ. 5, 17). Η συγκεκριμένη λειτουργική παράδοση, έπομένως, διαμορφώθηκε ώς έπιστέγασμα τής μοναστικής άσκήσεως⁸¹.

Στό λειτουργικό τυπικό τής νυχθήμερης άκολουθίας τών πρώτων μοναστικών κοινοβίων ή ενάτη ώρα τελείται στό πλαίσιο λειτουργικής συνάξεως και όχι κατ΄ ιδίαν, όπως μαρτυρεί ή *Άποστολική Παράδοσις* του Ίππολύτου Ρώμης. Από τή μοναστική λειτουργική πράξη, ή έπιτέλεση τής ενάτης ώρας στό πλαίσιο λειτουργικής συνάξεως διαδόθηκε στην ένοριακή πράξη, όπως πιστοποιεί τό *Όδοιπορικό τής Αίθερίας* (τέλη 4ου αι.) περί τής

λειτουργικής πράξεως τῶν Ἱεροσολύμων⁸². Ἡ ἔρευνα κατέδειξε ὅτι ἡ Ἀκολουθία τῶν Ὁρῶν διαμορφώθηκε (στή λειτουργική πράξη τῶν πόλεων) κατά τό β' ἡμῖσι τοῦ 4ου αἰ.⁸³. Ὑπάρχει, λοιπόν, κάθε νόμιμο δικαίωμα νά θεωρήσουμε ὅτι μεταξὺ τῆς λειτουργικῆς πράξεως τῶν ἀρχῶν τοῦ 3ου αἰ. (Ἀποστολική Παράδοσις, στήν ὁποία ἡ ἐνάτη ὥρα μαρτυρεῖται ὡς ἰδιωτική προσευχή) καί τῆς ἀντιστοίχου του τέλους τοῦ 4ου αἰ., ἡ συναξή τῶν Παχωμιανῶν κοινοβίων «κατά τήν ἐνάτη ὥρα» ἀποτελεῖ ἕνα πολύ σημαντικό ἐξελικτικό στάδιο, τό ὁποῖο ἀποτυπώνεται ἀκολούθως στήν Λαυσαϊκή ἱστορία τοῦ Παλλαδίου⁸⁴.

Ἡ ἐνάτη ὥρα καί ἡ ἀκολουθία τοῦ λυχνικοῦ ἀποτελοῦν τήν ἑναρξή τῆς λειτουργικῆς συνάξεως τῶν μοναχῶν. Μετά ἀπό τίς δύο αὐτές ἀκολουθίες προβλεπόταν ἕνα χρονικό διάστημα γιά τό δεῖπνο καί γιά ἀτομική μελέτη καί προσευχή, πρῖν ἀπό τήν ἑναρξή τῆς νυκτερινῆς ἀκολουθίας⁸⁵. Στά πρῶτα μοναστικά κοινόβια τῶν ἀρχῶν τοῦ 4ου αἰ., ἡ νυκτερινή αὐτή ἀκολουθία σκιαγραφεῖται μέ ποικίλους ὅρους: ὡς «παννυχίς», ὡς «ἀγρουπνία», ὡς «ἐωθινή λειτουργία», ὡς «νυκτερινή λειτουργία» καί ὡς «νυκτερινή συναξίς». Οἱ ὅροι αὐτοί ὑποδηλώνουν τήν ἴδια ἀκολουθία⁸⁶, ἡ ὁποία ἄρχιζε μετά τά μεσάνυκτα καί τελείωνε περὶ τήν ἀνατολή τοῦ ἡλίου⁸⁷. Ἡ νυκτερινή ἀκολουθία πρέπει νά ἦταν λαμπρότερη τό Σάββατο καί τήν Κυριακή, ὅταν γινόταν συναξή καί τῶν μοναχῶν οἱ ὁποῖοι κατοικοῦσαν κοντά στά κοινόβια⁸⁸.

Συνοψίζοντας τίς πληροφορίες περὶ τῶν ἀκολουθιῶν τοῦ νυκθήμερου στά πρῶτα μοναστικά κοινόβια, συμπεραίνουμε ὅτι στόν τύπο τῆς προσευχῆς τοῦ παχωμιανοῦ συστήματος ἴσχυαν δύο παραδόσεις κοινῆς λατρείας: ἡ πρώτη πού ἐτελεῖτο κατά τή διάρκεια τῆς ἡμέρας καί ἡ δεύτερη πού ἐτελεῖτο «εἰς τήν συναξίν τήν νυκτερινήν». Καί οἱ δύο ἀποτελοῦν προφανῶς ἐξέλιξη τῶν παλαιοχριστιανικῶν καιρῶν προσευχῆς, πρῶι καί βράδυ, καί μεταβατικό στάδιο γιά τή μεταγενέστερη πλήρη ἀνάπτυξη τῆς ἀκολουθίας τῶν Ὁρῶν καί τῆς ὀλοκληρωμένης τάξεως τῆς μοναστικῆς ἀγρουπνίας⁸⁹. Ἡ συναξή κατά τή διάρκεια τῆς ἡμέρας διακρινόταν σέ μικρή καί μεγάλη, ὅπως ἐπίσης ὁ παχωμιανός κανονισμός διέκρινε μεταξύ κοινῆς καί κατ' ἰδίαν προσευχῆς⁹⁰.

Ι) Οἱ μαρτυρίες τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν (περὶ τό 380)

Τό σημαντικότερο αὐτό κείμενο γιά τή χριστιανική Λατρεία τῶν τεσσάρων πρώτων αἰώνων ἀναφέρεται, κατ' ἀρχάς, στή δομή καί τό περιεχόμενο τῶν δύο καθημερινῶν κοινῶν προσευχῶν, τοῦ Ἑσπερινοῦ καί τοῦ Ὁρθρου (δέν ἐπεκτεινόμαστε σέ λεπτομέρειες, μέ δεδομένη τήν ὑπαρξή εἰδικῶν εἰσηγήσεων περὶ τῶν ἐν λόγῳ ἀκολουθιῶν)⁹¹. Περί τῶν δύο ἀκολουθιῶν γίνεται λόγος καί σέ ἄλλο βιβλίο τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν⁹², κυρίως ὁμως στό 8ο βιβλίο ὅπου ἐκτίθενται ἀναλυτικῶς τά περὶ τῶν δύο ἀκολουθιῶν⁹³.

Στό 8ο βιβλίο, ὁμως, ἀναφέρονται καί οἱ ὑπόλοιπες ἔξι ἀκολουθίες τοῦ νυκθήμερου: *Εὐχὰς ἐπιτελεῖτε ὄρθρου καί τρίτη ὥρα καί ἕκτη καί ἐνάτη καί ἐσπέρας καί ἀλεκτοροφωνίας*⁹⁴. Στίς Ἀποστολικές Διαταγές οἱ προτεινόμενες ὥρες τῆς νυκθήμερου προσευχῆς ἀφοροῦν τόσο σέ ἀτομικό, ὅσο καί σέ συλλογικό ἐπίπεδο⁹⁵. Ἐπομένως, σύμφωνα μέ τή μαρτυρία τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν, περὶ τό τέλος τοῦ 4ου αἰ. ἀπό τό σύνολο τῶν ἀκολουθιῶν τοῦ νυκθήμερου ὁ Ὁρθρος καί ὁ Ἑσπερινός διατηροῦν τόν δημόσιο χαρακτήρα τους, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιπες ὥρες τοῦ νυκθήμερου δέν εἶχαν ἀπολέσει τόν ἰδιωτικό χαρακτήρα τους.

Ἐπίλογος

Ἡ παράδοση Ὁρῶν καί καιρῶν προσευχῆς (δηλαδή ἡ παράδοση τῆς νυκθήμερου ἀκολουθίας) μπορεῖ νά θεωρηθεῖ μέ βεβαιότητα ὡς μία κοινή παράδοση συνόλης τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Ὁρισμένοι ἱστορικοί τῆς Λατρείας θεωροῦν ὅτι ἡ παράδοση αὐτή ἀφορᾷ μᾶλλον στήν ἰδιωτική προσευχή παρά στήν κοινή προσευχή τῆς Ἐκκλησίας⁹⁶. Ἀλλά ἀκόμη καί τό γεγονός αὐτό ὑποδηλώνει ἕνα ὀρισμένο ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας γιά τήν προσευχή «ἐν χρόνῳ», μιά ἀντίληψη περὶ τοῦ χρόνου ὡς τοῦ ἀπαραίτητου «πλαισίου» τῆς προσευχῆς. Οἱ μαρτυρίες τῶν τεσσάρων πρώτων αἰώνων περὶ τῶν καιρῶν τῆς προσευχῆς, περὶ προσευχῆς σέ ὀρισμένες ὥρες, μᾶς ἐπιτρέπουν νά ἀναφερθοῦμε σέ μία ἐξέλιξη τοῦ λειτουργικοῦ κύκλου τοῦ νυκθήμερου.

Οἱ μαρτυρίες τῶν τεσσάρων πρώτων αἰώνων ἀποκαλύπτουν ὅτι ὑπῆρξε σταδιακή αὐξηση τοῦ

ἀριθμοῦ τῶν νυχθήμερων προσευχῶν (ἀπό τρεῖς σέ ἑπτά), ἰσχύει ὅτι ὑπῆρξε λειτουργική παράδοση τῆς κατ' ἰδίαν προσευχῆς, ἡ ὁποία (παράδοση) κυριαρχοῦσε κατά τήν ἐποχή τῶν διωγμῶν, μετά τό τέλος τῶν ὁποίων κατέστη ἡ συλλογική λειτουργική πράξις τῆς Ἐκκλησίας, κυρίως μέ τήν ἐπίδραση

τῆς λειτουργικῆς πράξεως τῶν πρώτων μοναστικῶν κοινοβίων. Ἔτσι, ἐπιβεβαιώνεται τό γεγονός ὅτι ἡ ἀτομική προσευχή ἐξελίχθη σέ δημόσια λατρεία, κυρίως μέ βάση τούς πυλώνες τοῦ Ἑσπερινοῦ καί τοῦ Ὁρθρου, τῶν δύο δηλαδή ἀρχαιοτέρων ἀκολουθιῶν τοῦ νυχθημέρου.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Κλήμεντος Ρώμης, *Α' Ἐπιστολή πρὸς Κορινθίους*, 40, 2, ἔκδ. Κ. Μπόνη, Ἀθήναι 1973, σ. 168(3-6). Βλ. σχόλια στό π. Ἀλέξανδρου Σμέμαν, *Ἡ Ἐκκλησία προσευχομένη (εἰσαγωγή στή λειτουργική θεολογία)*, μτφρ. π. Δ. Τζέροπος, Ἀθήνα, Ἀκρίτας, 1991, σ. 95.
2. Πλήν τῶν ἀντιλήψεων αὐτῶν, γνωρίζουμε ὅτι οἱ Χαλδαῖοι, Σύροι καί Πέρσες θεωροῦσαν ὡς ἀρχή τῆς ἡμέρας τήν ἀνατολή τοῦ ἡλίου, οἱ δέ Ἄραβες τοποθετοῦσαν τήν ἀρχή τῆς ἡμέρας περὶ τό μεσημέρι (Γ.Λ. Ἀρβανιτάκη, «Ἡμέρα», *Ἐγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν*, τόμ. 6, Ἀθήναι, Ἐλευθερουδάκης, σ. 338).
3. Βλ. Ἰ. Φουντούλη, «Τό ἑορτολόγιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ γένεση καί διαμόρφωσή του», στό βιβλίο τοῦ ἰδίου *Τελετουργικά θέματα*, Ἀθήνα, Ἀποστολική Διακονία, 2002, σ. 32.
4. Ἡ προέλευση τῆς λέξεως διαδηλώνει τό τέλος τῆς ἡμέρας («ἐς» καί «πέρας», δηλαδή «εἰς τό πέρας» τῆς ἡμέρας). Βλ. Σ. Χ. Δημητρακοπούλου, *Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ*, Ἀθήνα 1984, σ. 9.
5. Βλ. Ἰ. Φουντούλη, *Λειτουργική Α'*, Θεσσαλονίκη 1993, σ. 131.
6. Βλ. ὅλα τά σχετικά εἰσαγωγικά θέματα στήν εἰσαγωγή τῆς κριτικῆς ἐκδόσεως τῆς ἐπιστολῆς ἀπό τόν Κ. Μπόνη (*Κλήμεντος Ρώμης, Ἐπιστολή Α' πρὸς Κορινθίους*, Ἀθήναι 1973, σσ. 29 ἐξ.) καθώς καί στή μελέτη τοῦ Β. Φειδᾶ, *Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου κατά τήν Α' Κλήμεντος*, Ἀθήναι 1959. Περὶ τῆς δομῆς καί τοῦ περιεχομένου τῆς ἐπιστολῆς, βλ. καί J. Marty, «Étude des textes cultuels de prières conservées par les Pères Apostoliques», *Revue d'histoire et de Philosophie Religieuses* 10 (1930), σ. 90.
7. Πρβλ. Κ. Μπόνη, ὁ.π., σ. 57. Τόν σύνδεσμο τῆς προσευχῆς μέ τίς ἐβραϊκές προσευχές τῆς Συναγωγῆς τονίζει καί ὁ J. Lebreton, «La prière dans l'Église primitive», *Recherches de Sciences Religieuses* 14 (1924), σ. 8.
8. Πρβλ. L. Marty, «Études de textes cultuels...», σ. 91. Πρβλ. καί σ. 93: «Mieux qu'aucun des textes cultuels conservés dans le Nouveau Testament, celui-ci nous permet de nous représenter les éléments essentiels des prières liturgiques vers la fin du premier siècle».
9. Κλήμεντος Ρώμης, *Α' ἐπιστολή πρὸς Κορινθίους*, 40, 1 καί 2 ἔκδ. Κ. Μπόνης, ὁ.π., σ. 168(3-6).
10. Στό ἴδιο, 40, 5, σ. 168(12-16).
11. Π. Σκαλτσῆ, *Ἡ παράδοση τῆς κοινῆς καί τῆς κατ' ἰδίαν προσευχῆς (μέ εἰδική ἀναφορά στό Ὁρολόγιο τοῦ Θη-καρά)*, Θεσσαλονίκη, Πουρναράς, 2007, σ. 124.
12. Αὐτό, τουλάχιστον, ὑποστηρίζει ὁ R. Taft σέ πολλά σημεῖα τῆς μελέτης τοῦ *The Liturgy of the Hours in the East and West (The Origins of the Divine Office and its meaning for today)*, Collegeville, The Liturgical Press, 1986.
13. Α. Καλυβοπούλου, *Χρόνος τελέσεως τῆς θείας Λειτουργίας*, Θεσσαλονίκη 1982, σ. 72 (*Ἀνάλεκτα Βλατάδων* 37).
14. Διδαχή 8, 3, ἔκδ. Sources Chrétiennes 248, 1978, σσ. 172-175. Βλ. καί Α. Σμέμαν, ὁ.π., σ. 95. Πρόκειται περὶ ἑνός κειμένου ἀντίστοιχης ἀρχαιότητος καί σπουδαιότητος μέ τά παλαιοδιαθηκικά κείμενα. Ἐπί τῆ βάσει παρόμοιων μαρτυριῶν, ὁ J. Danielou διετύπωσε τή θεωρία ὅτι ἡ λειτουργική παράδοση τῆς Διδαχῆς ἀπηχεῖ μᾶλλον τό ἑσσαιϊκό περιβάλλον (*Théologie du judéo-christianisme*, Paris, Desclée, 1958, σ. 396).
15. Βλ. R. Taft, *The Liturgy of the Hours...*, σ. 6.
16. Π. Μπρασιώτου, *Εἰσαγωγή εἰς τήν Παλαιάν Διαθήκην*, Ἀθήναι 1975 (ἀνατύπωση τῆς πρώτης ἐκδόσεως), σ. 431 ἐξ.
17. *Δανιήλ* 6, 11-12 καί 14. Ὁ ἴδιος ὁ Δαρεῖος, μετά ἀπό ἀνεπιτυχή προσπάθεια νά διασώσει τόν Δανιήλ ἀπό τήν τιμωρία τοῦ λάκκου τῶν λεόντων, ἀρκεῖται νά τοῦ ἀπευθύνει μία εὐχή: Ὁ Θεός σου, ᾧ σύ λατρεύεις ἐνδεδελεῶς τρεῖς τῆς ἡμέρας, αὐτός ἐξελεῖται σε ἐκ χειρὸς τῶν λεόντων ἕως πρωί θάρρει (6, 17).
18. Βλ. H. L. Strack - P. Billerbeck, *Kommentar zum N.T. aus Talmud und Midrash*, t. 4, München, Beck, 1928, σσ. 208-249.

19. Β' Ἐνώχ 51,4, ἔκδ. R. H. Charles, *The Apocrypha and Pseudepigrapha of the Old Testament in English*, Oxford, University Press, 1913, t. 2, σ. 461.
20. Βλ. Α. Καλυβοπούλου, ὅπ.π., σ. 53.
21. *De tempore quo oportet orare* [Ἀποστολική Παράδοσις, 35, ἔκδ. B. Botte, Münster Westfalen, Aschendorff, 1963, σ. 82(1)].
22. Στο ἴδιο, σ. 82(1-5).
23. Ἀποστολική Παράδοσις, 35, 1, 2, ἔκδ. B. Botte, ὅπ.π., σ. 82(3-6).
24. Βλ. τίς σχετικές παρατηρήσεις τῶν H. Chirat (*L'Assemblée chrétienne a l'Âge apostolique*, Paris, Cerf, 1949, σσ. 15εξ.) καί G. Bardy (*La Théologie de l'Église, de St. Clément de Rome à St. Irenée*, Paris, Cerf, 1945, σσ. 19 ἔξ.).
25. *Solliciti sint autem ire ad ecclesiam, ubi floret spiritus* [στό ἴδιο, σ. 82(10-11)].
26. Ὅπως σημειώνει ὁ A. Hamann περὶ τῆς συγκεκριμένης συνάξεως, «il s'agit d'une liturgie de la parole, qui se composait d'une catéchèse et de prières communes» (A. Hamann, *La Prière*, t.II, Paris, Desclée, σ. 246). Βλ. καί B. Botte, «Les heures de prière dans la "Tradition Apostolique" et les documents dérivés», στόν τόμο ὑπό τὴν εὐθύνη τῶν E. Cassien - B. Botte, *La prière des Heures*, Paris, Cerf, 1963, σσ. 101 ἔξ.
27. Στο ἴδιο, σ. 88(1-7).
28. Στο ἴδιο, σ. 88(8-14).
29. Στο ἴδιο, σ. 90(1-4). Ὁ Ἰππόλυτος ἀναφέρει ὅτι, ὡς προεικόνιση τῆς συγκεκριμένης προσευχῆς, πρέπει νά θεωρηθεῖ ἡ παλαιοδιαθηκική προτροπή περὶ προσφορᾶς τοῦ ἄρτου τῆς προθέσεως κατὰ τὴν τρίτη ὥρα, γεγονός τό ὁποῖο συμβολίζει (σύμφωνα μέ τόν Ἰππόλυτο) τὴν «προσφορά τοῦ σώματος καί τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου» [σ. 90(4-9)].
30. Στο ἴδιο, σ. 90(10-12).
31. Στο ἴδιο, σσ. 90(15)-92(4).
32. Στο ἴδιο, σ. 92(5-6).
33. Στο ἴδιο, σ. 92(13-14).
34. Στο ἴδιο, σ. 92(15-16).
35. Στο ἴδιο, σ. 92(16-20).
36. Στο ἴδιο, σ. 96(1-7).
37. Στο ἴδιο, σ. 96(10-15).
38. π. Α. Σμέμαν, ὅπ.π., σ. 95.
39. Ἡ ὑπαρξη εἰσηγήσεως μέ θέμα τὴν ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ δέν μᾶς ἐπιτρέπει νά ὑπεισέλθουμε σέ ἔρευνα τοῦ κειμένου τοῦ 25ου κεφαλαίου, τό ὁποῖο φέρει τόν τίτλο «Εἰσαγωγή τῆς λυχνίας στό δεῖπνο τῆς κοινότητος» [ἔκδ. B. Botte, ὅπ.π., σ. 64(1-16)].
40. Αὐτό ὑποστηρίζει ὁ G. Dix (*The shape of the Liturgy*, London 1945², σσ. 323-324).
41. Βλ. L. M. Hanssens, *La Liturgie d'Hippolyte*, Roma 1965, σσ. 156-157 (*Orientalia Christiana Analecta* 155)· P. F. Bradshaw, *Daily prayer in the early church*, London, Alcuin Club/SPCK, 1981, σσ. 53-71.
42. Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, *Στρωματεῖς*, 7, 7, PG 9, 456C.
43. Π. Ν. Τρεπιμέλα, *Ἀρχαί καί χαρακτῆρ τῆς χριστιανικῆς λατρείας*, τόμ. Α', Ἀθήναι 1993², σσ. 61 καί 63.
44. Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, *Παιδαγωγός*, 3, 12, PG 8, 680C-681A.
45. A. Hamann, *Genèse et signification de la prière, aux origines chrétiennes*, *Studia Patristica* 2 (1957), σ. 478.
46. Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, *Στρωματεῖς* 7, 7, PG 9, 481^A καί 484^A. Περί τῆς συγκεκριμένης μαρτυρίας τοῦ Κλήμεντος, ἰδιαίτερος δέ περὶ τῆς ἀναφορᾶς του σέ προσευχή κατὰ τὴν ὥρα τοῦ ἑωθινοῦ φωτός, βλ. τίς μελέτες τῶν J. Pelikan (*The light of the world. A basic image in early christian thought*, New York, Harper and brothers, 1962) καί F. J. Dölger (*Sol salutis. Gebet und gesang im christlichen altertum, mit besondererrucksicht auf die ostung in gebet und liturgie*, Münster, Ascendorff, 1921).
47. *Ἐπί πᾶσι τε, πρίν ὑπνου λαχεῖν, εὐχαριστεῖν ὄσιον τῷ Θεῷ, τῆς αὐτοῦ χάριτος καί φιλανθρωπίας ἀπολαύοντες, ὡς καί ἐπί τόν ὑπνον ἰέναι ἡμᾶς εὐθέως* (Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, *Παιδαγωγός*, 2, 4, PG 8, 444D).
48. Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, *Στρωματεῖς*, 7, 7, PG 9, 469B.
49. Τερτυλλιανοῦ, *De oratione*, PL 1, 1193AB-1194A. Βλ. καί τίς ἐπισημάνσεις τοῦ Ἰ. Φουντούλη, *Λειτουργική τευχός Ε'*, Ἀκολουθία τοῦ Νυχθημέρου (*Σημειώσεις πρός χρῆσιν τῶν φοιτητῶν*), Θεσσαλονίκη 1969, σ. 96.
50. Πρβλ. Ἐξοδ. 29, 38-41· 30, 7-8 καί Ἀριθμ. 28, 3-8.

51. Τερτυλλιανού, ὄπ.π., PL 1, 1192B-1193B. Βλ. καί τίς ἐπισημάνσεις (ἐπί τῆς συγκεκριμένης μαρτυρίας τοῦ Τερτυλλιανού) τοῦ M. Righetti (*Manuale di storia Liturgica*, τομ. II, Μιλάνο 1955, σ. 664).
52. Δανιήλ 6, 11-12 καί 14 (προσευχή τρεῖς τῆς ἡμέρας)· Πρ. 2, 15 (τρίτη ὥρα)· Πρ. 10, 9 (ἕκτη ὥρα)· Πρ. 3, 1 (ἐνάτη ὥρα). Πρβλ. J. Mateos, «The origines of the divine office», *Worship* 41 (8), σσ. 478-479.
53. Τερτυλλιανού, *Ad Uxorem*, 2, PL 1, 477A.
54. Πρβλ. π. Σκαλτσῆ, ὄπ.π., σ. 133.
55. Στό περιβάλλον τῶν ἐλληνοιστῶν Ἑβραίων τῆς Αἰγύπτου εἶχε διασωθεῖ τό ἀπόκρυφο *Βιβλίον τοῦ Ἐνώχ* (1ος μ.Χ. αἰ.). Στό βιβλίον αὐτό σημειώνεται ὅτι ἡ προσευχή ἐπιτελεῖται τρεῖς φορές τήν ἡμέρα πρός δόξα τοῦ δημιουργοῦ Θεοῦ (*B' Ἐνώχ*, 51, 4, ἔκδ. R. H. Charles, *The Apocrypha and Pseudepigrapha of the Old Testament in English*, Oxford, University Press, 1913, t. 2, σ. 461).
56. Ὁριγένους, *Περί Εὐχῆς*, 12, 2, PG 11, 472C-473A.
57. Ὁριγένους, ὄπ.π., PG 11, 473^A.
58. Ὁριγένους, ὄπ.π., PG 11, 553B. Ὁ Ὁριγένης ἀναφέρεται, ἄλλωστε, δέ ἀρκετές κοινές λειτουργικές προσευχές τῆς ἐποχῆς του ἐκτός τῆς καθημερινῆς προσευχῆς (βλ. Γ. Ν. Φίλια, *Λειτουργική*, τόμ. Α', Ἀθήνα, Γρηγόρης, 2006, σσ. 236-240).
59. Κυπριανού Καρθαγένης, *De Oratione Dominica*, 35, PL 4, 542AB.
60. Βλ. τά σχόλια τοῦ R. Taft, ὄπ.π.
61. Μ. Ἀθανασίου, *Περί Παρθενίας*, ἤτοι ἀσκήσεως, PG 28, 272^A. Ἡ συγκεκριμένη μαρτυρία ἀποδεικνύει ὅτι ἡ μεταμεσονύκτιος προσευχή ξεκίνησε ὡς ἀτομική προσευχή στά μοναστήρια καί ἐξελίχθηκε σέ ὁμαδική δημόσια προσευχή τῆς μοναστικῆς κοινότητας, ὑπό τόν τίτλο τῆς ἀκολουθίας τοῦ Μεσονυκτικοῦ (βλ. Ἰ. Φουντούλη, *Λειτουργική*, τεῦχος Ε', σσ. 80-94).
62. Εὐσεβίου Καισαρείας, *Εἰς τούς Ψαλμούς*, 64, PG 23, 640BC.
63. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, *Ποιήματα περί ἑαυτοῦ ΚΔ'*, PG 37, 1284A.
64. Πρβλ. Γ. Ν. Φίλια, ὄπ.π., σσ. 253-254.
65. Γρηγορίου Νύσσης, *Εἰς τόν βίον Μακρίνης*, 25, ἔκδ. P. Maraval, *Sources Chrétiennes*, 178, 1971, σ. 226.
66. Γρηγορίου Νύσσης, ὄπ.π., σ. 224.
67. Ἰ. Χρυσόστομου, *Ἐπίτομη εἰς τήν Α' πρὸς Τιμόθεον Ἐπιστολήν*, Ὁμιλία 6, PG 62, 530.
68. Συμεών τοῦ Μεταφραστοῦ, *Βίος καί πολιτεία τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσόστομου*, PG 114, 110D.
69. Ἰ. Χρυσόστομου, Βαπτισματική Κατήχησις Η', ἔκδ. A. Wenger, *Sources Chrétiennes* 50bis, Paris 1970, σσ. 256-257.
70. Ἰ. Χρυσόστομου, *Εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων*, Ὁμιλία ΚΣΤ', PG 60, 205.
71. Μ. Βασιλείου, Περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, 29, 73, *Sources Chrétiennes*, 17bis, σσ. 508-510· Ἐπιστολή ΙΑ', PG 32, 273B.
72. Μ. Βασιλείου, Ἐπιστολή ΣΖ', *Τοῖς κατὰ Νεοκαισαρείαν κληρικοῖς*, PG 32, 764B καί 765B.
73. Βλ. Γ. Ν. Φίλια, «Ἡ λειτουργική ζωὴ τῶν πρώτων μοναστικῶν κοινοβίων», *Σύναξη* 35 (1990), σ. 33.
74. Βλ. J. Mateos, «The Origins of the Divine Office», *Worship* 41, 1967, σ. 478.
75. I. H. Dalmais, *Les liturgies d'Orient*, Paris, Cerf, 1980, σ. 165· A. Veilleux, *La liturgie dans le cénobitisme pachômien au quatrième siècle*, Rome, Herder 1968, σσ. 150 καί 279-339 (*Studia Anselmiana* 57).
76. Ὁ Ἰωάννης Κασσιανός ἐπισκέφθηκε (ὡς νεαρός μοναχός) τίς αἰγυπτιακές σκήτες καί τά μοναστικά κέντρα τῆς Νιτρίας περὶ τό 380 μ.Χ. [βλ. A. G. Martimort, *L'Eglise en priere (La liturgie et le temps)*, Belgique, Desclée, 1983², σ. 251] καί κατέγραψε τή λειτουργική παράδοση τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας στούς «κοινοβιακοὺς κανόνες» τοῦ (βλ. Ἰ. Κασσιανού, «Κανόνες», βιβλίον Β', ἔκδ. *Sources Chrétiennes* 109, Paris, Cerf, 1965, σσ. 58-89).
77. Πρβλ. *Βίος τοῦ μακαρίου Παχωμίου* 3, ΒΕΠΕΣ 40, 1970, σ. 122(14-16). Ὁ ἴδιος ὁ ἄγγελος ἀναφέρει ὅτι εἶχε «τυπώσει» τίς ὁδηγίες αὐτές πάνω σέ «δέλτο» [*Βίος Τρίτος τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Παχωμίου τοῦ Μεγάλου*, 32, ΒΕΠΕΣ 41, 1970, σ. 15(7-10)]. Ἡ παράδοση αὐτὴ μαρτυρεῖται καί στήν *Λαυσαϊκὴ Ἱστορία* τοῦ Παλλαδίου (PG 34, 1099-1100). Οἱ συγκεκριμένες ὁδηγίες ἀποτελοῦν τόν λεγόμενο «Κανόνα» τοῦ Μ. Παχωμίου, ὁ ὁποῖος γράφτηκε ἀρχικά στά κοπτικά, μεταφράστηκε στήν ἐλληνική καί ἀπὸ τήν ἐλληνική μετάφραση ὁ Ἰερώνυμος τό 404 τόν μετέφρασε στά λατινικά (κριτική ἔκδοση τοῦ λατινικοῦ κειμένου ἀπὸ τόν A. Boon, *Pachomiana Latina*, *Pachomiana Latina*, Bibliothèque de la Revue d'Histoire Ecclésiastique, 7, Louvain 1932).

78. *Ευχάς δέ δυοκαίδεκα ημέρας διά παντός ἐπιτελεῖν* (Βίος Τέταρτος 32, ΒΕΠΕΣ 71, 1970, σ. 98(13-20)· Βίος τοῦ μακαρίου Παχωμίου 7, ΒΕΠΕΣ 40, 1970, σ. 124(20-27)· Βίος τρίτος 32, ΒΕΠΕΣ 41, 1970, σ. 15(4-7).
79. Εἶναι σαφές ὅτι γιά τήν ἀκολουθία αὐτή τῆς ἐνάτης ὥρας προβλεπόταν σύναξι τῶν μοναχῶν. Πρβλ. Βίος τρίτος 105, ΒΕΠΕΣ 41, 1970, σ. 33(25-27): ὁ Μ. Παχώμιος, φθάνοντας κάποιο ἀπόγευμα στό μοναστήρι καί «εὐρών τούς ἀδελφούς εἰς τάς εὐχάς τῆς ἐνάτης συνηγμένους καί συναχθεῖς μετ' αὐτῶν ἐπλήρωσε τάς εὐχάς».
80. Βλ. Γ. Βεργωτῆ, *Τελετουργική (Συμβολή στήν ἱστορία τῆς χριστιανικῆς λατρείας)*, Θεσσαλονίκη 1984, σ. 117.
81. J. Meyendorff, *St. Grégoire Palamas et la mystique Orthodoxe*, Paris, Seuil, 1959, σ. 19 (*Maîtres Spirituels* 20).
82. Σύμφωνα μέ τό *Ὁδοιπορικό τῆς Αἰθερίας* ἡ ἐνάτη ὥρα ἐτελεῖτο στό ναό τῆς Ἀναστάσεως [*Ὁδοιπορικό Β'*, 24, ἔκδ. *Sources Chrétiennes* 21, Paris, Cerf, 1971, σ. 190(3)].
83. R. Taft, ὄπ.π., σ. 57.
84. Παλλαδίου Ἐλενουπόλεως, *Ἡ πρός Λαῦσον ἱστορία*, 38, PG 34, 1100B. Βλ. D. F. Halkin, «L'histoire lausiacque et les vies grecques de St. Pachôme», *Analecta Bollandiana* 48 (1930), σσ. 274, 284, 291.
85. *Περί τῶν ἁγίων Παχουμίου καί Θεοδώρου παραλειπόμενα*, Θ', 17, ΒΕΠΕΣ 40, 1970, σ. 205(1-5, 7-9).
86. Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι στή λατινική μετάφραση τοῦ Βίου τοῦ Μ. Παχωμίου, ἡ φράση «εἰς τήν σύναξιν τήν νυκτερινήν» ἀποδίδεται ὡς «usque ad matutinas orationes» (βλ. τήν παρατήρηση τοῦ I.th. lefort, *Les vies coptes de Saint Pachôme et de ses premiers successeurs*, Paris 1943, σσ. XVIII, XXVII-XXXVIII).
87. A. Van Der Menbrugge, «Prayer in Egyptian Monasticism», *Studia Patristica*, II, 1957, σ. 444.
88. Βίος πρῶτος 29, ΒΕΠΕΣ 40, 1970, σ. 140(37-39).
89. Βλ. Γ. Ν. Φίλια, *Παράδοση καί ἐξέλιξη στή λατρεία τῆς Ἐκκλησίας*, Ἀθήνα, Γρηγόρης, 2006, σ. 131.
90. Ἀξιοσημείωτες εἶναι οἱ ἐπί τοῦ προκειμένου παρατηρήσεις τοῦ Δ. Α. Πετρακάκου, *Οἱ μοναχικοί θεσμοί ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ*, τόμ. Α', ἐν Λειψία, 1907, σ. 77.
91. Ἀποστολικαί Διαταγαί, Β', 59, *Sources Chrétiennes* 320, σ. 324.
92. Ἀποστολικαί Διαταγαί, Ζ', 47, *Sources Chrétiennes* 336, σ. 112.
93. Ἀποστολικαί Διαταγαί, Η', 35, *Sources Chrétiennes* 336, σ. 246.
94. Ἀποστολικαί Διαταγαί, Η', 34, *Sources Chrétiennes* 336, σ. 242.
95. Γ. Ν. Φίλια, *Λειτουργική*, σ. 262.
96. Βλ. π. Α. Σμέμαν, ὄπ.π., σ. 95.

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Ἀποδελτίωση θρησκευτικῆς νομοθεσίας ἐτῶν 2008-2014

Τοῦ Θεοδώρου Δ. Παπαγεωργίου,
Νομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Στὴν ἀκόλουθη ἀποδελτίωση θρησκευτικῆς νομοθεσίας (γενικῶς, καὶ ὄχι ἀποκλειστικοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος) ἐτῶν 2008-2014 περιλαμβάνονται οἱ βασικὲς νομοθετικὲς διατάξεις καὶ κανονιστικὲς πράξεις τῆς Διοικήσεως (προεδρικά διατάγματα, ὑπουργικὲς ἀποφάσεις), καθὼς καὶ οἱ κανονιστικὲς πράξεις τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας γιὰ τὴν μετονομασία Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἔμμεσα ἐπιφέρουν τροποποίηση στὸν Καταστατικό Χάρτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (δὲν περιλαμβάνονται συνεπῶς οἱ «ὀργανωτικοί» Κανονισμοὶ τῆς Δ.Ι.Σ. ἢ τῆς Ι.Σ.Ι.):

1. *Νόμος 3634/2008* (ΦΕΚ Α' 9/29.1.2008): ἀπαλλαγή ἀπὸ τὸ Ἐνιαῖο Τέλος Ἀκινήτων (ΕΤΑΚ) ἀκινήτων ἰδιοχρησιμοποιούμενων γιὰ τὸ λατρευτικὸ ἔργο τῶν νομικῶν προσώπων τῶν γνωστῶν θρησκευτῶν καὶ δογμάτων (ἄρθρο 8 παρ. ι'): φορολογικὸς συντελεστὴς Ε.Τ.Α.Κ. γιὰ τὰ μὴ ἀπαλλασσόμενα ἀκίνητα τῶν θρησκευτικῶν νομικῶν προσώπων (ἄρθρο 11 παρ. Β').

2. *Νόμος 3647/2008* «Διοίκηση καὶ διαχείριση τῶν Βακουφίων τῆς Μουσουλμανικῆς Μειονότητας στὴ Δυτικὴ Θράκη καὶ τῶν περιουσιῶν τους» (ΦΕΚ Α' 37/29.02.2008).

3. *Νόμος 3661/2008* (ΦΕΚ Α' 89/19.5.2008): ἐξαιροῦνται ἀπὸ τὸ πεδίο ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου γιὰ τὴν ἐνεργειακὴ ἀπόδοση κτιρίων τὰ κτίρια, πού χρησιμοποιοῦνται ὡς χῶροι λατρείας ἢ θρησκευτικῶν δραστηριοτήτων (ἄρθρο 11 παρ. β).

4. *Νόμος 3687/2008* (ΦΕΚ Α' 59/1.8.2008): θέματα ἐκκλησιαστικῶν σχολῶν (ἄρθρο 14 Κέφ. Γ')

5. *Υ.Α. (Ἰ.Υφ. Ἐθν. Ἀμυνας) ὑπ' ἀριθμ. Φ.429.1/62/156893* «Ἀπαλλαγή μοναχῶν καὶ δόκιμων μο-

ναχῶν πού μονάζουν στὸ Ἅγιο Ὄρος» (ΦΕΚ Β' 1725/28.8.2008).

6. *Νόμος 3763/2009* (ΦΕΚ Α' 80/27.5.2009): συστήνεται Α.Ε. «Ἀναπτυξιακὸς Ὄργανισμὸς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (ἄρθρο 40).

7. *Νόμος 3801/2009* (ΦΕΚ Α' 163/4.9.4009): τὸ προσωπικὸ τοῦ Πανελλήνιου Ἱεροῦ Ἰδρύματος Εὐαγγελιστρίας Τήνου (Π.Ι.Ε.Τ.) ἐξαιρεῖται τοῦ Ν. 2190/1994 (ἄρθρο 63 παρ. 3).

8. *Νόμος 3808/2009* (ΦΕΚ Α' 227/10.12.2009): φορολογικὸς συντελεστὴς Ε.Τ.Α.Κ. γιὰ τὰ μὴ ἀπαλλασσόμενα ἀκίνητα τῶν θρησκευτικῶν νομικῶν προσώπων (ἄρθρο 3 παρ. 3).

9. *Νόμος 3812/2009* (ΦΕΚ Α' 234/28.12.2009): ὁ διορισμὸς τοῦ μισθοδοτούμενου ἀπὸ τὸ Δημόσιο προσωπικοῦ τῶν θρησκευτικῶν νομικῶν προσώπων ὑπάγεται στὸν Ν. 2190/1994, ἐξαιροῦνται οἱ θρησκευτικοὶ λειτουργοὶ τους (ἄρθρο 1 = ἄρθρο 14 παρ. 1 περ. ι', παρ. 2 πέρ. ζ' Ν. 2190/1994).

10. *Νόμος 3822/2010* (ΦΕΚ Α' 21/16.2.1010): κατάργηση Ἱ. Μητροπόλεως Ἀττικῆς Ἰδρυση Ἱ. Μητροπόλεων: α) Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καὶ Ὠρωποῦ, β) Ἰλίου, Ἀχαρνῶν καὶ Πετροπόλεως (ἄρθρο 1).

11. *Νόμος 3842/2010* (ΦΕΚ Α' 58/23.4.2010): φορολογία εἰσοδήματος ἐκκλησιαστικῶν νομικῶν προσώπων (ἄρθρο 12 παρ. 4): φορολογία κληρονομιῶν, δωρεῶν θρησκευτικῶν νομικῶν προσώπων (ἄρθρα 25 παρ. 3, 29, 43 ἐνότητα Β): φόρος ἀκίνητης περιουσίας θρησκευτικῶν νομικῶν προσώπων (ἄρθρα 27-29, 33, 35).

12. *Υ.Α. (Παιδείας) ὑπ' ἀριθμ. 49946/Α2/4.5.2010* «Κατάργηση καὶ συγχώνευση ἐκκλησιαστικῶν γυμνασίων καὶ γενικῶν ἐκκλησιαστικῶν λυκείων» (ΦΕΚ Β' 651/14.5.2010).

13. *Υ.Α. (Παιδείας) 49949/Α2/4.5.2010* «Ίδρυση εκκλησιαστικού γυμνασίου στη Ριζάριο Εκκλησιαστική Σχολή» (ΦΕΚ Β΄ 651/14.5.2010).

14. *Νόμος 3848/2010* (ΦΕΚ Α΄ 71/19.5.2010): μετατροπή 12 θέσεων διακόνων της Έκκλησίας της Ελλάδος και 11 θέσεων διακόνων της Έκκλησίας της Κρήτης σε θέσεις εκκλ. Ύπαλλήλων (άρθρο 42)· συνδρομή των Μονών υπέρ του Δελτίου «Έκκλησία» (άρθρο 43 παρ. 1)· εισφορά κληρικών της Έκκλησίας της Κρήτης και Μητροπόλεων Δωδεκανήσου υπέρ του Δελτίου «Απόστολος Τίτος» και «Δωδεκάνησος» αντίστοιχα (άρθρο 43 παρ. 2-3)· παροχή νομοθετικών έξοσιοδοτήσεων στην Ίερά Ήπαρχιακή Σύνοδο της Κρήτης (άρθρο 43 παρ. 6).

15. *Κανονιστική Απόφαση Ίεράς Συνόδου Ίεραρχίας της Έκκλησίας της Ελλάδος της 23.6.2010* «Μετονομασία Ίεράς Μητροπόλεως Γυθείου και Οϊτύλου» (ΦΕΚ Α΄ 156/7.9.2010).

16. *Κανονιστική Απόφαση Ίεράς Συνόδου Ίεραρχίας της Έκκλησίας της Ελλάδος υπ΄ αριθμ. 4562/2593/16.11.2010* «Μετονομασία της “Ίεράς Μητροπόλεως Λαγκαδά” σε “Ίερά Μητρόπολις Λαγκαδά, Λητής και Ρεντίνης”» (ΦΕΚ Α΄ 200/30.11.2010).

17. *Νόμος 3904/2010* (ΦΕΚ Α΄ 218/23.12.2010): κατάργηση της ειδικής ποινικής δωσιδικίας των Αρχιερέων στο Έφετείο (άρθρο 10 παρ. 1).

18. *Κανονιστική Απόφαση Ίεράς Συνόδου της Ίεραρχίας Έκκλησίας της Ελλάδος υπ΄ αριθμ. 4432/2823/8.12.2010* «Μετονομασία της Ίεράς Μητροπόλεως Διδυμότειχου και Όρεστιάδος» (ΦΕΚ Α΄ 244/30.12.2010).

19. *Νόμος 3945/2011* (ΦΕΚ Α΄ 68/5.4.2011): οί ατέλειες των Ν.Π.Δ.Δ. (28 παρ. 4 Ν. 2579/1998) ισχύουν και υπέρ του Πατριαρχείου Ίεροσολύμων - Ίεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου (άρθρο 7 τρίτο).

20. *Απόφαση Πρωθυπουργοῦ Υ. 332/23.5.2011* (ΦΕΚ Β΄ 963/24.5.2011): σύσταση μὴ ἀποφασιστικοῦ συλλογικοῦ ὄργανου διαβουλευσεως συγκροτουμένου ἀπὸ ἐκπροσώπους τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Έκκλησίας τῆς Ελλάδος.

21. *Ύπουργική Απόφαση Ύπουργοῦ Προστασίας τοῦ Πολίτη υπ΄ αριθμ. 3021/19/53-ι/26.5.2011/26.5.2011* «Τροποποίηση τῆς ἀριθ. 3021/-

19/53/14.10.2005 ἀπόφασης τῶν Ύπουργῶν Οἰκονομίας καὶ Οἰκονομικῶν καὶ Δημόσιας Τάξης “Τύπος, δικαιολογητικά, ἀρμόδιες ὑπηρεσίες καὶ διαδικασία ἐκδοσης δελτίων ταυτότητας Ἑλλήνων πολιτῶν”» (ΦΕΚ Β΄ 1012/26.5.2011): προσθήκη μοναχικοῦ ὀνόματος στὰ δελτία ἀστυνομικῆς ταυτότητας (δοκίμων καὶ μὴ) μοναχῶν Ἁγ. Όρους.

22. *Υ.Α. (ΥΠΕΚΑ) 26804/16.6.2011* (ΦΕΚ Β΄ 1427/16.6.2011): ὑποχρέωση διενέργειας ἀρχιτεκτονικῶν διαγωνισμῶν γιὰ ἔργα ναῶν καὶ γενικά θρησκευτικῶν χώρων (άρθρο 2 παρ. 3.α.1).

23. *Νόμος 3986/2011* (ΦΕΚ Α΄ 152/1.7.2011): τὰ Ν.Π.Δ.Δ. τοῦ ἄρθρου 1 παρ. 4 Ν. 590/1977 ἐξαιροῦνται τῶν διατάξεων γιὰ τὴν ὑποχρεωτικὴ τήρηση τῶν ἀποθεματικῶν στὴν ΤτΕ καὶ ἐπένδυση σὲ ὁμόλογα Δημοσίου (άρθρο 38 παρ. 7).

24. *Νόμος 4021/2011* (ΦΕΚ Α΄ 218/3.10.2011): ἐξαίρεση ἀπὸ τὸ Ἑκτακτο Εἰδικὸ Τέλος Ἡλεκτροδοτούμενων Δομημένων Ἐπιφανειῶν (Ε.Ε.-Τ.Η.Δ.Ε.) τῶν ἰδιοχρησιμοποιούμενων ἀπὸ θρησκευτικὰ νομικά πρόσωπα ἀκινήτων γιὰ τὴν ἐκπλήρωση τῶν θρησκευτικῶν, ἐκκλησιαστικῶν, φιλανθρωπικῶν, ἐκπαιδευτικῶν, καλλιτεχνικῶν ἢ κοινωφελῶν σκοπῶν τους (άρθρο 53 παρ. 5 ββ-γγ).

25. *Νόμος 4024/2011* (ΦΕΚ Α΄ 226/27.10.2011): στὸ Κεφάλαιο Β΄ (ἀνακαθορίζει τὸ ὑπηρεσιακὸ καθεστῶς τῶν ὑπαλλήλων Δημοσίου-Ν.Π.Δ.Δ.) τοῦ νόμου ὑπάγονται οἱ ὑπάλληλοι - θρησκευτικοὶ λειτουργοὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν νομικῶν προσώπων, Π.Ι.Ε.Τ., τῶν λοιπῶν ἐκκλησιῶν, δογμάτων, γνωστῶν θρησκειῶν, πού ἐπιβαρύνουν τὸν Κρατικὸ Προϋπολογισμό (άρθρο 4 παρ. 1 περ. ζ΄ καὶ ἄρθρα 5-29)· διατηρεῖται τὸ ὑφιστάμενο σύστημα ἀξιολογήσεως τῶν κληρικῶν, ἐφ΄ ὅσον ἐκδοθεῖ σχετικὸ Π.Δ. ἐντὸς 2 μηνῶν ἀπὸ τὴ δημοσίευση τοῦ νόμου (άρθρο 7 παρ. 5).

26. *Κανονιστικὴ Απόφαση Ίεράς Συνόδου Ίεραρχίας τῆς Έκκλησίας τῆς Ελλάδος υπ΄ αριθμ. 4736/2758/7.10.2011* «Μετονομασία τῆς Ίεράς Μητροπόλεως Γλυφάδας» (ΦΕΚ Α΄ 234/04.11.-2011).

27. *Νόμος 4038/2012* (ΦΕΚ Α΄ 14/2.2.2012): παρατείνεται ἡ προθεσμία τοῦ ἄρθρου 7 παρ. 5 Ν. 4024/2011 γιὰ 3 μῆνες ἀπὸ τὴ δημοσίευση τοῦ Ν. 4038/2012 (άρθρο 1 παρ. 12).

28. *Νόμος 4056/2012* (ΦΕΚ Α' 52/12.3.2012): απαγορεύονται κάθε είδους κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις πλησίον Μοναστηρίων με αυξημένη επισκεψιμότητα και άλλους αντίστοιχους χώρους (άρθρο 5 παρ. 1).

29. *Π.Δ. 26/2012* «Κωδικοποίηση σ' ενιαίο κείμενο των διατάξεων της νομοθεσίας για την έκλογή βουλευτών» (ΦΕΚ Α' 57/15.3.2012): θρησκευτικοί λειτουργοί και μοναχοί δέν μπορούν να διοριστούν αντιπρόσωποι συνδυασμών και υποψηφίων ή πληρεξούσιοι κομμάτων ή υποψηφίων και αναπληρωτές αντιπροσώπων (άρθρο 41).

30. *Νόμος 4061/2012* (ΦΕΚ Α' 66/22.3.2012): καταργείται η άδεια Υπουργού Γεωργίας (άρθρο 2 Ν. 3250/1924, Α' 324) για την έκδοση έκκλησιαστικών ακινήτων ως προς την έκταση πέραν των 250 τ.μ. (άρθρο 37 παρ. 1 περ. α').

31. *Νόμος 4075/2012* (ΦΕΚ Α' 89/11.4.2012): αὐτοῦργοι τοῦ ἀδικήματος μὴ καταβολῆς ασφαλιστικῶν εισφορῶν στό ΙΚΑ-ΕΤΑΜ στοὺς Ι. Ναοὺς θεωροῦνται τὰ μέλη τῶν ἐκκλησιαστικῶν συμβουλίων (άρθρο 25 παρ. 1 = ἄρθρο 1 παρ.7 περ. θ Α.Ν. 86/1967).

32. *Π.Δ. 53/2012* «Διατήρηση σέ ἰσχύ εἰδικοῦ συστήματος ἀξιολόγησης τῶν κληρικῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (ΦΕΚ Α' 105/30.4.2012)

33. *Νόμος 4093/2012* (ΦΕΚ Α' 222/12.11.2012): ἀνακαθορίζεται ὁ μισθός τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ τῶν Ἀνωτάτων Ἐκκλησιαστικῶν Ἀκαδημιῶν (άρθρο πρῶτο παρ. Γ ὑποπαρ. Γ.1 πέρ. 34)· ἀνακαθορίζεται ὁ μισθός τῶν Ἀρχιερέων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (άρθρο πρῶτο παρ. Γ ὑποπαρ. Γ.1 περ. 29)

34. *Νόμος 4111/2013* (ΦΕΚ Α' 18/25.1.2013): ὁ ἐκτός κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ λογαριασμός μέ τίτλο «Κεφάλαιο πρὸς πληρωμὴ μισθοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου» ἐντάσσεται στόν προϋπολογισμό τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καί Ἱεροσηκυσμάτων· οἱ ἀποδοχές τοῦ προσωπικοῦ τῶν Μητροπόλεων ἐντάσσονται στήν Ἐνιαία Ἀρχὴ Πληρωμῆς (άρθρο 13 παρ. 5).

35. *Νόμος 4115/2013* (ΦΕΚ Α' 24/30.1.2013): σύσταση 240 θέσεων ἱεροδιδασκάλων ἰσλαμικῆς θρησκείας γιὰ τὴ διδασκαλία τοῦ Κορανίου καί τῆς ἀραβικῆς γλώσσας σέ μουσουλμάνους μαθη-

τές τῆς Θράκης ἐντός ὠραρίου ἢ καί ἐκτός ὠραρίου στὰ μουσουλμανικά ἱεροσπουδαστήρια (άρθρο 53 παρ. 1 = ἄρθρο 36 Ν. 3536/2007).

36. *Νόμος 4122/2013* (ΦΕΚ Α' 42/19.2.2013): ἀναγνωρίζονται ὡς ἀρμοδίως ἐκδοθεῖσες οἱ οἰκοδομικές ἄδειες ἀπὸ τῆς καταργήσεως τοῦ Ο.Δ.Ε.Π. (13.10.1988) ἕως τὴν ἔναρξη ἰσχύος τοῦ Νόμου (άρθρο 25).

37. *Νόμος 4139/2013* (ΦΕΚ Α' 74/20.3.2013): ἐπιτρέπεται ἡ δημιουργία κέντρων ἀπεξάρτησης ἀπὸ οὐσίες σέ ἐκκλησιαστικούς φορεῖς (άρθρο 58 παρ. 3 περ. γ').

38. *Νόμος 4146/2013* (ΦΕΚ Α' 90/18.4.2013): τὰ ἀκίνητα τῶν Ν.Π.Δ.Δ. ἢ Ν.Π.Ι.Δ. τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης μποροῦν νὰ ὑπαχθοῦν στόν Ν. 3894/2010 («στρατηγικές ἐπενδύσεις» ἰδιωτῶν) (άρθρο 5 παρ. 4).

39. *Νόμος 4152/2013* (ΦΕΚ Α' 107/9.5.2013): ἐξαίρεση ἀπὸ τὸ Ἐνιαῖο Τέλος Ἀκίνητης Περιουσίας (Ε.Τ.Α.Α.) τῶν ἰδιοχρησιμοποιούμενων ἀπὸ θρησκευτικά νομικά πρόσωπα ἀκινήτων γιὰ τὴν ἐπιτέλεση λατρευτικοῦ, ἐκπαιδευτικοῦ, θρησκευτικοῦ καί κοινωφελοῦς ἔργου (άρθρο πρῶτο παρ. 7 περ. β').

40. *Κοινὴ Ὑπουργικὴ Ἀπόφαση (Οἰκονομικῶν - Παιδείας) 2/52141/ΑΥΕΠ/28.5.2013* (ΦΕΚ Β' 1370/6.6.2013): ἐξαιρεῖ τὰ θρησκευτικά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ἀπὸ τὴν ἐποπτεία τῆς Γενικῆς Γραμματείας Δημοσιονομικῆς Πολιτικῆς τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν καί τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ Ν. 3492/2006.

41. *Νόμος 4170/2013* (ΦΕΚ Α' 163/12.7.2013): ἐπιτρέπεται ἡ πολεοδομικὴ ὠρίμανση ἀκινήτων τῶν νομικῶν προσώπων τοῦ ἄρθρου 1 παρ. 4 τοῦ Ν. 590/1977 κατὰ τίς διατάξεις γιὰ τὰ ἀκίνητά του Δημοσίου (άρθρο 69 = ἄρθρο 17Β Ν. 3986/2011).

42. *Νόμος 4178/2013* (ΦΕΚ Α' 178/8.8.2013): ἐξαιροῦνται τῆς κατεδαφίσεως οἱ λατρευτικοὶ χώροι Ν.Π.Δ.Δ. τῶν γνωστῶν θρησκείων ἢ Βακουφίων Δυτ. Θράκης χωρὶς τὴν καταβολὴ παραβόλου καί εἰδικοῦ προστίμου (άρθρο 16)· ἰδρύεται Ὑπηρεσία Δομῆσεως (Υ.ΔΟΜ.) στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἀρμόδια γιὰ ἄδειες δομῆσεως σέ Ναοὺς, Μονές καί Ἐπισκοπεῖα, καί Κεντρικὸ Συμβούλιο Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχιτεκτονικῆς γιὰ τὴν γνωμοδότηση ἐπὶ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελε-

των· ή έγκριση δομήσεως εκδίδεται από την Δ.Ο.Κ.Κ. του Υ.Π.Ε.Κ.Α· οί ιδιωτικοί Ναοί και κάθε ορθόδοξος Ναός ή Μονή έτέρου κλήματος έντός του εδάφους της Έκκλησίας της Ελλάδος άδειοδοτούνται από τίς Υ.ΔΟΜ. των τοπικών Δήμων, μετά από άδεια του έπιχώριου Μητροπολίτη· επιτρέπεται ή σύνταξη πράξεων τακτοποιήσεως της κυριότητας (άρθρα 8 Ν. 3800/1957, 88 Α.Ν. 2200/1940, 62 Ν. 590/1977), προκειμένου νά εκδοθεί οικόδομική άδεια από τόν νόμιμο εκπρόσωπο του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου (άρθρο 53 = άρθρο 2 παρ. 2 Ν. 4030/2011).

43. *Νόμος 4179/2013* (ΦΕΚ Α' 175/8.8.2013): επιτρέπεται ή γιά τουριστικούς σκοπούς μίσθωση έως 99 έτη ακινήτων Ν.Π.Δ.Δ. και εκκλ. Ίδρυμάτων της Έκκλησίας της Ελλάδος και της Κρήτης, Μονών Αγ. Όρους και των Πατριαρχικών Μονών της Θεσσαλονίκης, Χαλκιδικής και Πάτου (άρθρο 23).

44. *Νόμος 4182/2013* (ΦΕΚ Α' 185/10.9.2013): συστήνεται κοινή ανώνυμη εταιρεία Δημοσίου και Ί. Αρχιεπισκοπής Αθηνών (Ανώνυμη Έταιρεία Άξιοποίησης Έκκλησιαστικής Ακίνητης Περιουσίας-Ε.Α.Ε.Α.Π.) γιά τήν αξιοποίηση ακινήτων της τελευταίας ή και άλλων Μητροπόλεων μέ εξ ήμισείας άπόληψη έσόδων των δύο εταιρών (άρθρο 83).

45. *Νόμος 4203/2013* (ΦΕΚ Α' 235/1.11.2013): Ειδικό τιμολόγιο Δ.Ε.Η. «Ύπηρεσιών Κοινωνικής Άλληλεγγύης» γιά τά Ν.Π.Δ.Δ. προνοιακού χαρακτήρα, εκκλησιαστικά - φιλανθρωπικά ιδρύματα, ειδικά πιστοποιημένους, φορείς ιδιωτικού δικαίου μή κερδοσκοπικού χαρακτήρα (άρθρο 17 παρ. 6 = άρθρο 58Α Ν. 4002/2011).

46. *Νόμος 4213/2013* (ΦΕΚ Α' 261/9.12.2013): παραχώρηση χρήσης ακινήτου στην Ί. Μονή Αγ. Ίωάννου Θεολόγου Βερίνου Άχαΐας (άρθρο 15).

47. *Υ.Α. (Ύφ.ΠΕΚΑ) Δ5/ΗΛ/Β/Φ.1.21/οικ. 23824/23.12.2013* «Κριτήρια και διαδικασία ένταξης σέ ειδικό «Τιμολόγιο Ύπηρεσιών Άλληλεγγύης» (ΦΕΚ Β' 3274/23.12.2013).

48. *Νόμος 4223/2013* (ΦΕΚ Α' 287/31.12.2013): απαλλάσσονται του Ένιαίου Φόρου Ακίνητης Ίδιοκτησίας τά ακίνητα των θρησκευτικών νομικών προσώπων πού χρησιμοποιούνται από τά ίδια γιά σκοπούς λατρευτικούς, θρησκευτικούς

και κοινωφελείς, καθώς και όλα τά ακίνητα των Ί. Μονών του Αγίου Όρους, κείμενα έντός ή εκτός αυτού· ό συμπληρωματικός ΕΝ.Φ.Ι.Α. γιά τά μή απαλλασσόμενα ακίνητα των θρησκευτικών νομικών προσώπων είναι 2,50 (άρθρο 3 παρ. 1 περ. στ. α-β).

49. *Νόμος 4235/2014* (ΦΕΚ Α' 32/11.2.2014): παροχή ενιαύσιας προθεσμίας γιά δημοσίευση μή δημοσιευθεισών στο Φ.Ε.Κ. πράξεων διορισμών (πού εκδόθηκαν έως τό 2010) ύπηρετούντων κληρικών της Έκκλησίας της Ελλάδος, Έκκλησίας της Κρήτης, Ί. Μητροπόλεων Δωδεκανήσου, μέ αναδρομική ισχύ (άρθρο 68 παρ. 1 ύποπαρ. 1)· οί Μουφτείες Δυτ. Θράκης αναγνωρίζονται ως δημόσιες ύπηρεσίες έπιπέδου Γενικής Διεύθυνσης (άρθρο 68 παρ. 1 ύποπαρ. 2) τά Ν.Π.Δ.Δ. - Ν.Π.Ι.Δ. της Έκκλησίας της Ελλάδος, της Κρήτης, Ί. Μ. Δωδεκανήσου, Ίσραηλιτικές Κοινότητες, Όργανισμός Περιθάλψης και Αποκαταστάσεως Ίσραηλιτών Ελλάδος, Πατριαρχικές Μονές, Π.Ι.Ι.Ε.Τ. έξαιρούνται από τίς διατάξεις γιά τό Δημόσιο Τομέα και τή Γενική Κυβέρνηση ως πρós τήν όργάνωση, διοίκηση, έν γένει περιορισιακή και λογιστική διαχείρισή τους, εκτός έάν ειδική διάταξη προβλέπει τήν ύπαγωγή τους (άρθρο 68 παρ. 1 ύποπαρ. 3), αναγνωρίζεται ή ιδιότητα των εκκλ. Ίδρυμάτων, Ί. Προσκυνημάτων και εκκλ. Μουσείων ως Ν.Π.Ι.Δ· περιορισίες από διαθήκη ή δωρεά μέ κοινωφελή σκοπό, πού διαχειρίζονται οί παραπάνω φορείς έξαιρούνται από τόν Ν. 4182/2013, εφαρμόζονται μόνον οί διατάξεις γιά τήν άλλαγή σκοπού· δίνεται προθεσμία ένός έτους γιά τήν προσαρμογή των ύφισταμένων Κανονισμών Ίδρυμάτων (άρθρο 68 παρ. 1 ύποπαρ. 4, 5.α, 5.β)· αντικαθίσταται ή νομοθετική έξουσιοδότηση του άρθρου 46 παρ. 2 του Ν. 590/1977 (άρθρο 68 παρ. 1 ύποπαρ. 6)· τά εκκλησιαστικά Ν.Π.Δ.Δ. μπορούν νά ιδρύουν εταιρείες, χωρίς τήν συμμετοχή κερδοσκοπικών Ν.Π.Ι.Δ. ή ιδιωτών (άρθρο 68 παρ. 1 ύποπαρ. 7) γιά τήν ίκανοποίηση φιλανθρωπικών ή μορφωτικών σκοπών επιτρέπεται ή δωρεά εκκλησιαστικών ακινήτων, ακινήτων του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. ή Ο.Τ.Α., ή ή δωρεά ακινήτου γιά τήν άνέγερση ή λειτουργία Μονής, Ναού ή Ίπισκο-

πείου ή μεταξύ έκκλησιαστικῶν νομικῶν προσώπων καί ἀπαλλάσσονται τῶν τελῶν μεταγραφῆς (ἄρθρο 68 παρ. 1 ὑποπαρ. 8. α) καθιερώνεται οἰονεὶ καθολικὴ διαδοχὴ ἐπὶ τῆς περιουσίας προϋπαρχόντων έκκλησιαστικῶν νομικῶν προσώπων ἀπὸ τίς Ἱ. Μητροπόλεις καί Ἐνορίες, πού ἐδρεύουν στήν ἴδια ἐδαφικὴ περιφέρεια, ἢ περιουσία τούς καταγράφεται ἀτελῶς σέ μονομερῆ συμβολαιογραφικὴ πράξη (ἐκθεση ἀπογραφῆς), ἢ ὅποια μπορεῖ νά συντάσσεται καί γιὰ περιουσίες διαλελυμένων Μονῶν, Ναῶν (ἄρθρο 68 παρ. 1 ὑποπαρ. 8. β) τὰ έκκλησιαστικά Ν.Π.Δ.Δ. μποροῦν νά παραχωροῦν δικαίωμα ἐπιφάνειας στὰ ἀκίνητά τους (ἄρθρο 68 παρ. 1 ὑποπαρ. 9).

50. *Νόμος 4237/2014* (ΦΕΚ Α' 36/12.2.2014): ἐξαιροῦνται τῆς κατεδαφίσεως καί οἱ βοηθητικοὶ ὑποστηρικτικοὶ χώροι τῶν λατρευτικῶν χώρων Ν.Π.Δ.Δ. τῶν γνωστῶν θρησκευτῶν ἢ Βακουφίων Δυτ. Θράκης χωρὶς τὴν καταβολὴ παραβόλου καί εἰδικοῦ προστίμου (ἄρθρο 10 = ἄρθρο 16 παρ. 1 πέρ. δ' Ν. 4178/2013).

51. *Νόμος 4254/2014* (ΦΕΚ Α' 85/7.4.2014): σέ προγράμματα στηρίξεως ἀστέγων ἀπὸ πόρους τοῦ πρωτογενοῦς πλεονάσματος Γεν. Κυβερνήσεως ἔτους 2013 μετέχουν καί τὰ έκκλησιαστικά φιλανθρωπικά ἰδρύματα, φορεῖς τῆς Ἐκκλησίας (ἄρθρο πρῶτο παρ. Α ὑποπαρ. Α.2 = ἄρθρο 29 παρ. 9 Ν. 4052/2012).

52. *Νόμος 4258/2014* (ΦΕΚ Α' 94/14.4.2014): σύσταση Ἑπιτελείου Δομῆσεως (Υ.ΔΟΜ.) στήν Ἐκκλησία τῆς Κρήτης ἀρμόδια γιὰ Ἐπισκοπεῖα, Μονές καί Ἐνορίες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης καί τῶν Μητροπόλεων τῆς Δωδεκανήσου (ἄρθρο 12, ἢ ρύθμιση εἶναι παρόμοια μέ τοῦ ἄρθρου 53 Ν. 4178/2013).

53. *Υ.Α. (Ἀγροτικῆς Ἀνάπτυξης) 1355/64593/-16.5.2014* «Καθορισμός τύπου παραχωρητηρίων» τῆς παραγράφου 7 τοῦ ἄρθρου 22 τοῦ Ν. 4061/2012, ὅπως προστέθηκε μέ τὴν παράγραφο 9 τοῦ ἄρθρου 37 τοῦ Ν. 4235/2014 (ἸΑ 32)» (ΦΕΚ Β' 1311/22.5.2014).

54. *Νόμος 4218/2013* (ΦΕΚ Α' 268/10.12.2013): ἐπιτρέπονται οἱ μισθώσεις ἔργου στὸ προσωπικό τοῦ Ἰδρύματος Ποιμαντικῆς Ἐπιμόρφωσης τῆς Ἱ. Α. Ἀθηνῶν (ἄρθρο ἔκτο παρ. 1 ὑποπαρ. 1) προσ-

τίθενται οἱ Ἱ. Μητροπόλεις Κρήτης, Δωδεκανήσου, Πατριαρχικῆς Μονῆς στὰ έκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα πού ἐξαιροῦνται τῶν διατάξεων γιὰ τὴν ὑποχρεωτικὴ τήρηση τῶν ἀποθεματικῶν στήν ΤτΕ καί ἐπένδυση σέ ὁμόλογα Δημοσίου (ἄρθρο ἔκτο παρ. 1 ὑποπαρ. 2 = 38 παρ. 7 Ν. 3986/2011)· οἱ κληρικοὶ τῶν Ἱ. Μητροπόλεων τῆς Κρήτης ἐξαιροῦνται τοῦ συστήματος ἀξιολογήσεως τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων (ἄρθρο ἔκτο παρ. 1 ὑποπαρ. 3. α) οἱ Κανονισμοὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης γιὰ τὸ καθεστὸς τῶν κληρικῶν τῆς ἐφαρμόζονται ἀναλόγως στοὺς κληρικούς τῶν Ἱ. Μητροπόλεων τῆς Δωδεκανήσου καί τῆς Πατριαρχικῆς Ἐξαρχίας τῆς Πάτμου (ἄρθρο ἔκτο παρ. 1 ὑποπαρ. 3.β).

55. *Νόμος 4283/2014* (ΦΕΚ Α' 189/10.09.2014): μοριοδότηση ἐκπαιδευτικῶν Ἀθωνιάδας καί Πατμιάδας Σχολῆς (ἄρθρο 4Α)· πίνακες προσλήψεως ἐκπαιδευτικῶν στὰ έκκλησιαστικά γυμνάσια - λύκεια (ἄρθρο 9 παρ. 3) προστίθενται καί οἱ κληρικοὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης καί τῶν Ἱ. Μητροπόλεων τῆς Δωδεκανήσου στὸ ἄρθρο 68 παρ. 1 ὑποπαρ. 1 Ν. 4235/2014 καί παρατείνεται ἡ ἰσχὺς του μέχρι 31.12.2014 (ἄρθρο 17)· δέν ὑποχρεοῦνται σέ ὑποβολὴ δήλωσης εἰσοδήματος οἱ συνταξιούχοι μοναχοὶ μέ καθαρὸ ποσὸ συντάξεως ὄχι ἄνω τῶν 9.500 εὐρώ (ἄρθρο 22 παρ. 2)· οἱ Μονές τοῦ Ἁγ. Ὁρους ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὴν ὑποχρέωση ὑποβολῆς δηλώσεως Ε9, καταβολῆς τελῶν χαρτοσήμου, παρακρατήσεως καί ἀποδόσεως φόρου μισθωτῶν ὑπηρεσιῶν καί φόρου εἰσοδήματος, ἀλλὰ οἱ ἀντισυμβαλλόμενοί τους (ἄρθρο 22 παρ.1,3,4).

56. *Νόμος 4301/2014* (ΦΕΚ Α' 223/7.10.2014): ἐπιτρέπεται ἡ σύσταση θρησκευτικῶν νομικῶν προσώπων κάθε θρησκείας καί δόγματος ὡς Ν.Π.Ι.Δ. (δέν ἀφορᾶ σέ Μουφτεῖες Δυτ. Θράκης, Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητες, ὀρθόδοξες κοινότητες, πού ἔχουν κοινωνία μέ τὴν Μ.Χ.Ε.) καί ἡ ἐγγραφή τους σέ βιβλία Θρησκευτικῶν νομικῶν προσώπων μέ ἀπόφαση ἐκουσίας δικαιοδοσίας τοῦ Μονομελοῦς Πρωτοδικείου· προϋπόθεση εἶναι ἡ ὑποβολὴ αἰτήσεως ἀπὸ 300 ἄτομα καί τὸ θρησκευτικὸ λειτουργοῦ τους· οἱ θρησκευτικοὶ λειτουργοὶ καταγράφονται· τὰ θρησκευτικά νομικά πρόσωπα δι-

καιούνται να ιδρύουν όπουδήποτε στην επικράτεια χώρους λατρείας (άρθρα 1-12)· αναγνωρίζονται εκ του νόμου ως εκκλησιαστικό Ν.Π.Ι.Δ. ή Ίερά Σύνοδος τής Καθολικής Ίεραρχίας και οι εκεί απαριθμούμενες Ίπισκοπές, Ίνορίες, Μονές και θρησκευτικές κοινότητες ως θρησκευτικά Ν.Π.Ι.Δ. και έγγραφονται με αίτησή τους και ασχέτως αριθμού μελών στα βιβλία θρησκευτικών νομικών προσώπων εντός έτους (άρθρο 13)· οι θρησκευτικοί λειτουργοί τους καταγράφονται σε Μητρώο θρησκευτικών νομικών προσώπων και λειτουργών (άρθρο 14)· επεκτείνονται στην Ίκκλησία τής Κρήτης και τίς Ί. Μητροπόλεις τής Δωδεκανήσου οι ρυθμίσεις του άρθρου 68 παρ. 1 του Ν. 4235/2014 (άρθρα 19, 21, 22)· μετονομάζονται ανώτατες και ανώτατες εκκλησιαστικές σχολές, γυμνάσια και λύκεια (άρθρο 20)· επιτρέπεται ή μετάταξη θεολόγων εκπαιδευτικών σε Ί. Μητροπόλεις (άρθρο 24)· ή σύσταση Ί. Μονών, Ίησυχαστηρίων και Ίενοριών τής Ίκκλησίας τής Ελλάδος ή τής Κρήτης, χωρίς δημοσιευμένη στο Φ.Ε.Κ. πράξη ίδρύσεως, γίνεται με διαπιστωτική πράξη τής Δ.Ι.Σ. ή τής Ίπαρχιακής Συνόδου (άρθρο 25)· ο Πρόεδρος του Π.Ι.Ι.Ε.Τ. έχει δικαίωμα ψήφου κατά την έπιλογή του Άντιπροέδρου και Γενικού Γραμματέα μεταξύ των μελών τής Διοικούσας Ίπιτροπής· τό Π.Ι.Ι.Ε.Τ. παύει να έξαιρείται από τίς διατάξεις περί Ίκκλ. Ίδρυμάτων και Προσκυνημάτων του Ν. 590/1977, χωρίς να καταργείται ο Ν. 349/1976 (άρθρα 26, 51 παρ. 6) Κανονισμοί έκκλ. Ίδρυμάτων ή Ί. Προσκυνημάτων, Κανονισμοί Ί. Μονών δημοσιευμένοι στο Δελτίο «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» και όχι στο Φ.Ε.Κ. δύναται να δημοσιευθούν εντός έτους στο Φ.Ε.Κ. με αναδρομική ισχύ, εάν δημοσιεύθηκαν στο Φ.Ε.Κ. άρχει ή δημοσίευση αυτή (άρθρο 27)· συνιστάται στο Ίπουργείο Παιδείας Ίποπτικό Συμβούλιο Μουσουλμανικών Ίεροσπουδαστηρίων Θράκης (28)· οι πέντε κενές προσωποπαγείς Μητροπόλεις του άρθρου 12 του Ν. 1951/1991 καταργούνται και μονιμοποιείται ή Μητρόπολη Γουμενίσσης (άρθρο 44)· και οι χώροι λατρείας των εκκλησιαστικών Ν.Π.Ι.Δ. του Ν. 590/1977 με τούς βοηθητικούς τους χώρους έξαιρούνται από την κατεδάφιση χωρίς παράβολο και ειδικό πρόστιμο· οι Ναοί έξαι-

ρούνται από τά ανταποδοτικά τέλη (άρθρο 46)· ή Δ.Ι.Σ. έχει άρμοδιότητα καθορισμού τής συγκροτήσεως των Μητροπολιτικών Συμβουλίων με Κανονισμό τής (άρθρο 51 παρ. 1)· εκτός από τούς Ναούς και οι περιουσίες των διαλελυμένων ή διαλυόμενων Μονών άνήκουν στίς Ί. Μητροπόλεις ή στίς ανασυνιστώμενες Μονές ή στίς Μονές, πού απέκτησαν ως μετόχια τίς διαλελυμένες (άρθρο 51 παρ. 2)· οι έσωτερικοί κανονισμοί των Μονών και των Ίησυχαστηρίων έγκρίνονται από την Δ.Ι.Σ. (άρθρο 51 παρ. 3)· αναδιατυπώνεται ή παρ. 3.β του άρθρου 47 (άρθρο 51 παρ. 4-5)· τά διατάγματα διαχωρισμού μοναστηριακής περιουσίας σε έκτέλεση του Ν. 4684/1930 και οι Πίνακες καταγραφής περιουσίας τής από 26.9.1952 Συμβάσεως μεταξύ Δημοσίου και Ίκκλησίας αποτελούν τίτλο ιδιοκτησίας εκ του νόμου (άρθρο 51 παρ. 7)· ή έπιλογή καθηγητών τής Άθωνιάδας Άκαδημίας υπόκειται στην έγκριση τής Ίεράς Ίπιστασίας, ή όποια δέν υποχρεούται σε ειδική αίτιολογία (άρθρο 52 παρ. 1)· μετέχει άνευ ψήφου εκπρόσωπος τής Ίκκλησίας τής Ελλάδος στο Πολυμελές Συμβούλιο τής Ριζαρείου Σχολής (άρθρο 52 παρ. 2).

57. *Νόμος 4315/2014* (ΦΕΚ Α΄ 269/24.12.2014): επιτρέπεται εντός οικισμού πρό του 1923 και εντός οικισμών μέχρι 2.000 κατοίκων ή άνέγερση Ίερών Ναών νομικών προσώπων του Ν. 590/1977 με καθ΄ ύψος υπέρβαση αυτών και με ανώτατο όριο τά 15 μέτρα κατόπιν σχετικής άδειας του Ίπουργού Περιβάλλοντος, Ίνέργειας και Κλιματικής Άλλαγής (άρθρο 10 παρ. 7)· επιτρέπεται ή επέμβαση σε δημόσιες δασικές εκτάσεις όρισμένων κατηγοριών για την κατασκευή Ίερών Ναών και παντός είδους Μονών, μετοχιών αυτών ή Ίησυχαστηρίων (άρθρο 12 παρ. 3 = άρθρο 57 παρ. 1 Ν. 998/1979)· επιτρέπεται ή διατήρηση Ίερών Ναών εντός δασών, δασικών εκτάσεων και όρισμένων κατηγοριών δημόσιων εκτάσεων επί μία τριετία, έφ΄ όσον ληφθούν οι άδειες επέμβασης, έγκρίσεις περιβαλλοντικών όρων ή άδεια δομήσεως (άρθρο 12 παρ. 7 = άρθρο 52 παρ. 7 Ν. 4280/2014)

58. *Νόμος 4316/2014* (Α΄ 270/24.12.2014): Τακτικοί υπάλληλοι και υπάλληλοι ιδιωτικού δικαίου άορίστου χρόνου δημοσίων ύπηρεσιών και νο-

μικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου, πού κατέχουν ὀργανικές θέσεις καί εἶναι σύζυγοι θρησκευτικῶν λειτουργῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (ιερέων καί διακόνων) πού ὑπηρετοῦν ὡς διδάσκαλοι ἢ καθηγητές στήν πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια καί τριτοβάθμια ἐκπαίδευση, ἐπιτρέπεται νά ἀποσπῶνται, κατά

παρέκκληση τῶν ἰσχυουσῶν διατάξεων, σέ ὑπηρεσίες τοῦ στενοῦ δημοσίου τομέα κατά προτεραιότητα καί σέ περίπτωση ἔλλειψης ὑπηρεσιακῶν ἀναγκῶν σέ ὑπηρεσίες τοῦ εὐρύτερου δημοσίου τομέα, στήν περιοχὴ πού ὑπηρετεῖ ὁ σύζυγός τους (ἄρθρο 72 παρ. 2 = ἄρθρο 21 παρ. 1 Ν. 2946/-2001).

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Κανονισμός 263/2014
Περί συγκροτήσεως, αρμοδιοτήτων και λειτουργίας
των Μητροπολιτικών Συμβουλίων
των Ί. Μητροπόλεων της Έκκλησίας της Ελλάδος

Η ΔΙΑΡΚΗΣ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έχουσα υπ' όψει:

1. Τό άρθρον 35 του Ν. 590/1977 (Α' 146), όπως αντικαταστάθη διά του άρθρου 51 παρ. 1 του Ν. 4301/2014 (Α' 223),

2. Τήν ανάγκην διαρρυθμίσεως των αρμοδιοτήτων των Μητροπολιτικών Συμβουλίων υπό την ισχύν του Ν. 590/1977,

3. Τήν από 9.12.2014 Απόφασιν της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου, ψηφίζει τόν υπ' αριθμ. 263/2014 Κανονισμόν έχοντα ως κατωτέρω:

Κανονισμός 263/2014
 περί συγκροτήσεως, αρμοδιοτήτων και λειτουργίας
 των Μητροπολιτικών Συμβουλίων
 των Ί. Μητροπόλεων της Έκκλησίας της Ελλάδος

Άρθρον 1

Τεκμήριον αρμοδιότητος

Τά Μητροπολιτικά Συμβούλια έχουν μόνον τας απαραίτητους εις τόν παρόντα Κανονισμόν ή εις άλλους Κανονισμούς ή νόμους αρμοδιότητος. Άπασαι αι λοιπαί αρμοδιότητες διοικήσεως, διαχειρίσεως και εκπροσωπήσεως της Ιεράς Μητροπόλεως ή περί τήν εποπτείαν επί των Ένοριών, Μονών και Ήσυχαστηρίων ανήκουν εις τόν επικώριον Μητροπολίτην, υπέρ των αρμοδιοτήτων του οποίου όμιλεί τό τεκμήριον της αρμοδιότητος.

Άρθρον 2

Συγκρότησις

1. Παρά τή Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών και έκαστη Ιερά Μητροπόλει συνιστάται Μητροπολιτικόν Συμβούλιον, αποτελούμενον α) έκ του οικείου Αρχιερέως, ως Προέδρου, ή του νομίμου αυτού αναπληρωτού, β) ενός δικηγόρου, μέλους του Δικηγορικού Συλλόγου της περιφερείας της οικείας Ί. Μητροπόλεως ή συνταξιούχου δικαστικού λειτουργού και γ) ενός κατόχου πτυχίου ή μεταπτυχιακού τίτλου Σχολής Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. της ήμεδαπής μέ κατεύθυνσιν οικονομικών επιστημών ή ισότημου πτυχίου αντίστοιχης ειδικότητος της ήλληδοπαής, άμφοτέρων των ως άνω όριζομένων μετά των αναπληρωτών αυτών

υπό του Αρχιερέως, δ) δύο ήφημερίων και δύο εκκλησιαστικών συμβούλων όριζομένων μετά των αναπληρωτών των υπό του επικώριου Μητροπολίτου έκ των ήφημερίων και των εκκλησιαστικών συμβούλων έξ οιασδήποτε των Ένοριών της Μητροπόλεως. Δέν άπαγορεύεται τά μέλη του Συμβουλίου νά κατέχουν θέση δημοσίου υπαλλήλου ή δημοσίου λειτουργού. Άπαγορεύεται ό διορισμός συμβούλων συγγενών προς ήλληλους και προς τόν Μητροπολίτην ή τόν νόμιμον αναπληρωτήν του μέχρι και του τεάρτου βαθμού έξ αίματος ή και του τρίτου έξ άγχιστείας.

2. Διά τήν νόμιμον συγκρότησιν του Μητροπολιτικού Συμβουλίου άπαιτείται ό όρισμός άπάντων των ήπιλεγομένων μελών του δι' αντίστοιχου πράξεως συγκροτήσεως έκδομένης υπό του Μητροπολίτου. Ό όρισμός του ίδιου προσώπου υπό πλείονες της μίας ιδιότητος δέν ήπιτρέπεται εις τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον.

3. Η τυχόν κατά παράνομον τρόπον κτήσις της ιδιότητος, υπό τήν όποίαν κάποιος όρίζεται μέλος Μητροπολιτικού Συμβουλίου δέν ήπηρεάζει τήν νομιμότητα της συγκροτήσεως του Συμβουλίου, έως τήν δικαστικήν άκύρωσιν ή ανάκλησιν του διορισμού του.

4. Τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον δύναται νά ήλιουργήσιν, όχι πέραν του έξαμήνου, άκόμα και εάν ένια των μελών του έκλείψουν ή άποχωρήσουν δι' όποιονδήποτε λόγον ή άπολήσουν τήν ιδιότητα βάσει της όποι-ας ώρισθησαν, έφ' όσον, κατά τας συνεδριάσεις του Συμβουλίου, τά λοιπά μέλη ήπαρκούν διά τήν ύπαρξιν νομίμου άπαρτίας. Άπαιτείται πάντοτε όμως ή παρουσία του Προέδρου ή του νομίμου αναπληρωτού του διά τήν νομιμότητα της συνεδριάσεως.

5. Η θητεία των μελών του Μητροπολιτικού Συμβουλίου είναι τριετής και δύναται νά άνανεούται κατά τήν πνευματικήν κρίσιν του επικώριου Μητροπολίτου. Η θητεία του Μητροπολιτικού Συμβουλίου παρατείνεται αυτοδικαίως, και κατόπιν ήήξεως του ώρισμένου χρόνου της, μέχρις έκδόσεως νέας άποφάσεως συγκροτήσεως του Μητροπολιτικού Συμβουλίου. Η αντικατάστασις μέλους πρό της ήήξεως της θητείας του είναι δυνατή μόνον διά λόγον αναγόμενον εις τήν άσκησιν των καθηκόντων του, ό όποιος και πρέπει νά βεβαιούται εις τήν σχετικήν πράξιν.

6. Χρέη γραμματέως του Μητροπολιτικού Συμβουλίου εκτελεί κληρικός της Μητροπόλεως ή εκκλησιαστικός υπάλληλος οριζόμενος υπό του Μητροπολίτου.

7. Η Ή. Μητρόπολις τηρεί βιβλίον αποφάσεων Μητροπολιτικού Συμβουλίου, εις τό όποϊόν καταχωρίζονται αι αποφάσεις.

8. Τάς αποφάσεις του Μητροπολιτικού Συμβουλίου εκτελεί καί γνωστοποιεί δι' έγγράφων του ό Πρόεδρος αυτού ή ό νόμιμος αναπληρωτής του.

Άρθρον 3 Συνεδριάσεις

1. Τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον συνεδριάζει εις τήν έδραν της Ήρας Μητροπόλεως. Τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον προσκαλείται εις συνεδριάσιν υπό του Προέδρου ή του νομίμου αναπληρωτού του.

2. Τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον συγκαλείται τακτικώς μίαν φοράν ανά δίμηνον καί έκτάκτως όσάκις κρίνη ό Πρόεδρος του. Η σύγκλησις του Μητροπολιτικού Συμβουλίου προς συνεδριάσιν είναι υποχρεωτική, εάν τό έν τρίτον (1/3) τουλάχιστον του συνόλου των μελών του τό ζητήσουν έγγράφως από τον Πρόεδρον, προσδιορίζοντα καί τό προς συζήτησιν θέμα.

3. Τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον συνεδριάζει νομίμως όταν μετέχουν, ως τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη, πλείονα του ήμίσεος αριθμού των διορισμένων μελών, εις τά όποϊα περιλαμβάνεται άπαραιτήτως ό Πρόεδρος ή ό νόμιμος αναπληρωτής του (άπαρτία). Η άπαρτία πρέπει νά ύφίσταται καθ' όλην τήν διάρκειαν της συνεδριάσεως. Εάν, κατά τήν πρώτην συνεδριάσιν, διαπιστωθή έλλειψις άπαρτίας, τό όργανον καλείται έκ νέου εις συνεδριάσιν, ή όποϊα πραγματοποιείται τό ένωρίτερον κατόπιν είκοσι τεσσάρων (24) ώρών, εις τόν αυτόν τόπον καί μέ τήν αυτήν ήμερησίαν διάταξιν. Κατά τήν δευτέραν συνεδριάσιν, ύπάρχει άπαρτία, εάν μετέχουν μέλη, τά όποϊα παριστούν τουλάχιστον τό έν τρίτον (1/3) του συνόλου των διορισμένων μελών του.

4. Ο Πρόεδρος καθορίζει τήν ήμέραν, τήν ώραν καί τόν τόπον των συνεδριάσεων καί καλεί τά μέλη νά συμμετάσχουν. Η πρόσκλησις, ή όποϊα περιλαμβάνει τήν ήμερησίαν διάταξιν, γνωστοποιείται, υπό του γραμματέως, προς τά μέλη του Συμβουλίου τουλάχιστον σαράντα όκτώ (48) ώρας πρό της συνεδριάσεως, δύναται δέ νά γίνη καί μέ τηλεφώνημα, τηλεγράφημα, τηλεομοιοτυπία ή έτερον πρόσφορον μέσον επικοινωνίας, έφ' όσον τό γεγονός τουτο άποδεικνύεται διά σχετικής σημειώσεως εις τό βιβλίον συνεδριάσεων του Μητροπολιτικού Συμβουλίου, ή όποϊα πρέπει νά φέρη χρονολογίαν καί τήν υπογραφήν του γραμματέως, ό όποϊός διενήργησε τήν πρόσκλησιν. Η προθεσμία δύναται, εις περίπτωσιν κατεπίγοντος, νά συντμηθή.

5. Πρόσκλησις των μελών του Μητροπολιτικού Συμβουλίου δέν άπαιτείται όταν αι συνεδριάσεις γίνωνται εις

τακτίν ή τακτάς ήμερομηνίας, αι όποϊαι έχουν ρητώς όρισθεί δι' αποφάσεως του Μητροπολιτικού Συμβουλίου ή του επικωρίου Μητροπολίτου, της όποϊας έχουν λάβει γνώσιν τά μέλη του Συμβουλίου διά της συμμετοχής των εις τήν οικείαν συνεδριάσιν ή κατ' άλλον τρόπον. Πρόσκλησις δέν άπαιτείται, όταν μέλος έχει δηλώσει, πρό της συνεδριάσεως, κώλυμα συμμετοχής ή όταν τό κώλυμα τουτο είναι γνωστόν εις τόν Πρόεδρον του Μητροπολιτικού Συμβουλίου.

6. Εάν κατά τήν συνεδριάσιν άπουσιάση μέλος μη προσκληθέν, ή συνεδριάσις είναι παράνομος. Τό αυτό ισχύει άκόμη καί εάν, αντί του μη προσκληθέντος μέλους, είχε μετάσχει τό αντίστοιχον αναπληρωματικόν μέλος. Άν υπήρξαν πλημμέλειαι ως προς τήν κλήτευσιν μελών, τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον συνεδριάζει νομίμως, εάν τό μέλος τουτο είναι παρόν καί δέν αντιλήγη διά τήν πραγματοποίησιν της συνεδριάσεως.

7. Η νομιμότης της συνθέσεως του Μητροπολιτικού Συμβουλίου δέν έπηρεάζεται έκ της τυχόν έναλληλαγής των μετεχόντων μελών εις διαδοχικάς συνεδριάσεις.

8. Η ήμερησία διάταξις συντάσσεται από τον Πρόεδρον. Επί των θεμάτων της ήμερησίας διατάξεως ή εισήγησις γίνεται υπό του Προέδρου ή του γραμματέως.

9. Αντικείμενον της συνεδριάσεως είναι μόνο τά θέματα της ήμερησίας διατάξεως. Κατ' έξαιρέσιν, δύναται νά συζητηθοϋν καί θέματα έκτός ήμερησίας διατάξεως, αν είναι παρόντα άπαντα τά μέλη καί συμφωνοϋν διά τή συζήτησίν των.

10. Αι συνεδριάσεις δέν είναι δημόσιαι, έκτός εάν τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον αποφασίση άλλως. Η κατά τή συζήτησιν παρουσία προσώπων, πλίν των μελών καί του γραμματέως ή των τυχόν ειδικώς οριζόμενων εις τόν νόμον ή έτέρους Κανονισμούς της Ήρας Συνόδου προσώπων, δέν επιτρέπεται. Κατά τās συνεδριάσεις του Μητροπολιτικού Συμβουλίου δύναται νά προσκαλοϋνται καί μη μέλη του Συμβουλίου, έφ' όσον δικαιούνται άκροάσεως ή τό Συμβούλιον επιθυμεί τήν παροχήν πληροφοριών ή συμβουλών ή έξηγήσεων, τά όποϊα όμως άποχωροϋν πρό της έναρξεως της συζήτησεως καί της ψηφοφορίας επί του θέματος μεταξύ των μελών του Συμβουλίου.

11. Εάν τό Συμβούλιον αποφασίση τήν διεξαγωγήν δημοσίας συνεδριάσεως, ανακοινοϋται έγκαίρως, καί πάντως πρό τουλάχιστον σαράντα όκτώ (48) ώρών ό τόπος καί ό χρόνος της συνεδριάσεως, διά προσφόρου τρόπου, ώστε νά καθίσταται δυνατή ή προσέλευσις καί ή παρουσία των ενδιαφερομένων. Η τήρησις της δημοσιότητας δέον νά βεβαιούται εις τό οικείον πρακτικόν.

12. Ο Πρόεδρος κηρύσσει τήν έναρξιν καί τήν λήξιν των συνεδριάσεων, διευθύνει τās εργασίας καί μεριμνά διά τήν εφαρμογήν των κειμένων διατάξεων καί τήν εύρυθμον λειτουργίαν του Μητροπολιτικού Συμβουλίου.

13. Τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον δύναται νά συνεδριάξῃ καί μέ τήν χρῆσιν ἠλεκτρονικῶν μέσων (τηλεδιάσκεψιν κ.λπ.) κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Προέδρου του. Κατά τās περιπτώσεις αὐτάς ἀναφέρονται εἰς τό πρακτικόν συνεδριάσεως τό ἠλεκτρονικόν μέσον τηλεδιάσκεψεως καί ὁ τόπος τῆς συνεδριάσεως διά καθέν μέλος τοῦ Συμβουλίου.

ἄρθρον 4

Λήψις ἀποφάσεων

1. Αἱ ἀποφάσεις τῶν Μητροπολιτικῶν Συμβουλίων λαμβάνονται διά φανεράς ψηφοφορίας καί μέ τήν ἀπόλυτον πλειοψηφίαν τῶν παρόντων μελῶν. Ἐάν δέν καθίσταται δυνατός ὁ σχηματισμός τῆς πλειοψηφίας, ἡ ψηφοφορία ἐπαναλαμβάνεται ὡσότου σχηματισθεῖ ἀπόλυτος πλειοψηφία μέ τήν ὑποχρεωτικὴν προσχώρησιν, εἰς ἐκάστην ψηφοφορίαν, τῶν ὑποστηριζόντων τήν ἀσθενεστέραν γνώμην εἰς κάποιαν ἐκ τῶν ἐπικρατεστέρων. Εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, ἐάν ὑπάρξῃ ἰσοψηφία, ὑπερισχύει ἡ ψῆφος τοῦ Προέδρου. Τό μέλος, τό ὁποῖον ἀπέχει τῆς ψηφοφορίας ἢ δίδει λευκὴν ψῆφον, θεωρεῖται ὡς δίδον ἀρνητικὴν ψῆφον.

2. Ἐάν ἡ συζήτησις τῆς ὑποθέσεως διαρκεῖ πλείονας τῆς μίας συνεδριάσεως, ἡ ἀπόφασις λαμβάνεται ὑπὸ τῶν μελῶν, τὰ ὁποῖα μετέχουν εἰς τήν τελευταίαν συνεδρίασιν, ἀφοῦ προηγουμένως, τὰ μέλη, τὰ ὁποῖα δέν μετέσχον κατά τās προηγουμένας συνεδριάσεις, ἐνημερωθοῦν πλήρως ὡς πρὸς τὰ οὐσιώδη σημεῖα τῶν κατ' αὐτάς συζητήσεων. Ἡ ἐνημέρωσις δέον νά προκύπτῃ ἐκ δηλώσεως τῶν μελῶν αὐτῶν, ἢ ὁποῖα καί καταχωρίζεται εἰς τὰ πρακτικά.

3. Διά τās συνεδριάσεις τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου συντάσσεται πρακτικόν, εἰς τό ὁποῖον μνημονεύονται, ἰδίως, τὰ ὀνόματα καί ἡ ιδιότης τῶν παρισταμένων μελῶν, ὁ τόπος καί ὁ χρόνος τῆς συνεδριάσεως, τὰ συζητηθέντα θέματα μέ συνοπτικὴν ἀναφορὰν κατὰ τό περιεχόμενόν των, τὰ ἀποτελέσματα τῆς ψηφοφορίας καί αἱ ληφθεῖσαι ἀποφάσεις.

4. Εἰς τό πρακτικόν καταχωρίζονται τὰ ὀνόματα καί αἱ γνώμαι τῶν μειοψηφισάντων μελῶν.

5. Τὰ πρακτικά συνεδριάσεων ὑπογράφονται ὑπὸ τοῦ Προέδρου, τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου καί τοῦ γραμματέως. Ἡ ἄρνησις συνυπογραφῆς πρακτικοῦ ἀποτελεῖ λόγον διακοπῆς τῆς θτείας τοῦ μέλους, βεβαιοῦται εἰς τό τέλος τοῦ πρακτικοῦ ὑπὸ τοῦ γραμματέως καί ὑπογράφεται ὑπὸ τῶν λοιπῶν παρισταμένων.

ἄρθρον 5

Ἀρμοδιότητες

Τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον ἀσκει τās ἐξῆς ἀρμοδιότητας:

1. Ἐνορία καί λοιποὶ Ναοί

α) Ἐγκρίνει ἀπάσας τās ἀποφάσεις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων τῶν Ἐνοριῶν. Ἡ ἀπόφασις τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου ἐκδίδεται ἐντὸς διμήνου ἀπὸ

τῆς ὑποβολῆς τῆς πράξεως εἰς τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον. Παρελθούσης ἀπράκτου τῆς προθεσμίας αὐτῆς ἡ πράξις ἐκτελεῖται καί ἄνευ τῆς ἐγκρίσεως (ἄρθρον 12 παρ. 1 Κανονισμοῦ 8/1979).

β) Παρέχει σύμφωνον γνώμην περὶ τῆς ἰδρύσεως ἐνοριῶν ἢ συγχωνεύσεως ἢ καταργήσεως Ἐνοριῶν (ἄρθρον 36 παρ. 2 Κ.Χ.Ε.Ε.).

γ) Γνωμοδοτεῖ περὶ τῆς ἰδρύσεως κοιμητηριακῶν Ἱερῶν Ναῶν.

δ) Καθορίζει τὰ ὅρια τῶν νέων ἐνοριῶν καί τὰ ὅρια τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν Ἐνοριῶν, τροποποιεῖ τὰ ὅρια διά τῆς προσθήκης ἢ τῆς ἀφαιρέσεως ἀριθμοῦ ἐνοριῶν (ἄρθρον 36 παρ. 3 Κ.Χ.Ε.Ε., 3 παρ. 1 καί 11 Κανονισμοῦ 8/1979) καί ἐγκρίνει τās ἐκθέσεις ἀπογραφῆς τῆς ἀκινήτης περιουσίας Ἐνορίας (ἄρθρον 47 παρ. 3,β Κ.Χ.Ε.Ε.)

ε) Ἀποφασίζει περὶ τοῦ καθορισμοῦ τοῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ τῆς Ἐνορίας (ἄρθρον 36 παρ. 4 Κ.Χ.Ε.Ε.).

στ) Γνωμοδοτεῖ εἰς τās περιπτώσεις ἰδρύσεως νεκροταφείων (ἄρθρον 2 παρ. 1 ἀ.ν. 582/1968).

ζ) Γνωμοδοτεῖ ἐπὶ περιπτώσεων ἀπαλλοτριώσεως οἰκοπέδων ἢ ἀλλων χώρων πρὸς ἀνέγερσιν ἢ ἐπέκτασιν Ναῶν ἢ δημιουργίαν περιβάλλοντος χώρου πέριξ τῶν Ἱερῶν Ναῶν (ἄρθρον 2 παρ. 3 Κανονισμοῦ 8/1979).

η) Ἀσκει ἀπάσας τās εἰδικῶς προβλεπομένας ἀρμοδιότητας κατὰ τοὺς κατ' ἄρθρον 46 παρ. 2 Κ.Χ.Ε.Ε. ἐκδιδόμενους κανονισμοὺς διοικήσεως, ἐλέγχου, διαφυλάξεως καί καταγραφῆς λογιστικῆς διαχειρίσεως, ἀναθέσεως, ἐκπονήσεως καί διενέργειας ἔργων, μελετῶν, προμηθειῶν καί ὑπηρεσιῶν, ἐκποίσεως καί ἐκμισθώσεως καί ἀξιοποιήσεως τῆς περιουσίας τῆς οἰκείας Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἢ τῶν ἐκκλησιαστικῶν νομικῶν προσώπων τοῦ ἄρθρου 1 παρ. 4 τοῦ Ν. 590/1977, τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τήν κατὰ τόπον δικαιοδοσίαν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

θ) Ἀποφασίζει περὶ τοῦ τρόπου ἐκμισθώσεως τῶν ἐνοριακῶν ἀκινήτων (ἄρθρον 16 παρ. 1 Κανονισμοῦ 8/1979), περὶ τῆς ἀπευθείας ἐκμισθώσεως ἐνοριακῶν ἀκινήτων (ἄρθρον 16 παρ. 2 Κανονισμοῦ 8/1979).

ι) Ὅριζι ἐκτιμητὴν πρὸ τῆς ἐκποίσεως ἐνοριακοῦ ἀκινήτου καί ἐγκρίνει τὰ πρακτικά τῆς δημοπρασίας ἐκποίσεως ἐμπραγμάτου δικαιώματος ἐπὶ ἐνοριακοῦ ἀκινήτου (ἄρθρον 16 παρ. 4 Κανονισμοῦ 8/1979), ἐκδικάζει τās ἐνστάσεις κατὰ τῆς διαδικασίας ἐκποίσεως ἐμπραγμάτου δικαιώματος ἐπὶ ἐνοριακοῦ ἀκινήτου (ἄρθρον 16 παρ. 8 Κανονισμοῦ 8/1979).

ια) Καθορίζει τās προϋποθέσεις καταβολῆς καί εἰσπράξεως τῶν προσφορῶν τῶν πιστῶν διά τήν τέλησιν Ἱεροπραξιῶν εἰς ἕτερον Ἱερὸν Ναόν ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῆς Μητροπολιτικῆς Περιφερείας (ἄρθρον 5 παρ. 2 περ. β' Κανονισμοῦ 8/1979).

ιβ) Ἐφ' ὅσον διατυπώσῃ σύμφωνον γνώμην, προωθεῖ πρὸς τήν Δ.Ι.Σ. διά τήν κατ' αὐτὴν ἐγκρίσιν ἀποφάσεις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων περὶ δωρεᾶς ἐνοριακοῦ ἀκινήτου (ἄρθρον 12 παρ. 4 Κανονισμοῦ 8/1979).

ιγ) 'Αποφασίζει διά τήν αποδοχήν ἢ τήν ἀποποίησην δωρεῶν ὑπό ὄρον, κληρονομίας ἢ κληροδοσίας ὑπό τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου (ἄρθρον 12 παρ. 5 Κανονισμοῦ 8/1979).

ιδ) 'Αποφασίζει περί ἐγέρσεως ἀγωγῆς, παραίτησεως ἀπό ἐνδίκου μέσου, καταργήσεως δίκης, συμβιβασμοῦ, ἐξωδίκου ἢ δικαστικοῦ εἰς ὑποθέσεις τῶν 'Εκκλησιαστικῶν Συμβουλίων. Δέν ἀπαιτεῖται ἐγκρισις, ἐφ' ὅσον πρόκειται περί συντηρητικῶν ἢ προσωρινῶν μέτρων καί αἰτήσεως ἀναστολής ἐκτελεστῆς πράξεως (ἄρθρον 12 παρ. 6 Κανονισμοῦ 8/1979).

ιε) Καθορίζει τās προϋποθέσεις καταβολῆς καί εἰσπράξεως τῶν ἐθειουσίαν προσφορῶν τῶν πιστῶν διά τήν τέλειαν 'Ιεροπραξιῶν (ἄρθρον 5 παρ. 2 περ. β' Κανονισμοῦ 8/1979).

ιστ) 'Επιμελεῖται τῆς εἰσπράξεως τῶν καθυστερουμένων εἰσφορῶν τῶν 'Ιερῶν Ναῶν (ἄρθρον 6 παρ. 2 Κανονισμοῦ 8/1979).

ιζ) 'Αποφασίζει, δι' ἀνεκκλήτου ἀποφάσεως αὐτοῦ, τήν ἀπόλησιν 'Εκκλησιαστικοῦ συμβούλιου ἢ 'Εκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, ἐπί καθυστερήσει καταβολῆς τῶν εἰσφορῶν τῶν οικείων 'Ιερῶν Ναῶν, μετ' ἐγγραφον ἀπολογία, ἐφ' ὅσον αὕτη δέν ἤθελε κριθῆ ἐπαρκῆς (ἄρθρον 6 παρ. 2 Κανονισμοῦ 8/1979).

ιη) Καθορίζει τό ὕψος τοῦ τηρουμένου χρηματικοῦ ἀποθέματος εἰς τό ταμεῖον ἐκάστης 'Ενορίας ἢ γενικῶς τῶν 'Ενοριῶν τῆς Μητροπόλεως, πέραν τοῦ ὁποῖου εἶναι ὑποχρεωτική ἢ παρακατάθεσις του εἰς πιστωτικόν ἴδρυμα ἐπ' ὀνόματι τῆς 'Ενορίας (ἄρθρον 6 παρ. 3 Κανονισμοῦ 8/1979) καί ἐγκρίνει τήν ἀνάληψιν χρημάτων ἄνω του ἰσχύοντος ὁρίου δυνάμει τοῦ ἐκάστοτε ἰσχύοντος Κανονισμοῦ περί 'Ενοριῶν (ἄρθρον 6 παρ. 3 Κανονισμοῦ 8/1979) ἢ περί οικονομικῆς διαχειρίσεως 'Ενοριῶν.

2. Τό 'Εκκλησιαστικό Συμβούλιο καί αἱ Πράξεις του:

α) 'Εκλέγει κατόπιν προτάσεως τοῦ Μητροπολίτου τὰ λαϊκά μέλη τῶν 'Εκκλησιαστικῶν Συμβουλίων ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν ἐνοριτῶν ἐκάστης 'Ενορίας κατά τὰ ἐν τῷ Κανονισμῷ ὑπ' ἀριθμ. 8/1979 (Α' 1/1980) προβλεπόμενα, ὡς ἐκάστοτε ἰσχύουν. Δύνανται, προκειμένου περί Ναῶν χωρίων μέχρις ἐκατόν οικογενειῶν, νά ἐκλέγη καί διοριζῆ δύο λαϊκά μέλη (ἄρθρον 7 παρ. 1 Κανονισμοῦ 8/1979).

β) Ἀντικαθιστᾷ τὰ μέλη τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, τὰ ὁποῖα εἶναι καί αἰρετὰ ὄργανα Ο.Τ.Α. εἰς περίπτωσιν διαφορῶν τῆς 'Ενορίας καί τοῦ οικείου Ο.Τ.Α. (ἄρθρον 7 παρ. 4 Κανονισμοῦ 8/1979).

γ) 'Αποφαίνεται εἰς περίπτωσιν παραίτησεως 'Εκκλησιαστικῶν Συμβούλων καί διορίζει νέα μέλη πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν παραιτηθέντων, μετοικησάντων καί ἀποβιωσάντων (ἄρθρον 7 παρ. 7,8 Κανονισμοῦ 8/1979).

δ) Κηρύσσει ἐκπτωτον τόν κατά τήν κρίσιν του ἀδικαιολογήτως ἀπουσιάζοντα 'Εκκλησιαστικόν Σύμβουλον ἐπί τρεῖς συνεδριάσεις τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου (ἄρθρον 7 παρ. 9 Κανονισμοῦ 8/1979).

ε) 'Απολύει δι' ἀνεκκλήτου ἀποφάσεώς του 'Εκκλησιαστικόν Σύμβουλον μετ' ἀπολογία, του μή κριθεῖσαν ἐπαρκῆ, ἐκ συστήματος μή συμμορφούμενον πρὸς πάσας ἐν γένει τās ὑποχρεώσεις του, ὡς καί δι' ὀλιγωρίαν περί τήν ἐκτέλειαν τῶν ἀνατεθειμένων αὐτῶν καθηκόντων καί διά πᾶσαν τυχόν δυστροπία,ν περί τήν καταβολήν τῶν ὀφειλῶν πρὸς τό προσωπικόν τῆς 'Ενορίας (ἄρθρον 7 παρ. 10 Κανονισμοῦ 8/1979).

στ) 'Απαλλάσσει τόν καθηκόντων του τόν ταμίαν τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου ἀρνούμενον ἀδικοδογητῶς τήν πληρωμήν δαπανῶν τῆς 'Ενορίας (ἄρθρον 9 παρ. 2 Κανονισμοῦ 8/1979).

ζ) 'Απολύει 'Εκκλησιαστικόν Συμβούλιον λόγῳ μή ὑποβολῆς Προϋπολογισμῶν καί 'Απολογισμῶν ἐντὸς τῶν διά τοῦ παρόντος τασσομένων προθεσιμῶν (ἄρθρον 11 παρ. 7 Κανονισμοῦ 8/1979).

η) 'Απολύει μέλη τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, τὰ ὁποῖα δέν συμμορφοῦνται πρὸς ἀπόφασιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, καί προβαίνει εἰς τήν ἀντικατάστασιν τῶν ἀρνούμενων μελῶν διά διορισμοῦ νέων καί διά τό ὑπόλοιπον τῆς θτείας τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, κατόπιν προηγουμένης κλήσεως τῶν ἀρνούμενων μελῶν εἰς ἐγγραφον ἀπολογία ἐντὸς προθεσμίας τασσομένης ὑπό τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου καί ἐφ' ὅσον παρήλθε ἡ προθεσμία ἀπρακτος ἢ ἡ ἀπολογία δέν εἶναι κρίνεται ἐπαρκῆς (ἄρθρον 12 παρ. 3 Κανονισμοῦ 8/1979).

θ) 'Εγκρίνει, τροποποιεῖ ἢ ἀπορρίπτει ἀπάσας τās πράξεις τῶν 'Εκκλησιαστικῶν Συμβουλίων, αἱ ὁποῖα ὑποχρεωτικῶς ἀποστέλλονται πρὸς τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον ὑποκείμενα εἰς ἐγκρισιν (ἄρθρον 12 παρ. 1 Κανονισμοῦ 8/1979).

ι) 'Εγκρίνει, τροποποιεῖ ἢ ἀπορρίπτει τοὺς Προϋπολογισμούς τῶν 'Ενοριῶν τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως καί ἐλέγχει τοὺς 'Απολογισμούς των καί ἀναγράφει ὑποχρεωτικά εἰς τοὺς Προϋπολογισμούς τῶν ἀνωτέρω νομικῶν προσώπων τās τυχόν παραληφθείσας νομίμους χρηματικὰς ὑποχρεώσεις των (ἄρθρα 10 παρ. 1, 11 παρ. 1,4 Κανονισμοῦ 8/1979).

ια) 'Εγκρίνει καί ἐνεργεῖ τὰ νόμιμα γιά τήν διενέργειαν ἐράνων ἢ λαχειοφόρων ἀγορῶν ὑπέρ τῶν 'Ιερῶν Ναῶν καί ἀποφασίζει διά τήν σύστασιν 'Ερανικῶν 'Επιτροπῶν, ὀρίζει τήν συγκρότησιν τῶν 'Επιτροπῶν καί τήν διάρκειαν τῶν καθηκόντων των, ἐξειδικεύει τόν σκοπόν τοῦ ἐράνου καί τήν διαδικασίαν λογοδοσίας τῆς 'Επιτροπῆς (ἄρθρον 17 παρ. 1 Κανονισμοῦ 8/1979).

ιβ) Ἀναθέτει τήν διοίκησιν καί τήν διαχείρισιν Ναῶν καί Νεκροταφείων εἰς τετραμελῆ διαχειριστικὴν 'Επιτροπήν ὡς ἀντιπροσωπεία τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ναοῦ, εἰς τόν ὁποῖον ἐνοριακῶς ὑπάγεται ὁ Ναός τοῦ Νεκροταφείου.

3. Διαχειρίσις 'Ι. Μητροπόλεως

α) Καταρτίζει καί τροποποιεῖ τόν Προϋπολογισμόν καί τόν 'Απολογισμόν τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως. Διατάκτες

του προϋπολογισμού είναι ο οικείος Μητροπολίτης, ο οποίος αναλαμβάνει υποχρεώσεις εις βάρος των πιστώσεων του προϋπολογισμού και προσδιορίζει τās απαιτήσεις κατά τούτου βάσει των ισχυουσών διατάξεων και εγκρίνει τήν εκτέλεσιν των δαπανών εκ των υπάρχουσών πιστώσεων.

β) Άσκει καθήκοντα και αρμοδιότητας υπηρεσιακού Συμβουλίου διά τούς έφημερίους και τούς διακόνους τής Ιεράς Μητροπόλεως (άρθρο 11 Κανονισμού 230/2012).

γ) Συντάσσει τās μισθοδοτικές καταστάσεις των έφημερίων - διακόνων ή έξουσιοδοτεί τόν Πρόεδρον προς τούτο.

δ) Αποφασίζει διά τήν διαδικασίαν αναθέσεως και τήν σύναψιν, τροποποίησιν και λύσιν συμβάσεων τής Ι. Μητροπόλεως προκαλουσών δαπάνην μή προβλεπομένην εις πίστωσησιν του έγκεκριμένου προϋπολογισμού και έφ' όσον ή δαπάνη υπερβαίνει τό ποσόν των 5.000 ευρώ άνευ ΦΠΑ και προβαίνει εις τροποποίησιν του εκτελουμένου προϋπολογισμού.

ε) αποφασίζει τό άνοιγμα και τό κλείσιμον τραπεζικών λογαριασμών, τήν αγοράν ή πώλησιν ή άξιοποίησιν ή μετατροπήν μετοχών και έν γένει κινητών άξιών, ως και διά τήν συμμετοχήν τής Ι. Μητροπόλεως εις όμόλογα, άμοιβαία κεφάλαια και έν γένει τραπεζικά και χρηματοοικονομικά προϊόντα. Οι τραπεζικοί λογαριασμοί κινούνται τή έντολή του έπιχωρίου Μητροπολίτου.

Άρθρον 6

Έκτελεσις αποφάσεων Μητροπολιτικού Συμβουλίου

1. Κατά των αποφάσεων του Μητροπολιτικού Συμβουλίου χωρεί έντός μηνός από τής κοινοποίησεως των ή δημοσιεύσεως των άσκησις προσφυγής υπό παντός έχοντος προσωπικόν, άμεσον και ένεστώσ έννομον συμφέρον ένώπιον τής Διαρκούς Ιεράς Συνόδου, επί τής όποιάς εισηγείται ή επί των Δογματικών και Νομοκανονικών Ζητημάτων Συνοδική Έπιτροπή. Η άσκησις τής προσφυγής δέν έχει ανασταλτικόν αποτέλεσμα ως προς τήν ισχύν ή τήν εκτέλεσιν τής αποφάσεως. Διά τήν άσκ-

σιν προσφυγής υπό του Έκκλησιαστικού Συμβουλίου Ένορίας κατά αποφάσεως του Μητροπολιτικού Συμβουλίου δέν απαιτείται ή έγκρισις του τελευταίου, πλην όμως ή προσφυγή διαβιβάζεται διά του έπιχωρίου Μητροπολίτου προς τήν Δ.Ι.Σ.

2. Πάσα απόφασις Μητροπολιτικού Συμβουλίου είναι υποχρεωτική διά τόν αποδέκτην της, εάν δέ συμβή άρνησις εκτελέσεως της υπό όργανου ή μέλη όργανου υποκειμένου εις τήν έποπτείαν ή ιεραρχικόν έλεγχον τής Μητροπόλεως, τό Συμβούλιον καλεί τούτον εις άπολογίαν έντός τασσομένης προθεσμίας ούχι συντομότερας των πέντε ήμερών. Εις περίπτωσιν άπράκτου παρόδου προθεσμίας ή υποβολής μή επαρκών έξηγήσεων τό Συμβούλιον, πλην των έτέρων προβλεπομένων έννόμων συνεπειών, παραπέμπει τόν δυστροπούντα εις τό αρμόδιον υπηρεσιακόν συμβούλιον ή εκκλησιαστικόν δικαστήριον, αντικαθιστά δέ άμέσως τόν τυχόν άπειθούντα Πρόεδρον ή μέλη του Έκκλησιαστικού Συμβουλίου.

Άρθρον 7

1. Ο Κανονισμός τής Έκκλησίας τής Ελλάδος 58/1975 (Α' 4) παύει νά ισχύη από τής δημοσιεύσεως του παρόντος Κανονισμού.

2. Παλαιότεραι, γενικαί και ειδικαί, διατάξεις αντίθετοι προς τόν παρόντα Κανονισμόν καταργούνται.

3. Τά κατά τήν έναρξιν ισχύος του παρόντος Μητροπολιτικά Συμβούλια άνασυγκροτούνται κατά τούς όρισμούς του παρόντος μέ έναρξιν θητείας τήν 1.1.2015 και ή πρώτη αυτών θητεία είναι, κατ' εξαίρεσιν, διετής.

4. Ο παρών Κανονισμός δέν προκαλεί δαπάνην εις βάρος του προϋπολογισμού τής Έκκλησίας τής Ελλάδος ή των Ιερών Μητροπόλεων αυτής.

5. Ο παρών Κανονισμός νά δημοσιευθεί διά τής Έφημερίδος τής Κυβερνήσεως. Ο Κανονισμός δημοσιεύεται και εις τό επίσημον Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Άθήνα, 9 Δεκεμβρίου 2014

† Ο Άθηνών ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ο Άρχιγραμματεός
Ο Μεθώνης Κλήμης

Κανονισμός συστάσεως και λειτουργίας Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος μέ τήν ἐπωνυμίαν: «Ἐκκλησιαστική βιβλιοθήκη τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καί Σπάρτης»

Ἡ ΔΙΑΡΚΗΣ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐχουσα ὑπ' ὄψιν:

1. Τά ἄρθρα 1 παρ. 4 καί 29 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», καί 68 τοῦ Ν. 4235/2014,

2. Τάς ὑποχρεώσεις τῆς ποιμανούσης Ἐκκλησίας πρὸς τό χριστεπώνυμον πλήρωμα, αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουν ἀπό τās Εὐαγγελικὰς ἐπιταγὰς, τοὺς Ἱεροῦς Κανόνας καί τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους,

3. Τήν ὑπ' ἀριθμ. 660/3.11.2014 Ἀπόφασιν καί τήν ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 670/596/ 6.11.2014 Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μονεμβασίας καί Σπάρτης κ. Εὐσταθίου,

4. Τήν ἀπό 21.11.2014 Γνωμοδότησιν τοῦ Νομικοῦ Γραφείου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

Συνιστᾷ εἰς τήν Ἱεράν Μητρόπολιν Μονεμβασίας καί Σπάρτης Ἐκκλησιαστικόν Ἰδρυμα ὑπό τήν ἐπωνυμίαν «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΠΑΡΤΗΣ», ἡ ὀργάνωσις, δι-οικήσις, διαχείρισις καί λειτουργία τοῦ ὁποῖου θά διέπεται ἀπό τās διατάξεις τοῦ ἐπομένου Κανονισμοῦ:

Κανονισμός συστάσεως καί λειτουργίας
Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος μέ τήν ἐπωνυμίαν
«Ἐκκλησιαστική Βιβλιοθήκη τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως
Μονεμβασίας καί Σπάρτης»

Ἄρθρον 1

Σύστασις-ἔδρα-σφραγίδα

1. Στήν περιφέρεια τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καί Σπάρτης καί ὑπό τήν πνευματική καί διοικητική ἐποπτεία αὐτῆς συνιστᾷται Ἐκκλησιαστικόν Ἰδρυμα ὑπό τήν ἐπωνυμίαν «Ἐκκλησιαστική Βιβλιοθήκη τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καί Σπάρτης», τό ὁποῖο ἀποτελεῖ Νομικόν Πρόσωπον Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, αὐτοτελοῦς διαχειρίσεως καί μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτῆρα καί θά διέπεται ἀπό τās διατάξεις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

Τό Ἰδρυμα ἔχει ὡς ἔδρα τήν πόλιν τῆς Σπάρτης καί στεγάζεται σέ κτίριο ἐπί τῆς ὁδοῦ Λυσάνδρου 3.

3. Τό Ἰδρυμα ἔχει δική του κυκλική σφραγίδα στήν περιφέρεια τῆς ὁποίας ἀναγράφει: «ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΠΑΡΤΗΣ» καί ἔσωθεν τίς λέξεις: ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ». Στό κέντρο τῆς φέρει τό μονόγραμμα «ΧΡ» περιστοιχιζόμενο ἀπό τά γράμματα α καί ω.

Ἄρθρον 2

Σκοπός τοῦ Ἰδρύματος - εἰδικότεροι στόχοι

Τό Ἰδρυμα σκοπὸ ἔχει τήν ἐνίσχυση τοῦ πνευματικοῦ ἔργου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καί Σπάρτης καί συγκεκριμένα τή δημιουργία καί ἀνάπτυξη πνευματικοῦ καί πολιτιστικοῦ κυττάρου μέ τήν ὀργάνωση καί λειτουργία Βιβλιοθήκης στήν περιφέρεια τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καί Σπάρτης, ἡ ὁποία θέτει ὡς εἰδικότερους στόχους:

α) Τή συγκέντρωση, καταγραφή, ταξινόμηση, συντήρηση, κατάλληλη ἐκθεση καί διαφύλαξη ἀπό κινδύνους φθορᾶς καί ἀπώλειας βιβλίων καί ἐγγράφων μέ περιεχόμενο ἐκκλησιαστικό, θεολογικό, φιλοσοφικό, νομικό, φιλοσοφικό, ἐκπαιδευτικό, ἱστορικό, ἔθνικόν, πολιτιστικόν καί καλλιτεχνικόν.

β) Τή διαμόρφωση κατάλληλης ὑποδομῆς πού διευκολύνει τήν πρόσβαση ἐνδιαφερομένων προσώπων (ἐρευνητῶν, σπουδαστῶν, μελετητῶν κ.λπ.) στά βιβλία, τά ἐγγραφα καί τό ψηφιακόν ὑλικόν πού βρίσκεται στή Βιβλιοθήκη.

γ) Τή διοργάνωση ἡμερίδων, σεμιναρίων, συνεδρίων, ὁμιλιῶν μέ πολιτιστικόν, κοινωνικόν καί ψυχαγωγικόν χαρακτῆρα, φροντιστηρίων καί παρουσιάσεων βιβλίων καθὼς καί τή φιλοξενία τέτοιων σχετικῶν δραστηριοτήτων.

δ) Τήν πραγματοποίηση καί ἐπιμέλεια ἐκδόσεων, καθὼς καί τήν προβολή τῶν δράσεων τῆς Βιβλιοθήκης ἀπό τόν Τύπο, τά ἠλεκτρονικά Μ.Μ.Ε. καί τό Διαδίκτυο.

Ἄρθρον 3

Διοικητικόν Συμβούλιον (Δ.Σ.) τοῦ Ἰδρύματος

1. Τό Ἰδρυμα τελεῖ ὑπό τήν πνευματική καί διοικητική ἐποπτεία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καί Σπάρτης καί διοικεῖται ἀπό Διοικητικόν Συμβούλιον πού ἀπαρτίζεται ἀπό:

α) Τόν εκάστοτε Μητροπολίτη Μονεμβασίας και Σπάρτης ως Πρόεδρο.

β) Τόν Πρωτοσύγκελλο της Ιεράς Μητροπόλεως Μονεμβασίας και Σπάρτης, ο οποίος εν κωλύματι του Προέδρου προεδρεύει του Δ.Σ.

γ) Τόν διευθυντή της Βιβλιοθήκης, πού εισηγείται επί των πρὸς συζήτηση θεμάτων της ημερησίας διατάξεως.

δ) Δύο πρόσωπα, κληρικούς ή λαϊκούς, πού κατοικούν εντός της περιφέρειας της Ιεράς Μητροπόλεως Μονεμβασίας και Σπάρτης και διακρίνονται γιά τήν ευσέβεια, τό ήθος, τήν πνευματική κατάρτιση και τό ενδιαφέρον τους γιά τή ζωή και τό έργο της Έκκλησίας.

2. Τά μέλη του Δ.Σ. διορίζονται μέ τριετή θτεία από τόν Σεβ. Μητροπολίτη Μονεμβασίας και Σπάρτης και μπορούν νά επαναδιορισθοῦν. Η προσφορά τους στό Δ.Σ. είναι άμισθη.

3. Μέλη του Δ.Σ. πού παραιτοῦνται ή δέν ανταποκρίνονται στά καθήκοντά τους ή δέν συμμετέχουν σε περισσότερες από τέσσερις (4) συνεχείς συνεδριάσεις ή προβαίνουν σε ενέργειες πού έρχονται σε αντίθεση μέ τόν σκοπό του Ίδρύματος, παύονται και αντικαθίστανται μέ νέα μέλη από τόν Σεβ. Μητροπολίτη Μονεμβασίας και Σπάρτης.

4. Τό Δ.Σ. συγκροτείται σε σώμα κατά τήν πρώτη συνεδριάσή του και συνέρχεται τακτικά κάθε τρείς (3) μήνες και έκτάκτως, όταν παρίσταται ανάγκη, ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου, ή οποία έμπεριέχει τά θέματα της ημερησίας διατάξεως.

5. Τό Δ.Σ. βρίσκεται σε άπαρτία, όταν παρίσταται όπωσδήποτε ο Πρόεδρος ή σε περίπτωση άπουσίας ή κωλύματος αυτού ο αναπληρωτής του και δύο (2) μέλη του, οι δέ αποφάσεις αυτού λαμβάνονται κατά πλειοψηφία των παρόντων μελών. Σε περίπτωση ίσοψηφίας υπερισχύει ή ψηφος του Προέδρου ή σε περίπτωση άπουσίας ή κωλύματος αυτού του νομίμου αναπληρωτή του.

6. Κατά τίς συνεδριάσεις του Δ.Σ. τηροῦνται πρακτικά, στα όποια καταχωρίζονται οι αποφάσεις πού λαμβάνονται, αλλά και οι άπόψεις των μειοψηφούντων μελών. Τά πρακτικά αυτά υπογράφονται από όλα τά παρόντα μέλη.

Άρθρον 4

Άρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου του Ίδρύματος

1. Τό Δ.Σ. αποφασίζει γιά κάθε ύπόθεση πού άφορᾷ στη λειτουργική άποδοτικότητα του Ίδρύματος, και ειδικότερα:

α) Άποφασίζει γιά κάθε θέμα πού άφορᾷ τήν οργάνωση, διοίκηση, λειτουργία, διαχείριση και αξιοποίηση των εν γένει περιουσιακών στοιχείων και στη διάθεση των οικονομικών πόρων του Ίδρύματος, καθώς και γιά κάθε ενέργεια πού σχετίζεται μέ τήν εκπλήρωση του σκοπού αυτού. Δύναται δι' άποφάσεως νά αναθέτει στον Διευθυντή του Ίδρύματος ειδικά καθήκοντα και τομείς ευθύνης.

β) Μελετά τρόπους και μεθόδους επίτευξης των σκοπών της Βιβλιοθήκης και επιλέγει από αυτούς τους πιο άποδοτικούς.

γ) Συντάσσει τόν Έσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας, ο οποίος έγκρίνεται από τόν Σεβ. Μητροπολίτη Μονεμβασίας και Σπάρτης και ρυθμίζει λεπτομερώς τήν οργάνωση και λειτουργία του Ίδρύματος (π.χ. τήν κατανομή της εργασίας και των καθηκόντων του έμμισθου προσωπικού, τυχόν άμοιβές και μισθούς, τήν οργάνωση του Ίδρύματος, ώράριο ύποδοχής κοινού, προϋποθέσεις δανεισμού βιβλίων, άλληλογραφία κ.λπ.).

δ) Έγκρίνει τόν ετήσιο προγραμματισμό των δραστηριοτήτων του Ίδρύματος.

ε) Καταρτίζει τόν ετήσιο προϋπολογισμό των εσόδων και εξόδων του Ίδρύματος και ψηφίζει τόν ετήσιο άπολογισμό του, τους όποιους ύποβάλλει πρὸς έγκριση στό Μητροπολιτικό Συμβούλιο.

στ) Μεριμνά γιά τήν εξεύρεση οικονομικών πόρων, ώστε ή λειτουργία του Ίδρύματος νά είναι περισσότερο άποτελεσματική.

ζ) Έγκρίνει τίς συμβάσεις έργου και άποφασίζει γιά όποιαδήποτε πρόσληψη αναγκαίου προσωπικού στη Βιβλιοθήκη.

η) Άποφασίζει γιά κάθε άλλο θέμα τό όποιο προκύπτει κατά τήν εφαρμογή του παρόντος Κανονισμού και δέν προβλέπεται ρητά σε αυτόν.

2. Τό Ίδρυμα εκπροσωπείται ενώπιον πάσης αρχής σε όλες τίς έννομες σχέσεις, καθώς και σε όλες του τίς σχέσεις μέ άλλα Ίδρύματα, Όργανισμούς, Νομικά και Φυσικά Πρόσωπα από τόν Πρόεδρο ή από μέλος αυτού, ειδικά έξουσιοδοτημένο γι' αυτόν τόν σκοπό.

3. Ο Πρόεδρος επιβλέπει και καθορίζει τίς εργασίες του Δ.Σ. και υπογράφει τή σχετική άλληλογραφία.

4. Ο Πρόεδρος προτείνει πρὸς τό Συμβούλιο τόν διορισμό του Διευθυντή της Βιβλιοθήκης, ο οποίος συντονίζει τό συνολικό έργο του Ίδρύματος της εκκλησιαστικής Βιβλιοθήκης της Ιεράς Μητροπόλεως Μονεμβασίας και Σπάρτης.

Άρθρον 5

Έσοδα του Ίδρύματος

Πόροι της Βιβλιοθήκης είναι:

α) Έτήσια οικονομική έπιχορήγηση από τήν Ιερά Μητροπολή Μονεμβασίας και Σπάρτης, τίς Ένορίες και τίς Ιερές Μονές της οικείας εκκλησιαστικής περιφέρειας, όπως αυτή κανονίζεται από τό Μητροπολιτικό Συμβούλιο και αναγράφεται στον προϋπολογισμό αυτών.

β) Παροχές προερχόμενες από κρατικούς φορείς, εισφορές Δήμων και Όργανισμών.

γ) Συμμετοχή σε σχετικά ευρωπαϊκά προγράμματα, τά όποια προβλέπουν τήν ενίσχυση ανάλογων δράσεων.

δ) Δωρεές, εισφορές, σε είδος ή σε χρήμα φίλων της Βιβλιοθήκης, χορηγίες από ζώντες, κληρονομίες, κληρο-

δοσίες κινητών και ακινήτων φυσικών και Νομικών Προσώπων, καθώς και τὰ ἔσοδα πού τυχόν προέρχονται ἀπό αὐτά.

ε) Ἔσοδα προερχόμενα ἀπό διάφορες ἐκδόσεις τῆς Βιβλιοθήκης, ἀπό ἐκθέσεις βιβλίων, καθώς και ἀπό τήν πραγματοποίηση διάφορων ἐκδηλώσεων και δραστηριοτήτων μέ γενικότερο πολιτιστικό και μορφωτικό περιεχόμενο.

στ) Κάθε ἄλλη πρόσδοδος σύμφωνη μέ τό ὀρθόδοξο χριστιανικό πνεῦμα και μέ τόν μή κερδοσκοπικό χαρακτήρα τῆς Βιβλιοθήκης, πού προέρχεται ἀπό κάθε εἶδους δραστηριότητα τοῦ Ἰδρύματος αὐτοῦ και κάθε νόμιμη πηγή και δέν κατονομάζεται ρητά στόν παρόντα Κανονισμό.

ἄρθρον 6

Τηρούμενα Βιβλία

Στή Βιβλιοθήκη τηροῦνται ἀρχεῖο και τὰ ἐξῆς διαχειριστικά βιβλία μέ ἴδια ἀρίθμηση τό καθένα κατά φύλλο και θεωρημένα γιά κάθε νόμιμη χρήση ἀπό τήν Ἱερά Μητροπολίτη Μονεμβασίας και Σπάρτης, δηλαδή:

- α) Βιβλίο Πρακτικῶν και Συνεδριάσεων τοῦ Δ.Σ.
- β) Βιβλίο Πρωτοκόλλου Ἀλληλογραφίας
- γ) Τά προβλεπόμενα ἀπό τίς κείμενες διατάξεις λογιστικά βιβλία (π.χ. Βιβλίο Ταμείου και ἀριθμημένα κατ' αὐξοῦντα ἀριθμό διπλότυπα γραμμάτια εἰσπράξεων και ἐντάλματα πληρωμῆς, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐκτελεστά, ἐφ' ὅσον φέρουν τήν ὑπογραφή τοῦ Προέδρου και τοῦ Διευθυντῆ τοῦ Ἰδρύματος/Ταμῆα).
- δ) Βιβλίο Κτηματολογίου, στό ὁποῖο καταγράφονται ὅλα τὰ ἀκίνητα περιουσιακά στοιχεῖα πού ἔχουν διατεθεῖ σέ χρήση τοῦ Ἰδρύματος.
- ε) Βιβλίο Ὑλικού, στό ὁποῖο καταγράφονται ὅλα τὰ κινητά περιουσιακά στοιχεῖα πού ἔχουν διατεθεῖ σέ χρήση τοῦ Ἰδρύματος.

στ) Κάθε ἄλλο διαχειριστικό βιβλίο πού κρίνεται ἀπαραίτητο ἀπό τό Δ.Σ. γιά τήν ὁμαλή και ἀποτελεσματική λειτουργία τῆς Βιβλιοθήκης.

ἄρθρον 7

Προσωπικό-Σύσταση θέσεων ἐργασίας

1. Τό προσωπικό τοῦ Ἰδρύματος εἶναι ἔμμισθο και προσλαμβάνεται ἀπό τό Δ.Σ. μέ πρόταση τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου, σύμφωνα μέ τίς διατάξεις τῆς κείμενης νομοθεσίας, ἢ και ἐθελοντικό.

2. Ἡ ιδιότητα τοῦ μέλους τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου δέν εἶναι ἀσυμβίβαστη μέ τήν κατοχή θέσεως προσωπικοῦ τοῦ Ἰδρύματος. Ὁ ἐκάστοτε Διευθυντής τοῦ Ἰδρύματος εἶναι μέλος τοῦ Δ.Σ., ἀσκώντας και τὰ καθήκοντα πού τοῦ ἀνατίθενται ἀπό τόν παρόντα Κανονισμό ἢ δι' ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

3. Γιά τήν εὐρυθμη και ἀποτελεσματική λειτουργία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἱερᾶς

Μητροπόλεως Μονεμβασίας και Σπάρτης συνιστῶνται οἱ κάτωθι θέσεις προσωπικοῦ:

- α) Μία (1) θέση Διευθυντοῦ τοῦ Ἰδρύματος
- β) Μία (1) θέση Βιβλιοθηκονόμου
- γ) Μία θέση (1) γενικῶν καθηκόντων (κλητῆρος) ἢ καθαρίστριας

ἄρθρον 8

Καθήκοντα τοῦ Διευθυντοῦ

Ὁ Διευθυντής τῆς Βιβλιοθήκης πρέπει νά εἶναι πτυχιούχος ΑΕΙ ἢ ἔστω ΤΕΙ. Εἶναι μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἐπί θτεία και ἀσκεῖ τὰ προβλεπόμενα διευθυντικά καθήκοντα στό Ἰδρυμα, ιδίως:

α) Ἀσκεῖ τή διεύθυνση τοῦ Ἰδρύματος, ὀργανώνει, συντονίζει και κατανέμει τίς δράσεις και ἐργασίες τοῦ προσωπικοῦ τῆς Βιβλιοθήκης, μέ γνώμονα τήν ἀποδοτικότερη και ἀποτελεσματικότερη ἐπίτευξη τῶν σκοπῶν αὐτῆς.

β) Ἐκτελεῖ τίς ἀποφάσεις τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος και ἐκπληρώνει τὰ εἰδικά καθήκοντα πού τοῦ ἔχουν δι' ἀποφάσεως ἀνατεθεῖ.

γ) Εἰσνεγείται ἐπί ὄλων τῶν θεμάτων πού τίθενται πρὸς τό Διοικητικό Συμβούλιο.

δ) Ἐπιλύει κάθε πρακτικό ζήτημα πού ἀνακύπτει κατά τή λειτουργία ἐν σχέσει μέ τρίτα πρόσωπα.

ε) Μεριμνᾷ γιά τή χρηστή διαχείριση τῶν οικονομικῶν και περιουσιακῶν στοιχείων τοῦ Ἰδρύματος.

στ) Σέ περίπτωση προσφοράς δωρεῶν, χορηγιῶν ἢ ἐν γένει ἄλλων νόμιμων προσόδων ἐνημερώνει τό Δ.Σ., τό ὁποῖο ἀποφασίζει γιά τήν ἀποδοχή ἢ ἀποποίηση.

ζ) Ἐγκρίνει τήν πραγματοποίηση προμηθειῶν και δαπανῶν και τήν ἀνάληψη ποσοῦ μέχρι 1000 εὐρώ ἐντός τῶν ἐγκεκριμένων πιστώσεων τοῦ προϋπολογισμοῦ.

η) Φροντίζει γιά τήν ἄμεση ἐπίλυση θεμάτων τῆς τρέχουσας λειτουργίας τοῦ Ἰδρύματος.

ἄρθρον 9

Καθήκοντα τοῦ λοιποῦ προσωπικοῦ

Βασικό καθῆκον τοῦ προσωπικοῦ τῆς Βιβλιοθήκης ἀποτελεῖ ἡ καταλογογράφηση και ἡ ταξινόμηση τοῦ ἐντυπου και ψηφιακοῦ ὕλικου, καθώς και ἡ ψηφιοποίηση μέρους αὐτοῦ. Ἐπιπρόσθετα, μεριμνᾷ γιά τήν ὁμαλή και εὐρυθμη λειτουργία τῆς Βιβλιοθήκης, και παράλληλα ὑποχρεοῦται νά παρέχει τήν κατάλληλη βιβλιοθηκονομική και τεχνολογική ὑποστήριξη, μέ σκοπό τήν ἐγκυρη και ἐγκαιρη ἐξυπηρέτηση τοῦ κοινού.

ἄρθρον 10

Τροποποίηση τοῦ Κανονισμοῦ

Ὁ παρών Κανονισμός τροποποιεῖται μέ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὕστερα ἀπό πρόταση τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μονεμβασίας και Σπάρτης, κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος.

Άρθρον 11
Κατάργηση του Ίδρύματος

1. Η Βιβλιοθήκη της Ίερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καί Σπάρτης, όταν καθίσταται αδύνατη ή λειτουργία της ἢ όταν δέν εκπληρώνει τήν ἀποστολή καί τόν σκοπό της ἢ παρεκκλίνει αὐτῶν, καταργεῖται. Ἡ κατάργηση διενεργεῖται μέ ἀπόφαση τῆς Ίερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατόπιν προτάσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μονεμβασίας καί Σπάρτης. Στήν περίπτωση αὐτή προηγεῖται αἰτιολογημένη ὁμόφωνη ἀπόφαση τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ίδρύματος.

2. Ἡ ἀπόφαση τῆς Ίερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περί καταργήσεως δημοσιεύεται στήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καί στό ἐπίσημο Δελτίο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

3. Μετά τήν κατάργηση τοῦ Ίδρύματος ὅλα τά περιουσιακά στοιχεῖα αὐτοῦ καταγράφονται καί περιέρονται αὐτοδικαίως στό Νομικό Πρόσωπο τῆς Ίερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καί Σπάρτης.

Άρθρον 12
Ἐναρξη ἰσχύος τοῦ Κανονισμοῦ

Ὁ παρών Κανονισμός ἰσχύει ἀπό τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ διά τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ Κανονισμός δημοσιεύεται ἐπίσης καί διά τοῦ ἐπίσημου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Άρθρον 13
Κάλυψη δαπάνης

Ἀπό τίς διατάξεις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ δέν προκαλεῖται δαπάνη σέ βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς Ίερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καί Σπάρτης. Οἰαδήποτε μελλοντική δαπάνη θά ἐγγράφεται στόν οἰκείο προϋπολογισμό.

Ἐν Ἀθήναις τήν 11ην μηνός Δεκεμβρίου 2014

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ὁ Μεθώνης Κλήμης

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ - ΚΛΗΤΗΡΙΑ ΕΠΙΚΡΙΜΑΤΑ**Ἱερά Μητρόπολις Ἡλείας**

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίου Δημητρίου Πουρναρίου,
Ἁγίου Νικολάου Τσιπιάνων,
Ἁγίας Μαρίνης Γλύφας,
Ἁγίου Ἀθανασίου Σκλήβα,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνός ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τήν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Πύργῳ τῆ 8ῃ Δεκεμβρίου 2014

† Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

**Ἱερά Μητρόπολις
Πολυανῆς καί Κιλκισίου**

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίου Δημητρίου Δαφνοχωρίου,
Ἁγίας Εἰρήνης Καλλιρόης,
Ἁγίου Δημητρίου Κρητικῶν,
Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου Ἐλευθεροχωρίου,
Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης Μαυροπυλαγιάς,
Προφήτου Ἡλίου Μυλοχωρίου,
Μεταμορφώσεως Σωτῆρος Παλατιανοῦ,
Ἁγίου Ἀθανασίου Χρυσόπετρας,
Ἑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου Θεοδοσίας,
Ἁγίου Γεωργίου Καρτερῶν,
Προφήτου Ἡλίου Ριζανῶν,

Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ἁγίου Μάρκου,
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνός ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τήν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Κιλκίς τῆ 10ῃ Δεκεμβρίου 2014

† Ὁ Πολυανῆς καί Κιλκισίου ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

**Ἱερά Μητρόπολις
Πολυανῆς καί Κιλκισίου**

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2 καί 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) καί τῶν ἄρθρων 4,5,7 καί 20 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καί προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς Ἱ. Ναοῖς

Ζωοδόχου Πηγῆς Ἁγίου Ἀθανασίου Θεσσαλονίκης,
Πεντεκαίδεκα Ἱερομαρτύρων Κιλκίς,
Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Κιλκίς,
Ἁγίου Δημητρίου Κιλκίς,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καί ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων» προβλεπόμενα κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνός ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Κιλκίς τῆ 10ῃ Δεκεμβρίου 2014

† Ὁ Πολυανῆς καί Κιλκισίου ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

**Ἱερά Μητρόπολις Δρυϊνουπόλεως,
Πωγωνιανῆς καί Κονίτσας**

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τήν κενήν ὀργανικὴν θέσιν τακτικῶν Ἐφημερίων τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἁγίων Ἀποστόλων Ἀφονοχωρίου,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνός ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τήν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Δεληβινακίῳ τῆ 15ῃ Δεκεμβρίου 2014

† Ὁ Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καί Κονίτσας
ΑΝΔΡΕΑΣ

**Ἱερά Μητρόπολις
Ξάνθης καί Περιθεωρίου**

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 42 παρ. 2 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς καί τὸν Νόμον 817/1978 ἄρθρον 25 «Περί θέσεων Ἱεροκλήρων» καί προκειμένου νά προβῶμεν εἰς τήν πλήρωσιν τῆς μιᾶς θέσεως Ἱεροκλήρου τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς

Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα ὅπως ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κάλυψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως

Ἐν Ἰάνθῃ τῇ 16ῃ Δεκεμβρίου 2014

† Ὁ Ἰάνθης καὶ Περιθεωρίου
ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Κορίνθου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίου Παντελεήμονος Ἀλαμάνου,
Ἁγίου Νικολάου Ἄνω Τρικάλων,
Ἁγίου Δημητρίου Βελίνας,
Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Εὐαγγελιστρίας,
Ἁγίας Κυριακῆς Ζεμενοῦ,
Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Θαλεροῦ,
Ἁγίου Σπυρίδωνος Θροφαρίου,
Ἁγίας Τριάδος Καλυβίων,
Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Καστρακίου,
Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Καστανέας,
Ἁγίου Νικολάου Κάτω Λουτροῦ,
Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Κάτω Ταρσοῦ,
Ἁγίου Γεωργίου Κουτσομαδίου,
Ἁγίου Γεωργίου Κλημεντίου,
Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Κουτσίου,
Ἁγίας Τριάδος Λαγαδεΐκων,
Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Λαλιωτίου,
Ἁγίου Νικολάου Λυκοποριάς,
Ἁγίου Παντελεήμονος Μαύρων Λιθαρίων,
Ἁγίου Ἰωάννου Μαυροῦ,
Ἁγίου Νικολάου Μεγ. Βάλτου,
Μεταμορφώσεως Σωτῆρος Μεσ. Τρικάλων,
Μεταμορφώσεως Σωτῆρος Πιτσαδεΐκων,
Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου Παναριτίου,
Ἁγίου Σπυρίδωνος Πελλήνης,
Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Περαχώρας,
Ἁγίου Ἀθανασίου Πύργου,
Ἐπαπαντῆς τοῦ Κυρίου Ροζενῶν,
Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Σαρανταπήχου,
Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Σουλίου,
Ἁγίου Γεωργίου Σοφιανῶν,
Ἁγίου Ἀθανασίου Στυλίων,
Ἁγίου Ἀθανασίου Τιτάνης,
Ἁγίου Σπυρίδωνος Φενεοῦ,
Ἁγίου Νικολάου Χαλκείου,

Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Χελυδορέου,
Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ψαρίου,
καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Κορίνθῳ τῇ 15ῃ Δεκεμβρίου 2014

† Ὁ Κορίνθου ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἰάνθης καὶ Περιθεωρίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τῶν ἄρθρων 4,5,7 καὶ 20 τοῦ Κανονισμοῦ 230/2012 τῆς Ἱεράς Συνόδου, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πληρῶσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Ἁγίου Ἐλευθερίου Ἰάνθης,
καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων» προβλεπόμενα κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἰάνθῃ τῇ 19ῃ Δεκεμβρίου 2014

† Ὁ Ἰάνθης καὶ Περιθεωρίου
ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Νέας Σμύρνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τῶν ἄρθρων 4,5,7 καὶ 20 τοῦ Κανονισμοῦ 230/2012 τῆς Ἱεράς Συνόδου, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πληρῶσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Κοιμήσεως Θεοτόκου Παλαιοῦ Φαλήρου,
καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων» προβλεπόμενα κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Νέῃ Σμύρνη τῇ 8ῃ Ἰανουαρίου 2015

† Ὁ Νέας Σμύρνης ΣΥΜΕΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Γουμένισσης, Ἀξιουπόλεως καὶ Ποδηκαστροῦ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ.

230/2012 Κανονισμού της Ἱερᾶς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τήν κενήν ὀργανικήν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Προφήτου Ἡλίου Ποντοπρακλείας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τά κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνός ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τά ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τήν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Γουμένισσῃ τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 2014

† Ὁ Γουμένισσος, Ἀξιουπόλεως καί Πολυκάστρου ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

**ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ
ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΘΕΣΠΙΣΜΑ

Πρός

τόν Πρεσβύτερον

Ἰωάννην Γκούμαν τοῦ Νικολάου, Κληρικόν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καθαβρύτων καί Αἰγιαλείας. (νῦν ἀγνώστου διαμονῆς).

Καλεῖσαι ἵνα ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοῦ διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καί Μοναχοῦς, ἐν Ἀθήναις καί ἐν τῷ Συνοδικῷ Μεγάλῳ, κειμένῳ ἐπὶ τῶν ὁδῶν Ἰωάννου Γενναδίου 14 καί Ἰασιῶ 1, τήν 3ην Μαρτίου 2015, ἡμέραν Τρίτην καί ὥραν 18.00, ἵνα δικασθῆς ἐπὶ τοῖς, δι' οἷς κατηγορεῖσαι, παραπτώμασι, ὡς ταῦτα περιγράφονται ἐν τῷ σχηματισθέντι φακέλῳ, συνωδᾷ καί τῇ παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 110 τοῦ Ν. 5383/1932 «Περί Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καί τῆς πρό Αὐτῶν Διαδικασίας».

Ἀναρτήθηκε στήν ἰστοσελίδα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τήν 13.1.2015

**Ἱερά Μητρόπολις Διδυμοτείχου,
Ὁρεσιτιάδος καί Σουφλίου**

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 42 παρ. 2 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί τοῦ ἄρθρου 25 τοῦ Νόμου 817/1978 «Περί θέσεων Ἱεροκληρικών» καί προκειμένου νά προβῶμεν εἰς τήν πληρῶσιν δύο (2) θέσεων Ἱεροκληρικών τῆς καθ' ἡμᾶς

Προσεπιδηλοῦμέν σοι ὅτι ἐν περιπτώσει ἀπειθείας σου καί μή ἐμφανίσεώς σου τῇ ὡς ἄνω ἡμέρᾳ τε καί ὥρᾳ, θέλει δικασθῆς ἐρήμην.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 11.12.2014

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Πρωτοβαθμίου
Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Σταγῶν καί Μετεώρων Σεραφεῖμ
Ὁ Γραμματεὺς
Ἀρχιμ. Κυπριανός Γηλαροῦδης

**ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΤΡΙΚΚΗΣ ΚΑΙ ΣΤΑΓΩΝ**

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρός

τόν Ἱερέα

Κωνσταντῖνον Καλαϊτζίδην, Κληρικόν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τρίκκης καί Σταγῶν (νῦν ἀγνώστου διαμονῆς).

Καλεῖσαι ἵνα ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τρίκκης καί Σταγῶν τῇ 29ῃ Ἀπριλίου 2015, ἡμέρᾳ Τετάρτη καί ὥρᾳ 12.00 π.μ., ἐν Τρικάλῳ καί συγκεκριμένως ἐν τοῖς Γραφείοις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀπόλλωνος 19, ἵνα δικασθῆς ἐπὶ ἀποδιδομένων σοι κατηγοριῶν, αἵτινες κρίνεται σκόπιμον, ὅπως μή ἀναγραφῶσιν εἰς τό παρόν κλητήριον ἐπίκριμα, ἀδικήματα σαφῶς προβλεπόμενα καί ρητῶς τιμωρούμενα ὑπό τῶν Θεῶν καί Ἱερῶν Κανόνων.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι, ὅτι, ἂν μή ἐφανισθῆς τῇ ὡς ἄνω τε ἡμέρᾳ τε καί ὥρᾳ θέλεις δικασθῆ ἐρήμην.

Ἐν Τρικάλῳ τῇ 30.12.2014

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου
Ὁ Μητροπολίτης
† Ὁ Τρίκκης καί Σταγῶν ΑΛΕΞΙΟΣ
Ὁ Γραμματεὺς
Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Γραδοῦδης

Ἱερᾶς Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τά κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνός ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τό Περιδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσι τά ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τήν κάλυψιν τῶν ἀνωτέρω θέσεων.

Ἐν Διδυμοτείχῳ τῇ 14ῃ Ἰανουαρίου 2015

† Ὁ Διδυμοτεῖχου, Ὁρεσιτιάδος καί Σουφλίου
ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Διδυμοτείχου, Ὁρεσιάδος καί Σουφλίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἀρθρῶν 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίας Παρασκευῆς Ἀσημενίου Διδυμοτείχου,
Ἁγίας Τριάδος Εὐγενικοῦ Διδυμοτείχου,
Ἁγίας Εἰρήνης Κυανῆς Διδυμοτείχου,
Ἁγίου Γεωργίου Μάνης Διδυμοτείχου,
Ἁγίου Δημητρίου Σοφικοῦ Διδυμοτείχου,
Ἀναστάσεως Κυρίου Ἁγίου Κυρίλλου Ὁρεσιάδος,
Ἁγίου Σπυρίδωνος Λεπτιῆς Ὁρεσιάδος,
Ἁγίου Νικολάου Παταγῆς Ὁρεσιάδος,
Κοιμήσεως Θεοτόκου Σάκκου Ὁρεσιάδος,
Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Γιαννούλης Σουφλίου,
Ἁγίου Νικολάου Δαδιάς Σουφλίου,
Κοιμήσεως Θεοτόκου Κοτρωνιάς Σουφλίου,
Ζωοδόχου Πηγῆς Ἄρζου τέως Δήμου Τριγώνου,
Ἁγίου Δημητρίου Καναδά τέως Δήμου Τριγώνου,
Ἁγίων Ἀναργύρων Κριοῦ τέως Δήμου Τριγώνου,
Ἁγίων Ἀποστόλων Μηλέας τέως Δήμου Τριγώνου,
Ἁγίου Γεωργίου Ὁρμενίου τέως Δήμου Τριγώνου,
Κοιμήσεως Θεοτόκου Πάλλης τέως Δήμου Τριγώνου,
Ἁγίας Παρασκευῆς Ἀγριάνης τέως Δήμου Ὁρφέως,
Ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου Κισσαρίου τέως
Δήμου Ὁρφέως,
Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Κορύμβου τέως Δήμου
Ὁρφέως,
Ἁγίου Δημητρίου Κυριακῆς τέως Δήμου Ὁρφέως,
Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης Μάνδρας τέως Δήμου
Ὁρφέως
Ἁγίου Ἀθανασίου Ἀσπρονερίου τέως Δήμου
Μεταξάδων,
Ἁγίας Παρασκευῆς Βρύσης τέως Δήμου Μεταξάδων,
Προφήτου Ἡλίου Γιατράδων τέως Δήμου
Μεταξάδων,
Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἐλαφοχωρίου τέως Δήμου
Μεταξάδων,
Ἁγίας Τριάδος Ἀμμοβούνου τέως Δήμου Κυπρίνου,
Ἁγίου Ἀθανασίου Ζώνης τέως Δήμου Κυπρίνου,
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ κανονικά
καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνός ἀπὸ τῆς δημο-
σιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμε-
να δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω
κενῶν θέσεων.

Ἐν Διδυμοτείχῳ τῇ 14ῃ Ἰανουαρίου 2015

† Ὁ Διδυμοτείχου, Ὁρεσιάδος καί Σουφλίου
ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Σταγῶν καί Μετεώρων

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἀρθρῶν 38 παρ. 2 καί 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τῶν ἀρθρῶν 4,5,7 καί 20 τοῦ Κανονισμοῦ 230/2012 τῆς Ἱεράς Συνόδου, καί προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Κοιμήσεως Θεοτόκου Καθαμπάκας,
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Δια-
κονικὴν ταύτην θέσιν καί ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ.
230/2012 Κανονισμοῦ «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων»
προβλεπόμενα κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως
ἐντός μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑπο-
βάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ πε-
ραιτέρω.

Ἐν Καθαμπάκῃ τῇ 20ῃ Ἰανουαρίου 2015

† Ὁ Σταγῶν καί Μετεώρων ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερά Μητρόπολις Δράμας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἀρθρῶν 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίου Νικολάου Δενδρακίων,
Ἁγίου Νικολάου Διποτάμων,
Κοιμήσεως Θεοτόκου Καθλικάρπου,
Ἁγίου Δημητρίου Καπνοφύτου,
Ἁγίου Μηνῆ Καρποφόρου,
Υψώσεως Τιμίου Σταυροῦ Μαρμαριάς,
Ἁγίου Γεωργίου Μαυροκορδάτου,
Κοιμήσεως Θεοτόκου Μεσοχωρίου,
Ἁγίου Δημητρίου Περιβλήπτου,
Κοιμήσεως Θεοτόκου Περιστεριάς,
Ἁγίου Γεωργίου Πλατανοβρύσεως,
Ἁγίων Θεοδώρων Πρινολιόφου,
Ἁγίου Δημητρίου Πετριάς,
Ἁγίου Γεωργίου Σιδηρονέρου,
Ἁγίου Γεωργίου Σιταγρῶν,
Ἁγίου Παντελεήμονος Τερψιθέας,
Γεννήσεως Θεοτόκου Κάτω Θόλλου,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ κανονικά
καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνός ἀπὸ τῆς δημο-
σιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμε-
να δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω
κενῶν θέσεων.

Ἐν Δράμῃ τῇ 27ῃ Ἰανουαρίου 2015

† Ὁ Δράμας ΠΑΥΛΟΣ

Ἀναρτήθηκε στὴν ἱστοσελίδα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὴν 3.2.2015

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Σύνοδος
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Οἱ ἐργασίες τῆς ΔΙΣ τῆς 13.1.2015

Συνῆλθε τὴν Τρίτη 13 Ἰανουαρίου 2015, στὴν πρώτη Συνεδρία Της γιὰ τὸν μῆνα Ἰανουάριο, ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Στὴν ἀρχὴ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος εὐχήθηκε ἐγκαρδίως στοὺς Σεβασμιωτάτους Συνοδικούς Συνέδρους νὰ εἶναι εὐλογημένη ἡ Νέα Χρονιά καὶ νὰ ἔχουν ὑγεία, ὥστε μὲ δύναμη καὶ ἐπιτυχία νὰ ἐπιτελοῦν τὰ εὐθυνοφόρα καθήκοντά τους. Στὶς εὐχὲς τοῦ Μακαριωτάτου ἀπήντησε ἀντευχόμενος, ἐκ μέρους καὶ τῶν Συνοδικῶν Συνέδρων, ὁ Σεβασμιώτατος Ἀντιπρόεδρος, Μητροπολίτης Σταγῶν καὶ Μετεώρων κ. Σεραφεῖμ.

Στὴν συνέχεια:

Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος κατὰ τὴν σημερινὴ Συνεδριάσή της, ἀφοῦ ἐπικύρωσε τὰ Πρακτικὰ τῆς προηγουμένης Συνεδρίας, ἐπελήφθη τῶν ὡς κάτωθι θεμάτων:

α. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μὲ βαθεῖα ὀδύνη παρακολούθησε τὸ δράμα τῶν ἐπιβατῶν τοῦ πλοίου Norman Atlantic στὴν Ἀδριατικὴ καὶ ἐκφράζει τὰ συλλυπητήρια καὶ τὴν συμπάθειά της πρὸς τοὺς οἰκείους τῶν θυμάτων, προσεύχεται ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ἀδίκως τελειωθέντων ἀδελφῶν καὶ προβάλλει τὴν αὐτοθυσία καὶ τὸ ἥθος ὀρθοδόξου λειτουργοῦ, πού θυσιάστηκε προκειμένου νὰ διασωθοῦν πολλοὶ ἄλλοι συνάνθρωποί του.

β. Ἐξ ἀφορμῆς τῶν προσφάτων τρομοκρατικῶν ἐνεργειῶν ἀποτρόπαις βίας μὲ τὴν συγγὴ δολοφονία συνανθρώπων μας σὲ συνοικία τοῦ Παρισιοῦ ἀπὸ ἀκραίους ἰσλαμιστές τρομοκράτες, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀφ' ἑνὸς καταδικάζει ἀπερίφραστα κάθε μορφή βίας καὶ ἀφ' ἑτέρου κάθε μορφή ἀμφισβήτησης τῆς ἱερότητας τῶν

θρησκευτικῶν συμβόλων καὶ πεποιθήσεων, ὀποθενδήποτε αὐτὴ προέρχεται.

Μένοντας σταθερὰ πιστὴ στὶς ἀρχές τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ στὰ κοινωνικὰ ἰδεώδη τῆς Ὀρθοδοξίας, ἡ ὁποία ἀνέκαθεν σεβόταν καὶ σέβεται τὴν ἐλευθερία συνειδήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, ἀνεξαρτήτως θρησκείας, πολιτικῶν πεποιθήσεων, χρώματος καὶ ἐθνικότητας, ἐκφράζει τὴν ἀποστροφή της πρὸς κάθε πράξη πού ἔχει ὡς στόχο τὴν ἀποστέρηση τῆς ζωῆς ἀθῶων συνανθρώπων μας, οἱ ὅποιοι, δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε, ὅτι ἀποτελοῦν ζῶσα εἰκόνα τοῦ Πανάγαθου Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἡμῶν. Στῆλιτεύει δὲ κάθε προσπάθεια ἐκ μέρους φονταμενταλιστικῶν ὀργανώσεων, οἱ ὁποῖες, προβάλλοντας ὡς κίνητρα τῶν στυγνῶν τρομοκρατικῶν ἐνεργειῶν τοὺς τὰ «θρησκευτικὰ πιστεύω», δυναμιτίζουν τὴν εἰρηνικὴ συνύπαρξη τῶν λαῶν καὶ τῶν θρησκειῶν.

Ἡ Δ.Ι.Σ. ἐκφράζει τὴν βαθύτατη θλίψη της καὶ τὴν ἠθικὴ συμπαράστασή της πρὸς τὰ μέλη τῶν οἰκογενειῶν τῶν θυμάτων καὶ δέεται ὑπὲρ τῆς ἐν Κυρίῳ εἰρήνης τοῦ κόσμου.

γ. Ὁ Σεβασμιώτατος Ἀντιπρόεδρος, Μητροπολίτης Σταγῶν καὶ Μετεώρων κ. Σεραφεῖμ, ἀναφέρθηκε στὴν ἐξῆοδιο ἀκολουθία τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου πρώην Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κυροῦ Κυρίλλου, τῆς ὁποίας προέστη, καὶ μετέφερε στὰ Μέλη τῆς Δ.Ι.Σ. τὸ κλίμα ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸν κοιμηθέντα Ἱεράρχη ἀπὸ τὸν λαὸ τῆς Μητροπόλεως.

Ἡ Δ.Ι.Σ. τέλος συζήτησε καὶ ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικὰ μὲ τρέχοντα ὑπηρεσιακὰ ζητήματα.

Ἐκ τῆς Διαρκoῦς Ἱεράς Συνόδου

Οἱ ἐργασίες τῆς ΔΙΣ τῆς 14.1.2015

Συνῆλθε τὴν Τετάρτη, 14 Ἰανουαρίου 2015, στὴν δευτέρη Συνεδρία Της γιὰ τὸν μῆνα Ἰανουάριο, ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Κατά τήν σημερινή Συνεδρία ή Διαρκής Ίερά Σύνοδος επικύρωσε τά Πρακτικά τῆς προηγουμένης Συνεδρίας.

Ἀκολούθως ἐνέκρινε τόν Προκαταρκτικό Πίνακα τῶν ὑποψηφίων πρὸς ἐγγραφήν στόν Κατάλογο τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν Ἐκλογίμων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Μακαριώτατος καί τά Μέλη τῆς Δ.Ι.Σ. ἐξέφρασαν τήν χαρά τους ἐπί τῇ πληροφορία τῆς ἀπόφασης τῶν ἀρχῶν τῶν Σκοπιῶν γιά ἀποφυλάκιση τοῦ Ἀχιρίδος Ἰωάννου καί ἀποφάσισε νά ἐπικοινωνήσῃ μαζί του δι' ἐπιστολῆς, μόνις ἀποφυλακισθεῖ.

Μετά τό πέρας τῆς σημερινῆς Συνεδρίας, ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος καί τά Μέλη τῆς Δ.Ι.Σ. τέλεσαν Τρισάγιο ὑπέρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ Μητροπολίτου πρῶν Θεσσαλιώτιδος καί Φαναριοφερσάλων κυροῦ Κυρίλλου στό Συνοδικό Παρεκκλήσιο.

Τέλος ή Δ.Ι.Σ. ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικά μέ τρέχοντα ὑπηρεσιακά ζητήματα.

Ἐκ τῆς Διαρκoῦς Ἱεραῦς Συνόδου

Οἱ ἐργασίες τῆς ΔΙΣ τῆς 15.1.2015

Συνῆλθε τήν Πέμπτη, 15 Ἰανουαρίου 2015, στήν τρίτη Συνεδρία Της γιά τόν μήνα Ἰανουάριο, ή Διαρκής Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπό τήν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Κατά τήν σημερινή Συνεδρία ή Διαρκής Ἱερά Σύνοδος επικύρωσε τά Πρακτικά τῆς προηγουμένης Συνεδρίας.

Στό περιθώριο τῆς σημερινῆς Συνεδρίας, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος συναντήθηκε μέ τόν Ἀγγλικανό ἐπίσκοπο Γιβραλτάρ Robert Innes, ὑπεύθυνου τῶν ἐν Εὐρώπῃ Ἀγγλικανικῶν Κοινοτήτων. Κατά τήν συνάντηση ἔγινε ἀναφορά στήν συνεργασία τῶν δύο Ἐκκλησιῶν σέ κοινωνικά θέματα καί ἐπαινέθηκε τό προνοιακό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐπίσης ἐξεφράσθη ή κοινή ἀνησυχία γιά τό ὄξύ μεταναστευτικό πρόβλημα, τό ὁποῖο ἐντείνεται ἀπό τήν κοινωνική καί οἰκονομική κρίση καί ἐπιβαρύνει τίς δυνατότητες προσφορᾶς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ή ὁποία οὕτως ή ἄλλως ἐνισχύει «πάντα ἄνθρωπον» ἀνεξαρτήτως προελεύσεως καί ἐθνικότητος.

Ἀκολούθως ὁ Ἀγγλικανός ἐπίσκοπος συναντήθηκε μέ ὑπηρεσιακοῦς παράγοντες τῆς Ἱεραῦς Συνόδου.

Τέλος ή Δ.Ι.Σ. ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικά μέ τρέχοντα ὑπηρεσιακά ζητήματα.

Ἐκ τῆς Διαρκoῦς Ἱεραῦς Συνόδου

Συλλυπητήρια τοῦ Μακαριωτάτου πρὸς τόν Πρόεδρο τῆς Γαλλίας

Συλλυπητήρια ἐπιστολή στόν Πρόεδρο τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας κ. Φρανσουά Ὀλάντ ἀπέστειλε ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος μέ ἀφορμή τά τραγικά γεγονότα τῶν τελευταίων ἡμερῶν στή Γαλλία.

“Δεχθήκαμε μέ κατάπληξη”, ἀναφέρει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος στήν ἐπιστολή του, “τά νέα τῆς ὁμηρικῆς δολοφονικῆς ἐπιθέσεως στά γραφεῖα τοῦ Charlie Hebdo στό Παρίσι.” Ἀν καί εἴμαστε κατά τοῦ χλευασμοῦ τῆς πίστεως τῶν ἄλλων, νοιώθουμε ἔντονα ὅτι τέτοιου εἴδους ἐκδίκηση εἶναι ὄχι μόνο φρικαλέα ἀλλά καί ἀδικοιολόγητη. Συμπονοῦμε τούς συγγενεῖς τῶν θυμάτων καί ἐκτεινούμε τίς εὐχές μας γιά τερατισμό τῆς διεκκυστίδας”.

Ἡ ἐκδημία τοῦ Μητροπολίτου πρῶν Θεσσαλιώτιδος κυροῦ Κυρίλλου

Ἐκοιμήθη τό Σάββατο 10 Ἰανουαρίου 2015 ὁ Μητροπολίτης πρῶν Θεσσαλιώτιδος καί Φαναριοφερσάλων κυρός Κύριλλος Χριστάκης.

Ἡ Ἐξόδιος Ἀκολουθία ἐτελέσθη στόν Ἱερό Μητροπολιτικό Ναό Ἀγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης Καρδίτσας τό μεσημέρι τῆς Δευτέρας 12 Ἰανουαρίου 2015, προεξάρχοντος τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Διαρκoῦς Ἱεραῦς Συνόδου, καί ὡς ἐκπροσώπου Αὐτῆς, Μητροπολίτου Σταγῶν καί Μετεώρων κ. Σεραφεῖμ, μέ τή συμμετοχή χορείας Ἱεραχῶν, τοῦ κλήρου, τῶν ἀρχῶν καί τοῦ λαοῦ τῆς περιοχῆς. Ἐπικήδειο λόγο ἐξεφώνησε ἐκ μέρους τῆς Ἱεραῦς Συνόδου ὁ πρῶτος Γραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου, Ἀρχιμανδρίτης Ἱερώνυμος Νικολόπουλος. Τό πρωί τελέσθηκε Θεία Λειτουργία ἱερουργουῶντος τοῦ Μητροπολίτη Θεσσαλιώτιδος καί Φαναριοφερσάλων κ. Τιμοθέου.

Ὁ Μακαριστός Ἱεράρχης γεννήθηκε τό 1938 στίς Κολλίνες Ἀρκαδίας. Χειροτονήθηκε τό 1959

Διάκονος καί τό 1969 Πρεσβύτερος. Ἔλαβε τό πτυχίο τῆς Θεολογικῆς σχολῆς Ἀθηνῶν τό 1969. Ὑπηρέτησε ὡς Πρωτοσύγκελλος στήν Μητρόπολη Θεσσαλιώτιδος καί Φαναριοφερσάλων. Προσέφερε ὑπηρεσίες στό ἔργο τῆς Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς στήν Ἀν. Ἀφρική καί τήν Ἄπω Ἀνατολή. Τό 1998 ἐξελέγη Μητροπολίτης Κυθήρων καί τό 2005 κατεστάθη στήν Μητρόπολη Θεσσαλιώτιδος καί Φαναριοφερσάλων, τήν ὁποία διαποίμανε ἕως τίς 10 Ἰουνίου 2014.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Μήνυμα τοῦ Μακαριωτάτου γιά τὰ Χριστούγεννα

Ἀδελφοί μου καί τέκνα μου ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,
«*Τοῦτό ἐστιν ἡμῖν ἡ πανήγυρις, τοῦτο ἑορτάζομεν σήμερον ἐπιδημίαν Θεοῦ πρός ἀνθρώπους, ἵνα πρός Θεόν ἐνδημήσωμεν, ἥ ἐπανέλθωμεν (οὕτω γάρ εἶπεῖν οἰκειώτερον), ἵνα τόν παλαιόν ἄνθρωπον ἀποθέμενοι, τόν νέον ἐνδυσώμεθα*»
μᾶς διδάσκει ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος (Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Λόγος ΛΗ', *Εἰς τὰ Θεοφάνια, εἶπουν Γενέθλια τοῦ Σωτήρος, ΡΓ 36, 312Α-334Β & ΕΠΕ 5, 36-71*) γιά τήν μεγάλη δεσποτική ἑορτή τῶν Χριστουγέννων.

Αὐτό εἶναι γιά μᾶς ἡ ἑορτή, αὐτό ἑορτάζουμε σήμερα: τήν ἐπίσκεψη τοῦ Θεοῦ στούς ἀνθρώπους, γιά νά πλησιάσουμε τόν Θεό, ἥ νά ἐπιστρέψουμε κοντά Του - διότι αὐτό εἶναι τό πῶς σωστό νά ποῦμε - ὥστε νά ἀποθέσουμε τόν παλαιό ἄνθρωπο καί νά ἐνδυθοῦμε τόν νέο.

Καί πάλι «ὁ Χριστός γεννᾶται», παιδιά μου, καί ἡ γέννησή Του ἔρχεται νά μᾶς προκαλέσει καί νά μᾶς προσκαλέσει: νά μᾶς θέσει ἰσχυρά ἐρωτήματα καί νά μᾶς ἐμπνεύσει δυνατές ἀπαντήσεις.

Διότι ἡ γέννησή Του μᾶς βρίσκει καί πάλι σέ ἀπερίγραπτη δυσκολία, σέ πρωτοφανῆ δοκιμασία, σέ θλίψη, σέ πτώχεια, σέ πείνα, σέ δίψα, σέ ἀγωνία, σέ ἀβεβαιότητα, σέ ἀνασφάλεια, σέ πόνο, σέ ἀσθένεια, σέ κρίση...

Ἡ γέννησή Του μᾶς βρίσκει κενούς, ἄδειους, ἐστερημένους ἀπό νόημα, σέ μία ὑπαρξιακή μοναξιά καί ὀδύνη.

Ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ μᾶς προκαλεῖ νά πάψουμε νά ὑποκρινόμαστε τούς χαρούμενους καί

τούς αἰδιόδοξους καί μᾶς προσκαλεῖ νά ἀποθέσουμε τὰ παλαιά προσωπεῖα καί νά ἐνδυθοῦμε τόν Χριστό, ἀναζητώντας τήν δυνατότητα τῆς προσωπικῆς μας γέννησης, ἡ ὁποία μπορεῖ νά μᾶς χαρίσει τήν ὄντως χαρά καί τήν ὄντως αἰσιοδοξία.

Τήν ὀδύνη πού βιώνουμε προσωπικά καί συλλογικά θά τήν ξεπεράσουμε ὄχι ἀποσιωπώντας τήν καί παραμερίζοντάς τήν προσωρινά γιά τίς κοσμικές ἢ θρησκευτικές ἀνάγκες τῆς ἑορτῆς, ἀλλά ἄν τήν ὑπερβοῦμε «Χριστῶ συγγενώμενοι» (Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Λόγος ΛΗ', ὁ.π.).

Τά Χριστούγεννα δέν εἶναι ἕνα ἀπό τὰ πολλά παυσίπονα, πού θά μαλακώσουν τόν πόνο μας, οὔτε ἕνας φανταχτερός καί ἐκκωφαντικός πανηγυρικός θόρυβος, γιά νά ἀποσιωπηθεῖ καί νά λησμονηθεῖ ἡ πείνα καί ἡ δίψα γιά «ἄνωθεν γέννηση» οὔτε πολύ περισσότερο μία εὐκαιρία ἀπλῶς γιά ἐξωτερικές θρησκευτικές φιλανθρωπικές δράσεις καί τυπικές ἐκδηλώσεις, πού θά μᾶς προσφέρουν ἐφήμερη συναισθηματική ἱκανοποίηση καί στιγμιαία ψυχολογική εὐφορία.

«Τοιγαροῦν ἑορτάζομεν, μή πανηγυρικῶς, ἀλλά θεϊκῶς· μή κοσμικῶς, ἀλλ' ὑπερκοσμίως· μή τὰ ἡμέτερα, ἀλλά τὰ τοῦ ἡμετέρου, μᾶλλον δέ τὰ τοῦ Δεσπότου· μή τὰ τῆς ἀσθενείας, ἀλλά τὰ τῆς ἰατρείας· μή τὰ τῆς πλάσεως, ἀλλά τὰ τῆς ἀναπλάσεως» μᾶς παροτρύνει ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος (Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Λόγος ΛΗ', ὁ.π.).

Λοιπόν ἄς ἑορτάζουμε, ὄχι μέ πανηγύρια ἀλλά θεϊκά· ὄχι κοσμικά, ἀλλά ὑπερκόσμια· ὄχι τὰ δικά μας, ἀλλά τὰ τοῦ δικοῦ μας, ἥ μᾶλλον τὰ τοῦ Κυρίου· ὄχι τὰ τῆς ἀσθενείας, ἀλλά τὰ τῆς θεραπείας· ὄχι τὰ τῆς δημιουργίας ἀλλά τὰ τῆς ἀναδημιουργίας.

Ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ προκαλεῖ καί προσκαλεῖ τήν ἱστορία τοῦ σύμπαντος κόσμου καί τήν προσωπική ἱστορία τῶ καθενός μας ὄχι σέ ἐξωτερική ἀλλαγῆ, σέ ἀτομική ἢ κοινωνική βελτίωση, σέ καλύτερη ἐξέλιξη, σέ εὐτυχία ἀριθμῶν καί ἐπιδόσεων, διότι μία τέτοια γέννηση τοῦ Χριστοῦ θά εἶναι μία ψεύτικη γέννηση δική Του καί μία ψεύτικη γέννηση δική μας.

Ἄς «Χριστός γεννᾶται», ἀδελφοί μου καί παιδιά μου, καί μᾶς προκαλεῖ καί μᾶς προσκαλεῖ σέ ἐσω-

τερική αλλαγή, σέ ἀληθινή γέννηση καί ἀναγέννηση.

Μᾶς προκαλεῖ καί μᾶς προσκαλεῖ ὁ Χριστός μας σέ συνάντηση μυστική, προσωπική μαζί Του. Τό γεγονός τῆς ἀληθινῆς μας γέννησης εἶναι γεγονός μυστικό καί ἀγιοπνευματικό.

Ἡ ἀληθινή μας γέννηση δέν θά συντελεστεῖ στόν κρότο καί στή λάμψη τῶν ἐξωτερικῶν μας ἐκδηλώσεων, ἀλλά στήν σιωπηλή φάτνη τῆς καρδιάς μας, διότι τά ἀληθινά Χριστούγεννα εἶναι γεγονός ἡσυχίας, νήψεως, προσευχῆς, μετάνοιας, ἐπικοινωνίας μέ τόν Θεό καί μέ τοὺς ἀδελφούς μας.

Καί τοῦτες τίς ἡμέρες θά ἀκούσουμε καί θά διαβάσουμε πολλά γιά τόν Χριστό. Ἄς ἀναρωτηθοῦμε ὅμως μέ εἰλικρίνεια: Θά δοῦμε κανέναν νά ζεῖ τόν Χριστό; Θά δεῖ κανεῖς σέ μᾶς τόν γεννηθέντα Χριστό;

Ἄδελφοί μου καί παιδιά μου, ὡς πνευματικός σας πατέρας ἀπευθύνομαι μέ ἀγάπη πολλή καί εὐθύνη στίς καρδιές σας.

Βιώνω τόν πόνο τοῦ καθενός Σας ὡς δικό μου καί τήν θλίψη Σας ὡς δική μου θλίψη. Μήν ἀπελπίζετε, παιδιά μου. Ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ δέν ἔρχεται στούς βολεμένους, ἀλλά στούς θλιμμένους, στούς περιφρονημένους, στούς πτωχοὺς. «*Καρδίαν συντειριμμένην καί τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει*» (Ν΄ Ψαλμός). Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἀναλαμβάνει τήν κατάντια μας, γιά νά μᾶς ἀνεβάσει ψηλά.

Νά ἀναζητήσουμε τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ ἀφ' ἑνός μέν μέσα στόν ἐσωτερικό χῶρο τῆς καρδιάς μας, ἀφ' ἑτέρου δέ μέσα στά πρόσωπα τῶν ἀδελφῶν μας.

Μέ πνεῦμα ταπεινώσεως, μέ εἰλικρινῆ διάθεση ἀνοιγματος πρὸς τόν κάθε ἄλλο, μέ πραότητα, μέ ἀγάπη, μέ καταλλαγή, μέ συνεννόηση, καί κυρίως μέ τήν μεταξύ μας ἐνότητα ἄς ἀνοίξουμε χῶρο στήν καρδιά μας, γιά νά γεννηθεῖ ἀληθινά ὁ Χριστός μέσα μας καί ἐμεῖς μαζί Του, γιά νά ἀναγεννηθεῖ ἡ ζωὴ μας, γιά νά γεννηθεῖ μέσα μας ἡ ὄντως Ἀγάπη.

Εὐλογημένα Χριστούγεννα

Ἀληθινά Χριστούγεννα

† Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ὁ Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος Ἱερόνυμος

Ἱερά Μητρόπολις Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας

*Διεθνές Ἐπιστημονικόν Συνέδριον
γιά τόν Ἅγιο Κοσμᾶ τόν Αἰτωλό*

«Εἶναι ἐπιτακτική ἀνάγκη ἡ διάσωση τῆς ἑλληνορθοδόξου ἰδιοπροσωπίας τοῦ Γένους μας, εἰς πείσμα τῶν συγκρητιστικῶν καί διεθνιστικῶν ἀντιλήψεων καί ἰδεῶν πού ἀπειλοῦν τήν ἐθνική μας συνείδηση. Ὅποιος χάνει ἀπό τήν πορεία του τό βίωμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, χάνεται καί γιά τό Ἔθνος. Ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς εἶναι ἐκεῖνος πού μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μᾶς ὁδηγεῖ μέ σταθερή πορεία. Εἶναι ἡ Κιβωτός σωτηρίας τῆς Ρωμοσύνης καί τῆς Ἐθνικῆς μας Ταυτότητας».

Μέ αὐτό τό τελικό μήνυμα περατώθηκαν οἱ ἐργασίες τοῦ Διεθνoῦς Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου μέ γενικό θέμα «Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καί Ἑλληνικόν Γένος», τό ὁποῖο διοργάνωσε ἡ Ἱερά Μητρόπολις Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας μέ ἀφορμή τή συμπλήρωση 300 ἐτῶν ἀπό τῆς γενήσεως τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ (1714-2014).

Τό Συνέδριο, τό ὁποῖο πραγματοποιήθηκε στήν πόλη τοῦ Ἀργινίου τό Σάββατο 27 καί τήν Κυριακή 28 Δεκεμβρίου 2014, στήν αἴθουσα τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἀργινίου, ἀπετέλεσε, γιά τό ἔτος 2014, τό ἀποκορύφωμα τῶν ἐκδηλώσεων τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως πρὸς τιμὴν τοῦ Προστάτου καί Πολιοῦχου αὐτῆς Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ.

Μετά τόν Ἀγιασμό, ἡ πρώτη ἡμέρα τοῦ Διεθνoῦς Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου ξεκίνησε μέ τήν σύντομο εἰσαγωγή τοῦ Πρωτοσυγκέλλου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ἀρχιμανδρίτου Ἐπιφανίου Καραγεώργου, καί τήν ἐπίσημο κήρυξη τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ ὑπό τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καί Κονίτσας κ. Ἀνδρέου.

Ἀκολούθησε ἡ ἀνάγνωση τοῦ Μηνύματος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Ἱερωνύμου καί ὁ χαιρετισμός τοῦ Σεβασμιωτάτου Ποιμενάρχου μας, Μητροπολίτου Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας κ. Κοσμᾶ.

Χαιρετισμό ἀπύθυναν ἡ Καθηγουμένη τῆς Ἱεράς Μονῆς Ἁγίου Κοσμᾶ Μεγαδένδρου Τριχωνίδος Εὐθυμία Μοναχή, ὁ Δήμαρχος Ἀργινι-

ου κ. Γεώργιος Παπαναστασίου και ὁ Δήμαρχος Θέρμου κ. Σπυρίδων Κωνσταντάρας.

Τόσο ἡ ἁγιασμένη μορφή, ὅσο καί ἡ μεγάλη προσωπικότητα τοῦ ἔθναποστόλου, ἰσαποστόλου, διδασκάλου, ἐθνεγέρτου καί ἀναμορφωτοῦ τοῦ Γένους Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, παρουσιάστηκε μέσα ἀπό τίς ἐμπεριστατωμένες εἰδικές εἰσηγήσεις τῶν διακεκριμένων καθηγητῶν καί εἰδικῶν μελετητῶν, οἱ ὁποῖες περιελήφθησαν στίς ἐπί μέρους ἐνότητες τῶν τεσσάρων συνεδριῶν, ἡ θεματική τῶν ὁποίων ἔχει ὡς ἑξῆς:

Α΄ Συνεδρία: «Ἱστορία καί Ἁγιοκατάταξις», μέ πρόεδρο τόν κ. Φώτιο Μάλαινο, Θεολόγο - Λυκειάρχην καί εἰσηγητές τόν κ. Μιχαήλ Τρίτο, καθηγητή Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καί τόν Ἄρχιμ. Δημήτριο Ἀργυρό, δ/ντή - καθηγητή τῆς Ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Βελλᾶς Ἰωαννίνων.

Τονίστηκε πὼς ἡ Ἁγιότητα καί τό ὀρθόδοξο ἦθος τοῦ πατρο-Κοσμᾶ ἀκτινοβολοῦσε ἔντονα καί ἡ μορφή του ἐνέπνεε τό σεβασμό ἀκόμη καί στοὺς ὀθωμανοὺς ἡγεμόνες, ὅπως ὁ Ἀλῆ-Πασάς, ὁ ὁποῖος πρῶτος ἀπ' ὅλους τόν ἀντιμετώπιξε καί τόν θεωροῦσε Ἅγιο. Ἐπιπλέον, ὁ καθαρὸς ὀρθόδοξος λόγος τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ λειτουργοῦσε ἐλεγκτικά πρὸς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μεθόδευαν τὴν ἐξόντωσή του.

Ἡ Ἁγιοκατάταξη τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ καθυστέρησε ἰδιαίτερα, γεγονός τό ὁποῖο ὀφειλόταν στὸν ὕπουλο ἐναντίον τοῦ Ἁγίου ἀγώνα, ἐσωτερικῶν καί ἐξωτερικῶν πολεμίων τῆς Ὁρθοδοξίας.

Β΄ Συνεδρία: «Εἰκονογραφία καί Συγγραφή», μέ πρόεδρο τόν κ. Νικόλαο Βούλγαρη, θεολόγο - συγγραφέα, καί εἰσηγητές τόν κ. Μιχαήλ Χρ. Πατιούλα, φιλόλογο - ἐρευνητή, τόν κ. Ἰωάννη Ἡλ. Ἐμίρη, φιλόλογο - συγγραφέα, καί τόν κ. Ἀθανάσιο Ζωιτάκη, ἐπίκουρο καθηγητή τῆς Ἱστορικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Μόσχας («Lomonosov»).

Ὁ διαχρονικὸς σεβασμὸς τοῦ Ὁρθοδόξου λαοῦ πρὸς τὸν πατρο-Κοσμᾶ, ὅπως ἀπλᾶ τὸν ἀποκαλεῖ, φαίνεται ὀλοκάθαρα κι ἀπ' τό γεγονός τῆς ἀγιογραφῆσέως του μόλις δέκα χρόνια μετὰ τὴν κοίμησή του καί μέ τίς ποικίλων τύπων ἀπεικονίσεις τοῦ Ἁγίου ποῦ ἀκολούθησαν.

Ὁ Ἅγιος ὡς πρῖν ἀπὸ λίγες δεκαετίες ἦταν σχεδὸν ἄγνωστος, ἀκόμη καί στὸν τόπο του. Σήμερα

ὀλόκληρος ὁ ὀρθόδοξος κόσμος τὸν τιμᾷ, καί μελετᾷ τίς Διδαχές του, μέσα ἀπὸ πολλοὺς καί ἀξιόλογους συγγραφεῖς. Τὰ συγγράμματα περὶ τοῦ Ἁγίου ποῦ κυκλοφοροῦν εἶναι λίαν ἀξιόλογα. Ἦδη στὴν μεγάλη καί ἀχανῆ περιοχὴ τῆς ὀρθόδοξου Ρωσίας, μελετᾶται σήμερα ἡ πνευματικὴ κληρονομία του.

Γ΄ Συνεδρία: «Διδαχές καί Θεολογία», μέ πρόεδρο τὴν κα Μαρία Μαρμασοῦλα, Θεολόγο πρῶτην γυμνασιάρχην, καί εἰσηγητές τὸν Ἄρχιμ. Χρυσόστομο Παπαθανασίου, Ἱεροκήρυκα τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τῶν Ἀθηνῶν, τόν κ. Βασίλειο Τσίγκο, καθηγητὴ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, καί τόν κ. Κωνσταντῖνο Μπελέζο, Ἐπίκουρο Καθηγητὴ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Σὲ ἀντίθεση μέ παλαιότερες ὑποτιμητικὲς ἐκτιμήσεις, στίς εἰσηγήσεις τοῦ Συνεδρίου κατέστη σαφές ὅτι ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς ἔχει συγκροτημένη θεολογικὴ σκέψη καί οἱ Διδαχές του καλύπτουν ὅλα σχεδὸν τὰ θέματα θεολογίας τῆς ὀρθοδόξου πίστεώς μας.

Ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς ὑπῆρξε ὁ ἀμίμητος φλογερὸς Ἱεροκήρυκας τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ὁ ὁποῖος καλλιεργοῦσε στοὺς ἐξαθλιωμένους ραγιαδες τό πνεῦμα καί τό ἦθος τῆς κατὰ Χριστὸν συγχωρήσεως, ἀφανίζοντας μίσση καί πάθη ἀπ' τὴν ἔνταση τῶν καθημερινῶν σχέσεων τῶν καταπιεζομένων Ρωμαίων.

Δ΄ Συνεδρία: «Ἱεραποστολή καί Παρακαταθήκη», μέ πρόεδρο τόν κ. Σπυρίδωνα Παπαθανασίου, θεολόγο - προϊστάμενο Β/θμίου Ἐκπαιδεύσεως Αἰτωλίας, καί εἰσηγητές τόν Ἄρχιμ. Χρυσόστομο Μαϊδώνη, Πρωτοσύγκελλο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ καί Ἁγίου Ὁρους, τόν μοναχὸ Ἀρσένιο Βλιαγκόφτη, Ἱεροκήρυκα, ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγ. Ἀρσενίου Χαλκιδικῆς, καί τόν κ. Κωνσταντῖνο Χολέβα, πολιτικὸ ἐπιστήμονα καί συγγραφέα.

Ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλὸς, εὐλογημένος καρπὸς τοῦ Ἁγίου Ὁρους, στίς ἱεραποστολικὲς περιοδεῖες του μεταφέρει ὀλοκάθαρα τὴν ὀρθόδοξο πίστη καί παράδοση, ἀντιπαλεύοντας μέ τίς πολὺμορφες αἵρέσεις, πλάνες καί δεισιδαιμονίες ποῦ φανατικὰ ἐπέδωκαν τὴν ἀποχριστιανοποίηση καί ἰσλαμοποίηση τῶν ἐμπεριστάτων ὑποταγμένων ὀρθοδόξων Ἑλλήνων.

Ὁ Ἰσαπόστολος Ἅγιος Κοσμάς ἀναδείχθηκε ἀνύστακτος φύλακας τῆς Ἐθνικῆς Ἑλληνορθοδόξου Παραδόσεως. Συνέβαλε ἀποφασιστικά στήν διάσωση τῆς Ἐθνικῆς Ταυτότητας μέσω τῆς ἰδρύσεως Σχολείων, τῆς προστασίας τῆς γλώσσας καί τῆς ἀντιστάσεώς του στίς ξενόφερτες ἀλλοτριωτικές ἐπιδράσεις Δύσεως καί Ἀνατολῆς.

Τό πρωί τῆς Κυριακῆς, 28 Δεκεμβρίου, δευτέρας ἡμέρας τοῦ Συνεδρίου, τελέσθηκε ὁ Ὅρθρος καί ἡ Ἀρχιερατική Θεία Λειτουργία στόν Ἱερό Ναό Ζωοδόχου Πηγῆς Ἀγρινίου, προεξάρχωντος τοῦ Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καί Κονίτης κ. Ἀνδρέου καί συλλειτουργούντων τῶν Μητροπολιτῶν Λευκάδος κ. Θεοφίλου καί Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας κ. Κοσμᾶ.

Ἱερά Μητρόπολις Λαρίσης καί Τυρνάβου

*Καταδικάσθηκαν οἱ συκοφάντες
τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Ἰγνατίου*

Μέ δύο ἀκόμη ἀποφάσεις της καί μάλιστα τοῦ Ἀρείου Πάγου καί τοῦ Ἐφετείου Λαρίσης, ἡ Δικαιοσύνη δικαίωσε τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Λαρίσης καί Τυρνάβου κ. Ἰγνάτιο καί κατέδικασε τήν συμπεριφορά τόσο μιᾶς ἐκ τῶν ὁμάδων τῶν αὐτοαποκαλουμένων «Ἀγωνιζομένων Χριστιανῶν» ὅσο καί τοῦ ἐπικεφαλῆς αὐτῶν καί ἐκδότου τῆς ἐφημερίδος κατ' ὄνομα, λιβελλογραφήματος κατ' οὐσίαν τιλοφορούμενης «Ἀγώνας», ὄργανο τῆς κατ' ἐξακολούθηση ὕβριστικῆς καί συκοφαντικῆς ἐκστρατείας τῶν «Ἀγωνιζομένων Χριστιανῶν» κατά τοῦ Μητροπολίτου.

Ἱερά Μητρόπολις Κερκύρας

*Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης
στήν Κέρκυρα*

Μέ τήν παρουσία πλήθους κόσμου ἄρχισε στίς 10 Δεκεμβρίου 2014 ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Παναγιώτατου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου στήν Κέρκυρα. Μετά τήν ὑποδοχή του στό Ἀεροδρόμιο ἀπό τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Κερκύρας, Παξῶν καί Διαποντίων Νήσων, ὁ Παναγιώτατος μετέβη στό κέντρο τῆς πόλης, στό Πεντοφάναρο, ὅπου οἱ ἀρχές τῆς πόλης,

ὁ κλῆρος, οἱ μοναχοί καί οἱ μοναχές καί πλήθος κόσμου, μέ τήν συμμετοχή τῶν μαθητῶν τῶν σχολείων καί ἐπισήμων στρατιωτικῶν ἀγχημάτων τοῦ ἐπιφύλαξαν θερμότατη ὑποδοχή. Στό Λιστόν ὁ Δήμαρχος Κέρκυρας κ. Νικολοῦζος προσφώνησε τόν Παναγιώτατο ἐπισημαίνοντας, ὅτι ἡ Κέρκυρα ὑποδέχεται τόν ἡγέτη τῆς Ὁρθοδοξίας μέ μεγάλη χαρά, καθότι πρόκειται γιά μία προσωπικότητα παγκόσμιου βεληνεκοῦς. Ὁ Πατριάρχης ἀγωνίζεται γιά τήν εἰρήνη, τήν κοινωνική δικαιοσύνη, τήν προστασία τοῦ περιβάλλοντος καί διδάσκει τήν συναδέλφωση, χωρίς διακρίσεις καί φανατισμούς καί αὐτό ἀγγίζει τόν σύγχρονο ἄνθρωπο. Ἀπαντώντας ὁ Πατριάρχης τόνισε τή συγκίνησή του γιά τό ὅτι ἤρθε στό νησί τῶν Φαιάκων ὄχι ὡς ἕνας Ὀδυσσεύς ξένος, ἀλλά ὡς ὁ κομίζων τήν ὑπενθύμιση τῶν μακραίωνων δεσμῶν πού συνδέουν τήν Κέρκυρα μέ τήν Κωνσταντινούπολη, τόσο διά τῶν Ἁγίων Σπυρίδωνος καί τῆς Ἁγίας Θεοδώρας τῆς Αὐγούστους, ὅσο καί διά τῆς Παναγίας Βλαχέρνας καί τοῦ Παντοκράτορος Χριστοῦ, οἱ ὁποῖοι δείχνουν τίς κοινές ρίζες. Παράλληλα, ἐπισήμανε τήν βοήθεια πού οἱ Κερκυραῖοι προσέφεραν στούς πληθυσμούς τῆς Ἀνατολῆς μετά τήν Μικρασιατική καταστροφή καί ἐπαίνεσε τοὺς Κερκυραῖους γιά τή φιλοξενία καί τήν ἀγάπη πρὸς τοὺς ξένους, σέ μία ἐποχή ἀπομονωτισμοῦ.

Κατόπιν σχηματίστηκε πομπή πρὸς τόν Ἅγιο Σπυρίδωνα, ὅπου τελέστηκε πανηγυρική δοξολογία. Κατ' αὐτήν τόν Παναγιώτατο προσφώνησε ὁ Περιφερειάρχης Ἰονίων Νήσων κ. Γαλιτσάτος, ὁ ὁποῖος τόνισε ἰδιαίτερα τήν μέριμνα τοῦ Πατριάρχου γιά τό περιβάλλον, τόν ἄνθρωπο καί τήν κοινωνία καί τόν καλωσόρισε στήν Κέρκυρα. Κατόπιν μίλησε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κερκύρας κ. Νεκτάριος, ὁποῖος τόνισε ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Κερκύρας καί οἱ πιστοί της ὑποδέχονται τόν Πατριάρχη ὡς τά παιδιά τῶν πατέρων τους, μέ εὐγνωμοσύνη καί ἀγάπη καί σεβασμό καί τιμή. Τόνισε, μεταξύ ἄλλων, καί τά ἐξῆς: «Σᾶς ὑποδεχόμαστε σήμερα, Παναγιώτατε, ὡς τόν Πρῶτο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Σέ ἐποχή κατά τήν ὁποία οἱ ἄνθρωποι, ἐπηρεασμένοι ἀπό τήν οἴηση τοῦ ὀρθολογισμοῦ, διακηρύσσουν ὅτι δέν θέλουν αὐθεντίες καί θεσμούς νά διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στήν ζωή τους, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλη-

σία στό πρόσωπο καί τόν θεσμικό ρόλο τῆς Σεπτῆς Ὑμετέρας Κορυφῆς δέν διαβλέπει ἀπλῶς τήν ἱστορική συνέχεια τῆς ἐμπειρίας καί τῆς διακονίας τῆς, δηλαδή μία ἀνάμνηση ἀπό τό παρελθόν, ἀπαραίτητη γιά νά μὴ ἀπολεσθῇ αὐτό στόν κυκεῶνα τῆς συγχύσεως. Στό σεπτό Πρόσωπό Σας διαβλέπουμε τόν θεσμό ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἀποτυπώνει τήν ἐλευθερία τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ἡ ὁποία κοινοποιεῖται ὡς πρότυπο στόν κόσμο. Διότι ἡ ἐλευθερία στήν Ἐκκλησία εἶναι ἄρρηκτα συνδεδεμένη μέ τήν ἀγάπη καί ὄχι μέ τόν καταναγκασμό. Καί ἡ ἀγάπη πηγάζει ἀπό τήν πατρότητα. Ὁ πατέρας ἀγαπᾷ τά τέκνα του ὄχι γιά νά τά ἐξουσιάζει, ἀλλά γιά νά τά καθοδηγεῖ στήν ἐλευθερία. Καί ὅταν αὐτά ἐνηλικιωθοῦν, μιμνήσκονται τῆς ἀγάπης καί τῆς δωρεᾶς τήν ὁποία ἔλαβον καί ὡς ἀντιπελάργωση προσφέρουν στόν πατέρα τούς ὄχι τόν φόβο καί τήν ὑποταγή, ἀλλά τήν ἐγγνωμοσύνη καί τήν συμπόρευση στήν ὁδό τῆς κατά Θεόν προόδου. Ἄν γιά τούς ὀρθολογιστές ἀνθρώπους ἐλευθερία σημαίνει τό ἴδιον θέλημα, ἐνίοτε καί ἡ ἀταξία, γιά τήν Ἐκκλησία ἐλευθερία σημαίνει τάξη, σημαίνει ἱεραρχία, σημαίνει ὁδηγός καί σημεῖον ἀναφορᾶς. Καί ἅπαντα λειτουργοῦν μέ γνώμονα τήν πατρότητα».

Ἀπαντώντας ὁ Παναγιώτατος εὐχαρίστησε τόν Μητροπολίτη Κερκύρας γιά τήν παλλαϊκή ὑποδοχή τήν ἀγάπη καί τήν χαρά πού τοῦ δόθηκε νά ἐπισκεφθεῖ τήν Κέρκυρα καί τήν Ἐκκλησία τῆς. Τόνισε, μεταξύ ἄλλων ὅτι: «Διά τοῦτο τό νόημα καί τό μήνυμα συνάξεων ἀλλά καί ἀναπολήσεως τῆς μεμαρτυρημένης ἀληθείας τοῦ ἀναλλοιώτου συνδέσμου μεταξύ Μητροῦς Ἐκκλησίας καί Ἐπανήσου, ὡς πράπτομεν κατά τήν παροῦσαν δοξολογική ἀναφοράν, δέν περιορίζονται μόνον εἰς τήν συγκίνησιν καί τήν χαράν τῆς μετ' ἀλλήλων, πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, κοινωνίας. Ἀποτελεῖ καί τό χθές, καί τό νῦν, ἀλλά καί τό αἰεὶ τοῦ συνδέσμου καί τῆς σχέσεως ταύτης». Εὐλόγησε τούς πιστούς καί ζήτησε ἐνωμένοι νά πορεύονται πρὸς τήν ὁδό τῆς σωτηρίας.

Κατόπιν, ὁ Παναγιώτατος ἐπισκέφθηκε τόν Μητροπολιτικό Ναό τῆς Υ. Θ. Σπηλαιωτίσσης, ὅπου προσκύνησε τό σκίνωμα τῆς Ἁγίας Θεοδώρας τῆς Αὐγούστῆς. Κατόπιν, ὁ προϊστάμενος τοῦ ναοῦ Πρωτ. Σπυρίδων Προβατᾶς προσέφερε, προσ-

φωνώντας τόν Παναγιώτατο, εἰκόνα τῆς Ἁγίας Θεοδώρας καί ὁ Παναγιώτατος ἐπεσήμανε ὅτι ὁ ναός τῆς Παναγίας ἀποτελεῖ τήν καρδιά τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, ὅπου οἱ ἄνθρωποι καλοῦνται νά μιμοῦνται τήν Θεοτόκο καί νά πορεύονται πρὸς τήν ἀγιότητα, τήν ὁδό τῆς Ἁγίας Θεοδώρας τῆς Αὐγούστῆς καί τοῦ Ἁγίου Βλασίου, συμπροστατῶν τοῦ ναοῦ.

Πατριαρχική Λειτουργία τελέσθηκε τό πρωί τῆς Παρασκευῆς 12 Δεκεμβρίου 2014 στό Ἱερό Προσκύνημα τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος στήν Κέρκυρα, ἱερουργούντος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, ὁποῖος πραγματοποιεῖ ἐπίσημη ἐπίσκεψη στό νησί. Μέ τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη συλλειτουργήσαν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Ἰωαννίνων κ. Μάξιμος, ἐκπρόσωπος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἰμβρου καί Τενέδου κ. Κύριλλος, Λέρου, Καλύμνου καί Ἀστυπάλαιας κ. Παῖσιος, Δωδώνης κ. Χρυσόστομος, Ἄρτης κ. Ἰγνάτιος, Λευκάδος καί Ἰθάκης κ. Θεόφιλος, Ζακύνθου κ. Διονύσιος, Νικοπόλεως καί Πρεβέζης κ. Χρυσόστομος καί ὁ οἰκεῖος Ποιμενάρχης Μητροπολίτης Κερκύρας, Παξῶν καί Διαποντίων Νήσων κ. Νεκτάριος.

Στήν ὁμιλία του ὁ Παναγιώτατος ἐπισήμανε ὅτι ὁ Ἅγιος Σπυρίδων ἀποτελεῖ τήν ἀπόδειξη ὅτι ἡ Ἐκκλησία πιστεύει στό Θεό πού σώζει τόν ἄνθρωπο ὄχι μόνο ὡς ψυχή, ἀλλά καί ὡς σῶμα. Κι αὐτό ἐφορτάζουμε κατά τήν ἐπερχόμενη ἐορτή τῶν Χριστουγέννων. Τήν πρόσληψη ἀπό τόν Κύριό μας τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καί τήν ὁδό πρὸς τήν θεοποίηση τοῦ ἀνθρώπου καί ὡς σώματος καί ὡς ψυχῆς. Ὁ Ἅγιος Σπυρίδων, ἔχοντας λάβει χάρις στόν πνευματικό του ἀγώνα καί στήν μετοχή στήν ζωή τῆς Ἐκκλησίας, ὡς δωρεά τήν ἀγιότητα, φέρει τήν ἀφθαρσία τοῦ σώματος ὡς σημεῖο τῆς ἀγιότητος, σημεῖο τῆς ζωῆς πού ὁ Χριστός μᾶς ἔδωσε. Δέν περιφρονεῖ τήν ὕλη ἢ πίστη, διότι ὁ Θεός δέν τήν περιφρονεῖ. Τήν ἀγιάζει ὁμῶς. Δέν τήν ἀφήνει δέσμια του κακοῦ καί τοῦ θανάτου καί ὁ ἄνθρωπος καλεῖται, μιμούμενος τούς Ἁγίους, νά ἀκολουθεῖ αὐτή τήν ὁδό. Δέν θά περάσει ἡ κρίσις ὅσο ὁ ἄνθρωπος θεοποιεῖ τά ὑλικά ἀγαθά, κάποτε καί ἀπό παρανόηση, ἐπειδή θέλει νά πιστεύει ὅτι ἡ Ἐκκλησία τά ἀπορρίπτει.

Ὁ Παναγιώτατος ἐξέφρασε γιά μία εἰσέτι φορά τήν συγκίνηση καί τήν χαρά πού βρέθηκε στήν Κέρκυρα καί συνεόρτασε μέ τόν Ἅγιο στό σπίτι του καί ἐπισήμανε καί πάλι τούς δεσμούς τῆς ἀγάπης πού συνδέουν διά τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνος τήν Μπέρα Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί τό νησί.

Προσφωνώντας τόν Παναγιώτατο, ὁ Μητροπολίτης Κερκύρας, Παξῶν καί Διαποντίων Νήσων κ. Νεκτάριος τόνισε, ὅτι εἶναι διπλή ἡ χαρά πού τόσο ὁ ἴδιος ὅσο καί τό πλήρωμα τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας βιώνουν ἐφέτος. Γιορτάζει ὁ Ἅγιος Σπυριδῶν, πού οἱ Κερκυραῖοι τόν αἰσθάνονται δικό τους Ἅγιο καί τήν ἴδια στιγμή στόν τόπο βρίσκεται ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης, ὁ ὁποῖος, πέραν τῶν ἄλλων, ἀποτελεῖ τόν σύνδεσμο πού ἐνώνει τήν Μπέρα Ἐκκλησία μέ τήν Κέρκυρα, καθιστώντας παρόν τήν Ἱστορία, τήν Ἁγιότητα, τήν παράδοση τοῦ νησιοῦ, πού σχετίζονται μέ τό Φανάρι καί τήν Πόλη. Ὁ Μητροπολίτης Κερκύρας ζήτησε ἀπό τόν Παναγιώτατο νά θυμᾶται τούς Κερκυραίους στήν προσευχή του καί τοῦ προσέφερε ὡς δῶρο μία εἰκόνα τοῦ Ἁγίου καί τήν ἱερά ἐμβάδα του.

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Ψήφισμα

*ἐναντίον τῆς ἰδρύσεως τμήματος
Ἱσλαμικῶν Σπουδῶν
στή Θεολογική Σχολή τοῦ ΑΠΘ*

Ὅλοι οἱ παρευρισκόμενοι σήμερα, Τετάρτη 26.11.2014, στή Συγκέντρωση-Ἡμερίδα ἐναντία στήν ἰδρυση «Κατευθύνσεως Ἱσλαμικῶν Σπουδῶν» στήν Θεολογική Σχολή τοῦ ΑΠΘ, πλῆθος πολιτῶν, κληρικῶν, λαϊκῶν, ἐκπαιδευτικῶν, φοιτητῶν καί πανεπιστημιακῶν καθηγητῶν, ἀφοῦ ἀκούσαμε τίς ὁμιλίες τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Ἀνθίμου καί τεσσάρων διακεκριμένων καθηγητῶν ἀπό διάφορες Πανεπιστημιακές Σχολές, ὁμόφωνα καί διά βοῆς ἐγκρίνομε τό παρακάτω Ψήφισμα:

1. Διπλώνουμε τήν ἀπόλυτη ἀντίθεσή μας στήν ἰδρυση «Κατευθύνσεως Ἱσλαμικῶν Σπουδῶν» στή Θεολογική Σχολή τοῦ ΑΠΘ.

2. Τυχόν ἰδρυση «Κατευθύνσεως Ἱσλαμικῶν Σπουδῶν» στήν Θεολογική Σχολή τοῦ ΑΠΘ, καί μάλιστα μέ τήν σπουδή καί τήν περιεργη διαδικασία πού ἀκολουθήθηκε, μαρτυρεῖ ὑποπτες σκοπιμότητες, στερεῖται ἐπιστημονικῆς καί θεολογικῆς τεκμηριώσεως, ἐνέχει κινδύνους ἀπό πλευρᾶς ἐθνικῆς καί πολιτικῆς, καί εἶναι μέ λίγα λόγια ἐθνικά καί θρησκευτικά ἐπικίνδυνα.

3. Ἀπό τήν ἀνάλυση τοῦ θέματος ἀπό τούς διακεκριμένους ἐπιστήμονες ὁμιλητές, διαπιστώνεται ὅτι ἡ Θεολογική Σχολή τοῦ ΑΠΘ εἶναι καί πρέπει νά παραμείνῃ Ὁρθόδοξη, Χριστιανική Σχολή, καί ὄχι νά μετατραπῇ σέ Σχολή Θρησκευολογίας. Ἀκόμη περισσότερο ὅταν ἡ χριστιανική θεολογία εἶναι ἀπολύτως ἀσύμβατη μέ τήν ἰσλαμική, καί ὁ συμφυρμός χριστιανικῶν καί μουσουλμανικῶν σπουδῶν θά ἀποτελέσῃ διεθνή ἀρνητική πρωτοτυπία.

4. Ἐρωτηματικά προκαλεῖ ἡ προώθηση ἰδρύσεως «Κατευθύνσεως Ἱσλαμικῶν Σπουδῶν» στήν Θεολογική Σχολή τοῦ ΑΠΘ, ὅταν μόλις τό 2014 ἔκλεισε ἡ ἐπί 40 χρόνια λειτουργοῦσα στή Θεσσαλονίκη Εἰδική Παιδαγωγική Ἀκαδημία Θεσσαλονίκης (ΕΠΑΘ), ἡ ὁποία εἶχε ὡς ἰδρυτικό της σκοπό νά καταρτίξῃ διδασκάλους γιά τά σχολεῖα τῆς μειονότητας της Θράκης.

5. Ζητοῦμε ἀπό ὅλους τούς ἀρμοδίους παράγοντες τῆς Πολιτείας, Κυβέρνηση, Ἀντιπολίτευση καί Αὐτοδιοίκηση νά ἀναλογισθοῦν τίς εὐθύνες τους καί νά ἀρνηθοῦν νά συμπράξουν σέ ἕνα πραγματικό ἀνοσιούργημα γιά τήν Πατρίδα καί τήν Θρησκεία μας.

.....

7. Ἐξουσιοδοτοῦμε τήν Συντονιστική Ἐπιτροπή τῆς σημερινῆς Συγκεντρώσεως-Ἡμερίδας νά προωθήσῃ τό Ψήφισμα σέ ὅλους τούς ἀρμοδίους παράγοντες καί στόν Τύπο.

Τό Ψήφισμα ἐνεκρίθη ὁμοφώνως ὑπό τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ

Οικουμενικόν Πατριαρχεῖον

Ἡ ἀναγραφὴ τοῦ Γέροντος Παΐσιου στό Ἁγιολόγιο τῆς Ἐκκλησίας

Συνῆλθεν, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος εἰς τὴν τακτικὴν συνεδρίαν αὐτῆς τὴν, Τρίτην, 13ην Ἰανουαρίου 2015, πρὸς ἐξέτασιν τῶν ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει ἀναγεγραμμένων θεμάτων.

Κατ' αὐτὴν, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος: α) ὁμόφρονως ἀποδεχθεῖσα εἰσήγησιν τῆς Κανονικῆς Ἐπιτροπῆς ἀνέγραψεν εἰς τὸ Ἁγιολόγιον τῆς Ὁρ-

θοδόξου Ἐκκλησίας τὸν μοναχὸν Παΐσιον Ἁγιορεῖτην καὶ β) προτάσει τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, διὰ ψήφων κανονικῶν ἐξελέξατο παμψηφεί τὸν Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτην κ. Εἰρηναῖον Ἀβραμίδην, διακονοῦντα ἐν Παρισίοις, Βοηθὸν Ἐπίσκοπον παρὰ τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Γαλλίας κυρίῳ Ἐμμανουήλ, ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς πάλαι ποτέ διαλαμφάσσης Ἐπισκοπῆς Ρηγίου.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις,
τῇ 13ῃ Ἰανουαρίου 2015